

ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Εκπλήτρια: Κούκα Βασιλική

Επιβλέπων: Σαπουνάκης Αριστείδης

ΙΟΥΝΙΟΣ 2017
ΒΟΛΟΣ

Υπεβλήθη για την εκπλήρωση μέρους των απαιτήσεων για την απόκτηση του
Διπλώματος Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

2017

© 2017 Κούκα Βασιλική

(Η φωτογραφία του εξωφύλλου αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του Ηρακλή Μήλα)

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας, από το Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα (Ν. 5343/32 αρ. 202 παρ. 2).

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κλπ, τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία: 30-6-2017

Όνοματεπώνυμο: Κούκα Βασιλική

Εγκρίθηκε από τα Μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής:

Πρώτος Βαθμολογητής: (επιβλέπων)	Σαουνάκης Αριστείδης Αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δεύτερος Βαθμολογητής:	Λαλένης Κωνσταντίνος Αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τρίτος Βαθμολογητής:	Κουσιδώνης Χρήστος Επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Περίληψη

Η έννοια της αστικής Ανάπλασης αφορά την αναζωογόνηση, ανανέωση και αποκατάσταση οικονομικών δραστηριοτήτων, κοινωνικών λειτουργιών, περιβαλλοντικής και αστικής ποιότητας που βρίσκονται σε μαρασμό, δηλαδή τον επαναπροσδιορισμό υπαρχόντων αστικών μορφών, ενώ η έννοια της αναγέννησης είναι πιο σύνθετη και πολυδιάστατη και δεν στοχεύει μόνο στην αντιμετώπιση πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, αλλά και προβλημάτων κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα καθώς και την αξιοποίηση αναπτυξιακών ευκαιριών.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή της υφιστάμενης, πολεοδομικής και μη, κατάστασης της πόλης της Φλώρινας, η χρονολογική αναφορά των υλοποιημένων αναπλάσεων από το 1996 και έπειτα και η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας τους, μέσα από έρευνα. Τελικό στάδιο αποτελεί η παρουσίαση μιας πρότασης ανάπλασης της περιοχής, που θα καλύπτει όσο το δυνατόν περισσότερο τις ελλείψεις που εντοπίστηκαν καθ' όλη την εργασία. Ως πηγές χρησιμοποιήθηκαν κυρίως θεσμικά κείμενα σχεδιασμού, αλλά και αξιόπιστες βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές και ως βοηθητικά εργαλεία για τη δημιουργία χαρτών και σχεδίων χρησιμοποιήθηκαν τα προγράμματα Quantum GIS και Autocad 2014.

Στο πλαίσιο της έρευνας που έγινε χρησιμοποιήθηκαν 27 ερωτηματολόγια, με ερωτήσεις σχετικές με την πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας και τις υλοποιημένες αναπλάσεις. Το κοινό των ερωτηθέντων αποτελείται αποκλειστικά από μηχανικούς διαφόρων υπηρεσιών αλλά και ιδιωτικών γραφείων της πόλης, που δέχθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων οδήγησαν στην διεξαγωγή του συμπεράσματος ότι η Φλώρινα στο σύνολο της αντιμετωπίζει πολλές ελλείψεις και ότι ορισμένες αναπλάσεις δεν είναι συμβατές με την εικόνα και τον χαρακτήρα της πόλης και δημιουργούν προβλήματα, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Τέλος, η συνεισφορά της εργασίας είναι η συλλογή στοιχείων για την πόλη, που δεν υπάρχουν σε μια συγκεντρωμένη μορφή και είναι δύσκολο να βρεθούν, από κάποιο ενδιαφερόμενο και η πρόταση μιας ανάπλασης του αστικού ιστού που θα καλύπτει τις ανάγκες των κατοίκων και θα προωθεί καλύτερα την εικόνα και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πόλης της Φλώρινας.

Λέξεις κλειδιά: Φλώρινα, Ανάπλαση, Αναγέννηση, Πόλη, Αστικός Σχεδιασμός

Abstract

The concept of urban regeneration refers to the revitalization, renewal and restoration of economic activities, social functions, environmental and urban quality that are in decline, that is the redefinition of existing urban forms, while the concept of regeneration is more complex and multidimensional and does not only aim at addressing urban and environmental problems, as well as social and economic problems and exploiting development opportunities.

The purpose of this paper is to record the existing, urban and non-urban condition of the city of Florina, the chronological reference of the reconstructions that have taken place from 1996 onwards and the evaluation of their effectiveness through research. The final stage is to present a proposal for the regeneration of the area, covering as much as possible the shortcomings identified throughout the work. Sources which were mainly used are institutional design documents as well as reliable online sources, and the Quantum GIS and Autocad 2014 programs, as ancillary tools for creating maps and designs.

27 questionnaires were used, in the framework of the survey, with questions related to the urban condition of Florina and the implemented reconstructions. The respondents' audience consists exclusively of engineers from various departments and private offices in the city ,who have accepted to be involved in the survey. Respondents' answers led to the conclusion that Florina in general faces many deficiencies and that some reconstructions are incompatible with the image and character of the city and create problems that need to be addressed.

Finally, the contribution of this paper is the collection of data about the city that are not in a concentrated form and it is difficult for someone that is interested to find and the proposal of an urban renewal that will cover the needs of the inhabitants and will promote better the image and the special character of the city of Florina.

Keywords: Florina, Urban Renewal, Urban Regeneration, City, Urban Planning

Περιεχόμενα

1.	ΠΡΟΛΟΓΟΣ	13
1.1	Κίνητρο και Υπόβαθρο	13
1.2	Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	15
1.3	Οργάνωση Διπλωματικής Εργασίας	16
2	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	18
2.1	Η γένεση της πόλης.....	18
2.2	Η πορεία εξέλιξης της αστικής ανάπτυξης και του χωρικού σχεδιασμού	20
2.3	Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας.....	27
3.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	38
3.1	Χωροταξική ένταξη	38
3.1.1	<i>Βασικά χαρακτηριστικά Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας</i>	<i>38</i>
3.2	Οικιστικό Δίκτυο και ρόλος ΠΕ Φλώρινας.....	49
3.3	Φυσικά, γεωγραφικά χαρακτηριστικά και καλύψεις γης ΠΕ Φλώρινας.....	51
3.4	Αξιόλογο Φυσικό Περιβάλλον ΠΕ Φλώρινας	54
3.4.1	<i>Προστατευόμενες περιοχές εθνικής νομοθεσίας.....</i>	<i>54</i>
3.4.2	<i>Προστατευόμενες περιοχές σε διεθνές επίπεδο</i>	<i>56</i>
3.4.3	<i>Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ).....</i>	<i>56</i>
3.5	Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας	57
3.6	Οικονομικά χαρακτηριστικά και παραγωγικοί τομείς ΠΕ Φλώρινας.....	62
3.7	Τουριστική ανάπτυξη Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας.....	64
3.8	Έθιμα και πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής.....	69
3.9	Συμπεράσματα	73
4.	ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΟΛΗΣ	76
4.1	Λειτουργική δομή πόλης, τυπολογία ρυμοτομίας και αντιληπτική οργάνωση.....	76
4.2	Όροι δόμησης.....	78
4.3	Κάλυψη εδάφους και θεσμοθετημένες χρήσεις γης.....	79
4.4	Κτιριακό απόθεμα.....	81
4.5	Υποδομές περιφερειακής ενότητας Φλώρινας.....	83
4.5.1	<i>Διοικητικές, Κοινωνικές και επιχειρηματικές υποδομές.....</i>	<i>83</i>
4.5.2	<i>Πολιτιστικές υποδομές</i>	<i>85</i>
4.5.3	<i>Μεταφορικές υποδομές</i>	<i>92</i>

4.5.4	<i>Ενεργειακές υποδομές</i>	95
4.5.5	<i>Τουριστικές υποδομές</i>	97
4.5.6	<i>Λοιπές τεχνικές υποδομές</i>	98
4.6	Πολιτιστικοί πόροι.....	100
4.6.1	<i>Παραδοσιακοί οικισμοί</i>	100
4.6.2	<i>Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι</i>	101
4.6.3	<i>Διατηρητέα κτίρια</i>	104
4.7	Συμπεράσματα.....	112
5.	ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 1996.....	116
5.1	Ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996.....	116
5.2	Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας.....	117
5.2.1	<i>Ανάλυση κατάστασης πριν την ανάπλαση</i>	117
5.2.2	<i>Προβλήματα πριν την ανάπλαση</i>	117
5.2.3	<i>Σκοπός ανάπλασης</i>	118
5.2.4	<i>Μεθοδολογία</i>	118
5.3	Ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2006.....	120
5.3.1	<i>Σκοπός ανάπλασης</i>	120
5.3.2	<i>Πρόταση ανάπλασης</i>	121
5.4	Ανάπλαση κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς (μπουάτ) έναντι αρχαιολογικού μουσείου.....	123
5.4.1	<i>Εισαγωγή</i>	123
5.4.2	<i>Ανάλυση κατάστασης πριν την ανάπλαση</i>	124
5.4.3	<i>Πρόταση Ανάπλασης</i>	125
5.4.4	<i>Αρχές Σχεδιασμού</i>	126
5.4.5	<i>Σκοπός ανάπλασης</i>	128
5.5	Ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 2012.....	134
5.6	Ανάπλαση Λεωφόρου Μοναστηρίου.....	135
5.7	Ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2013.....	136
5.7.1	<i>Προβλήματα πριν την ανάπλαση</i>	136
5.7.2	<i>Σκοπός ανάπλασης</i>	138
5.8	Ανάπλαση Ζωολογικού κήπου.....	139
5.8.1	<i>Εισαγωγή και σκοπός ανάπλασης</i>	139
5.8.2	<i>Τεχνική περιγραφή του έργου</i>	139
5.9	Συμπεράσματα.....	142

6.	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΨΗ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	144
6.1	Λοιπές διατάξεις ΓΠΣ	144
6.2	Υπερκείμενος σχεδιασμός.....	151
6.2.1	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	151
6.2.2	Κατευθύνσεις Περιφερειακού ΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	151
6.2.3	Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας 2015	156
6.3	Άποψη αρμόδιων φορέων	158
6.4	Αναλύσεις SWOT	169
6.5	Συμπεράσματα	173
7.	ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	177
7.1	Στόχοι ανάπλασης.....	177
7.2	Άξονες Δράσεων	180
7.3	Αρμόδιοι Φορείς	184
7.4	Προτεινόμενη ανάπλαση αστικού ιστού Φλώρινας.....	185
7.5	Συμπεράσματα	187
8.	ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	188
	Παράρτημα.....	193
	Πηγές τεκμηρίωσης.....	201

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Εξέλιξη πληθυσμού των ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.....	43
Πίνακας 2: ΑΕΠ/κάτοικο σε ΜΑΔ ανά Π.Ε.....	44
Πίνακας 3: Ρόλος ΠΕ Φλώρινας.....	50
Πίνακας 4: Κατανομή και χαρακτηρισμός περιοχών Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Π.Ε. Φλώρινας.....	52
Πίνακας 5: Χαρακτήρας περιοχών ανά παραγωγική δραστηριότητα Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Π.Ε. Φλώρινας.....	53
Πίνακας 6: Περιοχές ΠΕ Φλώρινας που υπάγονται στο δίκτυο Natura 2000.....	55
Πίνακας 7: Βιότοποι Corine της ΠΕ Φλώρινας.....	56
Πίνακας 8: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους ΠΕ Φλώρινας.....	56
Πίνακας 9: Πληθυσμιακή εξέλιξη πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού ανά Δήμο της Π.Ε. Φλώρινας.....	57
Πίνακας 10: Εξέλιξη πληθυσμού Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας κατά τα έτη 1981, 1991, 2001, 2011.....	57
Πίνακας 11: Σύγκριση πληθυσμού ΠΕ Φλώρινας με τον πληθυσμό της περιφέρειας και της χώρας.....	58
Πίνακας 12 Πληθυσμιακή πυκνότητα Π.Ε. Φλώρινας για τα έτη 2001 και 2011.....	59
Πίνακας 13: Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού (Απογραφή 2001).....	59
Πίνακας 14: Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού (Απογραφή 2011).....	59
Πίνακας 15: Δείκτης Γήρανσης Πληθυσμού (Απογραφή 2001).....	60
Πίνακας 16: Δείκτης Γήρανσης Πληθυσμού (Απογραφή 2011).....	60
Πίνακας 17: Δείκτης Εξάρτησης Πληθυσμού (Απογραφή 2001).....	60
Πίνακας 18: Δείκτης Εξάρτησης Πληθυσμού (Απογραφή 2011).....	60
Πίνακας 19: Δείκτης Αντικατάστασης Πληθυσμού (Απογραφή 2001).....	61
Πίνακας 20: Δείκτης Αντικατάστασης Πληθυσμού (Απογραφή 2011).....	61
Πίνακας 21: Επίπεδο ανάπτυξης ευημερίας, ΑΕΠ/κάτοικο σε ΜΑΔ για την ΠΕ Φλώρινας.....	62
Πίνακας 22: Μέσος Συντελεστής Δόμησης για τις πολεοδομικές ενότητες της Φλώρινας.....	78
Πίνακας 23: Κτιριακό απόθεμα Φλώρινας κατά χρονική περίοδο κατασκευής.....	81
Πίνακας 24: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Ηπείρου 5.....	104
Πίνακας 25: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Λ. Ελευθερίας 51.....	105
Πίνακας 26: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Λ. Ελευθερίας 83.....	105
Πίνακας 27: Στοιχεία διατηρητέου κτιρίου της οδού Λ. Ελευθερίας 87.....	106
Πίνακας 28: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Μ. Αλεξάνδρου 119.....	107
Πίνακας 29: Στοιχεία διατηρητέου κτιρίου της οδού Μ. Αλεξάνδρου 120.....	107
Πίνακας 30: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Μερέτης 9.....	108
Πίνακας 31: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Παύλου Μελά 86.....	109
Πίνακας 32: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Πλατείας Ηρώων 3.....	110
Πίνακας 33: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Πρεσπών 14.....	110
Πίνακας 34: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Σαρανταπόρου 26.....	111
Πίνακας 35: Κατανομή κοινωνικής υποδομής στις πολεοδομικές ενότητες του οικισμού Φλώρινας το 1987.....	144
Πίνακας 36: Χωρητικότητα πολεοδομικών ενοτήτων σε κατοίκους.....	146
Πίνακας 37: Ανάγκες σε γη για κοινωνική υποδομή οικισμού.....	147
Πίνακας 38: Κατανομή του προϋπολογισμού στην πενταετία.....	148
Πίνακας 39: Άξονες Δράσεων Ολοκληρωμένης Παρέμβασης Αστικής Ανάπλασης.....	180

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Αρχαιολογικά ευρήματα πόλης Mohenjo-Daro, στην κοιλάδα του Ινδού Ποταμού..	20
Εικόνα 2: Το Ιπποδάμειο σχέδιο της αθηναϊκής αποικίας της Μιλήτου.....	21
Εικόνα 3: Σχέδιο του Manhattan του 1807	21
Εικόνα 4: Chandigarh Ινδίας, 1954.....	24
Εικόνα 5: Docklands Λονδίνου, περιοχή Canary Wharf	25
Εικόνα 6: La Defence, Παρίσι	25
Εικόνα 7: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα της 18-5-1919.....	29
Εικόνα 8: Συμμαχικά στρατιωτικά νεκροταφεία, Διάταγμα 18-5-1919	30
Εικόνα 9: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα 19-3-24	32
Εικόνα 10: Είσοδος της πόλης (κύκλος), Διάταγμα 28-3-1928	33
Εικόνα 11: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα 27-2-1931	36
Εικόνα 12: Αντιπροσωπευτικά δείγματα αρχιτεκτονικής του παρελθόντος.....	65
Εικόνα 13: Το έθιμο της <<Φωτιάς>>.....	69
Εικόνα 14: Το έθιμο Μπαμπάρια.....	70
Εικόνα 15: Μουσείο αγροτικής κληρονομιάς.....	88
Εικόνα 16: Παλιός ανεμόμυλος Αγίου Παντελεήμονα Αμυνταίου	90
Εικόνα 17: Διατηρητέο κτίριο οδού Ηπείρου 5	104
Εικόνα 18: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 51.....	105
Εικόνα 19: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 83.....	106
Εικόνα 20: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 87.....	106
Εικόνα 21: Διατηρητέο κτίριο οδού Μ. Αλεξάνδρου 119	107
Εικόνα 22: Διατηρητέο κτίριο της οδού Μ. Αλεξάνδρου 120	108
Εικόνα 23: Διατηρητέο κτίριο της οδού Μερέτης 9	108
Εικόνα 24: Διατηρητέο κτίριο της οδού Παύλου Μελά 86	109
Εικόνα 25: Διατηρητέο κτίριο της οδού Πλατείας Ηρώων 3.....	110
Εικόνα 26: Διατηρητέο κτίριο της οδού Πρεσπών 14	111
Εικόνα 27: Διατηρητέο κτίριο της οδού Σαρανταπόρου 26.....	111
Εικόνα 28: Ανάπλαση Γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996	116
Εικόνα 29: Περιοχή ανάπλασης Μπουάτ.....	123
Εικόνα 30: Χώροι στάθμευσης πριν την ανάπλαση.....	128
Εικόνα 31: Πίσω πλευρά αναψυκτηρίου πριν την ανάπλαση.....	129
Εικόνα 32: το γήπεδο Μπάσκετ πριν την ανάπλαση	129
Εικόνα 33: Η παιδική χαρά πριν την ανάπλαση	129
Εικόνα 34: Χώρος τραπεζοκαθισμάτων αναψυκτηρίου πριν την ανάπλαση.....	130
Εικόνα 35: Πρόσωση πάρκου Μπουάτ πριν την ανάπλαση.....	130
Εικόνα 36: Διαδρομές έξω από το πάρκο Μπουάτ πριν την ανάπλαση	130
Εικόνα 37: Φωτορεαλιστικές απεικονίσεις ανάπλασης	131
Εικόνα 38: Παιδική χαρά Νέου Πάρκου μετά την ανάπλαση του 2012.....	134
Εικόνα 39: Όργανα γυμναστικής στο Νέο Πάρκο μετά την ανάπλαση του 2012	134
Εικόνα 40: Περιοχή ποταμού Σακουλέβα.....	136
Εικόνα 41: Έλλειψη πεζοδρομίων στην περιοχή του Σακουλέβα πριν την ανάπλαση.....	136
Εικόνα 42: Άναρχη στάθμευση στην περιοχή του ποταμού Σακουλέβα πριν την ανάπλαση ..	137
Εικόνα 43: Απεικόνιση πρότασης ανάπλασης Ζωολογικού κήπου	140

Εικόνα 44: Ζωολογικός κήπος πριν την ανάπλαση του 2015	141
Εικόνα 45: Ζωολογικός κήπος μετά την ανάπλαση του 2015	141
Εικόνα 46: Βίγλα Πισοδερίου (χιονοδρομικό κέντρο)	193
Εικόνα 47: Λέχοβο Φλώρινας.....	193
Εικόνα 48: Βαρικό Φλώρινας	193
Εικόνα 49: Λίμνη Ζάζαρη Φλώρινας.....	194
Εικόνα 50: Λίμνη Χειμαδίτιδα Φλώρινας.....	194
Εικόνα 51: Πρέσπες Φλώρινας	194
Εικόνα 52: Λίμνη Πετρών.....	195
Εικόνα 53: Το Χωριό Νυμφαίο.....	195

Κατάλογος γραφημάτων

Γράφημα 1 : Γράφημα διακύμανσης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά ΠΕ και έτος απογραφής.....	43
Γράφημα 2: Γράφημα διακύμανσης πληθυσμού Π.Ε. Φλώρινας	58

Κατάλογος χαρτών

Χάρτης 1: Διοικητικά όρια Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας επί Καποδίστρια	39
Χάρτης 2: Διοικητικά όρια Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας επί Καλλικράτη.....	40
Χάρτης 3: Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	41
Χάρτης 4: Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της ΠΕ Φλώρινας	51
Χάρτης 5: Μεταφορικό δίκτυο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.....	94

Αρκτικόλεξα

A/A:	Αύξων Αριθμός
ΑΕΙ:	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΗΣ:	Ατμοηλεκτρικός Σταθμός
ΑΝΦΛΩ	Αναπτυξιακή Φλώρινας
ΑΝΚΟ	Αναπτυξιακή Κοζάνης
ΓΠΣ:	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΕΛΣΤΑΤ:	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
ΚΤΕΛ:	Κοινά Ταμεία Εισπράξεων Λεωφορείων
ΜΜΕ:	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΜΑΔ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης
ΠΕ:	Περιφερειακή Ενότητα
ΟΚΕ:	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδος
ΟΑΕΔ:	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΠΑΑΧ	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικών Χώρων
ΠΓΔΜ:	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας
ΠΔ	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
ΠΠΧΣΑΑ:	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΣΗΘ:	Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας
ΤΕΙ:	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Τετρ. Χλμ:	Τετραγωνικά χιλιόμετρα
ΤΙΦΚ:	Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
ΥΠΕΚΑ:	Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΥΠΕΣ	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης
ΦΕΚ:	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

Ευχαριστίες

Πρώτα απ' όλα, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, χάρη στην στήριξη της οποίας είχα τη δυνατότητα να ζήσω αυτά τα 5 αλησμόνητα φοιτητικά χρόνια που δε θα άλλαζα με τίποτα. Σε αυτά τα δύσκολα χρόνια οικονομικής και κοινωνικής παρακμής, η βοήθεια που μου παρείχαν μεταλλάσσονταν σε όλες τις δυνατές μορφές που θα μπορούσα να χρειαστώ για να τα καταφέρω. Ζούσαν καθημερινά, αν και από μακριά, τα νεύρα, το άγχος, τη στεναχώρια μου αλλά και την χαρά της επιτυχίας. Σας ευχαριστώ που είστε πάντα δίπλα μου και με στηρίζετε! Έπειτα, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας μου, κ. Σαπουνάκη Αριστείδη, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της δουλειάς μου, χωρίς την οποία τίποτα δε θα είχε επιτευχθεί. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ και στους υπόλοιπους καθηγητές μου, που με την διδασκαλία τους με έκαναν να αγαπήσω το αντικείμενο της σχολής.

Κούκα Βασιλική

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.1 Κίνητρο και Υπόβαθρο

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Περιοχή μελέτης είναι η πόλη της Φλώρινας, που βρίσκεται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, στην Ελλάδα. Προκειμένου να γίνει καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου πραγμάτευσης της εργασίας, κρίνεται απαραίτητη η διευκρίνιση ορισμένων σημαντικών εννοιών.

Οι κοινωνικές, οικονομικές, φυσικές και περιβαλλοντικές αλλαγές, που σημειώνονται, αποτελούν την κινητήριου εξελικτική δύναμη της μορφής της κοινωνίας. Κατ' επέκταση, με αυτή την εξέλιξη της κοινωνίας, καλούνται να συμβαδίσουν και οι πόλεις, η μορφή των οποίων πρέπει να είναι λειτουργική και να διασφαλίζει υψηλή ποιότητα ζωής για τους κατοίκους. Συνεπώς, προκύπτει μια επιτακτική ανάγκη πολεοδομικού σχεδιασμού, σημαντικά εργαλεία του οποίου αποτελούν η πολεοδομική ανάπλαση και η αστική αναγέννηση.

Ο όρος αστική ανάπλαση αφορά κυρίως τις αστικές παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1980 και αποτελεί μέρος της σημερινής αστικής πολιτικής. Αν και χρονολογικά η αναγέννηση θα μπορούσε να είναι η μετεξέλιξη του όρου και της πρακτικής της ανάπλασης, σήμερα διαπιστώνεται ότι υπάρχει αμφίδρομη σχέση μεταξύ της αστικής αναγέννησης και της ανάπλασης (Οικονόμου Δ., 2004). Η ανάπλαση αφορά την αναζωογόνηση, ανανέωση και αποκατάσταση οικονομικών δραστηριοτήτων, κοινωνικών λειτουργιών, περιβαλλοντικής και αστικής ποιότητας που βρίσκονται σε μααρασμό. Οι αναπλάσεις δε βασίζονται σε δημιουργία νέων αστικών μορφών αλλά στον επαναπροσδιορισμό υπαρχόντων (Hanley, 1993).

Η αστική αναγέννηση αποτελεί πολυτομεακή πολιτική, η οποία δεν εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε κάθε περίπτωση, αλλά εναλλάσσεται ανάλογα με την περιοχή και τον χρόνο (Βλάχβει Ε., 2 Φεβρουαρίου 2013). Η αναγέννηση, εν αντιθέσει με την ανάπλαση, είναι ένας όρος πιο σύνθετος και πολυδιάστατος, ο οποίος δεν στοχεύει

μόνο στην αντιμετώπιση πολεοδομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, αλλά και προβλημάτων κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα καθώς και την αξιοποίηση αναπτυξιακών ευκαιριών. (Α. Αναστασιάδης, Π. Ασήμος, Π. Σταθακόπουλος, 10 Δεκεμβρίου 2012).

Ως εκ τούτου, αυτές οι δύο ενέργειες είναι πρωτεύουσας σημασία για τον σχεδιασμό των πόλεων και την αντιμετώπιση διαφόρων αστικών προβλημάτων, που εμφανίζονται κατά καιρούς. Η δυσκολία στην εκτίμηση της απόδοσης των σχεδιαστικών αυτών εργαλείων στην εκάστοτε περίπτωση, έγκειται στον χαρακτήρα τους, στις ανάγκες, στη νομοθεσία και στη σχεδιαστική φιλοσοφία κάθε περιοχής ή χώρας. Συνεπώς, υπάρχει αδυναμία καθορισμού γενικών και πάγιων πολιτικών χρήσης των εργαλείων αυτών και, παρόλο που μπορεί να έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς διάφορες μεθοδολογίες χρήσης τους, το τελικό αποτέλεσμα εφαρμογής δεν γίνεται να είναι ίδιο σε κάθε περίπτωση. Τέλος, η εκτίμηση των αποτελεσμάτων τους γίνεται εκ των υστέρων.

Η συνεισφορά αυτής της διπλωματικής εργασίας είναι ότι παρέχει ανάλυση ιστορικών, χωροταξικών, γεωγραφικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολεοδομικών στοιχείων της περιοχής της Φλώρινας και διερευνά τον ρόλο αυτών των σημαντικών εργαλείων της αστικής πολιτικής, δηλαδή της αστική ανάπλασης και αναγέννησης. Στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει τις ελλείψεις που παρατηρούνται στην περιοχή, εάν και γιατί είναι απαραίτητα αυτά τα εργαλεία, πώς αυτά λειτουργούν και ποιες προκλήσεις, ευκαιρίες και αλλαγές μπορούν να επιφέρουν στη λειτουργία της περιοχής της Φλώρινας.

1.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα ‘‘Αστική Ανάπλαση και Αναγέννηση της πόλης της Φλώρινας’’ χωρίζονται σε 5 κατηγορίες και αναφέρονται αλφαβητικά σε κάθε κατηγορία.

Η πρώτη κατηγορία είναι οι βιβλιογραφικές πηγές. Τα βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν είναι κυρίως βιβλία που προσκομίστηκαν από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, μέσα από το πρόγραμμα ‘‘Εύδοξος’’, κατά τη διάρκεια φοίτησης, σημειώσεις που διαμοιράστηκαν στο μάθημα Ιστορία Πόλης και Πολεοδομίας, καθώς και ένα βιβλίο γραμμένο από μια Φλωρινιώτισσα Αρχιτέκτων Μηχανικό και αφορά την πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της Φλώρινας. Η χρήση τους περιορίστηκε κυρίως στα κεφάλαια 1 και 2 για την ορθή αποτύπωση βασικών εννοιών του σχεδιασμού και την ανάλυση της πορείας του ρυμοτομικού σχεδίου της Φλώρινας, αντίστοιχα.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα θεσμικά κείμενα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στα κεφάλαια 3 και 4 για την ανάλυση βασικών στοιχείων, πολεοδομικών και μη, της περιοχής της Φλώρινας, καθώς και στο κεφάλαιο 6 στο κομμάτι που αφορά το νομοθετικό πλαίσιο.

Η Τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τις ανέκδοτες μελέτες. Οι ανέκδοτες μελέτες, που χρησιμοποιήθηκαν, ανευρέθηκαν από την πολεοδομία και την τεχνική υπηρεσία της πόλης της Φλώρινας, καθώς και από τον ίδιο τον μηχανικό που εκπόνησε μια από αυτές τον κύριο Σούλα Αθανάσιο και χρησιμοποιήθηκαν στο κεφάλαιο 5, που αφορά τις υλοποιημένες αναπλάσεις μετά το 1996.

Η τέταρτη κατηγορία αφορά τις διαδικτυακές πηγές και αποτελείται από άρθρα και ιστοσελίδες που ανευρέθηκαν στο διαδίκτυο, με χρονικό πλαίσιο πρόσβασης τα έτη 2016 και 2017 και χρησιμοποιήθηκαν στα κεφάλαια 1, 2, 3, 4 και 5. Τέλος, η Πέμπτη κατηγορία περιλαμβάνει τις ξενόγλωσσες πηγές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κυρίως στα κεφάλαια 1 και 3 για την διευκρίνιση όρων και την προσθήκη πληροφοριών.

1.3 Οργάνωση Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Η *πρώτη ενότητα* αποτελείται από τα κεφάλαια 1 και 2, δηλαδή τον πρόλογο και την εισαγωγή. Στον πρόλογο, γίνεται αναφορά σε βασικές έννοιες του υποβάθρου της εργασίας, στον σκοπό εκπόνησης της αλλά και στην οργάνωση της βιβλιογραφίας και της εργασίας στο σύνολο της. Στην εισαγωγή, αναφέρονται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της έννοιας της πόλης και η πορεία εξέλιξης της αστικής ανάπτυξης και του χωρικού σχεδιασμού από τις απαρχές δημιουργίας των πρώτων οικισμών, χιλιάδες έτη πριν. Έπειτα, γίνεται αναφορά της πορείας εξέλιξης της πόλης της Φλώρινας, ξεκινώντας από την αρχαιότητα και συνεχίζοντας με την εξέλιξη του ρυμοτομικού σχεδίου της, μέσα από διαδικασίες εγκρίσεων, τροποποιήσεων και επεκτάσεων, που έλαβαν χώρα από το 1919, που γίνεται η έγκριση του πρώτου ρυμοτομικού σχεδίου, ως το 1940. Μετά την κήρυξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου υπήρξε μια στασιμότητα, όσον αφορά την πολεοδομική εξέλιξη της πόλης. Για την περίοδο από το 1996 και μετά, γίνεται αναφορά σε μεμονωμένες αναπλάσεις στο κεφάλαιο 5.

Η *δεύτερη ενότητα* αφορά την ανάλυση ορισμένων στοιχείων της περιοχής, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της και αποτελείται από τα κεφάλαια 3 και 4. Πιο συγκεκριμένα, το κεφάλαιο 3, αναφέρεται στην χωροταξική ένταξη της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, όπου γίνεται ανάλυση ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην οποία αυτή ανήκει. Έπειτα, γίνεται αναφορά στο οικιστικό δίκτυο και τον ρόλο της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Φλώρινας, στα γεωγραφικά της χαρακτηριστικά, στο αξιόλογο φυσικό περιβάλλον, το οποίο εντοπίζεται στην περιοχή αλλά και σε παράγοντες, όπως ο πληθυσμός, τα οικονομικά στοιχεία της περιοχής και η τουριστική ανάπτυξη, όπου αναφέρονται και ορισμένα έθιμα της πόλης που την καθιστούν ελκυστική προς τους κατοίκους της αλλά και τους εξωτερικούς επισκέπτες.

Στο κεφάλαιο 4, γίνεται ανάλυση της πολεοδομικής οργάνωσης της πόλης. Πιο συγκεκριμένα, μελετάται η λειτουργική δομή και η αντιληπτική της οργάνωση, οι όροι δόμησης και οι θεσμοθετημένες χρήσεις γης, όπως ορίζονται στο ισχύον Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ), το κτιριακό απόθεμα, οι υποδομές της πόλης και οι πολιτιστικοί πόροι που εντοπίζονται.

Η *Τρίτη ενότητα* αφορά το κυρίως θέμα, δηλαδή την ανάπλαση και αναγέννηση της πόλης της Φλώρινας και αποτελείται από τα κεφάλαια 5, 6 και 7. Στο κεφάλαιο 5, γίνεται ανάλυση των υπαρχόντων αναπλάσεων, των οποίων η υλοποίηση χρονολογείται από το 1996 και έπειτα, ενώ στο κεφάλαιο 6 γίνεται αναφορά στις υπόλοιπες κατευθύνσεις του ΓΠΣ αλλά και του υπερκείμενου σχεδιασμού, που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη συνέχεια της εργασίας, για το κομμάτι της πρότασης. Επίσης, εξετάζεται κατά πόσο έχει επιτευχθεί η λειτουργικότητα και ο αρχικός σκοπός των αναπλάσεων, του κεφαλαίου 5, μέσα από συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς και γίνονται δυο αναλύσεις SWOT (SWOT Analysis) των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων, των ευκαιριών και των απειλών, αρχικά του συνολικού ρόλου της πόλης και, έπειτα, του κέντρου.

Στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζεται μια προσωπική πρόταση ανάπλασης του αστικού ιστού, μέσα από την ανάλυση του στόχου ανάπλασης, αλλά και αξόνων δράσεων για την υλοποίηση της. Επιπλέον, παρατίθενται δυο σχέδια της πόλης της Φλώρινας πριν και μετά την πρόταση αστικής ανάπλασης. Τα τελικά συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 8, με το οποίο κλείνει η εργασία στο σύνολό της. Στις τελευταίες σελίδες βρίσκεται το παράρτημα καθώς και οι πηγές τεκμηρίωσης.

2 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Η γένεση της πόλης

Σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007), η δημιουργία των πόλεων είναι συνέπεια βασικών αναγκών των ανθρώπων, για την κάλυψη των οποίων επιβάλλεται η επικοινωνία κι επιδιώκεται η συνοίκηση με άλλους ανθρώπους. Αυτές οι ανάγκες είναι:

- Ψυχοσωματικές ανάγκες, όπως η αυτοσυντήρηση, η αναπαραγωγή, η μαζική άθληση, ο φόβος, η μοναξιά.
- Οικονομικές ανάγκες, όπως η συνένωση προσπαθειών για την επίτευξη καλύτερου οικονομικού αποτελέσματος, ο καταμερισμός της εργασίας, η αύξηση της παραγωγικότητας.
- Πνευματικές ανάγκες, όπως ο πλουτισμός γνώσεων, η μετάδοση εμπειρίας, η ανταλλαγή απόψεων.
- Θρησκευτικές ανάγκες, όπως η ταύτιση με άλλους απέναντι σε μια θρησκεία και η λατρεία σε ναούς.

Τα πρωτογενή κριτήρια χωροθέτησης μπορούν να ενταχθούν στις εξής κατηγορίες:

- Κλίμα- φυσικό περιβάλλον
- Υλικά αγαθά άμεσης ανάγκης (νερό, τροφή, στέγη)
- Άμυνα σε εξωτερικούς κινδύνους
- Επικοινωνία (να υπάρχει δηλαδή η δυνατότητα εξασφάλισης επικοινωνίας ανάμεσα στην πόλη-οικισμό και σε άλλους τόπους)
- Προϋπάρχοντα ανθρώπινα έργα
- Αποστάσεις από άλλους οικισμούς

Ενώ, σήμερα, για τη δημιουργία ή επέκταση κάποιας πόλης, και γενικότερα για την επιλογή χώρου δόμησης, τα κριτήρια προτίμησης ή αποκλεισμού μιας περιοχής μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Οικονομικά- αναπτυξιακά, όπως κόστος γης, θέσεις απασχόλησης.
- Κοινωνικά, όπως απαιτήσεις σε στέγαση και κοινωνικές υποδομές.
- Τεχνικά-επιστημονικά, όπως μη οικοδόμηση σε ακατάλληλα εδάφη, λόγω σεισμών ή κατολισθήσεων.

- Εθνικά- πολιτικοστρατηγικά, όπως ανάγκη για εποίκισμό ή ενίσχυση παραμεθόριων περιοχών.
- Πολιτισμικά, που σχετίζονται με την ιστορία, τον πολιτισμό και το τεχνητό περιβάλλον της περιοχής.
- Οικολογικά-περιβαλλοντολογικά, όπως διατήρηση της πανίδας και χλωρίδας (άρα αποκλεισμός από τη δόμηση).

Οι βασικές λειτουργίες της πόλης, σύμφωνα με τον Αραβαντινό (2007) είναι οι εξής:

- Οικονομική λειτουργία:
Αφορά τον γνωστό οικονομικό κύκλο “εργασία → παραγωγή → διάθεση → κατανάλωση → εργασία και αποτελεί κινητήριο δύναμη ανάπτυξης μιας πόλης ή ενός οικισμού.
- Διοικητική λειτουργία:
Στο παρελθόν αφορούσε την στρατιωτική και αμυντική λειτουργία, ενώ σήμερα την πολιτική και διοικητική (κεντρική διοίκηση, τοπικές εξουσίες).
- Πνευματική λειτουργία:
Αφορά τις συγκεντρώσεις Πανεπιστημιακών τμημάτων, μουσείων και γενικά πολιτιστικών λειτουργιών σε μια πόλη και, ως εκ τούτου, η λειτουργία αυτή βρίσκεται σε έξαρση σε πανεπιστημιούπολεις, μουσειακές πόλεις, πόλεις κέντρα καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων.
- Κοινωνική λειτουργία:
Αφορά την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, όπως η περίθαλψη, η πρόνοια κλπ.
- Τουριστική λειτουργία:
Αφορά την αξιοποίηση και παρουσίαση φυσικών, ιστορικών, καλλιτεχνικών πόρων ή ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων.
- Συγκοινωνιακή λειτουργία:
Αφορά την εξασφάλιση διασυνδέσεων ανάμεσα σε μία πόλη και άλλες κοντινότερες ή μακρινότερες.

2.2 Η πορεία εξέλιξης της αστικής ανάπτυξης και του χωρικού σχεδιασμού

Η μορφή των πόλεων, όπως γίνεται αντιληπτή σήμερα, είναι μια πρόσφατη εξέλιξη των τελευταίων 250 χρόνων, αλλά η πορεία εξέλιξης της ξεκινάει χιλιάδες χρόνια πίσω, στην προέλευση των πόλεων. Οι πρώτοι οικισμοί εμφανίστηκαν πριν από τουλάχιστον 10.000 χρόνια, ως περιοχές συγκέντρωσης και εγκατάστασης των πρώτων γεωργών και κτηνοτρόφων. Οι πρώτες πολεοδομικές πρακτικές είναι συνδεδεμένες με τις προσπάθειες διαμόρφωσης αυτής της μόνιμης συλλογικής διαμονής των ανθρώπινων ομάδων. Μόνιμες εγκαταστάσεις εντοπίστηκαν στις κοιλάδες των ποταμών της Μεσοποταμίας (σημερινό Ιράκ), της Αιγύπτου, της Ινδίας και της Κίνας. (Ε. Ανδρικοπούλου, Α. Γιαννάκου, Γ. Καυκάλας, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, 2007)

Παράδειγμα αποτελεί η πόλη *Mohenjo-Daro* στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού με περίπου 35.000 κατοίκους, η οποία είχε ήδη από την 3^η χιλιετία προ Χριστού (πΧ) ένα σχεδιασμένο τετραγωνικό σύστημα δρόμων και καναλιών απορροής. Ακόμη ένα τυπικό παράδειγμα των πόλεων της Μεσοποταμίας, είναι και η πόλη Ur, στην ανατολική όχθη του Ευφράτη. Παρόμοια δομή με εκείνη της Ur συναντάται μέχρι και σήμερα στις παραδοσιακές Αραβικές πόλεις. Η πόλη περιλάμβανε τρία μέρη: το τέμενος, δηλαδή την ιερή ακρόπολη, την περιτειχισμένη πόλη και τους οικισμούς εντός των τειχών. (Mumford, 1984)

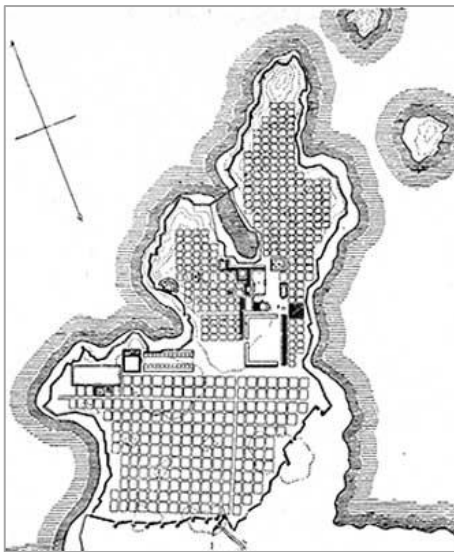
Εικόνα 1: Αρχαιολογικά ευρήματα πόλης Mohenjo-Daro, στην κοιλάδα του Ινδού Ποταμού

Πηγή: <http://www.nationalgeographic.com/science/archaeology/mohenjo-daro/#/24712.jpg>, πρόσβαση 4 Απριλίου 2017.

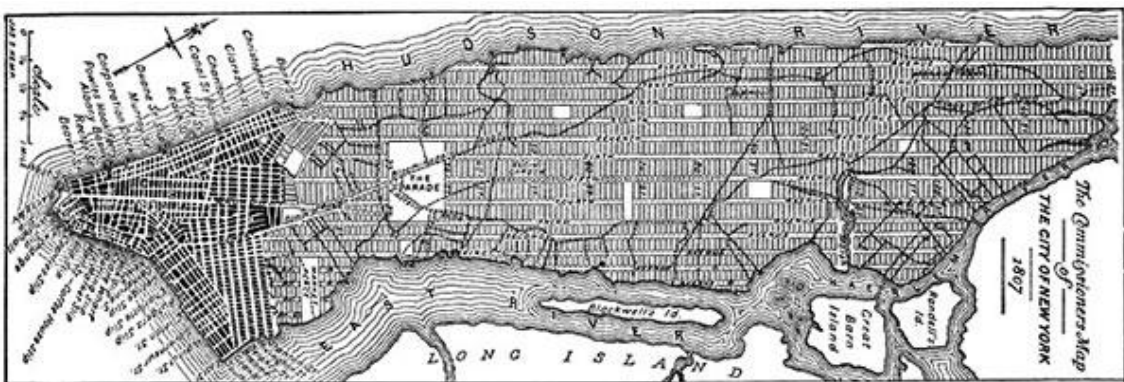
Στον ελλαδικό χώρο οι πρώτες πόλεις άρχισαν να εμφανίζονται την δεύτερη χιλιετηρίδα με την ανάπτυξη του Μυκηναϊκού και του Μινωικού πολιτισμού. Το πιο χαρακτηριστικό πολεοδομικό σχέδιο, είναι ο *ορθογωνικός κάναβος*, που σχεδίασε ο Ιππόδαμος, για την Αθηναϊκή αποικία της Μιλήτου στην Ιωνία το 450 πΧ, ένα σχέδιο, το οποίο υιοθετήθηκε από την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία και διαδόθηκε σε όλη την Ευρώπη, ενώ έχει καταγραφεί και σήμερα στο σχέδιο του Manhattan στην Νέα Υόρκη. (Ε. Ανδρικοπούλου, Α. Γιαννάκου, Γ. Καυκάλας, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, 2007)

Εικόνα 2: Το Ιπποδάμειο σχέδιο της αθηναϊκής αποικίας της Μιλήτου

Πηγή: <http://www.greekarchitects.gr/gr/αρχιτεκτονικες-ματιες/τάξη-και-αταξία-στην-πόλη-id10770>, πρόσβαση 4 Απριλίου 2017.

Εικόνα 3: Σχέδιο του Manhattan του 1807

Πηγή: <http://www.greekarchitects.gr/gr/αρχιτεκτονικες-ματιες/τάξη-και-αταξία-στην-πόλη-id10770>, πρόσβαση 4 Απριλίου 2017.

Μετά τον 11^ο αιώνα, η εικόνα της μεσαιωνικής πόλης επηρεάστηκε από την κοινωνική, νομική και οικονομική ανισότητα που επικρατούσε. Στις πόλεις συνέρρεαν συνεχώς χειροτέχνες, τεχνίτες, έμποροι σε μια προσπάθεια να ξεφύγουν από τους φεουδάρχες. Δεν υπήρχε πόλη δίχως τείχη, τα οποία αποτελούσαν το φυσικό όριο της πόλης και έπαιζαν αμυντικό ρόλο, οι δρόμοι ήταν κανάλι κυκλοφορίας και επικοινωνίας των πεζών αλλά και χώροι εμπορικών δραστηριοτήτων. Η συνεχής δόμηση των κτιρίων διαμόρφωνε ένα συμπαγές τείχος που περικλείει το οικοδομικό τετράγωνο. Στους ορόφους πάνω από το ισόγειο τα κτίρια προεξείχαν μέσα στο δημόσιο χώρο. Στο κέντρο κατοικούσαν οι ευγενείς, στους δευτερεύοντες δρόμους ζούσαν οι έμποροι και οι τεχνίτες. Τα δημόσια κτίρια ήταν διάσπαρτα χωροθετημένα στον ιστό της πόλης. Ως δημόσιος υπαίθριος χώρος λειτουργούσε η πλατεία της πόλης.

Μεταξύ του 15^{ου} και 18^{ου} αιώνα, κατά την Αναγέννηση κυριαρχούσε η γεωμετρική κανονικότητα των σχημάτων, η χρήση των αναλογιών στις διαστάσεις, η προοπτική διάσταση του χώρου και η συμμετρική διάταξη ως προς άξονα. Τα βασικά στοιχεία της μορφολογίας ήταν τρία: ο ευθύγραμμος δρόμος ή άξονας, το ορθογωνικό πλέγμα δρόμων και η πλατεία με γεωμετρική μορφή. Οι δημόσιοι χώροι είχαν γεωμετρικά κανονικό σχήμα, περιορισμένες διαστάσεις και αρμονικές αναλογίες. (Γοσποδίνη Α., 1988)

Με την σταδιακή αύξηση του μεγέθους των πόλεων, άρχισε και η διάκριση μεταξύ πόλης και υπαίθρου, αστικού και αγροτικού χώρου. Πολύ αργότερα, στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, με την βιομηχανική επανάσταση, αυξήθηκαν τα ποσοστά αστικοποίησης. Εκείνη την περίοδο, δημιουργήθηκε μεγάλη ζήτηση εργατικού δυναμικού για την κάλυψη των αναγκών των εργοστασίων. Αυτό το γεγονός, σε συνδυασμό με την ανάγκη για εύρεση εργασίας και καλύτερης ζωής, παρότρυνε τους ανθρώπους να μετακινηθούν από τις αγροτικές περιοχές στις πόλεις περισσότερο από ότι στο παρελθόν.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, το 1950, παρατηρήθηκε η γρηγορότερη αύξηση του παγκόσμιου αστικού πληθυσμού, η παγκόσμια οικονομία έγινε περισσότερο διεθνής και αυξήθηκε σε μέγεθος, οι πόλεις σε όλο τον κόσμο άρχισαν να μεγαθύνονται. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αύξησης, παρατηρήθηκε στην Ασία, τη Λατινική Αμερική και την Αφρική. Οι πόλεις συνεχίζουν να υφίστανται μεταβολές που αφορούν τον πληθυσμό, το περιβάλλον, την οργάνωση και την τεχνολογία σε μια προσπάθεια

ικανοποίησης των αναγκών των κατοίκων. Οι χιλιετίες εξέλιξης αντανακλούν τη συνεχή αναπροσαρμογή της σχέσης της ανθρώπινης κοινωνίας με το φυσικό και κατασκευασμένο περιβάλλον.

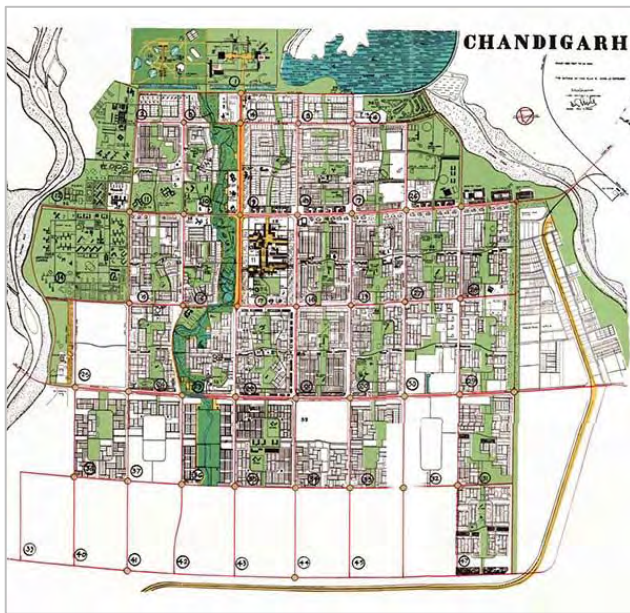
Σημαντική είναι η αναφορά σχεδίων μνημειακού χαρακτήρα των τελευταίων 150 χρόνων εξέλιξης των πολεοδομικών πρακτικών. Τέτοια ήταν τα σχέδια, που ανατέθηκαν από τον Ναπολέοντα στον Διοικητή Baron Georges- Eugene Haussmann, της περιοχής Seine στο Παρίσι κατά την περίοδο 1850- 1870 και σηματοδότησαν το πέρασμα στην πρόσφατη περίοδο της πολεοδομίας, καθώς πρόκειται για παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας με ευρύ φάσμα έργων (διάνοιξη λεωφόρων, διαμόρφωση οδών, πλατειών, ρυθμίσεις για τις όψεις των κτιρίων, δημιουργία δημοσίων πάρκων, κατασκευή δικτύων υποδομής και ανέγερση μνημείων) που διαμόρφωσαν την εικόνα του Παρισιού και αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης.

Στις ΗΠΑ δημιουργήθηκε μια νέα πολεοδομική πρακτική, αυτή του *City Beautiful*, η πιο γνωστή εφαρμογή της οποίας είναι το σχέδιο της κεντρικής πλατείας της Ουάσινγκτον με το Καπιτώλιο και το μνημείο του Λίνκολν στα δυο άκρα του κεντρικού άξονα το 1901. Την ίδια περίοδο στην Αγγλία αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε, από τον Ebenezer Howard, η ιδέα της *Κηπούπολης (Garden City)*, κεντρικός στόχος της οποίας ήταν η αποφυγή των αρνητικών χαρακτηριστικών της αστικής ζωής, όπως ο συνωστισμός και η διατήρηση των θετικών πλευρών της πόλης, όπως η αναψυχή και οι ευκαιρίες απασχόλησης, αλλά και της υπαίθρου, όπως η άνεση του χώρου και το καθαρό περιβάλλον. Η πολεοδομική πρόταση της κηπούπολης σήμαινε την προετοιμασία αστικών περιοχών περιορισμένου μεγέθους και με σαφή όρια που επέτρεπαν την γειτνίαση της με την φύση.

Στην δεκαετία του 1920 αναπτύχθηκε η ιδέα της *Λειτουργικής Πόλης* από τις προτάσεις μιας ομάδας αρχιτεκτόνων και πολεοδόμων, ιδρυτών του μοντέρνου κινήματος CIAM (Congres International d'Architecture Moderne). Οι απόψεις τους συνοψίστηκαν σε ένα κείμενο γνωστό ως η *Χάρτα των Αθηνών* και περιλάμβαναν τον διαχωρισμό των λειτουργικών ζωνών, πράσινες ζώνες, αραιή δόμηση και ψηλά κτίρια και ανταποκρίνονταν στην ανάγκη για μεγάλες δημόσιες παρεμβάσεις που προέκυψαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πόλη χωριζόταν σε περιοχές εργασίας, κατοικίας και αναψυχής σε αντιστοιχία με τους κύκλους της καθημερινής ζωής. Με αυτόν τον διαχωρισμό επιδιώχθηκε η απαλλαγή από τα δεινά της βιομηχανικής εποχής, όπου

κυριαρχούσε ανάμειξη κατοικίας με τις βιομηχανίες, συνωστισμός και ανθυγιεινές συνθήκες. Το φως, ο αέρας, η άνεση του χώρου και η λειτουργική ζωνοποίηση θα επέτρεπαν μια αξιοπρεπή διαβίωση. Η πρόταση αυτή, όπως και αυτή της City Beautiful, και της Garden City, ήταν αισθητική, πολιτική και ηθική και επέβαλε τάξη στο χάος. Μια εφαρμογή της είναι η νέα Ινδική πόλη της Chandigarh, που δημιουργήθηκε το 1950, με βάση σχέδια του Le Corbusier.

Εικόνα 4: Chandigarh Ινδίας, 1954

Πηγή: <http://www.greekarchitects.gr/gr/αρχιτεκτονικες-ματιες/τάξη-και-αταξία-στην-πόλη-id10770>, πρόσβαση 4 Απριλίου 2017.

Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1960, επικρατούσε η άποψη ότι, το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ), ήταν μια τυπική ορθολογική διαδικασία χωρικού σχεδιασμού που έπρεπε να παραμείνει με την ίδια μορφή. Στις δεκαετίες 1960 και 1970, αυτή η άποψη αμφισβητήθηκε και δημιουργήθηκαν νέες επιδιώξεις, όπως η υποστήριξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και η περιβαλλοντική προστασία. Ο τυπικός ορθολογισμός του ΓΠΣ, θεωρήθηκε ότι βρίσκεται μακριά από τις πραγματικές ανάγκες της αστικής ζωής και ότι οδήγησε σε έλλειψη κοινωνικής συνοχής και σε αλλοίωση της αστικής ταυτότητας των πόλεων. Επίσης, έως τα μέσα της δεκαετίας του 1970, ο ρόλος του εθνικού κράτους ήταν καθοριστικός, για όλα τα ζητήματα, ενώ, κατά την δεκαετία του 1980, ο ρόλος αυτός περιορίστηκε και στην ίδια κατεύθυνση συνεχίστηκαν τα πράγματα την δεκαετία του 1990, όπου ιδιωτικές πρωτοβουλίες άρχισαν να συμπληρώνουν ή να παρακάμπτουν τον ρόλο του δημόσιου τομέα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελούν τα Docklands του Λονδίνου, που σηματοδότησαν την προώθηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Αντίστοιχη ανάπτυξη είχε και η επιχειρηματική περιοχή της La Defense στο Παρίσι, η οποία αρχικά είχε προσδιοριστεί ως ζώνη γραφείων και επιχειρήσεων και, κατά την δεκαετία του 1980, αναπτύχθηκε ως ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά και επιχειρηματικά κέντρα στην Ευρώπη.

Εικόνα 5: Docklands Λονδίνου, περιοχή Canary Wharf

Πηγή: <https://www.britannica.com/place/London-Docklands>, (πρόσβαση 4 Απριλίου 2017).

Εικόνα 6: La Defense, Παρίσι

Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:La_Defense_Paris.jpg, πρόσβαση 4 Απριλίου 2017.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της δεκαετίας του 1990 κινείται σε διαφορετικές συνθήκες, από αυτές των δεκαετιών του 1950 και 1960, των οποίων κύριο χαρακτηριστικό ήταν η προσπάθεια ανασυγκρότησης χωρών που είχαν βγει διαλυμένες από τον πόλεμο μέσα από δεσμευτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Έτσι, το 1990 παρατηρείται ότι δημιουργούνται επίλεκτες χωρικές συγκεντρώσεις (clustering) νέων αστικών οικονομικών δραστηριοτήτων και ιεραρχημένη πολυκεντρική δομή. (Γοσποδίνη, Μπεριάτος 2006)

Τον 21^ο αιώνα, οι παραδοσιακές μορφές χωρικού σχεδιασμού δεν ανταποκρίνονται πλέον στις απαιτήσεις των πόλεων, έτσι αναδύεται ένα νέο πλαίσιο, όπου οι διαδικασίες στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού δεν αφορούν μόνο προτάσεις έργων και πολιτικής, αλλά και προτάσεις προσανατολισμού των αποφάσεων για επενδύσεις και δραστηριότητες, που πρόκειται να λάβουν στο μέλλον οι εμπλεκόμενοι φορείς και, παράλληλα, γίνεται προσπάθεια ενσωμάτωσης της συμμετοχής των πολιτών στην διαμόρφωση βασικών πλευρών της καθημερινότητας. Ο στρατηγικός σχεδιασμός δανείζεται πρακτικές, που διέπουν τη διοίκηση και διαχείριση μεγάλων ιδιωτικών έργων και προγραμμάτων, ώστε να μπορέσει να χαράξει μια αποτελεσματική στρατηγική για την αναδιάρθρωση της πόλης. Αυτό συνδυάστηκε σε αρκετές χώρες με μεταβολές στα εθνικά συστήματα πολεοδομικού σχεδιασμού.

Ο νέος πολεοδομικός προγραμματισμός/ σχεδιασμός διέπεται από τις εξής συνιστώσες: συναίνεση, συμμετοχή στις αποφάσεις, χωροταξικό πλαίσιο, συνθετικούς στόχους, σχέδιο δράσης και υλοποίησης και επικοινωνία και τρόπους απεικόνισης. Η νέα αστικότητα περιλαμβάνει πολυμορφία κατοικιών, μεικτές χρήσεις γης, ανάμειξη κατοικιών ατόμων διαφορετικών εισοδημάτων και μεγάλο ενδιαφέρον για το χαρακτήρα των δημόσιων χώρων. Η γειτονιά, ως βασική ενότητα αστικού χώρου, έχει περιορισμένο μέγεθος, σαφή οριοθέτηση και συγκεκριμένο κέντρο ώστε να εξυπηρετούνται σε ολιγόλεπτο διάστημα οι καθημερινές ανάγκες, καθώς επικρατεί ότι έτσι εξασφαλίζεται η ποικιλία και προσφέρεται στους πολίτες αυτό που χρειάζονται σε αντίθεση με την ζωνοποίηση. (Ε. Ανδρικοπούλου, Α. Γιαννάκου, Γ. Καυκάλας, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, 2007).

2.3 Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας

Κατά την αρχαιότητα, η περιοχή της Φλώρινας ήταν τμήμα της Άνω Μακεδονίας και ονομαζόταν Λυγκηστίς ή Λύγκος. Οι αρχαιότερες πόλεις της ήταν η Ηράκλεια, η Κέλλα και η Βεύη. Η Λυγκηστίς ήταν αυτόνομο κράτος, στο οποία κατοικούσαν συγγενή ελληνικά-μακεδονικά φύλλα δωρικής καταγωγής, ώσπου την υπέταξε ο Φίλιππος Β΄, πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου και την προσάρτησε στο βασίλειο της Μακεδονίας. Οι δύο λίμνες Πρεσπών, ονομάζονταν αντίστοιχα Μικρή και Μεγάλη Βρυγηίς. Το 148 πΧ η Μακεδονία έγινε provincia Romana (Ρωμαϊκή επαρχία) και η περιοχή της Φλώρινας συμπεριλήφθηκε στην 4η Τοπαρχία της «Άνω Μακεδονίας». Η πόλη της Φλώρινας κτίστηκε κατά την βυζαντινή εποχή. Ονομάστηκε Χλώριον ή Χλέρινο. Το 1096 μΧ, οι Νορμανδοί του Βοημούνδου κυριεύσαν την Φλώρινα και τις Πρέσπες. Τον 14ο αιώνα μΧ, ο σουλτάνος Μουράτ Α΄, κυριεύει την περιοχή της Φλώρινας και ξεκινά η τουρκοκρατία.

Επί τουρκοκρατίας, η πόλη ονομάστηκε Φιλέρινα και σταδιακά η ονομασία έγινε Φλώρινα. Η Φλώρινα ήταν τοπικό εμπορικό και βιοτεχνικό κέντρο, ενώ η πλειοψηφία των κατοίκων της ήταν Μουσουλμάνοι. Την περίοδο του 1821, περίπου 80 οικογένειες ήταν ελληνικής καταγωγής. Η πόλη απελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό στις 7 Νοεμβρίου 1912. Με την απελευθέρωση, η Φλώρινα γίνεται πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού. Το 1927 η Καστοριά αποσχίζεται από το νομό Φλώρινας και γίνεται χωριστός νομός βάση του Νομοθετικού Διατάγματος της 13ης Νοεμβρίου 1927. Η Γερμανική Κατοχή αρχίζει το 1941, ενώ το 1944 με την υποχώρηση των Γερμανών, η πόλη απελευθερώνεται από τον ΕΛΑΣ. Ακολούθησε ο Εμφύλιος Πόλεμος 1946-1949. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019)

Πιο συγκεκριμένα, πριν το 1850 υπήρξε αδυναμία ανάπτυξης λόγω οικονομικών δυσκολιών και έλλειψη ικανής διοικητικής οργάνωσης και κοινωνικής πολιτικής. Η επικοινωνία με τα μεγάλα αστικά κέντρα ήταν ανύπαρκτη λόγω των μεγάλων αποστάσεων και της έλλειψης μέσων συγκοινωνιών, ενώ σταδιακά προστέθηκαν και πολεοδομικά προβλήματα.

Η πόλη ακολουθούσε τα πρότυπα εκείνης της εποχής της τουρκοκρατίας. Έτσι, διασχίζονταν από πολλούς στενούς και δύσβατους δρόμους και είχε πλήθος αδιέξοδα που οδηγούσαν σε οικόπεδα μέσω αυλόπορτας. Οι οικοδομικές γραμμές σχημάτιζαν διάφορα σχήματα δημιουργημένα από τον χρόνο και την τύχη και ο δρόμος

συνεχιζόταν με μικρότερο ή μεγαλύτερο πλάτος. Στην πόλη υπήρχε έλλειψη πλατειών και οργανωμένης αγοράς για τη διάθεση των προϊόντων. Τα υλικά κατασκευής των σπιτιών ήταν κυρίως ευτελή, χωρίς να λείπουν και τα σπίτια των πλουσίων και των μπέηδων καθώς και τα δημόσια κτίρια των Οθωμανών. Τέλος, τα υπάρχοντα σφαγεία στεγάζονταν σε ξύλινα παραπήγματα στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Η πολεοδομική εξέλιξη της σύγχρονης πόλης άρχισε ουσιαστικά μετά το 1912, δηλαδή μετά την απελευθέρωση και με την προσάρτηση της στο Ελληνικό κράτος. Εκείνη την περίοδο, εγκαταστάθηκε η Γαλλική Διοίκηση και έγινε το Νομοθετικό Διάταγμα της 17-7-1923 <<περί σχεδίων πόλεων και κωμών του κράτους>>. Η Γαλλική αποστολή, κλήθηκε στην Ελλάδα, για να προωθήσει τα δημόσια έργα και εγκαταστάθηκε, αργότερα, στην Φλώρινα. Αυτή η εγκατάσταση, αποδείχθηκε ευεργετική. Σε συνεργασία του Δήμου με το επίσημο Ελληνικό κράτος, έγινε η σύνταξη του πρώτου ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης, που μέχρι και σήμερα, μαζί με όλες τις τροποποιήσεις και επεκτάσεις που έγιναν, αποτελεί σημείο αναφοράς για την πολεοδομική, κοινωνική και πολιτιστική εξέλιξη της πόλης. Ιδίως στο δυτικό τμήμα, το ρυμοτομικό αυτό σχέδιο ισχύει, όπως αρχικά είχε εγκριθεί.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση της πόλης το 1912, εγκαταστάθηκε η πρώτη δημοτική αρχή, η οποία, σε συνεργασία με το Ελληνικό κράτος, προχώρησε στην επίλυση των προβλημάτων, στην ποιοτική αναβάθμιση της ζωής των κατοίκων και στην αναμόρφωση του πολεοδομικού ιστού, ώστε να γίνει εναρμόνιση με τα πρότυπα των άλλων ελληνικών πόλεων. Έτσι τον Μάρτιο του 1913, έγινε η *ανέγερση δημοτικού σφαγείου*, σε σύγχρονες για την εποχή εγκαταστάσεις, στη θέση όπου σήμερα είναι το αρχαιολογικό μουσείο, σε μακρινή απόσταση από το συνεκτικό τμήμα της πόλης. Την ίδια περίοδο, ξεκίνησε και η πολυδάπανη χρονοβόρα διαδικασία ηλεκτροδότησης.

Κύριο πρόβλημα αποτελούσε η ανοικοδόμηση της πόλης. Στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου την 18-9-1914, ζητήθηκε η παραχώρηση Δημοτικών Γαιών, η οποία πραγματοποιήθηκε την 6-9-1915 και για πρώτη φορά ιδρύθηκε Γεωργικός Σταθμός, έκτασης 300 στρεμμάτων, στην θέση "Γιάτσοβο", όπου μέχρι πρότινος λειτουργούσε Δημοτικό Φυτόριο.

Και ενώ το σχέδιο δεν είχε εγκριθεί ακόμα, το πρόβλημα της ανέγερσης οικοδομών διογκώθηκε όλο και περισσότερο, καθώς η χορήγηση οικοδομικών αδειών

έχει ανασταλεί για πάνω από τρία χρόνια. Έτσι, έγινε εφαρμογή της διαταγής 2332 του 1913 της Γενικής Διοίκησης Μακεδονίας, η οποία όριζε ότι, για τις πόλεις που δεν έχουν ακόμα εγκεκριμένο σχέδιο, την οικοδομική γραμμή θα καθορίζει το Δημοτικό Συμβούλιο, με επιτόπια εξέταση και εποπτεία του Δημοτικού Επίτροπου. Το ΔΣ αποφάσισε στη συνεδρίαση της 24-6-1915, να γίνει η εφαρμογή μιας προτεινόμενης ρυμοτομίας από τον Βασιλειάδη. Το οικοδομικό πρόβλημα άρχισε να λύνεται. Ο δήμος ξεκίνησε κατεδαφίσεις για διάνοιξη και διαπλάτυνση οδών, ενώ συγχρόνως εγκρίθηκε η επισκευή και η λιθόστρωση των κυριότερων οδών της πόλης οι οποίες είναι η Β. Κωνσταντίνου, Πανοσοπούλου, Κρέσνας, Δελαπόρτα, Καλλέργη, Αγ. Γεωργίου, Δραγούμη, Αβέρωφ, Μητροπόλεως, Ναούσης, Ηλείου, Π. Μελά και Μ. Αλεξάνδρου.

Μεσολάβησε η κήρυξη του Α' Παγκόσμιου Πολέμου και η έγκριση του σχεδίου καθυστέρησε ακόμα περισσότερο. Στις 24-4-1918 παραδόθηκε στον Δήμο η τελική μελέτη του Leguillon, όπου και εγκρίθηκε, παρά τις διαφωνίες των Οθωμανών. Το τοπογραφικό σχέδιο εκπονήθηκε από τον τοπογράφο μηχανικό Leguillon, η χωροστάθμηση του έγινε από τον πολιτικό μηχανικό Ανδρέα Γεωργακόπουλο και η ρυμοτόμηση του από τον μηχανικό του δήμου Νικ. Βασιλειάδη. Το διάταγμα υπογράφηκε την 18-5-1919, από τον βασιλιά Αλέξανδρο και δημοσιεύτηκε στο υπ' αριθμόν 111 Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως την 25-5-1919. Η πόλη έχει πλέον το δικό της ρυμοτομικό σχέδιο, το οποίο ονομάζεται <<Γαλλικός Χάρτης>> ένεκεν της συμβολής των Γάλλων στην σύνταξη του.

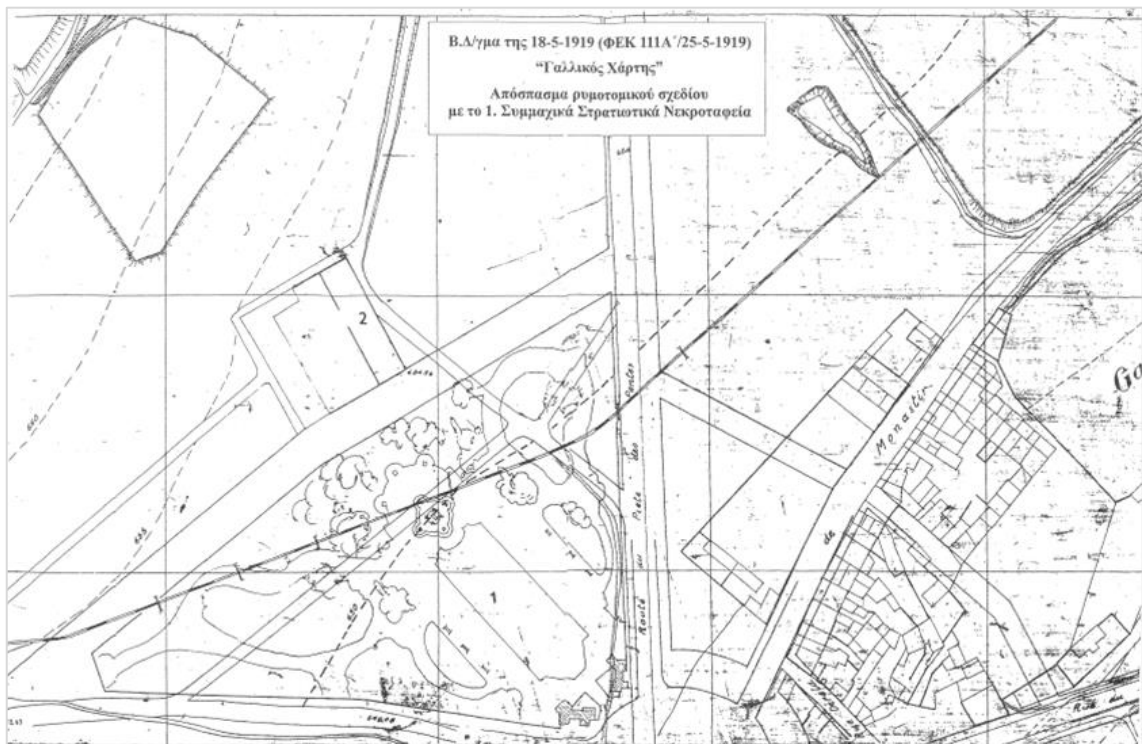
Εικόνα 7: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα της 18-5-1919

Πηγή: Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, Ε. Τσαπάνου-Κωτσοπούλου, 2002.

Με την έγκριση του πρώτου ρυμοτομικού της πόλης η κατάσταση είχε ως εξής: η πόλη αναπτυσσόταν κατά μήκος του ποταμού, όπου το τμήμα του ιστού ήταν πιο πυκνοδομημένο, ενώ όσο απομακρυνόταν από το ποτάμι αραιώνε. Στο κέντρο της πόλης βρισκόταν το κτίριο της μητρόπολης και από δίπλα ο Καθεδρικός, ενώ στην πόλη υπήρχαν επτά τζαμιά. Στο βορειοανατολικό άκρο, στον χώρο όπου σήμερα βρίσκεται το στρατόπεδο, βρισκόταν το Γαλλικό Νοσοκομείο, το οποίο κατασκευάστηκε το 1917, το στρατόπεδο των Γάλλων και οι στάβλοι. Κοντά στο Νοσοκομείο βρισκόταν το Στρατιωτικό Νεκροταφείο των Συμμάχων, σε αγρό που ο Δήμος απαλλοτρίωσε και δώρισε στις Γαλλικές Δυνάμεις το 1917. Αργότερα, τους παραχωρήθηκε νέα έκταση για τον ενταφιασμό των νεκρών, στη θέση όπου σήμερα βρίσκεται το Νοσοκομείο. Στην πόλη υπήρχαν και τούρκικα νεκροταφεία που βρισκόταν σε μια περιοχή που αργότερα χαρακτηρίστηκε ως Δημοτικός κήπος και, έπειτα, σε κάποια τμήματα της χωροθετήθηκαν προσφυγικοί συνοικισμοί. Σημαντική είναι και η παρουσία σιδηροδρομικών γραμμών, που οδηγούν στα Άλωνα, στο βόρειο τμήμα της πόλης και του κεντρικού σταθμού του Γαλλικού σιδηροδρόμου που δείχνει πόσο σημάδεψε την πόλη η χρόνια παρουσία των Γάλλων.

Εικόνα 8: Συμμαχικά στρατιωτικά νεκροταφεία, Διάταγμα 18-5-1919

Πηγή: *Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, Ε. Τσαπάνου- Κωτσοπούλου, 2002.*

Με τα χρόνια έγιναν διάφορες επεμβάσεις, όπως διαπλατύνσεις και χαράξεις νέων οδών, εντάξεις αγρών στο σχέδιο, για τη δημιουργία νέων οικοδομικών τετραγώνων και την κάλυψη μελλοντικών αναγκών. Στην συνεδρίαση της 25-7-1919 του ΔΣ, προτάθηκαν όροι δόμησης. Με βάση την πρόταση που έγινε, η πόλη χωρίστηκε σε δυο τομείς αρτιότητας των οικοπέδων, το ένα εκ των οποίων ονομάστηκε “*Εμπορικό*” και λόγω των μικρών ιδιοκτησιών που υπήρχαν στην περιοχή ορίστηκαν μικρά όρια αρτιότητας. Οι όροι δόμησης απέκτησαν ισχύ με τη δημοσίευση του ΦΕΚ 269Α/19-12-1919.

Η *πρώτη τροποποίηση του Γαλλικού Χάρτη* έγινε την 18-5-1920, όταν υπογράφηκε Διάταγμα, για την εγκατάσταση κεντρικής αγοράς και την ίδρυση πλατείας, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 114/22-5-1920. Τον Ιούλιο του 1923 ανατέθηκε στον εργολάβο Εμμανουήλ Μάλαμα, η ανέγερση του κτιρίου της δημοτικής αγοράς, ενώ οι πρώτες ενυκιάσεις καταστημάτων της έγιναν τον Μάρτιο του 1924. Ταυτόχρονα, άρχισε μια σειρά κατεδαφίσεων για την διάνοιξη οδών και πλατειών, άλλοτε με απαλλοτριώσεις και άλλοτε με χαρακτηρισμό κτιρίων ως ετοιμόρροπων. Την ίδια εποχή άρχισαν οι επισκευές ξύλινων γεφυριών του ποταμού, καθώς και ξύλινων σκέπαστρων των κρηνών. Τον Αύγουστο του 1922 άρχισε και η ανέγερση του ιερού ναού του Αγίου Νικολάου.

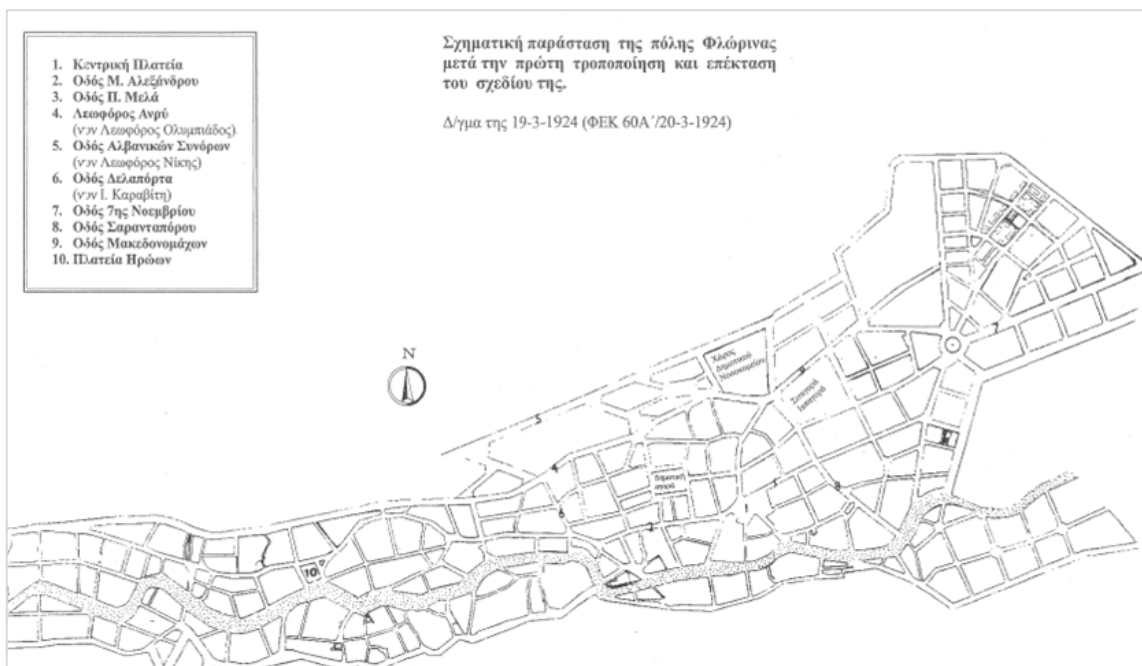
Το κύμα μεταναστών έκανε πιο έντονη την ανάγκη ανέγερσης ενός δημοτικού νοσοκομείου, καθώς το Λοιμωδών, που ήδη λειτουργούσε, δεν κάλυπτε τις ανάγκες. Καθώς η δαπάνη είναι μεγάλη, ο Δήμος αποφάσισε την επιβολή φόρου και την απόδοση αυτού στην ίδρυση του δημοτικού νοσοκομείου. Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι απαιτείται διόρθωση ορισμένων οικοδομικών γραμμών. Την 24-9-1921 υπογράφηκε η *δεύτερη τροποποίηση του Γαλλικού χάρτη*, η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 188Α/5-10-1921. Ωστόσο, αυτή η τροποποίηση ήταν αρκετά αόριστη και ημιτελής και σύντομα χρειάστηκε νέα τροποποίηση.

Η *πρώτη επέκταση του σχεδίου* χρειάστηκε να γίνει το 1922, λόγω του μεταναστευτικού κύματος που δημιουργήθηκε από την Μικρασιατική καταστροφή και την αναμενόμενη ανάγκη στέγασης του πρόσθετου αυτού πληθυσμού. Για την αποκατάσταση των προσφύγων εκδόθηκε πράξη του Υπουργικού συμβουλίου, που, αργότερα,

επικυρώθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα της 17-7-1923 (ΦΕΚ 228^Α/16-8-1923) ‘‘Περί σχεδίων πόλεως, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών’’.

Στην συνεδρίαση του ΔΣ της 26-7-1923 εξετάστηκαν όλα τα προβλήματα δόμησης, κυκλοφορίας και αισθητικής που προέκυψαν, καθώς και οι ενστάσεις που υποβλήθηκαν από τους πολίτες και, μετά την τήρηση της διαδικασίας, υπογράφηκε διάταγμα την 19-3-1924, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 60^Α/ 20-3-1924 για *ακόμα μία τροποποίηση του σχεδίου*. Η τροποποίηση αυτή του 1924 αφορούσε επεμβάσεις στο μεγαλύτερο τμήμα της πόλης και οι επεκτάσεις, που εγκρίθηκαν, αύξησαν το μέγεθος της πόλης κατά το 1/3 του αρχικού της μεγέθους. Όλες αυτές οι επεμβάσεις, είχαν ως αποτέλεσμα την αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και την επικοινωνία με άλλες πιο αναπτυγμένες πόλεις, έτσι οι κάτοικοι δέχτηκαν αδιαμαρτύρητα τις αλλαγές και άρχισαν να εξαγοράζουν προσκυρωμένα τμήματα εδάφους, προς εφαρμογή του ρυμοτομικού σχεδίου, ενώ, παράλληλα, άρχισαν να παραχωρούν σε κοινή χρήση τα ρυμοτομούμενα τμήματα των ιδιοκτησιών τους.

Εικόνα 9: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα 19-3-24

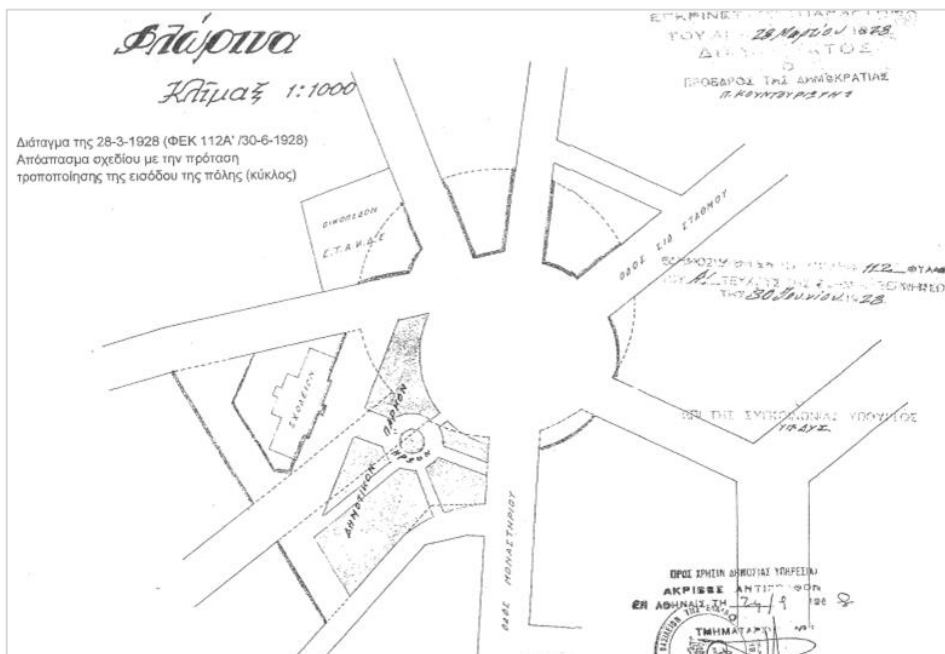
Πηγή: Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, Ε. Τσαπάνου- Κωτσοπούλου, 2002.

Την 3-6-1927, υπογράφηκε σχετικό Διάταγμα, για την επιβολή όρων δόμησης, στις περιοχές επεκτάσεων, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 113Α/9-6-1927. Τα εγκριθέντα

αυτά όρια αρτιότητας ισχύουν ακόμα και σήμερα, είτε σαν κανόνας είτε σαν παρεκκλίσεις. Το 30-10-1928 υπογράφηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (ΠΔ) Π. Κουντουριώτη το σχετικό Διάταγμα τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου, για την δημιουργία κεντρικής πλατείας, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 234^Α/7-11-1928. Η μορφή αυτή της πλατείας διατηρήθηκε για μικρό χρονικό διάστημα, αφού σύντομα ακολούθησε νέα τροποποίηση της.

Μέσα σε αυτήν την προσπάθεια εξωραϊσμού της πόλης εντάχθηκε και η δημιουργία εντυπωσιακής εισόδου σε αυτήν (σημερινός κύκλος). Έτσι την 28-3-1928 υπογράφηκε, από τον ΠΔ, διάταγμα τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 112^Α/30-6-1928. Με την τροποποίηση αυτή άλλαξε μερικώς η μορφή της πλατείας, όπως αυτή είχε εγκριθεί με το διάταγμα 24-9-1921, με μερική μετατόπιση της νοτιότερα, με δημιουργία χώρου ανέγερσης σχολείου και με τη δημιουργία χώρου ανέγερσης του κτιρίου Δημοσίων Έργων, στον χώρο του πρώην γαλλικού νεκροταφείου, τα οποία με την αναχώρηση των Γάλλων καταργήθηκαν. Αποφασίστηκε και η δημιουργία Δημοτικού Πάρκου στην ανατολική είσοδο της πόλης ώστε να επιτυγχάνεται η καλαισθησία.

Εικόνα 10: Είσοδος της πόλης (κύκλος), Διάταγμα 28-3-1928

Πηγή: Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, Ε. Τσαπάνου-Κωτσοπούλου, 2002.

Το 1931 θεμελιώθηκε το νέο Δημοτικό Νοσοκομείο, υπό την επιστασία του εργολάβου Βασιλειάδη. Και, ενώ το ΔΣ αδυνατούσε οικονομικά να αποπερατώσει τις συμπληρωματικές εργασίες του νοσοκομείου, έφτασε στην πόλη, η μεγάλη δωρεά της Μοναστηριώτισας Ελένης Δημητρίου, η οποία με τη διαθήκη της διέθεσε το ποσό για την αποπεράτωση. Το 1939, επί δημαρχίας του Ν. Χάσου αποπερατώθηκε το Δημοτικό Νοσοκομείο και διατέθηκε στην χρήση των κατοίκων.

Μέσα στα έργα που έπρεπε να εκτελεστούν για την θεραπεία των αναγκών της πόλης περιλαμβάνονταν και τα έργα ύδρευσης. Ήδη από το 1917 είχε αρχίσει η προσπάθεια υδροδότησης της πόλης με την βοήθεια της Τεχνικής Υπηρεσίας των Γάλλων, οι οποίοι με επικεφαλή τον λοχαγό Gay άρχισαν τη διαδικασία μεταφοράς νερού από το χωριό Υδρούσα. Χρειάστηκαν πολλά χρόνια προσπαθειών για την κατασκευή υδραγωγείων και κρηνών, αφού τα τεχνικά έργα και η προμήθεια υλικών απαιτούσαν εξειδικευμένες γνώσεις και πολλά χρήματα που ήταν τότε για την πόλη περιορισμένα.

Όταν κατασκευάστηκαν νέα υδραγωγεία και ανακαινίστηκαν τα παλιά, έπρεπε να καθοριστούν τα σημεία της πόλης που τελικά θα τοποθετούνταν οι κρήνες. Έτσι, συγκροτήθηκε Επιτροπή αποτελούμενη από τον Στ. Λοκμάνη, Ευάγ. Παπαστεργίου, Γ. Τσάπανο, Β. Τυρπένου και Χρ. Μηλώση για να υποδείξουν αυτές τις θέσεις και αποφασίστηκε η τοποθέτηση των κρηνών σε αντιστοιχία με τα υδραγωγεία από τα οποία τροφοδοτούνταν. Υπήρχαν τα εξής υδραγωγεία:

- ◆ Υδραγωγείο Κουρσουμλή με 2 κρήνες
- ◆ Παλαιό Υδραγωγείο οδού Ιωαννίνων με 5 κρήνες
- ◆ Νέο Υδραγωγείο με 17 κρήνες
- ◆ Υδραγωγείο αγοράς με 8 κρήνες Υδραγωγείο Στρατώνων με 3 κρήνες

Το πρόβλημα της στέγασης των προσφύγων, που είχαν αρχίσει να συρρέουν από το 1915, εντάθηκε μετά το 1922 και παρέμενε ακόμα άλυτο. Με το έγγραφο 7724/1927 κοινοποιήθηκε, στον Δήμο Φλώρινας, η απόφαση του γραφείου Εποικισμού για ανέγερση αστικού Προσφυγικού συνοικισμού στην πόλη (*A' και B' Προσφυγικός συνοικισμός*). Μετά την τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας, υπογράφηκε την 16-10-1928, από τον ΠΔ Κουντουριώτη, το σχετικό διάταγμα τροποποίησης του ρυμοτομικού, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 220^A/23-10-1928. Μια συγκεκριμένη έκταση απαλλοτριώθηκε με ταχείς ρυθμούς και αμέσως άρχισε η *ανέγερση των πρώτων*

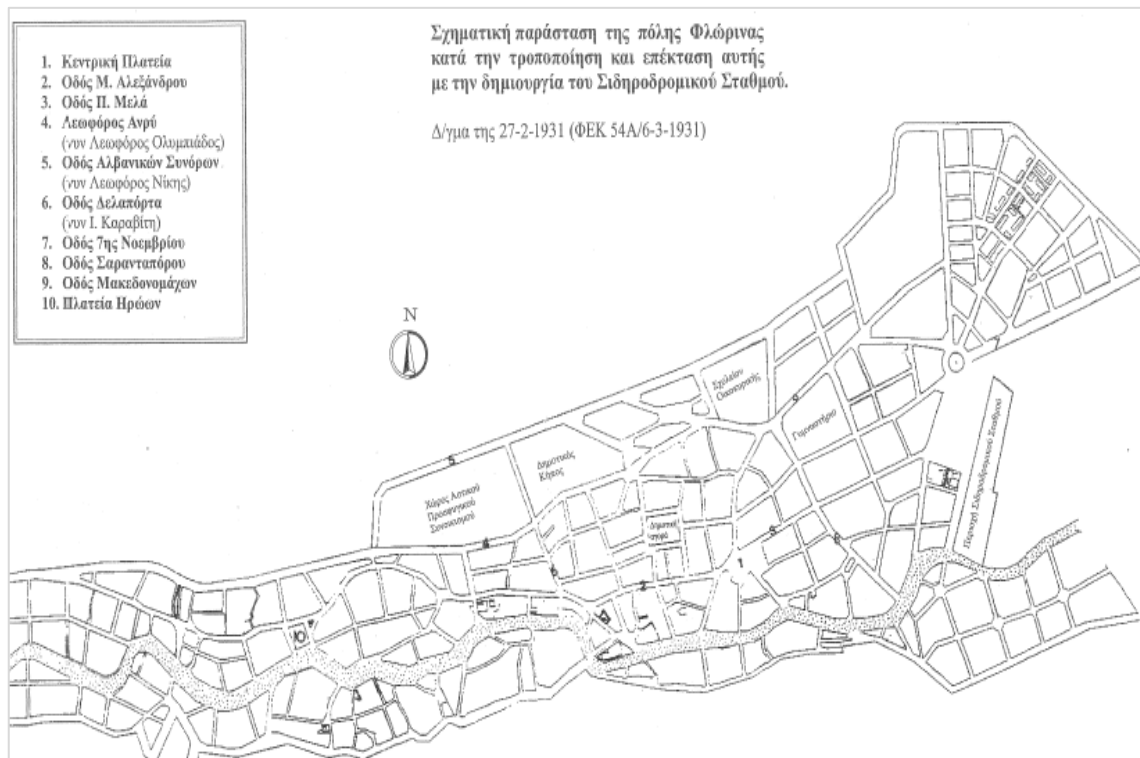
προσφυγικών κατοικιών, βάσει σχεδίου ρυμοτομικού που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Πρόνοιας και σε οικόπεδα που παραχωρήθηκαν από το ίδιο το Υπουργείο. Η ανέγερση των κατοικιών έγινε είτε με το σύστημα της αυτοστέγασης, είτε με κρατικά προγράμματα.

Όσον αφορά τα Δημόσια κτίρια, το 1931 ανεγέρθηκε Πολυτάξιο Διδασκαλείο και Πρότυπο Σχολείο, σε έκταση εντός του σχεδίου που παραχώρησε ο Δήμος (πρόκειται για το σημερινό Δ' Δημοτικό Σχολείο). Μετά από πολλές συνεδριάσεις του ΔΣ και παρεμβάσεις του Νομάρχη και του Νομομηχανικού ορίστηκε, με την τροποποίηση της 6-3-1931, ο χώρος κατασκευής γυμναστηρίου, το οποίο σήμερα είναι κλειστό. Την ίδια εποχή ο Σύλλογος προς διάδοση των Ελληνικών Γραμμάτων, που ήταν στην Αθήνα, αποφάσισε την ανέγερση στην Φλώρινα σχολής Οικοκυρικής. Το ΔΣ με την απόφαση 506/1929 χορήγησε ποσό 300.000 δρχ. στον σύλλογο για την ανέγερση.

Όσον αφορά το ποτάμι, όλες οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις του σχεδίου της πόλης βελτίωσαν τη μορφή του μετά από σχετικές υποδείξεις και διορθώσεις του Υπουργείου Συγκοινωνίας. Τον Μάιο του 1931, ο Δήμος αποφάσισε τη λήψη δανείου για την κατασκευή έργων διευθέτησης του ποταμού και τον Απρίλιο του 1932 έγιναν διάφορες πασσαλοπήξεις, ενώ την ίδια περίοδο εγκρίθηκαν δαπάνες για αντιπλημμυρικά έργα.

Στα εκτελεσθέντα έργα για την θεραπεία της πόλης ήταν και τα *συγκοινωνιακά*. Μέχρι το τέλος του 1927, οι σιδηροδρομικές γραμμές έφταναν μέχρι το Μεσονήσι και από εκεί ως την πόλη η συγκοινωνία διεξαγόταν με οποιοδήποτε μέσο. Με το Νόμο 3274/1924 εγκρίθηκε η κατασκευή σιδηροδρομικής διακλάδωσης, από τον Σταθμό Μεσονησίου της γραμμής Θεσσαλονίκης- Μοναστηρίου, μέχρι την πόλη της Φλώρινας, για την εξυπηρέτηση των κατοίκων, αλλά και του εμπορίου της Δυτικής Μακεδονίας με την Αλβανία. Κατά τα τέλη του 1929, ολοκληρώθηκαν τα έργα κατασκευής της διακλάδωσης του σιδηροδρομικού σταθμού και τα πρώτα τρένα έφτασαν ως την πόλη της Φλώρινας, στο νέο σταθμό που δημιουργήθηκε στο νοτιοανατολικό της τμήμα (εκεί όπου είναι και σήμερα). Τα έργα ανέγερσης των κτιρίων του σταθμού άρχισαν αμέσως, ολοκληρώθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα και την 15-5-1931 έγιναν τα εγκαίνια.

Εικόνα 11: Γαλλικός χάρτης, Διάταγμα 27-2-1931

Πηγή: Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης της Φλώρινας, Ε. Τσαπάνου- Κωτσοπούλου, 2002.

Το 1933 έγιναν κάποιες τροποποιήσεις στο ρυμοτομικό σχέδιο που αφορούσαν τη μεταφορά της ζωαγοράς, την ανέγερση προσφυγικών κατοικιών. Πριν την τροποποίηση αυτή με το Διάταγμα της 9-8-1933 (ΦΕΚ 262^Α/11-9-1933), είχε ήδη γίνει εγκατάσταση του Γ' Αστικού Προσφυγικού συνοικισμού, στον οποίο η ανέγερση των κατοικιών είχε αρχίσει ήδη το 1931 με εργολάβους τους Αναγνωστόπουλο και Αποστολόπουλο. Επειδή, όμως, μετά την εγκατάσταση των προσφύγων στο Γ' Αστικό Προσφυγικό συνοικισμό, έμειναν πολλοί ακόμα άστεγοι, ο Νομάρχης ζήτησε επιπλέον δημοτική γη για την στέγαση των υπολοίπων. Η ανέγερση των κατοικιών αυτών άρχισε το 1934. Ο εν λόγω συνοικισμός ήταν ο Δ' Αστικός Προσφυγικός συνοικισμός. Μέχρι και σήμερα δεν έχει ενταχθεί στο εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο.

Μετά το 1912, 450 οικογένειες Μοναστηριωτών εκπατρίστηκαν και εγκαταστάθηκαν στην Φλώρινα. Το ελληνικό κράτος αδυνατούσε να εξασφαλίσει στέγη σε όλους, έτσι, οι Μοναστηριώτες πρόσφυγες ίδρυσαν τον Οικοδομικό Συνεταιρισμό πολεμοπαθών εκ Μοναστηρίου προκειμένου να υπάρχει ευκολότερη στεγαστική αποκατάσταση. Την 5-5-1931 συντάχθηκε μελέτη παραχώρησης οικοπέδων σε αυτούς στην βόρεια πλευρά

της πόλης, η οποία περιοχή ονομάστηκε *A' συνοικισμός Μοναστηριωτών*. Αργότερα διαμορφώθηκε οδός και η περιοχή ηλεκτροδοτήθηκε. Ο συνοικισμός έμεινε εκτός σχεδίου για πολλά χρόνια. Εντάχθηκε στο σχέδιο το 1982, μαζί με τον μετέπειτα παραχωρηθέντα συνοικισμό των *Βορειοηπειρωτών*, με το Π. Διάταγμα της 16-9-1982 στο ΦΕΚ 570Δ/30-11-1982.

Στην συνεδρίαση της 22-12-1932 ο Οικοδομικός συνεταιρισμός ζήτησε επιπλέον έκταση για την στέγαση επιπρόσθετου πληθυσμού. Η έκταση παραχωρήθηκε και αμέσως άρχισαν οι ανεγέρσεις κατοικιών. Αυτό ο συνοικισμός ήταν ο λεγόμενος *B' συνοικισμός Μοναστηριωτών* της Αγίας Παρασκευής. Τα κτίρια αποπερατώθηκαν πλήρως και χρησιμοποιήθηκαν κατά το έτος 1937 και 1938. Ο *B'* συνοικισμός παρέμεινε εκτός σχεδίου, για πολλά χρόνια και η δόμηση έγινε με ένα ιδιότυπο καθεστώς. Εντάχθηκε στο σχέδιο το 1987, κατά την έγκριση των επεκτάσεων του σχεδίου της πόλης.

Το 1950 έγιναν επιπλέον τροποποιήσεις, που αφορούσαν επέκταση του σχεδίου, διαπλάτυνση της Κεντρικής Πλατείας, διαπλάτυνση του χώρου του Γυμναστηρίου, δημιουργία Δημοτικού Κήπου. Ακολούθησε η κήρυξη του *B'* Παγκοσμίου Πολέμου και όσα ακολούθησαν αυτόν. Όπως ήταν φυσικό, οι τροποποιήσεις του σχεδίου της πόλης νεκρώθηκαν. Η επόμενη πρώτη τροποποίηση, μετά τον πόλεμο, έγινε το 1955. (Τσαπάνου- Κωτσοπούλου, Φλώρινα, 2002)

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

3.1 Χωροταξική ένταξη

Η πόλη της Φλώρινας βρίσκεται στην βορειοδυτική άκρη της Ελλάδας και ανήκει στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το *“Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015- 1019”*, η Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Φλώρινας, με πρωτεύουσα την Φλώρινα, έχει έκταση 1.924 τετραγωνικά χιλιόμετρα (τετρ. χλμ) και είναι μια από τις τέσσερις ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Συστήθηκε με το Βασιλικό Διάταγμα της 31ης Μαρτίου 1915 και διαιρέθηκε, αρχικά, στις υποδιοικήσεις της Φλώρινας και της Καστοριάς.

Σήμερα, με την ισχύ του Νόμου Καλλικράτη, αποτελείται από τους δήμους Φλώρινας, Αμυνταίου και Πρεσπών. Πιο συγκεκριμένα, Σύμφωνα με το 1ο άρθρο του νόμου 3852/2010 (Φ.Ε.Κ. Α 87/7-6-2010) του προγράμματος Καλλικράτη για το Νομό Φλώρινας ισχύουν τα εξής: Α. Συνιστώνται οι δήμοι: 1. Δήμος Φλώρινας με έδρα τη Φλώρινα αποτελούμενος από τους δήμους α. Κάτω Κλεινών β. Μελίτης γ. Περάσματος και δ. Φλώρινας, οι οποίοι καταργούνται. 2. Δήμος Αμυνταίου με έδρα το Αμύνταιο με ιστορική έδρα το Νυμφαίο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αετού β. Αμυνταίου γ. Φιλώτα και τις κοινότητες α. Βαρικού β. Λεχόβου γ. Νυμφαίου, οι οποίοι καταργούνται. 3. Δήμος Πρεσπών με έδρα το Λαιμό, αποτελούμενος από το δήμο Πρεσπών και την κοινότητα Κρυσταλλοπηγής, οι οποίοι καταργούνται. Τέλος, όσον αφορά τα γεωγραφικά της όρια, συνορεύει βόρεια με την ΠΓΔΜ, δυτικά με την Αλβανία, ανατολικά με τον νομό Πέλλας και νότια με τους νομούς Κοζάνης και Καστοριάς.

3.1.1 Βασικά χαρακτηριστικά Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Σύμφωνα με το *“Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019”*, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και τη Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία Μακεδονίας (ΠΓΔΜ). Αποτελείται από τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη. Αποτελεί το 7% της συνολικής έκτασης της χώρα, με έκταση 9.451 τετραγωνικά χιλιόμετρα (τετ. χλμ) και μέση έκταση 787,63 τετ. χλμ.

Έπειτα από την ισχύ του νόμου ‘‘Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης’’ (Ν. 3852/2010, ΦΕΚ 87/τ. Α'/07-06-2010), η Περιφέρεια διαθέτει 12 δήμους, αντί για 17 δήμους και 44 κοινότητες, που διέθετε όσο ίσχυε ο νόμος ‘‘Καποδίστρια: Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης’’ Ν. 2539/4-12-97 (ΦΕΚ-244 Α'). Πιο συγκεκριμένα, η ΠΕ Κοζάνης περιλαμβάνει τους δήμους Βοΐου, Εορδαίας, Κοζάνης και Σερβίων – Βελβεντού, η Π.Ε. Γρεβενών περιλαμβάνει τους δήμους Γρεβενών και Δεσκάτης, η Π.Ε. Καστοριάς τους δήμους Καστοριάς, Νεστορίδου και Ορεστίδος και η Π.Ε. Φλώρινας τους δήμους Αμυνταίου, Πρεσπών και Φλώρινας. (Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (ΥΠΕΣ), Δομή και λειτουργία της τοπικής και περιφερειακής Δημοκρατίας, Ελλάδα, 2012, σελ 49).

Χάρτης 1: Διοικητικά όρια Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας επί Καποδίστρια

Πηγή: Geodata, ίδια επεξεργασία μέσω του προγράμματος Quantum GIS

Χάρτης 2: Διοικητικά όρια Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας επί Καλλικράτη

Πηγή: Geodata, ίδια επεξεργασία μέσω του προγράμματος *Quantum GIS*

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019, το 82% της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, καταλαμβάνεται από ορεινές ή ημιορεινές εκτάσεις. Περιλαμβάνει τους εξής σημαντικούς ορεινούς όγκους:

- Στα δυτικά, την οροσειρά της Πίνδου
- Την οροσειρά του Βερμίου, που χωρίζει την Δυτική από την κεντρική Μακεδονία
- Στα νοτιοανατολικά, τα Πιέρια όρη
- Στα νότια, τα Καμβούνια όρη και
- Μια επιμήκης οροσειρά που αρχίζει από το βουνό Βαρνούντα και καταλήγει στο όρος Βούρινο, χωρίζοντας την Περιφέρεια στη μέση, με κατεύθυνση Βορειοδυτική -Νοτιοανατολική.
- Σημαντικό βουνό είναι και ο Βόρας, ή αλλιώς Καϊμακτσαλάν, το οποίο είναι το τρίτο υψηλότερο βουνό της χώρας και βρίσκεται στα σύνορα της περιφερειακής ενότητας της Φλώρινας με τα Σκόπια. (Trakolis, Platis, Meliadis, 2000).

Η Περιφέρεια είναι η μόνη στη χώρα, που δεν βρέχεται από θάλασσα, ωστόσο, περιλαμβάνει το 65% των επιφανειακών υδάτινων πόρων της χώρας. Το δυτικό τμήμα

εμφανίζεται φτωχότερο σε υπόγεια ύδατα, ενώ στο ανατολικό τμήμα της συγκεντρώνονται οι πλούσιοι υδροφορείς. Ειδικότερα, από το όρος Γράμμος πηγάζει ο μεγαλύτερος ποταμός της Ελλάδος, ο Αλιάκμονας, με μήκος 297 χλμ, ο οποίος εκβάλλει στο Θερμαϊκό κόλπο.

Η Περιφέρεια περιλαμβάνει μικρές ορεινές λίμνες στις περιοχές του Γράμμου και της Βάλια Κάλντα. Στην περιοχή της Κοζάνης, στη λεκάνη των Σερβίων, από τα νερά του Αλιάκμονα, σχηματίζεται η τεχνητή λίμνη του υδροηλεκτρικού φράγματος Πολυφύτου. Επίσης, στα όρια Κοζάνης-Γρεβενών, επί του Αλιάκμονα, βρίσκεται η τεχνητή λίμνη του Ιλαρίωνα, ενώ άλλες τεχνητές λίμνες είναι αυτές του Πραμόριτσα και της Παπαδιάς. Επίσης, περιλαμβάνει επτά (7) φυσικές λίμνες, οι οποίες είναι :

- Η λίμνη Βεγορίτιδα
- Η λίμνη Πετρών
- Η λίμνη Ζάζαρη
- Η λίμνη Χειμαδίτιδα
- Η λίμνη Καστοριάς και
- Η Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα,

Χάρτης 3: Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: Geodata, ίδια επεξεργασία μέσω του προγράμματος Quantum GIS

Τα δάση αποτελούν το 33,4% των εκτάσεων, με κύρια χαρακτηριστικά εκτεταμένες εκτάσεις δρυός, οξιάς και κωνοφόρων, πλατύφυλλα και εκτεταμένους θαμνώνες, καθώς και χέρσες εκτάσεις και εκτάσεις με χαμηλή βλάστηση σε διάφορα υψόμετρα, ενώ στις χαμηλότερες υψομετρικά ζώνες κυριαρχούν αγροτικές εκτάσεις δενδρωδών καλλιέργειών. Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν το 39,1%, οι γεωργικές καλλιέργειες το 23,4%, οι οικισμοί το 0,8%, οι υδάτινες επιφάνειες το 2,4% και οι λοιπές εκτάσεις 0,9%. Μεγάλο μέρος του δασικού πλούτου εμπίπτει σε ρυθμίσεις προστασίας (Natura, καταφύγια άγριας ζωής κ.α.), ενώ εντοπίζονται και περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ). Δύο από τους δέκα συνολικά χαρακτηρισμένους Εθνικούς Δρυμούς της χώρας βρίσκονται στο δυτικό τμήμα της Περιφέρειας.

Το ανατολικό τμήμα της περιφέρειας έχει τα αποδοτικότερα εδάφη, αλλά και τα λιγνιτοφόρα πεδία, ενώ το δυτικό τμήμα έχει εντονότερο ανάγλυφο. Προβλήματα που εντοπίζονται είναι η συνεχόμενη μεταβολή του ανάγλυφου, λόγω των εξορύξεων και των αποθέσεων των στείρων υλικών, η ποιοτική υποβάθμιση του εδάφους και η ταπείνωση του υδροφορέα, καθώς κατά τη διάρκεια των εξορύξεων γίνεται άντληση υδάτων, που βρίσκονται σε μικρότερο βάθος από το κοίτασμα.

Σημαντικοί είναι οι οικισμοί που εξολοκλήρου ή τμήματά τους έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί (Καστοριά, Σιάτιστα, Εράτυρα, Καλλονή, Σπήλαιο, Νυμφαίο, Πεντάλοφος, Άγιος Γερμανός κλπ) και θα πρέπει να διατηρηθούν και να προβληθούν κατάλληλα. Ο συνδυασμός των περιοχών φυσικού κάλλους με την πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά μπορούν, με την κατάλληλη προβολή τους, να αποτελέσουν πόλους έλξης τουριστών.

Όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και σύμφωνα με στοιχεία απογραφής του 2011 της ΕΛΣΤΑΤ, όπως παρουσιάζονται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*, ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας είναι ο τρίτος μικρότερος στη χώρα, μετά τα Ιόνια νησιά και τα νησιά του Βόρειου Αιγαίου, ανέρχεται σε 283.689 μόνιμους κατοίκους (εκ των οποίων 141.779 οι άρρενες και 141.910 οι θήλειες), αντιστοιχεί στο 2,62% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και συγκεντρώνεται κατά 50% στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης. Κύρια δημογραφική τάση είναι η πληθυσμιακή συρρίκνωση και γήρανση, με την ΠΕ Γρεβενών να έχει τους υψηλότερους δείκτες γήρανσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με

τα στοιχεία της απογραφής του 2011, όπως παρουσιάζονται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019*, την τελευταία δεκαετία παρουσιάστηκε μείωση του πληθυσμού με ρυθμό -3,61%, ο οποίος είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό μείωσης του πληθυσμού της χώρας (σε ποσοστό -1,08%). Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας ανέρχεται στους 30,01 κατοίκους ανά χλμ², έτσι η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί την πιο αραιοκατοικημένη Περιφέρεια της Ελλάδας.

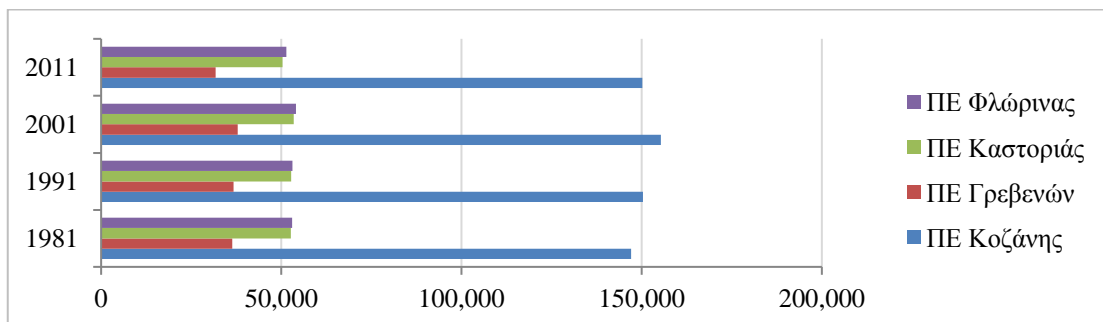
Ειδικότερα, όσον αφορά τις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες, η ΠΕ Κοζάνης έχει πληθυσμό 150.196 κατοίκους, συγκεντρώνοντας το 1,39% του πληθυσμού της χώρας και ποσοστό μείωσης -3,30% την τελευταία δεκαετία. Η ΠΕ Γρεβενών έχει πληθυσμό 31.757 κατοίκους (0,3% του πληθυσμού της χώρας) με μεγάλη τάση μείωσης την τελευταία δεκαετία που ανέρχεται στο -16,29%. Η ΠΕ Καστοριάς έχει πληθυσμό 50.322 κατοίκους (0,4% του πληθυσμού της χώρας) με τάση μείωσης του πληθυσμού που ανέρχεται στο -5,91%. Η ΠΕ Φλώρινας έχει πληθυσμό 51.414 κατοίκους (0,4% του πληθυσμού της χώρας) με τάση μείωσης του πληθυσμού που αγγίζει το -4,98%. Στον πίνακα φαίνεται η εξέλιξη του πληθυσμού των ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τα έτη 1981, 1991, 2001, 2011.

Πίνακας 1: Εξέλιξη πληθυσμού των ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

	1981	1991	2001	2011
ΠΕ Κοζάνης	147.051	150.386	155.324	150.196
ΠΕ Γρεβενών	36.360	36.760	37.937	31.757
ΠΕ Καστοριάς	52.675	52.693	53.483	50.322
ΠΕ Φλώρινας	52.985	53.121	54.109	51.414

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019.

Γράφημα 1 : Γράφημα διακύμανσης πληθυσμού Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας ανά ΠΕ και έτος απογραφής.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019, ίδια επεξεργασία μέσω προγράμματος Microsoft Excel.

Σύμφωνα με το *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*, αξιοσημείωτο είναι ότι, η Περιφέρεια υπολείπεται στο ζήτημα επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού (επίπεδο εκπαίδευσης: πανεπιστήμιο, μεταπτυχιακό, διδακτορικό) σε σχέση με τα στοιχεία σε πανελλήνιο επίπεδο, όπως και το ότι εντοπίζονται αυξημένα ποσοστά πληθυσμού σε μη παραγωγικές ηλικιακά ομάδες και πιο μικρά στις πλέον παραγωγικές. Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, όπως παρουσιάζονται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019*, κατατάσσεται πρώτη σε ποσοστό ανεργίας για το πρώτο τρίμηνο του 2015 και, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για τον Απρίλιο του 2014, κατατάσσεται δεύτερη σε ποσοστό ανεργίας μεταξύ των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Η οικονομική κρίση, που ξέσπασε στην Ελλάδα από το 2008, επηρέασε αρνητικά την οικονομία όλης της χώρας και κατά συνέπεια το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (κατά κεφαλήν ΑΕΠ, σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ)) της Δυτικής Μακεδονίας. Παρατηρείται ότι, ενδοπεριφερειακά, εμφανίζονται ορισμένες ανισότητες. Όσον αφορά τους δημογραφικούς δείκτες, η ΠΕ Καστοριάς και η ΠΕ Φλώρινας εμφανίζουν παρόμοια μεγέθη, ενώ σε επίπεδο ΑΕΠ. Η ΠΕ Φλώρινας, εμφανίζει την πιο ισορροπημένη παραγωγική διάρθρωση από όλες τις ΠΕ, η ΠΕ Καστοριάς υπολείπεται της ΠΕ Φλώρινας, ενώ, ταυτόχρονα, το ποσοστό του τριτογενούς τομέα είναι μεγαλύτερο στις ΠΕ Καστοριάς και Γρεβενών και ο πρωτογενής στην ΠΕ Κοζάνης παρουσιάζει συρρίκνωση κατά 4%.

Πίνακας 2: ΑΕΠ/κάτοικο σε ΜΑΔ ανά Π.Ε.

	Π.Ε. Γρεβενών	Π.Ε. Καστοριάς	Π.Ε. Κοζάνης	Π.Ε. Φλώρινας
Πληθυσμός	31.757	50.322	150.196	51.414
Πυκνότητα πληθυσμού	13,745	29.25	42,454	26,549
ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε ΜΑΔ	12.500	12.200	21.800	20.500
ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της χώρας)	61	59	106	100
ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης)	57	56	100	94

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ (απογραφή 2011) όπως παρουσιάζεται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*.

Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας παράγει το 2,3% του εθνικού ΑΕΠ, που προέρχεται

- κατά 6,8% από την Γεωργία,
- κατά 38,5% από την Βιομηχανία-Κατασκευές (οι κατασκευές συμπεριλαμβάνουν τους τομείς των μεταλλείων- ορυχείων με 9,8% και της Ενέργειας με 18,6%) και
- κατά 54,7% από τις υπηρεσίες (2008).

Όσον αφορά την απασχόληση του ενεργού πληθυσμού, εντός της Περιφέρειας, στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 16,7%, στον δευτερογενή το 28,10% και στον τριτογενή το 55,08% (2008). Η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα, ενώ τόσο ο πρωτογενής, όσο και ο δευτερογενής, δεν έχουν καταφέρει να προσανατολιστούν σε ένα βιώσιμο πρότυπο.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα απασχόλησης, σύμφωνα με το *“Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019”* και το *“Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας”*, η περιφέρεια παρουσιάζει αύξηση των καλλιεργειών κι αυτό λόγω των αρδευτικών έργων, που έχουν υλοποιηθεί τα τελευταία χρόνια. Όσον αφορά την κτηνοτροφία, δεν παρατηρούνται εκτεταμένες κτηνοτροφικές ζώνες, αλλά συγκεντρώσεις κτηνοτροφικών μονάδων σε διάφορες θέσεις. Διάφορα προβλήματα που παρουσιάζονται στον πρωτογενή τομέα είναι :

- Η έντονη κυριαρχία της φυτικής παραγωγής έναντι της ζωικής, αν και η κτηνοτροφία ευνοείται περισσότερο από τις γεωμορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες.
- Χαμηλή παραγωγικότητα και χαμηλή προστιθέμενη αξία του γεωργικού προϊόντος.
- Υποαπασχόληση του αγροτικού ανθρώπινου δυναμικού, λόγω του τύπου καλλιεργειών που υφίστανται και είναι χαμηλών απαιτήσεων σε εργασία.
- Έλλειψη επαρκών έργων υποδομής και δικτύων διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.
- Χαμηλό ποσοστό αρδευόμενων γεωργικών εκτάσεων.

- Μειωμένο ποσοστό αξιοποιούμενης ιδιόκτητης γεωργικής γης, σε σχέση με τη νοικιασμένη γεωργική γη και
- Χαμηλός βαθμός οργάνωσης, σε επιχειρηματικά πλαίσια, των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Σύμφωνα με το *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*, αν και ο πρωτογενής τομέας έχει συρρικνωθεί σημαντικά με τα χρόνια, υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης, με στόχο την αύξηση της συμμετοχής στο ΑΕΠ της περιφέρειας, τη βελτίωση της διατροφικής επάρκειας, τη μείωση του εμπορικού ελλείμματος και την αύξηση της απασχόλησης, μέσω αύξησης παραγωγής, τυποποίησης και εμπορίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ποιότητας και ιδιαίτερης τοπικής σημασίας.

Σύμφωνα με το *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019*, στον δευτερογενή τομέα κυριαρχούν δύο βασικοί άξονες ανάπτυξης, πάνω στους οποίους χωροθετούνται οι βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες της περιοχής και αυτοί είναι ο άξονας της γούνας (άξονας Καστοριά-Άργος, Ορεστικό-Σιάτιστα) και ο άξονας εξόρυξης λιγνίτη- ενέργειας (άξονας Κοζάνη- Πτολεμαΐδα- Αμύνταιο- Φλώρινα). Ο λιγνίτης χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή του 75% του εθνικού καταναλισκόμενου ηλεκτρικού ρεύματος στο σημαντικότερο ηλεκτροπαραγωγικό κέντρο της χώρας, που βρίσκεται στην περιφέρεια. Σημαντικές είναι και οι οικονομικές δραστηριότητες που στηρίζονται στην εκμετάλλευση του κοιτάσματος αμιάντου στην Κοζάνη.

Εκτός, όμως, από την ηλεκτροπαραγωγή, η βιομηχανική παραγωγή της περιφέρειας εμφανίζει φθίνουσα πορεία. Ολοκληρωμένες είναι οι ΒΙΠΕ Φλώρινας και Κοζάνης που αποτελούν οργανωμένους χώρους υποδοχής, με τις κατάλληλες υποδομές, υπό υλοποίηση βρίσκονται οι ΒΕΠΕ Γρεβενών και Δεσκάτης και οι ΒΙΟΠΑ Κοζάνης, Εράτυρας και Σιάτιστας, με την συγκέντρωση σε αυτούς επιχειρήσεων επεξεργασίας ξύλου, γαλακτοκομικών προϊόντων και γούνας, ενώ, τέλος, σχεδιάζεται και ο ΒΙΟΠΑ Αμυνταίου στην τοποθεσία Μεράς.

Όσον αφορά τον τριτογενή τομέα, είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος, παρόλο που ο τουρισμός δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος, λόγω της σχετικά περιορισμένης αξιοποίησης των τουριστικών πόρων, των ελάχιστων τουριστικών υποδομών, της

έλλειψης ανάδειξης των μνημείων και της δυσφήμισης του βιομηχανικού άξονα Κοζάνης-Πτολεμαΐδας, λόγω της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Στηρίζεται, κυρίως, στο εμπόριο των τοπικών αγρών, στην ανάπτυξη στοιχείων του κοινωνικού εξοπλισμού και παιδείας, καθώς και τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της ΔΕΗ.

Σύμφωνα με το *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*, η οικονομία της περιφέρειας στο σύνολο της δεν είναι ανταγωνιστική και αντιμετωπίζει αδυναμίες. Οπότε κρίνεται απαραίτητη η αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων και των δυνατοτήτων διαφοροποίησης της σε παραδοσιακούς και νέους παραγωγικούς κλάδους.

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο μεταφοράς, σύμφωνα με το *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019*, στην περιφέρεια υπάρχουν ο κάθετος άξονας "Σιάτιστα - Κρυσταλλοπηγή" και ο κάθετος άξονας Νίκη - Φλώρινα - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη - Λάρισα. Επίσης, μέσα από την περιφέρεια διέρχεται σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού, η οποία, με την ολοκλήρωση της και με την παράλληλη δημιουργία κάθετων αξόνων, θα ενισχύσει την σύνδεση με τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και τη σύνδεση με την Κεντρική Ελλάδα και τις γειτονικές χώρες. Το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο καλύπτει τις ανάγκες της Περιφέρειας σε ικανοποιητικό βαθμό.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Δυτικής Μακεδονίας ανακατασκευάστηκε πλήρως την δεκαετία του 2000, ωστόσο, δεν είναι εκτεταμένο, είναι ανεπαρκές, καλύπτεται από δίκτυο μονής κατεύθυνσης μήκους 170 χλμ. και περιορίζεται στους άξονες Αμύνταιο-Φλώρινα και Αμύνταιο-Κοζάνη εντός της περιφέρειας. Μεγάλης σημασίας είναι η ανάπτυξη και λειτουργική αναβάθμιση του άξονα Θεσσαλονίκη-Αμύνταιο-Φλώρινα καθώς θα μπορούσε να αποτελέσει άξονα σύνδεσής με τις γειτονικές χώρες και ο άξονας Αμυνταίου-Κοζάνης ως προς την εμπορευματική κίνηση.

Η Περιφέρεια εξυπηρετείται από τα αεροδρόμια της Καστοριάς και Κοζάνης (κρατικός αερολιμένας ΦΙΛΙΠΠΟΣ) στα οποία πραγματοποιούνται πτήσεις δρομολογίων εσωτερικού. Το αεροδρόμιο της Καστοριάς διαθέτει υποδομή αεροδιαδρόμου και για διεθνείς πτήσεις. Επίσης μέσω της Εγνατίας γίνεται πρόσβαση στο Διεθνές Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης είτε για πτήσεις εσωτερικού είτε για διεθνής πτήσεις.

Όσον αφορά τις κοινωνικές υποδομές, στην περιφέρεια δεν υπάρχει Περιφερειακό Νοσοκομείο. Παρόλο που με την ολοκλήρωση των έργων του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου

Στήριξης (Β' ΚΠΣ), αναμένεται να διαμορφωθούν ικανοποιητικές υποδομές υγείας (πιο συγκεκριμένα εδώ: επέκταση του νοσοκομείου Κοζάνης και δημιουργία νέου Νοσοκομείου στα Γρεβενά), απαιτείται βελτίωση της ποιότητας των λειτουργιών και του εξοπλισμού των μονάδων, καθώς και αναδιάρθρωση και ανασυγκρότηση του δικτύου πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας διαθέτει

- Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας με 1 Σχολή (Πολυτεχνική), με 3 Τμήματα: Μηχανολόγων Μηχανικών, Μηχανικών πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών και Μηχανικών περιβάλλοντος.
- Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό ίδρυμα Δυτικής Μακεδονίας με 3 Σχολές και 1 ανεξάρτητη εκπαιδευτική μονάδα: Τεχνολογικών Εφαρμογών με 6 Τμήματα, Διοίκησης και Οικονομίας με 3 Τμήματα, Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας με 1 Τμήμα και Κέντρο Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής.

Επίσης, στην περιφέρεια συγκεντρώνεται μόλις το 3,5% του συνόλου των ερευνητικών ιδρυμάτων της χώρας, ένα από αυτά είναι το ινστιτούτο τεχνολογίας στερεών καυσίμων (ΙΤΕΣΚ). (*Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*)

Στο κομμάτι του τουρισμού, στην περιφέρεια άρχισε η τουριστική ανάπτυξη γύρω στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Οι μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται είναι αυτές του ορεινού τουρισμού αναψυχής, του οικολογικού τουρισμού και του χειμερινού τουρισμού στα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής. Οι λίμνες των Πρεσπών και της Καστοριάς, αποτελούν αναδύμενες περιοχές οικολογικού, εναλλακτικού και πολιτιστικού τουρισμού.

Στο σύνολο της Περιφέρειας υπάρχουν τουριστικά καταλύματα που αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,6% του συνόλου των αντίστοιχων κλινών στη χώρα. Από αυτές το 32,5% βρίσκεται στο Ν. Κοζάνης, το 30% στο Ν. Καστοριάς, το 23% στο Ν. Φλώρινας και το υπόλοιπο στο Ν. Γρεβενών. Τα ξενοδοχειακά καταλύματα συγκεντρώνονται στα αστικά κέντρα, εξυπηρετώντας κυρίως ημεδαπούς πελάτες καθώς και αγροτουριστικά καταλύματα στις περιοχές κυρίως των Πρεσπών, αλλά στις ορεινές κοινότητες και περιμετρικά του χιονοδρομικού κέντρου Βασιλίτσα και Πισοδερίου.

3.2 Οικιστικό Δίκτυο και ρόλος ΠΕ Φλώρινας

Όσον αφορά την ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, η Φλώρινα κατατάσσεται στα κέντρα πέμπτου επιπέδου, καθώς εντάσσεται στην κατηγορία ‘‘λοιπά κέντρα Περιφερειακών Ενοτήτων και αστικά κέντρα άνω των 10.000 κατοίκων’’, σύμφωνα με το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Η ΠΕ Φλώρινας, με έδρα της την Φλώρινα, λειτουργεί ως διοικητικό κέντρο και κέντρο υπηρεσιών και εμπορίου με περιοχή επιρροής την ΠΕ Φλώρινας. Ο αναπτυξιακός της ρόλος συνδέεται στενά με την ηλεκτροπαραγωγή και την εξόρυξη, καθώς αποτελεί πόλο του πολυπολικού συμπλέγματος ‘‘Κοζάνη- Πτολεμαΐδα- Φλώρινα’’ ανάπτυξης, ως προς τον κλάδο της παραγωγής ενέργειας.

Η Φλώρινα λόγω της θέσης της, μπορεί να αξιοποιήσει το πλεονέκτημα της γειτνίασής της με τη ΠΓΔΜ, καθώς και την υπό ολοκλήρωση μεταφορική υποδομή (Κάθετος Άξονας Κοζάνη-Φλώρινα-Νίκη) και να αναλάβει το ρόλο πύλης εισόδου στην Περιφέρεια και τη Χώρα από τη ΠΓΔΜ. Επιπλέον, η Φλώρινα, έχει δυνατότητες να λειτουργήσει ως κέντρο υποστήριξης των αγροτικών και τουριστικών περιοχών της ενιαίας Αναπτυξιακής Ενότητας Δήμων Φλώρινας και Πρεσπών, εξασφαλίζοντας τις απαραίτητες εξυπηρετήσεις, τόσο σε επίπεδο διοικητικής και κοινωνικής υποδομής, όσο και σε επίπεδο τουριστικής υποδομής.

Γενικότερα, απαιτούνται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την ανάδειξη του αναπτυξιακού ρόλου της και την διασφάλιση της απαιτούμενης ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και την παραμονή τους στην περιοχή. Σημαντικό στοιχείο που πρέπει να αναδειχθεί είναι το υδάτινο στοιχείο και ειδικότερα ο ποταμός Σακουλέβας, που διέρχεται μέσα από την πόλη. Επιπλέον, για την ανάδειξη του ρόλου της πόλης, επιδιώκεται η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της, μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού. (ΥΠΕΚΑ, Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Β1 Στάδιο)

Πίνακας 3: Ρόλος ΠΕ Φλώρινας

Οικιστικό κέντρο	Ιεράρχηση	Ρόλος
ΦΛΩΡΙΝΑ	5ο επίπεδο	<ul style="list-style-type: none"> • Έδρα Περιφερειακής Ενότητας • Έδρα Καλλικράτειου Δήμου • Ρόλος του πολυπολικού συμπλέγματος ανάπτυξης στον κλάδο της παραγωγής ενέργειας • Πύλη εισόδου στην Περιφέρεια και στη Χώρα από τη ΠΓΔΜ • Κέντρο υποστήριξης των αγροτικών και τουριστικών περιοχών της ενιαίας Αναπτυξιακής Ενότητας Δήμων Φλώρινας-Πρεσπών

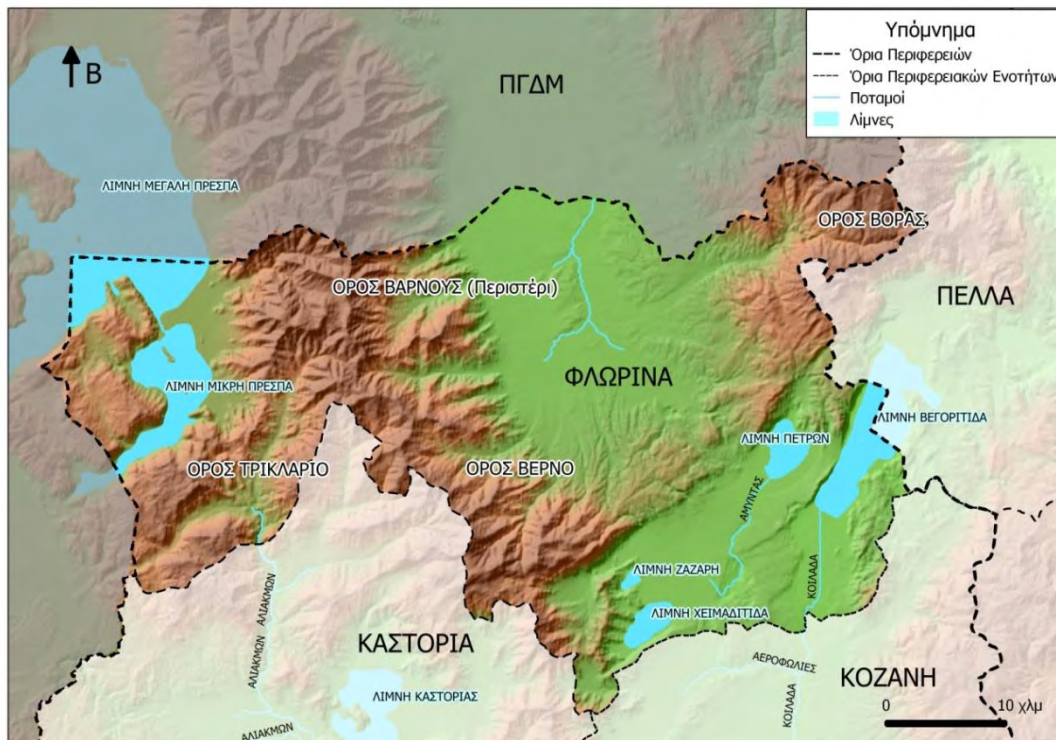
Πηγή: ΥΠΕΚΑ, Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Β1 Στάδιο

3.3 Φυσικά, γεωγραφικά χαρακτηριστικά και καλύψεις γης ΠΕ Φλώρινας

Όσον αφορά τα φυσικά και γεωγραφικά της χαρακτηριστικά, η ΠΕ Φλώρινας, παρουσιάζει πλούσιες εναλλαγές τοπίων, αφού αποτελείται από τις εύφορες πεδιάδες των Πρεσπών στα βόρεια, ορεινούς όγκους και έξι λίμνες συμπεριλαμβανομένου και του υδροβιότοπου των Πρεσπών, που την μετατρέπουν στην πλέον υδροφόρα ΠΕ της Περιφέρειας. Η λίμνη της Μεγάλης Πρέσπας αποτελεί το σημείο επαφής της Ελλάδας με την ΠΓΔΜ και την Αλβανία. Η ΠΕ έχει, επίσης, πλούσια υπόγεια υδροφορία, εκτός του νότιου τμήματος, όπου η υπεράντληση δημιουργεί κινδύνους. Οι προσχωσιγενείς λεκάνες Αμυνταίου, Φλώρινας προσφέρουν νερά για την κάλυψη αρδευτικών αναγκών μέσω υδρογεωτρήσεων.

Το υψόμετρο κυμαίνεται από 650 μέτρα έως 2.524 μέτρα (κορυφή Βόρα). Πιο συγκεκριμένα, στα ανατολικά του νομού υπάρχουν οι οροσειρές του όρους Βόρα (Καϊμακτσάλαν), με την τρίτη ψηλότερη κορυφή της Ελλάδας, που έχει υψόμετρο 2.524μ, ενώ στα βόρεια βρίσκονται οι οροσειρές Βαρνούντα με υψηλότερη κορυφή την Όριζα ή Περιστέρι (2.334μ.) και το Βέρνο με κορυφή το Βίτσι (2.128μ.) και δυτικά το όρος Τρικλάριο, με σημαντικότερη κορυφή το Μπούτσι (1776μ.).

Χάρτης 4: Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της ΠΕ Φλώρινας

Πηγή: Geodata, ίδια επεξεργασία μέσω του προγράμματος Quantum GIS

Το κλίμα της ΠΕ είναι ηπειρωτικό, με ψυχρούς χειμώνες, πολλές βροχοπτώσεις και χιόνια και μέση ετήσια θερμοκρασία 11,5ο C. Παρουσιάζει εναλλαγές κλιματικών συνθηκών στα τρία υψίπεδα, του Αμυνταίου, της Φλώρινας και των Πρεσπών, αφού η παρουσία των λιμνών επηρεάζει θετικά το μικροκλίμα των γειτονικών τους περιοχών, προσφέροντας ηπιότερες συνθήκες κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Βέβαια κατά τις μεγάλες περιόδους ολικού παγετού οι μικρότερες λίμνες παγώνουν, οπότε αυτή η ιδιότητά τους παύει να λειτουργεί. Μορφολογικά η ΠΕ έχει ορεινό, ημιορεινό και πεδινό χαρακτήρα. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015- 2019, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019, σελ. 45-48, ΠΠΧΣΑΑ)

Από το σύνολο της έκτασης της ΠΕ, τα 534.500 στρέμματα είναι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις, (27,26%), τα 700,700 στρέμματα είναι βοσκότοποι εκ των οποίων: 79,85% είναι κοινοτικοί και 20,15% είναι ιδιωτικοί. Οι εκτάσεις που καλύπτονται από ύδατα καταλαμβάνουν το 6,06% της συνολικής έκτασης του νομού, οι δασωμένες το 25,88%, οι οικισμοί το 2,08% ενώ το υπόλοιπο 1,91% καλύπτεται από άλλες. (τεχνική έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα)

Πίνακας 4: Κατανομή και χαρακτηρισμός περιοχών Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Π.Ε. Φλώρινας

Διοικητική Ενότητα	Πεδινές	Ημιορεινές	Ορεινές
Σύνολο χώρας	37.891,10	38.271,90	55.794,50
Ποσοστά επί της συνολικής έκτασης της χώρας	28,72%	29,00%	42,28%
Περιφέρεια Δυτ. Μακεδονίας	1.633,00	2.914,60	4.903,70
Ποσοστά επί της συνολικής έκτασης της ΠΔΜ	17,28%	30,84%	51,88%
Π.Ε. Φλώρινας	499,50	253,60	1.171,40
Ποσοστά επί της συνολικής εκτάσεις της ΠΕΦ	25,95%	13,18%	60,87%

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Πίνακας 5: Χαρακτήρας περιοχών ανά παραγωγική δραστηριότητα Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Π.Ε. Φλώρινας

Διοικητική Ενότητα	Καλλιέργειες	Βοσκότοποι	Δάση
Σύνολο χώρας	39.435,90	52.191,40	29.378,20
Ποσοστά επί της συνολικής έκτασης της χώρας	29,89%	39,55%	22,26%
Περιφέρεια Δυτ. Μακεδονίας	2.292,60	3.968,40	2.422,30
Ποσοστά επί της συνολικής έκτασης της ΠΔΜ	24,26%	41,99%	25,63%
Π.Ε. Φλώρινας	534,10	700,10	497,90
Ποσοστά επί της συνολικής έκτασης της ΠΕΦ	27,75%	36,38%	25,88%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

3.4 Αξιόλογο Φυσικό Περιβάλλον ΠΕ Φλώρινας

Στην περιοχή εντοπίζονται Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), καθώς και τμήματα που εμπίπτουν σε ρυθμίσεις προστασίας, όπως η Natura 2000. Σημαντικά είναι τα αποθέματα λιγνίτη, μεταλλευτικών, βιομηχανικών και λατομικών ορυκτών, καθώς και το δασικό απόθεμα. Δημιουργούνται, βέβαια, ορισμένα περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τη ζώνη εκμετάλλευσης του λιγνίτη, την ατμοσφαιρική ρύπανση από τη λειτουργία των ΑΗΣ και την πίεση του υδατικού δυναμικού, κυρίως της πεδινής ζώνης ανάπτυξης εντατικής γεωργίας. Επίσης, προκύπτουν ζητήματα πολιτικής προστασίας από την ύπαρξη ναρκοπεδίων στην ορεινή ζώνη. (Μελέτη Αξιολόγησης Αναθεώρησης ΠΠΧΣΑΑ ΠΔΜ). Παρακάτω παρατίθενται όλα τα στοιχεία που αποτελούν αξιόλογο φυσικό περιβάλλον στην ΠΕ Φλώρινας, όπως οι προστατευόμενες περιοχές εθνικής νομοθεσίας, οι προστατευόμενες περιοχές σε διεθνές επίπεδο και τα ΤΙΦΚ, μαζί με τις υποκατηγορίες τους, σύμφωνα με το *Ελληνικό κέντρο βιοτόπων-υγροτόπων*:

3.4.1 Προστατευόμενες περιοχές εθνικής νομοθεσίας

- 1. Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης:** Ζώνες Α1, Α2 και Α3 Εθνικού Πάρκου Πρεσπών, Απόφαση 28651, ΦΕΚ 302/Δ/23.07.2009.
- 2. Περιοχές Προστασίας της Φύσης:** Σύμφωνα με το Ν.3937/11, Ζώνες Β1, Β2, Β3, Β4, Β5, Β6 και Β7 Εθνικού Πάρκου Πρεσπών, Απόφαση 28651, ΦΕΚ 302/Δ/23.07.2009
- 3. Εθνικοί Δρυμοί:** Εθνικός Δρυμός Πρεσπών με έκταση 19.470 Ha, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) 46/1974 (ΦΕΚ 19/Α/1974)
- 4. Φυσικά πάρκα**
 - ❖ **Εθνικά πάρκα:** Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πρεσπών με έκταση 32.700, ΚΥΑ 28651/09 (ΦΕΚ 302/Δ /23.7.09), το οποίο διαθέτει και Περιφερειακή ζώνη.
 - ❖ **Περιφερειακά πάρκα**
- 5. Περιοχή Προστασίας Οικοτόπων και Ειδών**
 - ❖ **Ζώνες Ειδικής Προστασίας και Ειδικές Ζώνες Διατήρησης:** Σύμφωνα με τον Ν. 1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/18-10-86) «Για την προστασία του περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3937/11 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) «Διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», οι περιοχές της ΠΕ Φλώρινας που έχουν ενταχθεί στο

κοινοτικό δίκτυο Natura 2000 είναι οι παρακάτω, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα. Εντοπίζονται 2 περιοχές Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), 3 περιοχές Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και 2 περιοχές που αποτελούν συνδυασμό περιοχής ΕΖΔ και ΖΕΠ. Η περιοχή του Δήμου χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη σημαντικών υγροβιότοπων, όπως οι λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη. Η περιοχή των λιμνών Χειμαδίτιδας - Ζάζαρης συμπεριλαμβάνεται στον "Εθνικό Κατάλογο" του Ευρωπαϊκού Οικολογικού δικτύου Natura 2000 (οδηγία 92/43/ΕΟΚ), με στόχο την προστασία της. Η προστατευόμενη περιοχή "Λίμνες Χειμαδίτιδα – Ζάζαρη" (GR1340005) έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή ειδικής προστασίας της ορνιθοπανίδας (spa) και ως τόπος κοινοτικής σημασίας (sci).

Πίνακας 6: Περιοχές ΠΕ Φλώρινας που υπάγονται στο δίκτυο Natura 2000

Κωδικός	Κατηγορία	Ονομασία τόπου	Έκταση (Ha)	Είδος χαρακτηρισμού
ΕΖΔ-ΖΕΠ	GR1340001	Εθνικός Δρυμός Πρεσπών	26613,06	Ardeolaralloides Aythya fuligula Pelecanus crispus Pelecanus onocrotalus Phalacrocorax carbo Phalacrocorax pygmeus
ΕΖΔ-ΖΕΠ	GR1340003	Όρη Βαρνούντα	6076,62	Aquila chrysaetos
ΕΖΔ	GR1340004	Λίμνες Βεγορίτιδα – Πρεσπών	12569,02	
ΕΖΔ	GR1340005	Λίμνες Χειμαδίτιδα- Ζάζαρη	4064,39	
ΕΖΔ	GR1340006	Όρος Βέρνον- κορυφή Βίτσι	8202,13	
ΖΕΠ	GR1340007	Λίμνη Πετρών	6696,16	Phalacrocoraxpygmeus
ΖΕΠ	GR1340008	Λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη	5139,17	Anascrecca Anas platyrhynchos Ardea purpurea Aythya ferina Aythy anyroca Circus aeruginosus Circus pygargus Ixobrychusminutus

Πηγή: Ν. 3937/11

- ❖ **Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ):** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.
- ❖ **Εκτροφεία θηραμάτων:** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.

6. **Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικοί Σχηματισμοί:** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.
7. **Αισθητικά Δάση:** Στην περιοχή δεν υπάρχουν Αισθητικά Δάση.
8. **Διατηρητέα Μνημεία της φύσης:** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.
9. **Οικότοποι Προτεραιότητας:** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.
10. **Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές:** Δεν υπάρχουν στην περιοχή.
11. **Βιότοποι Corine:** Στην ΠΕ Φλώρινας, υπάρχουν οι εξής περιοχές, που συγκαταλέγονται στους βιότοπους Corine, όπως φαίνονται στον πίνακα:

Πίνακας 7: Βιότοποι Corine της ΠΕ Φλώρινας

Κωδικός	Όνομα
A00060007	Βίγλα Πισοδερίου
A00010027	Εθνικός Δρυμός Πρεσπών και κορυφές όρους Βαρνούς και όρους Μπούτσι
A00060008	Κορυφές Όρους Βίτσι (Βέρνο)
A00020005	Λαδοπόταμος
A00010026	Λίμνες Χειμαδίτιδα και Ζάζαρη
A00060006	Όρος Βίτσι (Βέρνο)
A00060005	Πρέσπες και γύρω βουνά

Πηγή: <http://filotis.itia.ntua.gr>

3.4.2 Προστατευόμενες περιοχές σε διεθνές επίπεδο

Στην ΠΕ Φλώρινας, παρατηρείται ότι υπάρχουν περιοχές, οι οποίες προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις, όπως είναι η Μικρή Λίμνη Πρέσπα που κατατάσσεται στους Υγρότοποι διεθνούς σημασίας (Συνθήκη Ramsar). Ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών και πιο συγκεκριμένα το δάσος Κέδρων ανήκει στα βιογενετικά αποθέματα του πλανήτη.

3.4.3 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ)

Τα τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους που εντοπίζονται στην περιοχή παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα, ενώ φωτογραφίες τους βρίσκονται στο παράρτημα

Πίνακας 8: Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους ΠΕ Φλώρινας

Κωδικός	Όνομα
AT4011011	Βίγλα Πισοδερίου
AT4011023	Λέχοβο, Βαρικό
AT4011031	Λίμνες Ζάζαρη και Χειμαδίτιδα
AT4011039	Λίμνη Μικρή Πρέσπα
AT4011029	Λίμνη Πετρών
AT4011024	Νυμφαίο

Πηγή: <http://filotis.itia.ntua.gr>

3.5 Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας

Σύμφωνα με το ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019’’, η ΠΕ Φλώρινας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με πληθυσμιακή πυκνότητα 26,71 κατ/Κm2, αποτελεί τη δεύτερη πιο αραιοκατοικημένη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Η ΠΕ Φλώρινας αποτελείται από τρεις Καλλικράτειους Δήμους: το Δήμο Φλώρινας, το Δήμο Αμυνταίου και το Δήμο Πρεσπών. Στον πίνακα παρουσιάζεται η πληθυσμιακή εξέλιξη του πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού των Δήμων αυτών για τα έτη 2001 και 2011.

Πίνακας 9: Πληθυσμιακή εξέλιξη πραγματικού και μόνιμου πληθυσμού ανά Δήμο της Π.Ε. Φλώρινας.

Δήμοι Π.Ε. Φλώρινας	Πραγματικός Πληθυσμός		Μόνιμος Πληθυσμός	
	2001	2011	2001	2011
Δήμος Φλώρινας	33.282	32.919	33.588	32.881
Δήμος Αμυνταίου	18.975	17.368	18.357	16.973
Δήμος Πρεσπών	2.511	1.554	2.164	1.560

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, όπως παρουσιάζεται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019*.

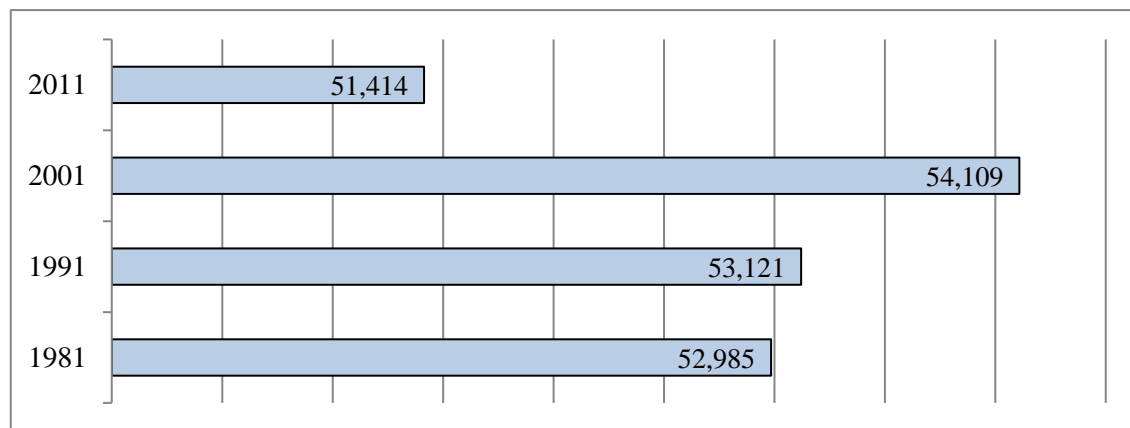
Όσον αφορά τον πληθυσμό, κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1950 και 1960, σύμφωνα με το ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015- 1019’’, σημειώθηκε 50% απώλεια ανθρώπινου στο Νομό Φλώρινας, γεγονός που οφείλονταν τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική μετανάστευση. Αργότερα, με βάση τις απογραφές που έγιναν από την ΕΛΣΤΑΤ, κατά τα έτη 1981, 1991, 2001 και 2011, σημειώθηκαν οι εξής αριθμοί, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Όπως παρατηρείται και στο γράφημα, ο πληθυσμός σημείωσε άνοδο κατά τα έτη 1991 και 2001, με 53.121 και 54.106 κατοίκους αντίστοιχα, κάτι που οφείλεται στην εγκατάσταση προσφύγων στην πόλη, ενώ σήμερα με βάση την τελευταία απογραφή του 2011 ο πληθυσμός έχει μειωθεί στους 51.414 κατοίκους, με τάση μείωσης που αγγίζει το -4,98%, συγκεντρώνοντας το 0,4% του πληθυσμού της χώρας.

Πίνακας 10: Εξέλιξη πληθυσμού Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας κατά τα έτη 1981, 1991, 2001, 2011.

Π.Ε.	1981	1991	2001	2011
Φλώρινας	52.985	53.121	54.109	51.414

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο *Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019,σελ.*

Γράφημα 2: Γράφημα διακύμανσης πληθυσμού Π.Ε. Φλώρινας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο *Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-201*, σελ.15

Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται συμπληρωματικά τα πληθυσμιακά στοιχεία της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και της χώρας για τα έτη 2001 και 2011, ώστε να γίνει μια ποσοστιαία σύγκριση. Όπως φαίνεται, ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας αποτελεί το 2,69% του πληθυσμού της Ελλάδας για το έτος 2001 και το 2,62% για το έτος 2011 με ποσοστό μεταβολής -3,61% (το οποίο υπολογίζεται με τον τύπο $[(\text{πληθ.2011} - \text{πληθ.2001}) / \text{πληθ.2001}] * 100\%$), ενώ ο πληθυσμός της ΠΕ Φλώρινας αποτελεί το 18,38% του πληθυσμού της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για το έτος 2001 και το 18,12% για το 2011 με ποσοστό μεταβολής -4,98%.

Πίνακας 11: Σύγκριση πληθυσμού ΠΕ Φλώρινας με τον πληθυσμό της περιφέρειας και της χώρας

	2001	%	2011	%	Μεταβολή %
Ελλάδα	10.934.097	100	10.816.286	100	-1,08
Περιφέρεια Δυτ. Μακ.	294.317	2,69	283.689	2,62	-3,61
ΠΕ Φλώρινας	54.109	18,38	51.414	18,12	-4,98

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο *Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019*

Στον πίνακα παρουσιάζεται η πληθυσμιακή πυκνότητα της ΠΕ Φλώρινας, με βάση την έκταση και τον μόνιμο πληθυσμό για τα έτη 2001 και 2011. Αναφέρεται ότι για το 2011 η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, με μόνιμο πληθυσμό 283.689 κατοίκους και έκταση

9.451,50 τετραγωνικά χιλιόμετρα, έχει πληθυσμιακή πυκνότητα 30,01 κατ/χλμ, ενώ η ΠΕ Φλώρινας με μόνιμο πληθυσμό 51.414 και έκταση 9.451,50 τ. χλμ έχει πληθυσμιακή πυκνότητα 26,71 τ. χλμ.

Πίνακας 12 Πληθυσμιακή πυκνότητα Π.Ε. Φλώρινας για τα έτη 2001 και 2011

Έτος απογραφής	2001	2011
Μόνιμος πληθυσμός	54.109	51.414
Πυκνότητα πληθυσμού	28,12	26,71
Έκταση	1.924,56 τ.χλμ	

Πηγή: www.statistics.gr, όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019.

Στους πίνακες παρουσιάζεται η ηλικιακή κατανομή για τις απογραφές του 2001 και 2011. Παρατηρείται ότι στην ΠΕ Φλώρινας το 2011 οι περισσότεροι κάτοικοι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 69 και άνω, δηλαδή την μη παραγωγική ομάδα του πληθυσμού, με αμέσως επόμενη την ηλικιακή ομάδα 40-49 και μετά την ομάδα 30-39.

Πίνακας 13: Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού (Απογραφή 2001)

Διοικητική Ενότητα	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65+
Π.Δ.Μ.	48.729	41.680	65.276	57.168	33.574	55.095
ΠΕ Φλώρινας	9.022	8.162	11.732	9.868	5.909	10.075

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Πίνακας 14: Ηλικιακή κατανομή πληθυσμού (Απογραφή 2011)

Διοικητική Ενότητα	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	69+
Π.Δ.Μ.	26.629	30.073	31.841	37.737	41.939	38.203	28.466	59.429
ΠΕ Φλώρινας	5.214	5.790	6.064	6.802	7.368	6.560	4.947	8.615

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ όπως παρουσιάζεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Έπειτα, γίνεται η δημογραφική ανάλυση των ηλικιακών απογραφών 2001 και 2011, με τη βοήθεια των παρακάτω δεικτών:

1. Δείκτης γήρανσης

Ο δείκτης γήρανσης, αποτελεί στοιχείο στην ανάδειξη του δημογραφικού προφίλ της περιοχής και είναι ο λόγος των ατόμων άνω των 65 ετών, προς τον πληθυσμό των παιδιών ηλικίας 0-14 ετών και εκφράζεται επί της εκατό. Δείχνει την αναλογία των ηλικιωμένων προς τους νέους κατοίκους μιας περιοχής. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης γήρανσης (σε σχέση με το 100) τόσο νεώτερος είναι ο πληθυσμός μιας περιοχής.

Πίνακας 15: Δείκτης Γήρανσης Πληθυσμού (Απογραφή 2001)

Διοικητική Ενότητα	0-14	65+	Δείκτης Γήρανσης
Περιφέρεια	48.729	55.095	113,06
ΠΕ Φλώρινας	9.022	10.075	111,67

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Πίνακας 16: Δείκτης Γήρανσης Πληθυσμού (Απογραφή 2011)

Διοικητική Ενότητα	0-14	65+	Δείκτης Γήρανσης
Περιφέρεια	41.666	73.662	176,79
ΠΕ Φλώρινας	8.109	11.089	136,74

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Με βάση τους παραπάνω δείκτες γήρανσης, προκύπτει ότι ο πληθυσμός της ΠΕ Φλώρινας, όπως και της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, γηράσκει με σημαντικούς ρυθμούς. Το 2001 ο αριθμός των ατόμων άνω των 69 ετών ήταν 112 άτομα ανά εκατό άτομα ηλικίας 0-14 ετών, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός του 2011 ήταν 137.

2. Δείκτης εξάρτησης

Ο δείκτης εξάρτησης είναι ο αναλογών αριθμός των εξαρτημένων μελών (παιδιών και ηλικιωμένων) επί 100 ατόμων, παραγωγικής ηλικίας. Συνήθως, εκφράζεται ως ο λόγος (πηλίκο) των ατόμων ηλικίας 0-24 ετών και 65 ετών και άνω, προς τον πληθυσμό των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών (δυσνητικά ενεργών ατόμων). Ουσιαστικά ο δείκτης εξάρτησης δείχνει την αναλογία του μη παραγωγικού πληθυσμού προς τον παραγωγικό.

Πίνακας 17: Δείκτης Εξάρτησης Πληθυσμού (Απογραφή 2001)

Διοικητική Ενότητα	0-19 & 65+	20-64	Δείκτης Εξάρτησης
Περιφέρεια	124.664	176.858	70,49 %
ΠΕ Φλώρινας	23.178	31.590	73,37 %

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Πίνακας 18: Δείκτης Εξάρτησης Πληθυσμού (Απογραφή 2011)

Διοικητική Ενότητα	0-19 & 65+	20-64	Δείκτης Εξάρτησης
Περιφέρεια	130.364	163.953	79,51 %
ΠΕ Φλώρινας	22.093	29.268	75,48 %

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Η τιμή του Δείκτη Εξάρτησης σημειώνει αύξηση την τελευταία δεκαετία. Όπως φαίνεται και από τους παραπάνω πίνακες, η μεταβολή του δείκτη είναι αυξητική και είναι κυρίως συνέπεια της δημογραφικής γήρανσης του πληθυσμού. Συγκεκριμένα, με βάση τα γενικά στοιχεία το 2001, 73 άτομα εξαρτιόταν από 100 άτομα της παραγωγικής ηλικίας, ενώ το 2011 τα εξαρτώμενα άτομα αυξάνουν στα 75.

3. Δείκτης αντικατάστασης

Ο δείκτης αντικατάστασης είναι ο λόγος των ατόμων ηλικίας 15 έως 24 ετών, προς τα άτομα ηλικίας 55-64 ετών και εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό. Ο δείκτης αυτός δίνει τη σχέση ανάμεσα στα άτομα που θα έχουν τη νόμιμη ηλικία για να εργαστούν εισερχόμενα στην αγορά εργασίας και στα άτομα που θα έχουν την ηλικία συνταξιοδότησης με όριο συνταξιοδότησης τα 65, ενώ ήταν ήδη ενταγμένα στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

Πίνακας 19: Δείκτης Αντικατάστασης Πληθυσμού (Απογραφή 2001)

Διοικητική Ενότητα	15-24	55-64	Δείκτης Αντικατάστασης
Περιφέρεια	41.680	33.574	124,14 %
ΠΕ Φλώρινας	8.162	5.909	138,13 %

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Πίνακας 20: Δείκτης Αντικατάστασης Πληθυσμού (Απογραφή 2011)

Διοικητική Ενότητα	15-24	55-64	Δείκτης Αντικατάστασης
Περιφέρεια	30.957	33.335	92,87 %
ΠΕ Φλώρινας	5.927	5.754	103,02 %

Πηγή: Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019

Ο Δείκτης Αντικατάστασης του πληθυσμού της ΠΕ Φλώρινας σημειώνει αύξηση καθώς δείχνει πως περισσότερα άτομα πρόκειται να εισέλθουν στην αγορά εργασίας την επόμενη πενταετία από αυτά που θα απομακρυνθούν. Συγκεκριμένα από την απογραφή του 2001, για κάθε εκατό άτομα που απομακρύνονται 138 πρόκειται να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, ενώ από την απογραφή του 2011 ο αντίστοιχος αριθμός εισερχομένων ήταν 103 άτομα.

Όλα αυτά τα στοιχεία αναδεικνύουν το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού στην ΠΕ
Φλώρινας.

3.6 Οικονομικά χαρακτηριστικά και παραγωγικοί τομείς ΠΕ Φλώρινας

Σύμφωνα με το ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019’’, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΕ Φλώρινας είναι χαμηλό και την κατατάσσει στην 27η θέση σε επίπεδο χώρας. Σε επίπεδο περιφέρειας, η ΠΕ Φλώρινα παρουσιάζει την πιο ισορροπημένη εικόνα στην Δυτική Μακεδονία. Σύμφωνα με τη διάρθρωση του ΑΕΠ, ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 14,3% στο ΑΕΠ της Περιφέρειας, που είναι το υψηλότερο στην Δυτική Μακεδονία. Όσον αφορά τη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα, η εξόρυξη και η παραγωγή ενέργειας διαμορφώνουν το ποσοστό του 30,5%, που είναι από τα υψηλότερα στην χώρα, ενώ ο τριτογενής συμμετέχει με 55,2%.

Πίνακας 21: Επίπεδο ανάπτυξης ευημερίας, ΑΕΠ/κάτοικο σε ΜΑΔ για την ΠΕ Φλώρινας

Π.Ε Φλώρινας	Πληθυσμός	Πυκνότητα Πληθυσμού	ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε ΜΑΔ	ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της χώρας)	ΑΕΠ σε ΜΑΔ (% του μέσου όρου της Ευρώπης)
	51.414	26,710	20.500	100	94

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ απογραφή 2011, όπως παρουσιάζεται στο ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019’’,σελ. 32

Η Φλώρινα χαρακτηρίζεται ως κατεξοχήν γεωργοκτηνοτροφική περιοχή, λόγω της γεωγραφικής θέσης, του υπεδάφους, της γεωμορφολογίας και του κλίματος της. Η ετήσια παραγωγή από την εκμετάλλευση των δασών, με κύρια δασικά προϊόντα τη ξυλεία πλατύφυλλου και τα καυσόξυλα εμπορίου, είναι ικανοποιητική. Ονομαστά επίσης είναι τα κρασιά Αμυνταίου με αξιόλογα οινοποιεία και τα γνωστά αναψυκτικά με φυσικό ανθρακούχο νερό. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019, σελ. 45-48)

Σχετικά με τους παραγωγικούς τομείς, σύμφωνα με το ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015- 1019’’, ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει κατά 30% στο ΑΕΠ της ΠΕ Φλώρινας, με την γεωργία και την κτηνοτροφία να αποτελούν τους πιο δυναμικούς κλάδους. Τα βασικότερα προϊόντα είναι το μαλακό και σκληρό σιτάρι, το κριθάρι, η σίκαλη, ο αραβόσιτος, τα φασόλια, οι πιπεριές, τα ζαχαρότευτλα, δεντροκαλλιέργειες όπως ροδάκινα, μήλα και κεράσια, αμυγδαλιές και καρυδιές.

Σύμφωνα με την ‘‘Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Β1 Στάδιο’’, (σελ 99), οι ζώνες ανάπτυξης της γεωργίας

αναπτύσσονται στον άξονα που εκτείνεται από τα βόρεια σύνορα μέχρι τη λίμνη Πολυφύτου (περιοχή γύρω από τη λίμνη Πολυφύτου, ευρύτερη περιοχή Βελβεντού, περιοχή Κρόκου Κοζάνης, περιοχή μεταξύ της Εγνατίας Οδού μέχρι τη λίμνη Πετρών και πεδιάδα Δήμου Φλώρινας) και στην περιοχή των Πρεσπών, κυρίως ανατολικά της λίμνης Μικρή Πρέσπα. Όσον αφορά τις ζώνες κτηνο/πτηνοτροφίας, σημαντικές συγκεντρώσεις κτηνοτροφικών μονάδων παρατηρούνται στην περιοχή Δροσοπηγής Φλώρινας.

Ο δευτερογενής τομέας, συμμετέχει με ποσοστό 25% στο ΑΕΠ της ΠΕ και έχει ως κυριότερους κλάδους την μεταποίηση, την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και τις κατασκευές. Από το 1986 υφίσταται η βιομηχανική περιοχή της Φλώρινας. Οι ζώνες ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα διαχωρίζονται σε: α) ζώνες βιομηχανίας-βιοτεχνίας και αποθήκευσης-χονδρεμπορίου, β) ζώνες γουνοποιίας και γ) ζώνες εξόρυξης. Οι ζώνες βιομηχανίας-βιοτεχνίας και αποθήκευσης-χονδρεμπορίου αναπτύσσονται στην περιοχή των ΑΗΣ της ΔΕΗ, σε όλες τις θεσμοθετημένες ή υπό θεσμοθέτηση ΒΕΠΕ. Οι ζώνες εξόρυξης διακρίνονται στα όρια των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης-Φλώρινας. Επίσης, ζώνες εξόρυξης εντοπίζονται και σε διάσπαρτες περιοχές. Ενδεικτικά αναφέρονται η περιοχή της Βεύης της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας και η περιοχή Αχλάδας-Σκοπού Φλώρινας. Στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δραστηριοποιείται η ΔΕΗ η οποία λειτουργεί τον ατμοηλεκτρικό σταθμό Αμυνταίου-Φιλώτα συνολικής ισχύος 600 MW και τον ατμοηλεκτρικό σταθμό Μελίτης-Αχλάδας συνολικής ισχύος 330 MW αλλά και ιδιώτες στην εξόρυξη λιγνίτη. Το αστικό κέντρο της Φλώρινας εντάσσεται στην ζώνη της ενέργειας.

Ο τριτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 45% στο ΑΕΠ της ΠΕ Φλώρινας και περιλαμβάνει τον κλάδο του εμπορίου, τα καταστήματα ψυχαγωγίας και αξιοποίησης ελεύθερου χρόνου και τον κλάδο των υπηρεσιών. Το αντιεπενδυτικό κλίμα, το οποίο επικράτησε τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς και οι πολιτικές προστασίας του φυσικού κάλλους των ορεινών περιοχών, αλλά και η απουσία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου αναπτυξιακού σχεδιασμού, επηρέασαν αρνητικά την εξέλιξη της περιοχής. Η περιοχή της Φλώρινας, δεν εντάχθηκε ποτέ σε κάποιο πρόγραμμα προβολής του ΕΟΤ, με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών, ενώ οι υπάρχουσες υποδομές δεν δημιούργησαν ποτέ ένα ελκυστικό μοντέλο, για τον συμβατικό τουρισμό.

3.7 Τουριστική ανάπτυξη Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας

Όσον αφορά τον τουρισμό στην Φλώρινα, από τα παλιά χρόνια, υπήρχαν μαρτυρίες Λατίνων συγγραφέων για Πανδοχεία, όπως το Μεγάλο Πανδοχείο στο χωριό Κλειδί και το Πανδοχείο Μελίτωνος στις Κάτω Κλεινές. Ανά τα χρόνια λειτουργούσαν αρκετά πανδοχεία στον νομό Φλωρίνης, αφού η γεωγραφική θέση του νομού τον έκανε σταυροδρόμι για όλα τα караβάνια που ταξίδευαν στις άλλες Βαλκανικές χώρες. Οι δύο Πρέσπες ήταν γνωστό τουριστικό θέρετρο κατά τους Βυζαντινούς χρόνους.

Κατά τον 16ο αιώνα, είναι γνωστή η ύπαρξη δύο πανδοχείων, ενώ δύο αιώνες αργότερα υπάρχουν μαρτυρίες για ένα μεγάλο παζάρι, που γινόταν κάθε Κυριακή στην πόλη, για το οποίο έρχονταν караβάνια από όλες τις κοντινές πόλεις. Αυτό σηματοδοτεί την ύπαρξη αρκετών πανδοχείων εκείνη την περίοδο. Πολλά όμως από αυτά τα χάνια έκλεισαν μετά την διάλυση της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Στις αρχές του 20ου αιώνα καταγράφονται οι πρώτες μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Επίσης η Φλώρινα υπήρξε χειμερινό θέρετρο για τους Θεσσαλονικείς. Χτίζονται, νεοκλασικά ξενοδοχεία, όπως το «Αίγλη», το «Εθνικόν», το «Ακρόπολις», το «Διεθνές» και άλλα. Παράλληλα, λειτουργούσαν και άλλα προπολεμικά ξενοδοχεία κατώτερης κατηγορίας. Επίσης, κτίστηκε από τον ΕΟΤ το 1950 το ξενοδοχείο «Ξενία» (Πτυχιακή εργασία της Ευφραιμίδου Χρυσούλας με θέμα: τουριστική ανάπτυξη Φλώρινας, παρελθόν, παρόν και μέλλον)

Σήμερα, ένας τουρίστας στην Φλώρινα μπορεί να επισκεφτεί το Αρχαιολογικό Μουσείο, δίπλα στον Σιδηροδρομικό Σταθμό. Σε ένα από τα παλιά κτίρια του σταθμού στεγάζεται και λειτουργεί η Πινακοθήκη Φλωρινιωτών ζωγράφων, που διατηρεί η Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας και όπου εκτίθενται δείγματα Φλωρινιωτών δημιουργών. Κατά μήκος του ποταμού Σακουλέβα, μπορεί κανείς να δει αντιπροσωπευτικά κτίσματα της αρχιτεκτονικής του παρελθόντος. Στην αριστερή πλευρά του ποταμού βρίσκεται το 2ο Δημοτικό Σχολείο, το σπίτι του Τέγου Σαπουντζή (1ου Δημάρχου της πόλης στα 1912), εργαστήρια δύο Φλωρινιωτών ζωγράφων, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, και το σπίτι του Βογιατζή, όπου γυρίστηκαν αρκετές σκηνές της ταινίας «ο Μελισσοκόμος» του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Δεξιά είναι το εργαστήριο του ζωγράφου Στερίκα Κούλη, η Μητρόπολη, το 3ο Γυμνάσιο και στο Κέντρο το κτίριο «Ο Αριστοτέλης», του παλαιότερου εν ενεργεία πολιτιστικού Συλλόγου. Απέναντι και

δεξιά του Συλλόγου βρίσκεται μισογκρεμισμένο το τριώροφο σπίτι του «Πιέιου», ένα από τα παλαιότερα παραδοσιακά αστικά αρχοντικά της πόλης.

Εικόνα 12: Αντιπροσωπευτικά δείγματα αρχιτεκτονικής του παρελθόντος

Πηγή: <http://www.mybeautyworld.gr/ellada/florina-mia-kouklistiki-poli-pou-den-echi-na-zilepsi-tipota-apo-tin-elvetia/>

Συνέχεια της διαδρομής αποτελεί η πλατεία δικαιοσύνης με τις εγκαταλειμμένες παλιές φυλακές και το τουρκικό λουτρό (χαμάμ). Η παρόχθια διαδρομή οδηγεί στην παλιά Γεωργική Σχολή, στα ΤΕΙ Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής και στον ναό του Άγιου Νικόλαου. Η επιστροφή μπορεί να γίνει από τον κεντρικό δρόμο, την οδό Μεγάλου Αλεξάνδρου, όπου βρίσκονται το 4ο Δημοτικό Σχολείο (Πρώην Παιδαγωγική Ακαδημία), τα δικαστήρια, το Δημαρχείο, το παλιό οικοτροφείο, το παιδικό παράρτημα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης «Βασιλικής Πιτόσκα» στο κτίριο Γεωργιάδη, και το «Διεθνές» όπου στεγάζεται η Λέσχη Πολιτισμού Φλώρινας και όπου γυρίστηκαν σκηνές με τον Μαρτσέλο Μαστρογιάνι στις ταινίες του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Παρακάτω, βρίσκεται ο εμπορικός δρόμος και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, κτίριο σε νεοβυζαντινό στυλ χτισμένο το 1931. Απέναντι, ο δρόμος οδηγεί στο σπίτι του «Εξάρχου», όπου σύντομα θα μεταφερθεί το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Πίσω από την Εθνική Τράπεζα λειτουργεί η Δημοτική Αγορά και διεξάγεται Λαϊκή Αγορά κάθε Τετάρτη. Δίπλα στην αγορά, στον 1ο όροφο, πάνω από το ΚΑΠΗ, λειτουργεί ο συνεταιρισμός γυναικών ‘‘Η Πελαγονία’’, που αναπαράγει και πουλά παραδοσιακές φορεσιές, μαντήλες και υφαντά. Τα παραδοσιακά προϊόντα της Φλώρινας είναι οι καυτερές πιπεριές- τσούσκες, τα φασόλια και τα τοπικά γλυκά κουταλιού.

Η κεντρική πλατεία και ο πεζόδρομος της πόλης, έχουν κίνηση τις περισσότερες ώρες της μέρας και της νύχτας χειμώνα και καλοκαίρι. Η νέα πλατεία, δημιουργήθηκε στη θέση του παλιού Εθνικού Σταδίου και εκεί υπάρχουν δύο έργα του γλύπτη Δημήτρη Καλαμάρα, ο «θνήσκοντας πολεμιστής» και ο «Καπετάν Κώττας». Στο τέλος του πεζοδρόμου σε κοντινό οικοδομικό τετράγωνο βρίσκεται το Νέο Πάρκο Φλώρινας, ενώ λίγο πιο πάνω το κτίριο της παλιάς Οικοκυρικής Σχολής. (<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/pliifories-pe-florina>)

Η ΠΕ της Φλώρινας είναι σήμερα κέντρο προσέλευσης χειμερινού τουρισμού. Στην ΠΕ λειτουργούν συνολικά 66 καταλύματα, σύμφωνα με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων. Επίσης, το χιονοδρομικό κέντρο της Βίγλας Πισοδερίου, το οποίο λειτουργεί τα τελευταία 40 χρόνια, οι Πρέσπες, που έχουν ανακηρυχτεί ως Εθνικός Δρυμός και ο παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου, μαζί με το περιβαλλοντικό κέντρο του Αρκτούρου, που ιδρύθηκε το 1992 κι έχει ως στόχο την προστασία της άγριας πανίδας και του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα και το εξωτερικό, είναι τουριστικοί πόλοι έλξης. Στην ΠΕ Φλώρινας αναπτύσσονται και άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός (καγιάκ στις παγωμένες λίμνες, αναρρίχηση ή ορειβασία στα βουνά, αιωροπτερισμό, ποδηλασία, ακόμα και αλεξίπτωτο πλαγιάς). Η Φλώρινα είναι μια γραφική πόλη με φυσική ομορφιά. Είναι γνωστή σαν την πόλη των καλλιτεχνών, καθώς πολλοί ζωγράφοι, γλύπτες, μουσικοί γεννήθηκαν και μεγάλωσαν εκεί.

Έπειτα, στην περιοχή εντοπίζονται αξιόλογα Μνημεία, όπως οι Βυζαντινοί ναοί των Πρεσπών, ο Άγιος Αχίλλειος, δηλαδή το μικρό νησί της Μικρής Πρέσπας και η βασιλική εκκλησία του 10ου αιώνα, αφιερωμένη στον προστάτη του νησιού, τον Άγιο Αχίλλειο, που αποτελεί έργο τέχνης. Στο νησί υπάρχουν και ερείπια του ναού των Αγίων Αποστόλων από τον 11ο-12^ο αιώνα. Επίσης, διασώζεται ο ναός του Αγίου Δημητρίου που χρονολογείται στον 14^ο αιώνα και ο ξυλόστεγος ναός του Αγίου Γεωργίου, όπου υπάρχουν τοιχογραφίες του 15ου αιώνα, το μοναστήρι της Παναγία Πορφύρας του 16ου αιώνα, ο ναός του Αγίου Γερμανού και ο ναός του Αγίου Νικολάου του 13ου αιώνα και ο αρχαιολογικός χώρος Πετρών.

Στην δυτική όχθη της λίμνης των Πετρών εντοπίστηκε μια αρχαία πόλη που χρονολογείται κάπου ανάμεσα στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού και την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (1200 – 600 πΧ). Ο συγκεκριμένος οικισμός ήκμασε από τον 3^ο έως τον

1^οαιώνα πΧ. Οι ανασκαφές έχουν ανακαλύψει ένα μεγάλο τείχος. Τα σπίτια ήταν χτισμένα χωρίς εξωτερικούς χώρους αλλά με υπόγειες αποθήκες και εργαστήρια. Ενδιαφέρον όμως είναι ότι αυτός ο αρχαίος οικισμός φαίνεται να είχε υδρευτικούς σωλήνες που κατέληγαν σε λίμνες και ποτάμια. Ο οικισμός διέθετε υψηλό βιοτικό επίπεδο, καθώς λειτουργούσαν πολλά εργαστήρια κεραμικής, γλυπτικής και μεταλλοτεχνίας. Επίσης, από το πλήθος των γεωργικών εργαλείων, οι αρχαιολόγοι έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, οι περισσότεροι κάτοικοι ασχολούνταν με την γεωργία. Ο οικισμός αυτός εγκαταλείφθηκε, για άγνωστους ακόμα λόγους, τον 1^οαιώνα πΧ και μεταφέρθηκε εκεί που είναι το σημερινό χωριό των Πετρών. Τέλος, σε μια εσοχή ενός βράχου βρίσκεται το Ασκητήριο της Μικρής Ανάληψης Πρεσπών. Είναι μια μικρή κεραμοσκεπάστη εκκλησία, που ολόκληρη η νότια πλευρά της είναι κομμάτι του βράχου. Εκεί διασώζονται τοιχογραφίες του 14ου αιώνα μΧ.

Όσον αφορά τις τουριστικές επενδύσεις στην περιοχή, τα κύρια επενδυτικά προγράμματα που χρηματοδοτούν την επένδυση σε τουριστικές δραστηριότητες εναλλακτικών, ήπιων μορφών είναι η κοινοτική πρωτοβουλία Leader και το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικών Χώρων (ΟΠΑΑΧ). Από στοιχεία της Αναπτυξιακής εταιρείας Φλώρινας, προκύπτει πως στην ευρύτερη περιοχή των Πρεσπών στα πλαίσια του ΟΠΑΑΧ εγκρίθηκαν – πραγματοποιήθηκαν από την Αναπτυξιακή Φλώρινας (ΑΝΦΛΩ Α.Ε) οι παρακάτω επενδυτικές προτάσεις που σχετίζονται με τουριστικές δραστηριότητες:

- Εκσυγχρονισμός χώρου εστίασης και προμήθεια απαιτούμενου χιονοδρομικού και λοιπού εξοπλισμού στην περιοχή βίγλα Φλώρινας.
- Ανέγερση κτιρίου παραδοσιακής αρχιτεκτονικής για επέκταση υφιστάμενου ξενώνα α΄ τάξης στο δημοτικό διαμέρισμα. πλατέως δήμου Πρεσπών.
- Δημιουργία ξενοδοχείου 3* "πολιτιστικό εργαστήρι".
- Δημιουργία τουριστικού καταλύματος 4 δωματίων(10 κλινών) σε διατηρητέο κτίριο στον οικισμό ψαράδων δ. Πρεσπών.
- Γιορτή φασολιών και τσίπουρου στο δήμο Πρεσπών.

Σύμφωνα με το 'Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019', βασικές παράμετροι ανάπτυξης της περιοχής αποτελούν η αξιοποίηση του πλούσιου φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού αποθέματος με αιχμή το υδάτινο

δυναμικό και το χιονοδρομικό κέντρο της Βίγλας-Πισοδερίου, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δράσεων εναλλακτικού τουρισμού.

Ο τομέας του τουρισμού στην περιοχή αντιμετωπίζει τα παρακάτω προβλήματα:

- Περιορισμένη συνολική και συντονισμένη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων με μέτρα που να τους συνδέουν μεταξύ τους και να προβάλλουν καλύτερα την περιοχή, ανεπαρκής ανάδειξη των μνημείων της περιοχής.
- Περιορισμένη τουριστική υποδομή.
- Ελλιπής ενημέρωση των πληθυσμών των ορεινών περιοχών που αποτελούν τουριστικούς πόλους ανάπτυξης και απουσία προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού σε τουριστικά επαγγέλματα. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019)
- Κίνδυνος της ασύμμετρης τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής με μοναδική επένδυση στην προσφορά καταλύματος, χωρίς την ανάπτυξη παράλληλων και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων ώστε να διοχετευθούν οι τουρίστες κατά την διάρκεια της παραμονής τους. (“Διερεύνηση δυνατοτήτων δημιουργίας κατασκήνωσης στην περιοχή των Πρεσπών”)

3.8 Έθιμα και πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής

Το πιο γνωστό έθιμο της Φλώρινας, είναι οι «Φωτιές», οι καταβολές των οποίων χάνονται στα βάθη του χρόνου. Οι Φωτιές είναι ετήσια εθιμική τοπική εκδήλωση. Οι ρίζες της είναι παγανιστικές, καθώς φωτιές άναβαν οι άνθρωποι σε εκδηλώσεις για τη λατρεία του Θεού Ηλίου, ωστόσο, σήμερα, είναι το έθιμο αυτό είναι συνυφασμένο με τη φωτιά που άναψαν οι βοσκοί στον Χριστό, όταν γεννήθηκε και την αναγγελία της γέννησης του Σωτήρα του ανθρώπου, για αυτό πραγματοποιείται προπαραμονή των Χριστουγέννων, 23 Δεκεμβρίου, σε όλη την ΠΕ. Μόλις σημάνουν μεσάνυχτα, σε διάφορα σημεία της πόλης οι κάτοικοι ανάβουν φωτιές, ύψους μέχρι 15μ. και σε καθεμία από αυτές κερνούν κρασί, γλυκά και φασολάδα, ενώ γύρω από τη φωτιά γίνεται χορός με μουσική από τα τοπικά συγκροτήματα. Στην πόλη της Φλώρινας, οι «Φωτιές» οργανώνονται από τον Δήμο και είναι ξεχωριστές εκδηλώσεις, που προσελκύουν κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες. Η προετοιμασία για το άναμμα της Φωτιάς, ξεκινάει μερικούς μήνες πριν.

Εικόνα 13: Το έθιμο της <<Φωτιάς>>

Πηγή: <http://photoexplore.gr>

Τα Μπαμπάρια είναι ένα πολύ παλιό έθιμο, το οποίο λαμβάνει χώρα στη Φλώρινα, κάθε πρωτοχρονιά. Πρόκειται για ένα έθιμο το οποίο γιορτάζει το ξύπνημα της γης και της καρποφορίας. Κεντρικός ήρωας της εκδήλωσης είναι η νύφη, η οποία αποτελεί και σύμβολο της γονιμότητας και πάντα υποδύεται από κάποιον άντρα και σκοπός είναι η απαγωγή της από τους "κακούς". Ντυμένοι με προβιές, οι νεαροί, που υποδύονται τα

μπαμπάρια, κυκλοφορούν στην πόλη, κάνοντας θόρυβο με τις κουδούνες και τις μαγκούρες τους.

Εικόνα 14: Το έθιμο Μπαμπάρια

Πηγή: <https://anapodoi.blogspot.gr>

Η καλλιέργεια της ξακουστής "κόκκινης" πιπεριάς Φλωρίνης, ξεκίνησε από τον Αετό, λίγο μετά την Μικρασιατική καταστροφή και έχει πλέον κατοχυρωθεί ως Προστατευόμενη Ονομασία Προελεύσεως (ΠΟΠ) από την ευρωπαϊκή επιτροπή. Τέλος Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου διοργανώνεται η "Γιορτή πιπεριάς" που διαρκεί 2 ημέρες, με σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και παράδοσης. Στα τραπέζια που στήνονται σε κεντρικό σημείο του χωριού προσφέρονται φαγητά, σε μεγάλη ποικιλία αλλά πάντα με βασικό τους προϊόν την "κόκκινη πιπεριά", με την συνοδεία παραδοσιακής μουσικής και τραγουδιών. Τις εκδηλώσεις συμπληρώνουν παραδοσιακά συγκροτήματα.

Ο Εκπολιτιστικός – Μορφωτικός Σύλλογος Λιμνοχωρίου διοργανώνει τη «Γιορτή ψαριού» κάθε χρόνο με το άνοιγμα της λίμνης στα μέσα Ιουνίου στην παραλία της λίμνης Ζάζαρη, κοντά στο Δημοτικό Σχολείο Λιμνοχωρίου. Η εκδήλωση περιλαμβάνει παρουσίαση τοπικών χορευτικών συγκροτημάτων και παραδοσιακό γλέντι, κατά της διάρκεια της οποίας ο σύλλογος του Λιμνοχωρίου μοιράζει στον κόσμο ψάρια και τοπικά εδέσματα. Ο Σύλλογος Προστασίας Βεγορίτιδας πραγματοποιεί ενημέρωση για το οικοσύστημα της λίμνης, ενώ πραγματοποιείται διαγωνισμός ερασιτεχνικού ψαρέματος. Η είσοδος για το κοινό είναι ελεύθερη.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία «Λυγκήστεια» οργανώνονται από τον Δήμο Φλώρινας και είναι αφιερωμένες στους απανταχού αποδήμους Φλωρινιώτες. Πραγματοποιούνται κάθε χρόνο, το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου, στην κεντρική πλατεία της πόλης της Φλώρινας και στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου. Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων περιλαμβάνει συναυλίες με μουσικούς και καλλιτέχνες, λαϊκές βραδιές με τοπικές ορχήστρες και τη συμμετοχή της Φιλαρμονικής του Δήμου, φεστιβάλ Rock μουσικής, παρουσίαση χορευτικών συγκροτημάτων, θεατρική παράσταση και άλλες δραστηριότητες. Καθ' όλη τη διάρκεια των εκδηλώσεων λειτουργούν στην κεντρική πλατεία εκθέσεις βιβλίου και καλλιτεχνικής φωτογραφίας, ζωγραφικής, παραδοσιακών προϊόντων της περιοχής και τοπικών παραδοσιακών ενδυμασιών. Την τελευταία ημέρα των εκδηλώσεων ο Δήμος παραθέτει δεξίωση προς τιμήν των αποδήμων Φλωρινιωτών.

Η κορυφαία πολιτιστική και καλλιτεχνική εκδήλωση της Περιφερειακής Ενότητας, που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια κάθε καλοκαίρι, με διάρκεια τρεις μέρες είναι το φεστιβάλ Πρέσπων με την επωνυμία *‘‘Πρέσπεια’’*. Συγκεντρώνει πλήθος κόσμου όχι μόνο από την περιοχή της Φλώρινας, αλλά και από άλλες Περιφερειακές Ενότητες.

Οι εκδηλώσεις «Πρέσπεια» ξεκίνησαν το 1990. Επίκεντρο των εκδηλώσεων αποτελεί το νησάκι του Αγίου Αχίλλειου. Καλλιτέχνες, πολιτικοί, δημοσιογράφοι, επιχειρηματίες, διανοούμενοι και άλλοι άνθρωποι καταφτάνουν κάθε χρόνο από όλη την Ελλάδα.. Στις Πρέσπες, μουσικοί και καλλιτέχνες πραγματοποιούν συναυλίες. Στο πλαίσιο του θεσμού πραγματοποιούνται και άλλες παράλληλες, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες. Την οργάνωση και τον συντονισμό έχει αναλάβει ο *‘‘Πολιτιστικός Οργανισμός Πρέσπες’’*. Στα χρόνια αυτά τίμησαν τον θεσμό πρωθυπουργοί της Ελλάδας και γειτονικών χωρών, πολλοί έλληνες και ξένοι αξιωματούχοι, πολιτικοί, διπλωμάτες, εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου και των παραγωγικών τάξεων.

Το καλοκαίρι του 1999, ο διευρυμένος Δήμος Αμυνταίου καθιέρωσε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις με την επωνυμία *‘‘Αμύνταια’’*. Είναι μία κορυφαία πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή του Αμυνταίου. Η ετήσια εμποροπανήγυρη του Αμυνταίου πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις αρχές Οκτωβρίου και θεωρείται η μεγαλύτερη στην Δυτική Μακεδονία. Την οργάνωση και τον συντονισμό των εκδηλώσεων αναλαμβάνει ο Δήμος Αμυνταίου, σε συνεργασία με τους

τοπικούς φορείς και τα πολιτιστικά σωματεία του διευρυμένου Δήμου. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: Συναυλίες παραδοσιακής μουσικής, εμφανίσεις χορευτικών συγκροτημάτων, θεατρικές παραστάσεις, ροκ συναυλίες, ρεμπέτικες βραδιές, καθώς και άλλες δραστηριότητες. Παράλληλα, λειτουργούν εκθέσεις αγιογραφίας, ζωγραφικής και φωτογραφίας με έργα Αμυνταιωτών δημιουργών.

Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις «Προφήτης Ηλίας», στις 19 και 20 Ιουλίου, με σκοπό την αναβίωση, την καλλιέργεια, και τη συνέχιση των παραδοσιακών αξιών της λαϊκής τέχνης και του πολιτισμού της περιοχής. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων εκτίθενται λαογραφικό υλικό και παλιές φωτογραφίες, ενώ τα βράδια διοργανώνεται φεστιβάλ παραδοσιακών χορών. Την οργάνωση και το συντονισμό των εκδηλώσεων έχουν αναλάβει το χωριό Μελίτης και οι δύο Πολιτιστικοί Σύλλογοι, «Πνευματικός-Μορφωτικός» και «Ελπίδα».

Η Οργανωτική Επιτροπή Καρναβαλιού, στην προσπάθεια της να διατηρήσει τα ήθη και τα έθιμα του τόπου, διοργανώνει κάθε χρόνο τις πενήνήμερες αποκριάτικες εκδηλώσεις «Καρναβάλι Ξινού Νερού», πλαισιωμένες από παραδοσιακούς χορούς, λαϊκό γλέντι μασκέ, παρέλαση αρμάτων και πεζοπόρων συγκροτημάτων.

Στις αρχές Αυγούστου, πραγματοποιείται ένα πολιτιστικό τριήμερο με την επωνυμία «Βαρικιώτικα», που διοργανώνει ο Τοπικός Πολιτιστικός Σύλλογος Βαρικού σε συνεργασία με το χωριό Βαρικό. Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων περιλαμβάνει εικαστική έκθεση, λαϊκές εκδηλώσεις (όπως γιορτή φασολάδας), φεστιβάλ παραδοσιακών χορών, ρεμπέτικη βραδιά κλπ. Οι εκδηλώσεις του Συλλόγου προσελκύουν το ενδιαφέρον των κατοίκων του χωριού και της γύρω περιοχής.

Στη περιοχή της λίμνης Βεγορίτιδας, στο χωριό του Αγίου Παντελεήμονα αναβιώνει το έθιμο *Κουρμπάνι* στις 27 Ιουλίου. Την παραμονή της εορτής του Αγίου Παντελεήμονα, οι χωρικοί μαγειρεύουν ένα μοσχάρι (κουρμπάνι) με λαχανικά και το διανέμουν στον κόσμο. Οι εκδηλώσεις περιλαμβάνουν χορευτικά συγκροτήματα, αθλητικούς αγώνες στη παραλία, διαγωνισμούς κολύμβησης και ψαρέματος. Στη κεντρική πλατεία του χωριού το γλέντι διαρκεί μέχρι τις πρωινές ώρες της 27ης Ιουλίου. (Εταιρία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας)

3.9 Συμπεράσματα

Η ΠΕ Φλώρινας βρίσκεται στην βορειοδυτική άκρη της Ελλάδας και ανήκει στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, με πρωτεύουσα την Φλώρινα, έχει έκταση 1.924 τετραγωνικά χιλιόμετρα και είναι μια από τις τέσσερις ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Αποτελείται από τους δήμους Φλώρινας, Αμυνταίου και Πρεσπών και συνορεύει βόρεια με την ΠΓΔΜ, δυτικά με την Αλβανία, ανατολικά με τον νομό Πέλλας και νότια με τους νομούς Κοζάνης και Καστοριάς.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ. Αποτελείται από τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη. Το 82% της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, καταλαμβάνεται από ορεινές ή ημιορεινές εκτάσεις. Είναι η μόνη στη χώρα, που δεν βρέχεται από θάλασσα, ωστόσο, περιλαμβάνει το 65% των επιφανειακών υδάτινων πόρων της χώρας.

Ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας είναι ο τρίτος μικρότερος στη χώρα Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας ανέρχεται στους 30,01κατοίκους ανά χλμ², έτσι αποτελεί την πιο αραιοκατοικημένη Περιφέρεια της Ελλάδας. Η Περιφέρεια υπολείπεται στο ζήτημα επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού, επίσης, εντοπίζονται αυξημένα ποσοστά πληθυσμού σε μη παραγωγικές ηλικιακά ομάδες και πιο μικρά στις πλέον παραγωγικές.

Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας παράγει το 2,3% του εθνικού ΑΕΠ, που προέρχεται κατά 6,8% από την Γεωργία, κατά 38,5% από την Βιομηχανία-Κατασκευές και κατά 54,7% από τις υπηρεσίες. Στον πρωτογενή τομέα απασχολείται το 16,7%, στον δευτερογενή το 28,10% και στον τριτογενή το 55,08%. Η οικονομία της στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα, ενώ τόσο ο πρωτογενής, όσο και ο δευτερογενής, δεν έχουν καταφέρει να προσανατολιστούν σε ένα βιώσιμο πρότυπο. Η οικονομία της περιφέρειας στο σύνολο της δεν είναι ανταγωνιστική και αντιμετωπίζει αδυναμίες.

Στην περιφέρεια υπάρχουν ο κάθετος άξονας "Σιάτιστα - Κρυσταλλοπηγή" και ο κάθετος άξονας Νίκη - Φλώρινα - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη – Λάρισα και διαμέσου της διέρχεται σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Δυτικής Μακεδονίας είναι ανεπαρκές. Η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται από τα αεροδρόμια

της Καστοριάς και Κοζάνης (κρατικός αερολιμένας ΦΙΛΙΠΠΙΟΣ). Στην περιφέρεια δεν υπάρχει Περιφερειακό Νοσοκομείο. Διαθέτει Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Στο κομμάτι του τουρισμού, στην περιφέρεια άρχισε η τουριστική ανάπτυξη γύρω στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Οι μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται είναι αυτές του ορεινού τουρισμού αναψυχής, του οικολογικού τουρισμού και του χειμερινού τουρισμού στα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής. Οι λίμνες των Πρεσπών και της Καστοριάς, αποτελούν αναδυόμενες περιοχές οικολογικού, εναλλακτικού και πολιτιστικού τουρισμού. Στο σύνολο της Περιφέρειας υπάρχουν τουριστικά καταλύματα που αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,6% του συνόλου των αντίστοιχων κλινών στη χώρα. Από αυτές το 32,5% βρίσκεται στο Ν. Κοζάνης, το 30% στο Ν. Καστοριάς, το 23% στο Ν. Φλώρινας και το υπόλοιπο στο Ν. Γρεβενών.

Η Φλώρινα κατατάσσεται στα κέντρα πέμπτου επιπέδου, καθώς εντάσσεται στην κατηγορία ‘‘λοιπά κέντρα Περιφερειακών Ενοτήτων και αστικά κέντρα άνω των 10.000 κατοίκων’’. Η ΠΕ Φλώρινας, με έδρα της την Φλώρινα, λειτουργεί ως διοικητικό κέντρο και κέντρο υπηρεσιών και εμπορίου. Ο αναπτυξιακός της ρόλος συνδέεται στενά με την ηλεκτροπαραγωγή και την εξόρυξη.

Η ΠΕ Φλώρινας, αποτελείται από τις εύφορες πεδιάδες των Πρεσπών στα βόρεια, ορεινούς όγκους και έξι λίμνες συμπεριλαμβανομένου και του υδροβιότοπου των Πρεσπών, που την μετατρέπουν στην πλέον υδροφόρα ΠΕ της Περιφέρειας. Το υψόμετρο της κυμαίνεται από 650 μέτρα έως 2.524 μέτρα. Το κλίμα της ΠΕ είναι ηπειρωτικό, με ψυχρούς χειμώνες, πολλές βροχοπτώσεις και χιόνια και μέση ετήσια θερμοκρασία 11,5ο C. Η ΠΕ έχει ορεινό, ημιορεινό και πεδινό χαρακτήρα.

Στην περιοχή εντοπίζονται Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), καθώς και τμήματα που εμπίπτουν σε ρυθμίσεις προστασίας, όπως η Natura 2000. Σημαντικά είναι τα αποθέματα λιγνίτη, μεταλλευτικών, βιομηχανικών και λατομικών ορυκτών, καθώς και το δασικό απόθεμα. Στην ΠΕ Φλώρινας, υπάρχουν περιοχές, οι οποίες προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις, όπως είναι η Μικρή Λίμνη Πρέσπα που κατατάσσεται στους Υγρότοποι διεθνούς σημασίας (Συνθήκη Ramsar). Ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών και πιο συγκεκριμένα το δάσος Κέδρων ανήκει στα βιογενετικά αποθέματα του πλανήτη. Τέλος, να σημειωθεί ότι στην περιοχή δεν εντοπίζονται

Προστατευτικά Δάση, Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία και Περιοχές Οικοανάπτυξης.

Η ΠΕ Φλώρινας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Με πληθυσμιακή πυκνότητα 26,71 κατ/Κm², αποτελεί τη δεύτερη πιο αραιοκατοικημένη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Σήμερα ο πληθυσμός έχει μειωθεί στους 51.414 κατοίκους, με τάση μείωσης που αγγίζει το -4,98%, συγκεντρώνοντας το 0,4% του πληθυσμού της χώρας. Ο πληθυσμός της ΠΕ Φλώρινας, γηράσκει με σημαντικούς ρυθμούς.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΕ Φλώρινας είναι χαμηλό και την κατατάσσει στην 27η θέση σε επίπεδο χώρας. Σε επίπεδο περιφέρειας, η ΠΕ Φλώρινα παρουσιάζει την πιο ισορροπημένη εικόνα στην Δυτική Μακεδονία. Σύμφωνα με τη διάρθρωση του ΑΕΠ, ο πρωτογενής τομέας συμμετέχει με ποσοστό 14,3% στο ΑΕΠ της Περιφέρειας, που είναι το υψηλότερο στην Δυτική Μακεδονία. Όσον αφορά τη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα, η εξόρυξη και η παραγωγή ενέργειας διαμορφώνουν το ποσοστό του 30,5%, που είναι από τα υψηλότερα στην χώρα., ενώ ο τριτογενής συμμετέχει με 55,2%. Η Φλώρινα χαρακτηρίζεται ως κατεξοχήν γεωργοκτηνοτροφική περιοχή.

Η ΠΕ της Φλώρινας είναι σήμερα κέντρο προσέλευσης χειμερινού τουρισμού. Στην ΠΕ λειτουργούν συνολικά 66 καταλύματα, σύμφωνα με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων. Επίσης, το χιονοδρομικό κέντρο της Βίγλας Πισοδερίου, το οποίο λειτουργεί τα τελευταία 40 χρόνια, οι Πρέσπες, που έχουν ανακηρυχτεί ως Εθνικός Δρυμός και ο παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου, μαζί με το περιβαλλοντικό κέντρο του Αρκτούρου αποτελούν τουριστικούς πόλους έλξης. Στην ΠΕ Φλώρινας αναπτύσσονται και άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός.

Τέλος, στην περιοχή εντοπίζονται αξιόλογα Μνημεία, αλλά και διάφορα ιδιαίτερα έθιμα και πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως οι Φωτιές και τα Πρέσπεια.

4. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΟΛΗΣ

4.1 Λειτουργική δομή πόλης, τυπολογία ρυμοτομίας και αντιληπτική οργάνωση

Η σημερινή πόλη δεν βρισκόταν αρχικά χτισμένη στην σημερινή της τοποθεσία, αλλά στην περιοχή του Αγίου Νικολάου στη θέση Μοτεσνίτσα. Με τα χρόνια παρατηρήθηκε μια χωροταξική μετατόπιση της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των κατοίκων από την αρχική θέση, όπου υπήρχε μικρή ανάπτυξη, στη νέα σημερινή θέση, η οποία ήταν πιο πρόσφορη λόγω της ύπαρξης συγκοινωνιών και καλλιεργούμενης γης. Ως εκ τούτου, ξεκινάει η αγορά καλλιεργούμενων χωραφιών και η ανάπτυξη ενός νέου αστικού κέντρου με νέα κτίσματα τα οποία δημιουργούν τον πυρήνα της πόλης. (Γσαπάνου- Κωτσοπούλου, Φλώρινα, 2002)

Σήμερα, η πόλη, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό της Σχέδιο χωρίζεται σε πέντε πολεοδομικές ενότητες, όπως φαίνονται στον Χάρτη Α (βρίσκεται στον φάκελο εργασίας). Μελετώντας τον Χάρτη Γ (βρίσκεται στον φάκελο εργασίας), παρατηρείται ότι, η πόλη έχει αναπτυχθεί κατά μήκος του ποταμού Σακουλέβα. Στο κέντρο της πόλης βρίσκεται ο κεντρικός πεζόδρομος ο οποίος συγκεντρώνει πλήθος καταστημάτων αναψυχής, δηλαδή καφετέριες- αναψυκτήρια και στον ακριβώς απέναντι δρόμο βρίσκεται η Κεντρική Πλατεία της πόλης. Στην περιοχή εκατέρωθεν των δυο αυτών σημείων βρίσκεται η μητρόπολη και ο ναός του Αγίου Παντελεήμων του πολιούχου της πόλης, το πρώτο και δεύτερο δημοτικό σχολείο, το μουσείο σύγχρονης τέχνης, η αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων ‘’Αριστοτέλης’’ και αρκετά πιο κάτω στο νότιο ανατολικό τμήμα βρίσκεται ο ναός του Αγίου Γεωργίου μαζί με νεκροταφεία.

Στο τμήμα άνωθεν του πεζοδρόμου και της πλατείας βρίσκονται η δημοτική αγορά και το λαογραφικό μουσείο- λέσχη πολιτισμού. Στο βόρειο τμήμα βρίσκονται η Περιφέρεια (νυν Νομαρχία), το κτίριο παλιάς οικοκυρικής σχολής, το νέο δημοτικό πάρκο της πόλης, το υπεραστικό ΚΤΕΛ, το πρώτο γυμνάσιο και λύκειο και απέναντι τους πάρκο με παιδική χαρά, το Γενικό Νοσοκομείο και λίγο ανατολικότερα το στρατόπεδο. Στο ανατολικό της τμήμα βρίσκεται το τρίτο δημοτικό, ο σιδηροδρομικός σταθμός, το παλιό δημοτικό πάρκο με παιδική χαρά και γήπεδο ποδοσφαίρου και το αρχαιολογικό μουσείο.

Στο βορειοανατολικό τμήμα παρατηρούνται ο ναός της Αγίας Παρασκευής, ακριβώς από δίπλα το γηροκομείο, ο ιερός ναός του Αγίου Αυγουστίνου, καθώς και το δεύτερο γυμνάσιο και λύκειο. Στο βόρειο τμήμα λίγο πιο έξω από την πόλη είναι χωροθετημένα οι παιδαγωγικές σχολές και το δημοτικό στάδιο Φλώρινας. Στο δυτικό της τμήμα βρίσκονται ο ναός του Αγίου Νικολάου με τα παλιά νεκροταφεία, ο ζωολογικός κήπος, τα ΤΕΙ φυτικής και ζωικής παραγωγής, το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής, καθώς και γήπεδα ποδοσφαίρου, τένις και βόλεϋ πίσω από το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής.

Όσον αφορά την τυπολογία της ρυμοτομίας, παρατηρείται ότι με εξαίρεση το κέντρο, τις περιοχές στο δυτικό τμήμα και τις περιοχές εκατέρωθεν του ποταμού ο πολεοδομικός ιστός ακολουθεί τον ορθογωνικό κάρναβο. Ο πολεοδομικός ιστός στο βορειοανατολικό τμήμα φαίνεται πιο οργανωμένος και αυτό συμβαίνει λόγω του ότι δημιουργήθηκε αργότερα από το σύνολο του ρυμοτομικού σχεδίου της πόλης, με τις επεκτάσεις που έγιναν, όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2.3, όπου ίσχυαν άλλα δεδομένα σχεδιασμού περισσότερο ευνοϊκά από παλιότερα.

4.2 Όροι δόμησης

Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Φλώρινας υπ' αριθμόν 2748/252 ΦΕΚ 212 του 1987, ορίζεται η πολεοδομική οργάνωση για πληθυσμιακό μέγεθος των κατοίκων, για την επόμενη πενταετία, με την επέκταση του σχεδίου πόλης, σε εκτάσεις αραιοδομημένες και αδόμετες και τη δημιουργία πέντε πολεοδομικών ενότητων, ως εξής:

Πίνακας 22: Μέσος Συντελεστής Δόμησης για τις πολεοδομικές ενότητες της Φλώρινας

Πολεοδομικές ενότητες		Μέση πυκνότητα κατ./Ha	Μέσος Σ.Δ.
Όνομα	Αριθμός		
Γειτονιά Πλατείας Ηρώων	1	50	1,0
Γειτονιά Κέντρου	2	96	1,7
Γειτονιά Γυμνασίου	3	68	1,0
Γειτονιά Τσιφλίκι	4	45	0,9
Γειτονιά Αγ. Γεωργίου	5	23,5	0,9

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Φλώρινας

4.3 Κάλυψη εδάφους και θεσμοθετημένες χρήσεις γης

Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Φλώρινας υπ' αριθμόν 2748/252 ΦΕΚ 212 του 1987, θεσμοθετούνται οι εξής χρήσεις γης:

- Διατήρηση των κεντρικών λειτουργιών στην πολεοδομική ενότητα του κέντρου.
- Ανάπτυξη τοπικών κέντρων στις υπόλοιπες πολεοδομικές ενότητες.
- Χωροθέτηση χώρων σχετικών με τις δραστηριότητες κάθε γειτονιάς στα τοπικά κέντρα (έδρα πολεοδομικής επιτροπής γειτονιάς, τοπικό πολιτιστικό κέντρο).
- Οργάνωση και κατανομή της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και της πρόνοιας (βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΑΠΗ) σε κάθε πολεοδομική ενότητα.
- Οργάνωση και κατανομή της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις πολεοδομικές ενότητες, είτε με επέκταση των υπαρχόντων διδακτηρίων είτε με την χωροθέτηση νέων Γυμνασίων-Λυκείων.
- Κατασκευή ενός κέντρου υγείας και επέκταση του υπάρχοντος νοσοκομείου.
- Χωροθέτηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων αναψυχής στο σημερινό στάδιο μετά τη μεταφορά του.
- Χωροθέτηση ελεύθερων χώρων στις επεκτάσεις και μέσα στον αστικό ιστό σε όσα σημεία το επιτρέπει η διαμορφωμένη κατάσταση και χωροθέτηση μικρότερων χώρων (πλατείες, νησίδες πράσινου, παιδικές χαρές, ελεύθερα γήπεδα) σε κάθε πολεοδομική ενότητα.
- Χωροθέτηση και δημιουργία μουσικού ωδείου και λαογραφικού μουσείου.
- Χωροθέτηση και δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων στην θέση <<Γιάτσοβο>> και στην παλιά γεωργική σχολή.
- Χωροθέτηση και δημιουργία πάρκου πόλης μετά την μεταφορά του στρατοπέδου <<Σκιαδοπούλου>>.
- Δημιουργία σταθμού λεωφορείων (ΚΤΕΛ) και σταθμού φορτηγών αυτοκινήτων.
- Δημιουργία ζώνης χονδρεμπορίου και βιοτεχνικού πάρκου για την εγκατάσταση νέων και την οργάνωση και μεταφορά των υπαρχουσών βιοτεχνιών χαμηλής και μέσης όχλησης στα ανατολικά της πόλης.

Η χρήση της εξόρυξης καταγράφεται σε μεγάλες ζώνες, αλλά και σε κάποιες μικρότερες περιοχές. Οι μεγαλύτερες ζώνες (εξόρυξης λιγνίτη) εντοπίζονται στο στα

όριο των Π.Ε. Κοζάνης-Φλώρινας. Μια διακριτή ακόμα ζώνη εξόρυξης λιγνίτη είναι η περιοχή της Βεύης της Π.Ε. Φλώρινας.

Άλλες μικρότερες ζώνες χρήσεων που εντοπίζονται, είναι οι καλύψεις αστικών ιστών (οικισμοί) και βιομηχανικών και εμπορικών ζωνών. Οι βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες εντοπίζονται κυρίως γύρω από τους ΑΗΣ της ΔΕΗ. Επίσης, εντοπίζονται δύο περιοχές γύρω από την Φλώρινα και την Καστοριά. Γενικά, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν υπάρχουν έντονες πιέσεις για δόμηση στις εκτός οικισμών (εκτός σχεδίου) περιοχές ούτε για κατοικία αλλά ούτε και για βιομηχανικές ή εμπορικές χρήσεις. Τα θεσμοθετημένα χωρικά σχέδια αφορούν τρεις εγκεκριμένες Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, όλες πριν την έγκριση του Ν. 2742/1999 (Κοζάνης, Καστοριάς και Χιονοδρομικού Κέντρου Πισοδερίου). Σε ότι αφορά τα ΓΠΣ ή ΣΧΟΟΑΠ δεν υπάρχει ακόμη κανένα εγκεκριμένο σχέδιο με βάση το Ν. 2508/1997. Υπό εκπόνηση είναι συνολικά 15 μελέτες ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, εκ των οποίων οι 8 είναι στο Β2 Στάδιο και οι 7 στο Β1 Στάδιο. (ΥΠΕΚΑ, Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτ. Μακεδονίας Εισηγητική Έκθεση- Σχέδιο Υ.Α.)

Τέλος, όσον αφορά τις καλύψεις γης, από το σύνολο της έκτασης της ΠΕ, τα 534.500 στρέμματα είναι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγραναπαύσεις, (27,26%), τα 700,700 στρέμματα είναι βοσκότοποι εκ των οποίων: 79,85% είναι κοινοτικοί και 20,15% είναι ιδιωτικοί. Οι εκτάσεις που καλύπτονται από ύδατα καταλαμβάνουν το 6,06% της συνολικής έκτασης του νομού, οι δασωμένες το 25,88%, οι οικισμοί το 2,08% ενώ το υπόλοιπο 1,91% καλύπτεται από άλλες. (τεχνική έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα)

4.4 Κτιριακό απόθεμα

Σύμφωνα με την απογραφή κτιρίων του 2011 της ΕΛΣΤΑΤ, υπάρχουν τα εξής στοιχεία, όσον αφορά το κτιριακό απόθεμα της Φλώρινας:

Πίνακας 23: Κτιριακό απόθεμα Φλώρινας κατά χρονική περίοδο κατασκευής

Επίπεδο διοικητικής διαίρεσης	Περιγραφή διοικητικής διαίρεσης	Σύνολο κτιρίων	Χρονική περίοδος κατασκευής κτιρίου				
			Προ του 1919	1919 - 1945	1946 - 1960	1961 - 1970	1971 - 1980
0	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	4.105.637	154.006	324.701	573.250	639.475	704.340
1	ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	1.205.969	18.003	77.043	180.265	219.998	221.411
4	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (Έδρα: Φλώρινα)	31.556	599	3.380	5.089	6.197	5.197
5	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (Έδρα: Φλώρινα)	17.293	399	1.934	2.350	3.390	3.016
6	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	5.622	161	728	538	785	945

Περιγραφή διοικητικής διαίρεσης	Χρονική περίοδος κατασκευής κτιρίου						
	1981 - 1985	1986 - 1990	1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005	2006 και μετά	Υπό κατασκευή
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	402.368	316.799	259.394	254.797	237.460	186.861	52.186
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	114.084	85.757	71.881	78.083	70.222	56.520	12.702
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (Έδρα: Φλώρινα)	2.560	1.824	1.491	2.575	1.368	1.011	265
ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ (Έδρα: Φλώρινα)	1.450	955	745	1.562	831	510	151
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	408	351	260	653	418	298	77

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Με βάση την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδος (ΟΚΕ), για τη μέτρηση της οικοδομικής δραστηριότητας, η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (ΕΣΥΕ), χρησιμοποιεί ως δείκτες τον αριθμό οικοδομικών αδειών, τη συνολική επιφάνεια και το συνολικό όγκο των οικοδομών, όπως καταγράφονται κατά την έκδοση των οικοδομικών αδειών.

Τέσσερις από τους παράγοντες που επηρεάζουν την κατασκευαστική δραστηριότητα είναι η φορολογική πολιτική στα ακίνητα, η οικονομική συγκυρία της χώρας, η πολυπλοκότητα ανάθεσης έργων και οι δημογραφικές εξελίξεις.

Όσον αφορά την κατασκευαστική δραστηριότητα στην Φλώρινα, όπως φαίνεται στους πίνακες, η πιο δυναμική χρονική περίοδος κατασκευής, για την ΠΕ Φλώρινας, ήταν από 1919 έως 1980. Αυτό μπορεί να αιτιολογηθεί με βάση τα μεταναστευτικά κύματα που άρχισαν να συρρέουν στην πόλη από το 1922 και έπειτα και οδήγησαν σταδιακά σε επεκτάσεις του σχεδίου της πόλης, όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2.3. Από το 2000 και έπειτα παρατηρείται μια μείωση.

Γενικά για το σύνολο της Ελλάδας, σύμφωνα με την ΟΚΕ παρατηρείται ότι, από το Σεπτέμβριο του 2006, αρχίζει να εμφανίζεται μείωση της έκδοσης οικοδομικών αδειών. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται σταδιακή μείωση τον Δεκέμβριο του 2005 (λόγω επιβολής ΦΠΑ), και ακολουθεί μεγαλύτερη μείωση τον Δεκέμβριο του 2006. Στη συνέχεια, μέχρι τον Μάρτιο του 2008, ο δείκτης ακολουθεί μία καθοδική πορεία, αλλά σε αρκετά υψηλά επίπεδα. Από τον Μάρτιο του 2008 και μετά η πτώση γίνεται ακόμα πιο έντονη, φανερώνοντας τις αρνητικές εξελίξεις στην οικοδομική δραστηριότητα στο σύνολο της χώρας. Το 2009 παρατηρείται μια κακή κατάσταση για την οικοδομική δραστηριότητα με μείωση στο σύνολο της χώρας του αριθμού αδειών κατά 23,70%, σε σχέση με το 2008. Αυτό το αποτέλεσμα συνδέεται με την διεθνή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Η μείωση αυτή παρατηρείται σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Στόχος, σύμφωνα με την ΟΚΕ, θα πρέπει να είναι η στροφή προς ένα νέο μοντέλο χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού το οποίο θα θέτει στο επίκεντρο την επίλυση των χρόνιων προβλημάτων της ελληνικής πραγματικότητας με την εφαρμογή νέων κατευθύνσεων προς την επίτευξη ποιοτικής ανάπτυξης η οποία θα περιλαμβάνει και δράσεις για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη στροφή στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη διατήρηση και ανάδειξη του ιδιαίτερου ελληνικού τοπίου και των σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων της χώρας αλλά και κάθε περιοχής ξεχωριστά.

4.5 Υποδομές περιφερειακής ενότητας Φλώρινας

4.5.1 Διοικητικές, Κοινωνικές και επιχειρηματικές υποδομές

Στις διοικητικές υποδομές, η Φλώρινα συγκεντρώνει υπηρεσίες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, επιπέδου Περιφερειακής Ενότητας και υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δικαστήρια (Πρωτοδικείο, Ειρηνοδικείο) με περιοχή επιρροής το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, καθώς και την έδρα της ΚΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, με περιοχή επιρροής τις Περιφερειακές Ενότητες Καστοριάς και Φλώρινας.

Όσον αφορά τις κοινωνικές υποδομές, συγκεντρώνει τμήματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς αποτελεί έδρα Σχολών- Τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ που συνιστούν λειτουργίες διαπεριφερειακής εμβέλειας. Αυτά είναι οι Παιδαγωγικές σχολές Δημοτικής αγωγής και Νηπιαγωγών, το ΤΕΙ Φυτικής και Ζωικής παραγωγής και η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Ως κοινωνική υποδομή, με περιοχή επιρροής το σύνολο της Περιφέρειας, αναγνωρίζονται μείζονες μονάδες κοινωνικής πρόνοιας στους τομείς της προστασίας παιδιού και της αποκατάστασης ατόμων με αναπηρίες. Ως κοινωνική υποδομή, με περιοχή επιρροής το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, αναγνωρίζονται το Γενικό Νοσοκομείο Φλώρινας, καθώς και μία μείζων μονάδα κοινωνικής πρόνοιας στον τομέα της φροντίδας ηλικιωμένων. Εντοπίζονται, επίσης, περιφερειακά ιατρεία, παιδικοί σταθμοί, ΚΑΠΗ και βιβλιοθήκες, που έχουν ως επίπεδο αναφοράς το σύνολο του Δήμου. Όσον αφορά τις αθλητικές υποδομές η πόλη διαθέτει κλειστό και ανοιχτό δημοτικό γυμναστήριο λίγο πιο έξω από την πόλη, κοντά στις παιδαγωγικές σχολές και, τέλος, στην πόλη υπάρχει ένας κινηματογράφος, για σκοπούς αναψυχής των κατοίκων, ο οποίος εν έτη 2017 λειτουργεί κανονικά με προβολές ξένων και ελληνικών ταινιών (Τεχνική Μελέτη ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα)

Στις επιχειρηματικές υποδομές, κρίσιμη θεσμοθετημένη επιχειρηματική υποδομή για την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της πόλης και την τόνωση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και επενδύσεων είναι η Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ) Φλώρινας, που υφίσταται από το 1986. Στις μεταποιητικές επιχειρήσεις περιλαμβάνονται επιχειρήσεις ξύλου και επίπλου, επιχειρήσεις μετάλλου, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο τροφίμων και ποτών περιλαμβανομένων και των οινοποιείων του Αμυνταίου, αλλά και των γνωστών αναψυκτικών, με φυσικό ανθρακούχο νερό, επιχειρήσεις του

τομέα κατασκευών και επιχειρήσεις από τον κλάδο ύφανσης, υπόδησης και ένδυσης. Είναι σημαντική η ενίσχυση των επιχειρηματικών υποδομών της Φλώρινας με την προώθηση Επιχειρηματικών Πάρκων του Ν. 3982/2011 και με προτεραιότητα σε περιοχές εγκαταλελειμμένης αστικής γης ή εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων. (Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Β1 Στάδιο)

4.5.2 Πολιτιστικές υποδομές

Στις πολιτιστικές υποδομές της πόλης συγκαταλέγονται διάφορα μουσεία, πολιτιστικοί σύλλογοι και καλλιτεχνικά εργαστήρια. Όσον αφορά τα μουσεία της ΠΕ και τις λαογραφικές συλλογές η Φλώρινα περιλαμβάνει τα εξής:

1. Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Φλώρινας

Το 1975 ιδρύθηκε ο σύλλογος της Στέγης Φιλοτέχνων Φλώρινας, από το οποίο στη συνέχεια έγινε η σύσταση του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης το 1977 και της Πινακοθήκης Καλλιτεχνών Φλώρινας το 1985.

Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Φλώρινας, στεγάζεται από το 1992 στο διατηρητέο κτίριο Γούναρη (κτίριο του 1904), διαθέτει μία αξιόλογη συλλογή που φτάνει τα 450 έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και χαρακτικής, κυρίως ελλήνων αλλά και ξένων καλλιτεχνών. Τα έργα της συλλογής χρονολογούνται από τη δεκαετία του '30 ως σήμερα. Τα περισσότερα προέρχονται από τις τρεις τελευταίες δεκαετίες και είναι αντιπροσωπευτικά των τάσεων και των αναζητήσεων, που καταγράφονται στην ελληνική τέχνη τον 20ό αιώνα. Μερικοί από τους καλλιτέχνες είναι οι: Γιώργος Ζογγολόπουλος, Βλάσης Κανιάρης, Κώστας Κουλεντιανός, Γιάννης Μόραλης, Δημήτρης Μυταράς, Ιάσοντας Μολφέσης, Άλκης Πιερράκος, Πολύκλειτος Ρέγκος, Παναγιώτης Τέτσης, Κώστας Τσόκλης, Αλέκος Φασιανός, Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας κ.ά. Η συλλογή εκτίθεται τμηματικά, ενώ τακτικά παρουσιάζονται τα καινούρια αποκτήματα.

Το Μουσείο σε συνεργασία με διάφορα εικαστικά κέντρα, όπως είναι η Εθνική Πινακοθήκη, το Ινστιτούτο Γκαίτε, το Γαλλικό Ινστιτούτο, παρουσιάζει περιοδικές θεματικές εκθέσεις, καθώς και ομαδικές και ατομικές εκθέσεις σημαντικών καλλιτεχνών και νέων δημιουργών που διατυπώνουν καινοτόμες και πειραματικές προτάσεις καλλιτεχνικής έκφρασης. Επίσης, περιλαμβάνει εκπαιδευτικά προγράμματα, μια εικαστική βιβλιοθήκη, αρχείο με αποδελτιωμένο υλικό για τις εικαστικές εκδηλώσεις στον ελληνικό χώρο, αρχείο με τη δραστηριότητα καλλιτεχνών, έργα των οποίων ανήκουν στη συλλογή του Μουσείου. Τέλος, το Μουσείο οργανώνει ημερίδες και διαλέξεις, πολλές φορές σε συνεργασία με άλλους πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς φορείς.

2. Δίκτυο συλλογών λαογραφίας- παράδοσης Φλώρινας

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας και δεκατέσσερις φορείς- ιδιοκτήτες Λαογραφικών Συλλογών του Νομού ίδρυσαν την αστική, μη κερδοσκοπική εταιρία με την επωνυμία “Δίκτυο Συλλόγων Λαογραφίας-Παράδοσης”. Σκοπός του Δικτύου η διάσωση, η διατήρηση και η ανάδειξη των πολυπολιτισμικών χαρακτηριστικών, που συνθέτουν τον λαϊκό πολιτισμό της περιοχής και συνδέουν τους σημερινούς κατοίκους του με το παρελθόν τους. Οι συλλογές ανά περιοχή είναι οι παρακάτω και είναι σημαντική η καταγραφή τους για μια ενδεχόμενη δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής.

- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Φλώρινας (ΦΣΦ) “Ο Αριστοτέλης”, η οποία αποτελεί τη μεγαλύτερη λαογραφική συλλογή στην ΠΕ Φλώρινας. Η συλλογή παρουσιάζει έργα λαϊκής τέχνης της περιοχής της Φλώρινας, αριθμώντας 4500-5000 αντικείμενα, όπως γεωργικά και υφαντικά εργαλεία, μουσικά όργανα, ιστορικά αντικείμενα.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή της Λέσχης Πολιτισμού της Φλώρινας, στο λαογραφικό μουσείο Φλώρινας. Στεγάζεται στο νεοκλασικό διατηρητέο κτίριο του πρώην ξενοδοχείου “Διεθνές”. Διαθέτει κατά προσέγγιση 2500-3000 αντικείμενα, με έμφαση στη συγκέντρωση αντικειμένων μελισσοκομίας και κηροπλαστικής. Επίσης, περιλαμβάνει αξιόλογο φωτογραφικό υλικό της περιόδου του μεσοπολέμου με κατοίκους που φορούν τις τοπικές φορεσιές.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμενοχωρίου, η οποία βρίσκεται στο παλιό δημοτικό σχολείο και περιλαμβάνει περίπου 500 αντικείμενα λαϊκής τέχνης, όπως αντικείμενα σχετικά με την κεραμουργεία, καθώς στην περιοχή λειτουργούσαν παραδοσιακά κεραμουργικά εργαστήρια και παραδοσιακές φορεσιές του Αρμενοχωρίου.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Δήμου Αμυνταίου (δωρεά της Δόμνας Ούντση-Λυπίτκα), η οποία περιλαμβάνει αντικείμενα του παραδοσιακού πολιτισμού της περιοχής και παραδοσιακές φορεσιές. Στεγάζεται στο Πνευματικό Κέντρο Αμυνταίου.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Μορφωτικού Συλλόγου Δροσοπηγής “Η Πρόοδος”, που εκτός από τα συνήθη αντικείμενα οικιακού και οικονομικού βίου, περιλαμβάνει έναν μεγάλο αριθμό εκκλησιαστικών αντικειμένων και ιστορικών αρχείων και εγγράφων. Ο αριθμός των αντικειμένων κυμαίνεται στις 3500-4000 και βρίσκονται σε ένα μικρό τοπικό μουσείο με δύο μικρές εκθεσιακές αίθουσες.

- ❖ Η λαογραφική συλλογή της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Λαιμού, που αριθμεί από 250 έως 500 αντικείμενα. Τα αντικείμενα αφορούν στην αλιεία, στην κεραμική, στα γεωργικά εργαλεία, στις ενδυμασίες και συγκεντρώθηκαν όχι μόνο από τον οικισμό του Λαιμού, αλλά και από υπόλοιπα χωριά της περιοχής Πρεσπών.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή της Κοινότητας Ακρίτα, η οποία αποτελείται από 200 αντικείμενα λαϊκής τέχνης και μια συλλογή 2.000-3.000 περίπου ελληνικών νομισμάτων, που χρονολογούνται από την ίδρυση του ελληνικού κράτους (3 Φεβρουαρίου 1830).
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του πολιτιστικού συλλόγου Βατοχωρίου, που περιλαμβάνει παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες καθώς και γεωργικά, κτηνοτροφικά και υλοτομικά εργαλεία.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Πισοδερίου, που αποτελείται από 400 περίπου αντικείμενα, όπως γεωργικά και κτηνοτροφικά εργαλεία, ενδυμασίες, οικιακά σκεύη. Στεγάζεται σε διώροφο κτίριο απέναντι από το ναό της Αγίας Παρασκευής.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή της Κοινότητας Νυμφαίου, η οποία στεγάζεται στο νέο Κοινοτικό Μουσείο. Τα αντικείμενά της είναι κοσμήματα, οθωμανικά έγγραφα, εκκλησιαστικά σκεύη, εργαλεία αργυροχρυσοχοΐας, μεταλλοτεχνίας, φτάνουν σε αριθμό τα 2.000.
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του Λεχόβου, η οποία φτάνει τα 2.500 αντικείμενα, τα οποία αφορούν την παραδοσιακή ζωή των ανθρώπων του τόπου, καθώς και αντικείμενα εκκλησιαστικής τέχνης. Σημαντικά, επίσης, είναι τα εργαλεία και αντικείμενα, που σχετίζονται με την κύρια επαγγελματική ενασχόληση των Λεχοβιτών, την οικοδομική.
- ❖ Η μικρή λαογραφική συλλογή της κοινότητας Ροδόνα. Τα αντικείμενά της δεν ξεπερνούν τα 200-300 και καλύπτουν τις γεωργικές και οικιακές δραστηριότητες των κατοίκων, την ξυλουργική. Στο Ροδόνα, επίσης, υπάρχει η μεγαλύτερη συλλογή ξύστρων στο κόσμο, που συγκέντρωσε μία τυφλή μαθήτρια και η οποία κατέκτησε ρεκόρ «Γκίνες».
- ❖ Η λαογραφική συλλογή του πολιτιστικού συλλόγου Παπαγιάννη, που στεγάζεται σε μια αίθουσα του παλιού δημοτικού σχολείου και αριθμεί 400-500 αντικείμενα. Περιλαμβάνει σκεύη, κεραμικά και σημαντικό αριθμό παραδοσιακών ενδυμασιών της αγροτικής κοινότητας του Παπαγιάννη.

- ❖ Η λαογραφική συλλογή της Εύξεινου Λέσχης Φιλώτα, που στεγάζεται στο κτίριο της λέσχης και αποτελείται από 400-500 αντικείμενα λαϊκής τέχνης. Παρέχονται πληροφορίες για τον οικιακό και εθιμικό βίο, τις αγροτο-ποιμενικές και επαγγελματικές εργασίες. Το υλικό αυτό, συνοδεύεται από φωτογραφικό αρχείο και αντιπροσωπεύει το σύνολο σχεδόν των δραστηριοτήτων του πρώτου πυρήνα προσφύγων, που εγκαταστάθηκε στην περιοχή μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

3. Μουσείο αγροτικής κληρονομιάς

Το Μουσείο Αγροτικής Κληρονομιάς βρίσκεται στον Πελαργό Φλώρινας και στεγάζει τη Λαογραφική Συλλογή του Δ.Δ. στο παλαιό σχολείο που ανακατασκευάστηκε.

Εικόνα 15: Μουσείο αγροτικής κληρονομιάς

Πηγή: <http://www.agro-tour.net>

4. Αρχαιολογικό μουσείο Φλώρινας

Βρίσκεται στην περιοχή του Σιδηροδρομικού Σταθμού της πόλης και αποτελεί το σημαντικότερο οργανωμένο χώρο ενημέρωσης του κοινού για την ιστορική πορεία της περιοχής από την πρώιμη αρχαιότητα έως και τα βυζαντινά χρόνια. Οι πληροφορίες αναπτύσσονται σε ενότητες.

Η πρώτη ενότητα του ισογείου αφορά στην ανθρώπινη παρουσία στο Νομό στα προϊστορικά χρόνια. Περιλαμβάνει πληροφορίες για τη γεωμορφολογία της περιοχής, τη γλωρίδα και την πανίδα, καθώς και για τους οικισμούς της Νεολιθικής και της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού στις λεκάνες Αμυνταίου, Φλώρινας και Πρεσπών. Τα ευρήματα αφορούν αγγεία, εργαλεία, υλικά δόμησης, αντικείμενα οικοτεχνίας κ.λπ. από

τις παλιότερες και πιο πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες στην Τούμπα του Αρμενοχωρίου, ενώ υπάρχουν και πίνακες, ζωγραφικές, σχεδιαστικές και ψηφιακές αναπαραστάσεις που περιγράφουν όλες τις πτυχές της ζωής στον οικισμό της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού.

Η δεύτερη και τρίτη αίθουσα του ισογείου φιλοξενούν αντιπροσωπευτικά δείγματα γλυπτικής από διάφορες περιοχές του Νομού. Πρόκειται για έργα τοπικών εργαστηρίων, με χαρακτηριστικότερες τις ανάγλυφες ταφικές στήλες των ρωμαϊκών χρόνων (1ος αι. πΧ - 4ος αι. μΧ) με μορφές νεκρών που σε κάποιες περιπτώσεις φέρουν επιγραφές με ονόματα θεών. Στην τέταρτη αίθουσα εκτίθεται ένα ψηφιδωτό με γεωμετρικά σχέδια και επιγραφές, το οποίο αποσπάστηκε από δάπεδο κτιρίου των ρωμαϊκών χρόνων (2ος-3ος αι. μΧ) που βρέθηκε σε ανασκαφές στις Κάτω Κλεινές.

Ο όροφος του Μουσείου είναι αφιερωμένος στην παρουσίαση δύο σημαντικών ελληνιστικών οικισμών της περιοχής, τις Πέτρες και τον Άγιο Παντελεήμονα Φλώρινας. Εκτίθενται αντικείμενα καθημερινής χρήσης, εργαλεία, αγγεία διαφόρων τύπων και μεγεθών, πήλινα ειδώλια θεοτήτων, νομίσματα, αλλά και απανθρακωμένοι σπόροι δημητριακών, ποσότητες ρητίνης, που αποκαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφικές έρευνες στους δύο οικισμούς. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η αναπαράσταση του εσωτερικού ενός δωματίου σπιτιού από τις Πέτρες με το σύνολο της οικοσκευής του, που αποδίδει με τον πλέον κατανοητό τρόπο την εικόνα μιας οικίας των ελληνιστικών χρόνων.

Τέλος, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο εκτίθενται έργα βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης, τα οποία προέρχονται από τα μνημεία της περιοχής των Πρεσπών, με καλύτερα σωζόμενες τις τοιχογραφίες από τη Βασιλική του Αγίου Αχίλλειου.

5. Παλιός ανεμόμυλος στον Άγιο Παντελεήμονα Αμυνταίου

Ο παλιός ανεμόμυλος που βρίσκεται στον Άγιο Παντελεήμονα Αμυνταίου, σε συνδυασμό με την ανακαίνιση του μικρού εμπορικού καταστήματος, που βρίσκεται ακριβώς δίπλα του, δημιουργεί μελλοντικές δυνατότητες για μια μικρή έκθεση της γεωργοκτηνοτροφικής οικονομίας της περιοχής, έτσι όπως αυτή αναπτύχθηκε στα πρώτα στάδια κατοίκησης, κατά τη νεολιθική περίοδο, έως και το πρόσφατο παρελθόν.

Εικόνα 16: Παλιός ανεμόμυλος Αγίου Παντελεήμονα Αμυνταίου

Πηγή: <http://www.agro-tour.net>

Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι και τα καλλιτεχνικά εργαστήρια της πόλης είναι τα εξής:

- ❖ Ο Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Φλώρινας (ΦΣΦ) ‘‘Ο Αριστοτέλης’’, ο οποίος ιδρύθηκε στις αρχές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο οποίο σήμερα, πέρα του ότι, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, βρίσκεται μια σημαντική λαογραφική συλλογή, στεγάζονται τμήματα, όπως τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών και άλλων ειδών χωρών και τμήμα καλαθοσφαίρισης, καθώς επίσης λαμβάνουν χώρα διάφορες εκδηλώσεις όπως θεατρικά έργα ή σχολικές και άλλες γιορτές στην αμφιθεατρική αίθουσα. Συνεπώς, το κτίριο Αριστοτέλης αποτελεί έναν πολυχώρο για την πόλη της Φλώρινας.
- ❖ Ο ‘‘Όμιλος Καλών Τεχνών’’, το οποίο αποτελεί το πρώτο ομαδικό εικαστικό εργαστήριο της Φλώρινας και ίσως το πρώτο του βορειοελλαδικού χώρου.
- ❖ Από τα πρώτα καλλιτεχνικά εργαστήρια που δημιουργήθηκαν τη δεκαετία του ’50 ήταν τα σπίτια των Δημήτρη Καλαμάρα, Στερίκα Κούλη, Βαγγέλη Μπάρα, Θ. Μηνόπουλου, και Κωστάκη Λούστα. Αργότερα προστέθηκαν και αυτά των Νικόλα Δογούλη, Γ. Αντωνιάδη, Κ. Κοντογιάννη και Κ. Ευρυγένη, Θέμη Μηλώση. Η εικαστική κίνηση που παρατηρήθηκε το διάστημα 1950-70 είναι πιθανότατα η μεγαλύτερη που σημειώθηκε στο βορειοδυτικό μακεδονικό χώρο.
- ❖ Η ‘‘Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας’’. Η έντονη παρουσία των καλλιτεχνών μέσα στην πόλη είχε ως αποτέλεσμα τον σχηματισμό μίας ισχυρής ομάδας πολιτών και τη συσπείρωση τους σ’ έναν πολιτιστικό φορέα με αποκλειστικό αντικείμενο τον εικαστικό λόγο. Ιδρύσαν τον σύλλογο ‘‘Στέγη Φιλοτέχνων

- ❖ Φλώρινας'', που ωστόσο οι ρίζες του ανάγονται σε ανάλογες προσπάθειες του Στερίκα Κούλη, από το 1960, μέσα στους κόλπους του «Αριστοτέλη». Οι δραστηριότητες της «Στέγης Φιλοτέχνων Φλώρινας» είναι η σοβαρότερη προσπάθεια για τη βελτίωση της αισθητικής παιδείας των κατοίκων του τόπου. Η «Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας» σήμερα είναι υπεύθυνη για το «Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης», το οποίο ιδρύθηκε το 1977, την «Πινακοθήκη Καλλιτεχνών Φλώρινας» η οποία ιδρύθηκε το 1985, την «Εικαστική Βιβλιοθήκη» η οποία λειτουργεί από το 1985 και το «Καλλιτεχνικό Εργαστήριο Νέων».
- ❖ Το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών. Η αναγνώριση και η ανάδειξη της καλλιτεχνικής κληρονομιάς και εικαστικής αξίας της περιοχής πραγματοποιήθηκε με την ίδρυση του Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου της Δυτικής Μακεδονίας στην πόλη της Φλώρινας, το οποίο άρχισε τη λειτουργία του το 2006. (Αγροτουριστικό Δίκτυο Ελλάδας)

4.5.3 Μεταφορικές υποδομές

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο, σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού διέρχεται μέσα από την ΠΕ Φλώρινας, ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα. Η ολοκλήρωσή της και η δημιουργία των κάθετων αξόνων, που θα τη συνδέουν με τα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, θα βοηθήσουν στη σύνδεση της με την Κεντρική Ελλάδα και τις γειτονικές χώρες. Το ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο καλύπτει σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες της Περιφέρειας. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019). Πιο συγκεκριμένα, από την ΠΕ Φλώρινας διέρχονται *βασικοί άξονες ανάπτυξης – τμήματα αξόνων εθνικής εμβέλειας*, που είναι οι ακόλουθοι:

- Ο Βόρειος Άξονας – Τμήμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος της Εγνατίας Οδού και περιλαμβάνει σημαντικούς σε εθνικό επίπεδο πόλους ανάπτυξης, όπως η Κοζάνη και η Καστοριά, σημαντικούς περιφερειακούς πόλους ανάπτυξης, όπως η Πτολεμαΐδα, η Φλώρινα, τα Γρεβενά, η Σιάτιστα, το Αργος και το Ορεστικό), καθώς και τις διεθνείς πύλες της Χώρας προς τα Βαλκάνια, δηλαδή τα χωριά της Φλώρινας Κρυσταλλοπηγή και Νίκη.
- Ο Άξονας κεντρικής ενδοχώρας - Τμήμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος του Ε65 και του οδικού άξονα Λάρισα-Κοζάνη- Φλώρινα-Νίκη και περιλαμβάνει την Κοζάνη, την Πτολεμαΐδα, την Φλώρινα και τη Νίκη. Ο Κάθετος Άξονας Κοζάνη – Φλώρινα – Νίκη περιλαμβάνει σημαντικούς πόλους ανάπτυξης της Περιφέρειας, δηλαδή τη Λαμία, την Καρδίτσα, τα Τρίκαλα και το δίπολο Κοζάνη / Πτολεμαΐδα, ενώ συνδέεται λειτουργικά με πρωτεύοντες εθνικούς αναπτυξιακούς πόλους, όπως τα Ιωάννινα και το δίπολο Λάρισα-Βόλος, καθώς και τον συνοριακό σταθμό Νίκης που αποτελεί πύλη εισόδου-εξόδου προς την ΠΓΔΜ.

Στο πρωτεύον δίκτυο περιφερειακής σημασίας, περιλαμβάνεται η οδική σύνδεση ‘‘Φλώρινα – Κρυσταλλοπηγή – Κάθετος Άξονας Σιάτιστας’’ (τμήματα των Ε.Ο.2 και Ε.Ο.15), η οποία συνδέει μεταξύ τους ανεξάρτητα αστικά κέντρα και χώρους σημαντικής δραστηριότητας ή σημαντικούς άξονες.

Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, στα ανατολικά του νομού υπάρχει η οδική διάβαση της Κέλλης προς Θεσσαλονίκη και Κοζάνη, ενώ στα Δυτικά υπάρχει και η οδική διάβαση Βίγλας προς Πρέσπες, Γιουγκοσλαβία και Αλβανία. Επίσης, επιδιώκεται, από την

Αξιολόγηση Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, η διαμόρφωση ενός εγκάρσιου βασικού άξονα ανάπτυξης περιφερειακής εμβέλειας, που είναι ο ενδοπεριφερειακός Άξονας “Καστοριάς- Φλώρινας”, ο οποίος προτείνεται να αναπτυχθεί κατά μήκος μελλοντικής σύνδεσης των πόλων ανάπτυξης Καστοριάς και Φλώρινας, ενώ είναι επιθυμητό να συνδέεται λειτουργικά και με τον πόλο ανάπτυξης της Πτολεμαΐδας. Η γεωγραφική θέση της Φλώρινας είναι ένας παράγοντας που ίσως συμβάλει στην απομόνωσή της από την υπόλοιπη χώρα. Επίσης, τους χειμερινούς μήνες παρατηρούνται προβλήματα μετακίνησης, καθώς η πόλη καλύπτεται συνεχώς από χιόνι.(Αξιολόγηση Αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας).

Όσον αφορά το *Σιδηροδρομικό Δίκτυο*, παρόλο που η σιδηροδρομική γραμμή ανακατασκευάστηκε πλήρως την δεκαετία του 2000, είναι ανεπαρκές, μη εκτεταμένο και είναι μονής κατεύθυνσης μήκους 170 χλμ. Η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται από το υφιστάμενο σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας, με δευτερεύοντα σε σημασία κλάδο του εθνικού δικτύου. Το δίκτυο περιορίζεται στους άξονες Αμύνταιο-Φλώρινα και Αμύνταιο-Κοζάνη. Σημαντικός είναι και ο κλάδος Θεσσαλονίκη-Αμύνταιο-Φλώρινα, ο οποίος έχει δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, μέσα από την λειτουργική του αναβάθμιση και τη σύνδεσή του με τις γειτονικές χώρες. Τέλος, αξιοσημείωτος είναι ο ρόλος του σιδηροδρόμου στον άξονα Αμυνταίου-Κοζάνης, ως προς την εμπορευματική κίνηση.

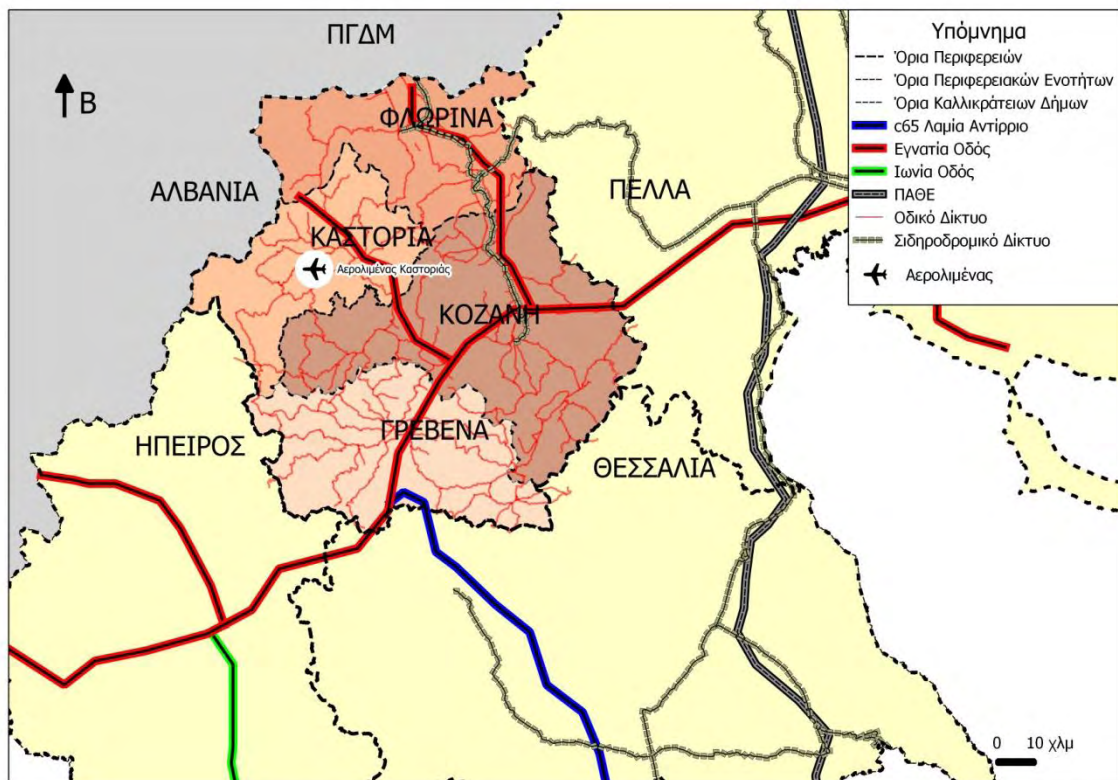
Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019, βασικές επιλογές του προγραμματισμού, για τη βελτίωση της λειτουργικότητας του δικτύου, είναι:

- Η επέκταση της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης-Αμυνταίου-Φλώρινας προς τον μεθοριακό σταθμό Κρυσταλλοπηγής και διασύνδεσή του με το αλβανικό σιδηροδρομικό δίκτυο, διαμέσου του οποίου θα συνδεθεί γενικά η βόρεια Ελλάδα με τις ακτές της Αδριατικής
- Εγκατάσταση και λειτουργία ηλεκτροκίνητου σιδηροδρομικού προαστιακού τύπου σύνδεσης Κοζάνης-Πτολεμαΐδας-Αμυνταίου-Φλώρινας.
- Επέκταση της σιδηροδρομικής γραμμής στη δυτική πλευρά (Κρυσταλλοπηγή-Καστοριά -Σιάτιστα)
- Στους μακροπρόθεσμους στόχους περιλαμβάνεται η κατασκευή μονής γραμμής Κοζάνης-Καλαμπάκας, ενώ στους μεθοριακούς σταθμούς προβλέπονται νέα

- κτιριακά συγκροτήματα ως εγκαταστάσεις υγειονομικών ελέγχων, αποθήκευσης και συναφών λειτουργιών κυρίως για τις εμπορευματικές μεταφορές.

Τέλος, στην ΠΕ Φλώρινας δεν υπάρχει αεροδρόμιο και, έτσι, η εξυπηρέτηση των κατοίκων επιτυγχάνεται από τα αεροδρόμια Καστοριάς, Κοζάνης και Θεσσαλονίκης.

Χάρτης 5: Μεταφορικό δίκτυο Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: Geodata, ίδια επεξεργασία μέσω του προγράμματος QGIS

4.5.4 Ενεργειακές υποδομές

Η Φλώρινα, μαζί με το Αμύνταιο, την Κοζάνη και την Πτολεμαΐδα, αποτελούν ένα δίκτυο οικισμών (πολύπολο), το οποίο σχετίζεται άμεσα με το κλάδο της παραγωγής ενέργειας. Ως *Ενεργειακό δίκτυο εθνικής σημασίας* ορίζεται το δίκτυο γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας 400 KV, το οποίο αναπτύσσεται πρωτίστως στο ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας που καταλαμβάνουν οι Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας (λόγω των πολλών μονάδων παραγωγής) και κατευθύνεται προς την υπόλοιπη Ελλάδα, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενεργειακή τροφοδοσία της Χώρας.

Ωστόσο, γενικά, στον τομέα του ηλεκτρισμού παρατηρείται περιορισμένη ανάπτυξη δικτύων τηλεθέρμανσης και εγκατάστασης μονάδων Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας (ΣΗΘ), κυρίως λόγω της σχετικά μικρής ζήτησης για θερμική ενέργεια άρα και περιορισμένου επενδυτικού ενδιαφέροντος, αλλά και της έλλειψης των σχετικών υποδομών. Το μεγάλο μέρος της εγκατεστημένης ισχύος μονάδων ΣΗΘ βρίσκεται στα διυλιστήρια, σε μεγάλους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στη βιομηχανία τροφίμων. Παράλληλα, κάποιες ηλεκτροπαραγωγικές μονάδες της ΔΕΗ έχουν τροποποιηθεί κατάλληλα, ώστε να καλύψουν τις θερμικές ανάγκες αστικών περιοχών με δίκτυα τηλεθέρμανσης, όπως η Πτολεμαΐδα, η Κοζάνη, το Αμύνταιο, η Μεγαλόπολη και μελλοντικά η Φλώρινα. (Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Β1 Στάδιο)

Το μεγαλύτερο λιγνιτικό δυναμικό της χώρας είναι συγκεντρωμένο κατά μήκος του άξονα Φλώρινα - Αμύνταιο - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη - Σέρβια και συγκεκριμένα στην περιοχή Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου είναι ένα από τα μεγαλύτερα Λιγνιτικά Κέντρα στον κόσμο. Στο Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου λειτουργούν σήμερα τέσσερα λιγνιτωρυχεία: Το Ορυχείο Νοτίου Πεδίου, το Ορυχείο Καρδιάς, το Ορυχείο Κυρίου Πεδίου και το Ορυχείο Αμυνταίου (συμπεριλαμβανομένου και του ορυχείου στη Φλώρινα). Επίσης στο Λιγνιτικό Κέντρο ανήκουν το Εργοστάσιο Λιγνιτοπλίνθων και ο ατμοηλεκτρικός σταθμός ΛΙΠΤΟΛ. Η παραγωγή λιγνίτη ανήλθε το 2006 σε 49εκ. τόνους. Οι ενεργειακές μονάδες που τροφοδοτούνται με λιγνίτη από το Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας- Αμυνταίου και αφορούν την ΠΕ Φλώρινας είναι: ο ΑΗΣ Αμυνταίου- Φιλώτα με εγκατεστημένη ισχύ (MW) $2 \times 300 = 600$ MW και ο ΑΗΣ

Μελίτης- Αχλάδας με εγκατεστημένη ισχύ 1x330=330MW.
(<https://www.dei.gr/el/oruxeia/ptolemaida-amuntaio>)

Με το άρθρο 20 του Ν.2446/96 περί επιβολής τέλους "Ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών Παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς" θεσπίστηκε η εφαρμογή του Ειδικού Τέλους Ανάπτυξης που προσδιορίστηκε σε ποσοστό 0,4% του ετήσιου κύκλου εργασιών της ΔΕΗ. Κατανέμεται στις Περιφερειακές Ενότητες Φλώρινας, Κοζάνης και Αρκαδίας αναλογικά προς την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από τους θερμικούς λιγνιτικούς σταθμούς των ΠΕ αυτών. (Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2012-2016)

4.5.5 Τουριστικές υποδομές

Η ΠΕ της Φλώρινας είναι σήμερα κέντρο προσέλευσης κυρίως χειμερινού τουρισμού. Τουριστικούς πόλους έλξης αποτελούν το χιονοδρομικό κέντρο της Βίγλας Πισοδερίου, το οποίο λειτουργεί τα τελευταία 40 χρόνια, οι Πρέσπες, που έχουν ανακηρυχτεί ως Εθνικός Δρυμός και ο παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου, μαζί με το περιβαλλοντικό κέντρο του Αρκτούρου, που ιδρύθηκε το 1992 κι έχει ως στόχο την προστασία της άγριας πανίδας και του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στην ΠΕ Φλώρινας αναπτύσσονται και άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός. Η λίμνη των Πρεσπών μαζί με την πόλη, αποτελούν αναδυόμενες περιοχές οικολογικού, εναλλακτικού και πολιτιστικού τουρισμού. Από το 0,6% των τουριστικών καταλυμάτων της χώρας που βρίσκονται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το 23% αντιστοιχεί στην ΠΕ Φλώρινας. Στην ΠΕ λειτουργούν συνολικά 66 καταλύματα, σύμφωνα με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων, ενώ τα καταλύματα που βρίσκονται στον Δήμο Φλώρινας, είναι τα εξής εννιά:

1. Φαίδων Hotel&Spa
2. Veltsi Hotel
3. Pleiades Stone Guesthouses
4. Καταφύγιο Βίγλα Πισοδερίου, Βέρνο
5. Hellinis Hotel
6. Lingos Hotel
7. Filareti Hotel
8. Antigone Hotel
9. Philippion Boutique Hotel

4.5.6 Λοιπές τεχνικές υποδομές

Στην πόλη της Φλώρινας λειτουργεί χωριστικό σύστημα ακαθάρτων και όμβριων υδάτων. Η ανακατασκευή των εσωτερικών δικτύων άρχισε από το έτος 1985 με έργα που εκτελούσε μ' αυτεπιστασία η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης Φλώρινας (ΔΕΥΑΦ) από ίδιους πόρους και στη συνέχεια από το 1994 με αναδόχους κατασκευαστικές εταιρίες ή κοινοπραξίες. Το δίκτυο ακαθάρτων κατά το μεγαλύτερο ποσοστό είναι κατασκευασμένο από πλαστικούς αγωγούς (PVC), λόγω του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα που υπάρχει στις περισσότερες περιοχές της πόλης, το δε δίκτυο Όμβριων Υδάτων είναι κατασκευασμένο από αγωγούς σκυροδέματος (άοπλους ή οπλισμένους).

Τα αστικά λύματα της πόλης με τους αγωγούς ακαθάρτων μέσω κεντρικών συλλεκτριών αγωγών οδηγούνται στις εγκαταστάσεις του Βιολογικού καθαρισμού της πόλης. Τα όμβρια ύδατα με ικανό αριθμό φρεατίων υδροσυλλογής μέσω των αγωγών όμβριων οδηγούνται στον ποταμό Σακουλέβα. Φρεάτια ελέγχου στο Δίκτυο ακαθάρτων έχουν κατασκευασθεί σε μικρές αποστάσεις (50-70μ.) σε διασταυρώσεις, αλλαγές πορείας, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος και η αντιμετώπιση των εμφράξεων. Η κατασκευή της εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) της Φλώρινας ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2001. Σχεδιάστηκε για την επεξεργασία 13.000 m³/d λυμάτων και εξυπηρετεί την πόλη της Φλώρινας με εκτιμώμενο πληθυσμό 18.000 κατοίκων. Περιλαμβάνει επίσης μονάδα προεπεξεργασίας βοθρο- λυμάτων, η οποία σχεδιάστηκε για την εξυπηρέτηση περίπου 1000 ισοδύναμων κατοίκων. Τα λύματα φθάνουν στην ΕΕΛ με δύο αγωγούς βαρύτητας. Η εκροή της ΕΕΛ οδηγείται στον παρακείμενο ποταμό Σακουλέβα. (Ιακωβάκης, Β., Κυριάκης Ν.)

Από το 1994 μέχρι το 1999 η ΔΕΥΑΦ ανακατασκεύασε τα παλιά Δίκτυα της πόλης της Φλώρινας με νέα σε ποσοστό 80% υπό την αρχή ότι σε κάθε οδό κατασκευάζεται πλήρες χωριστικό δίκτυο ακαθάρτων (αποχέτευσης και όμβριων). Για το υπόλοιπο ποσοστό 20% των παλιών Δικτύων η ΔΕΥΑΦ είχε συντάξει μελέτη 229.000.000 δρχ. το οποίο επιδίωκε να χρηματοδοτήσει σε άλλα προγράμματα ώστε να ολοκληρωθεί όλος ο ιστός των υποδομών Υ-Α μέσα στη πόλη.

Η κατανάλωση της πόλης τους καλοκαιρινούς μήνες ανέρχεται σε 10.000 m³/24ωρο και κατά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αφορά τα ποτίσματα πρασίνου. Η ίδια αυξημένη κατανάλωση διαπιστώνεται σε περιόδους του χειμώνα όταν επικρατούν στη περιοχή

χαμηλές θερμοκρασίες επειδή πολλοί καταναλωτές αφήνουν τις εξωτερικές βρύσες των ακινήτων να έχουν συνεχή ροή για να μη "παγώσουν". (ΔΕΥΑΦ)

Το Εσωτερικό Δίκτυο Ύδρευσης αποτελείται από τους κεντρικούς τροφοδοτικούς αγωγούς διατομής από Φ 250 mm έως Φ 60 mm, στο μεγαλύτερο μέρος χυτοσιδηροί, και από αγωγούς διανομής, αποτελούμενο από σιδηροσωλήνες γαλβανισμένους εσωτερικά και εξωτερικά υπέρ βαρέως τύπου, μικρότερων διατομών. Ως επί το πλείστον τα οικοδομικά τετράγωνα υδροδοτούνται με το σύστημα του "Βρόγχου". Στο εσωτερικό δίκτυο υπάρχουν κεντρικές δικλείδες ελέγχου για ολόκληρες περιοχές, μεμονωμένες οδούς και για κάθε παροχή κάθε συνδεδεμένου ακινήτου. Η πόλη έχει χωρισθεί σε υψηλή και χαμηλή ζώνη υδροδότησης για την εξομοίωση των πιέσεων, τον ομοιόμορφο τρόπο υδροδότησης ώστε να εξασφαλίζεται η ισόρροπη υδροδότηση των υψηλών κτιρίων, ανεξάρτητα με τη θέση από άποψη υψομέτρου μέσα στην πόλη.

Το Εξωτερικό Δίκτυο της πόλης αποτελείται από:

- Τις παλιές πηγές Ισβόρου και τις νέες πηγές του Ισβόρου, στον ορεινό όγκο του Βιτσιίου.
- Τις παλιές πηγές Μπαχ-Τσαϊρ στην περιοχή "Σούπουρκα".
- Τους δύο αγωγούς μεταφοράς του πόσιμου νερού από τις πηγές και το διυλιστήριο στις Δεξαμενές της πόλης.
- Τις δεξαμενές της πόλης με επί μέρους αντλιοστάσια που εξασφαλίζουν στη πόλη δυνατότητα αποταμίευσης πόσιμου νερού 3.500 κ.μ.
- Το Διυλιστήριο της Δροσοπηγής που αποτελείται από το Ταχυδιυλιστήριο και το Βραδυλιστήριο. (Γυμνάσιο Αμμοχωρίου ΓΡΑΣΕΠ)

4.6 Πολιτιστικοί πόροι

4.6.1 Παραδοσιακοί οικισμοί

Στην Φλώρινα εντοπίζονται ορισμένοι μεμονωμένοι αξιόλογοι, παραδοσιακοί οικισμοί. Η ύπαρξή τους και η φυσιογνωμία τους αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα ένταξης της ανθρώπινης παρουσίας στο φυσικό περιβάλλον, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική τους αποτελεί πολιτιστικό αγαθό, το οποίο πρέπει να προστατεύεται και η συμβολή τους στο αναπτυξιακό δυναμικό της περιοχής αλλά και όλης της Περιφέρειας, είναι πολύ σημαντική. Επισημαίνεται ότι οι κηρυγμένοι παραδοσιακοί οικισμοί της Περιφέρειας διέπονται από το Π.Δ. 19.10.1978 (ΦΕΚ 594Δ/13.11.1978). Παρακάτω παρατίθενται αυτοί οι παραδοσιακοί οικισμοί μαζί με την περιγραφή τους:

- Νυμφαίο: Είναι ένα χωριό με λιθόστρωτους δρόμους, το σύνολο των κτιρίων είναι κατασκευασμένα από πέτρα και με ιδιόμορφες στέγες από λαμαρίνα. Η πολεοδομική χάραξη του είναι η χαρακτηριστική των οικισμών του βαλκανικού χώρου στην περίοδο της Τουρκοκρατίας. Διακρίνονται τρεις σημαντικές φάσεις στην τυπολογική εξέλιξη του οικισμού. Η πρώτη φάση χαρακτηρίζεται από τυπολογίες που συναντώνται στα ορεινά αστικά κέντρα της δυτικής Μακεδονίας στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Στη δεύτερη φάση (1867-1900) κυριαρχεί η τυπολογία σαφείς επιδράσεις από την οργάνωση των κτιρίων του πρώιμου κλασικισμού της Αθήνας. Η τρίτη φάση αφορά κτίσματα της δεκαετίας του '20.
- Ιστορικό κέντρο Φλώρινας: Στο ιστορικό κέντρο της Φλώρινας εντοπίζονται χαρακτηριστικά δείγματα Νεοκλασικής και Μακεδονίτικης αρχιτεκτονικής, επηρεασμένης και από στοιχεία του τοπικού πολιτισμού. Μετά την ένταξη της πόλης στο ελληνικό κράτος, έγινε μια προσπάθεια «εξωραϊσμού» και προσαρμογής της στα δυτικά πρότυπα. Από το 1919 και μετά, αναπτύχθηκε ένα ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό σχήμα επηρεασμένο από ευρωπαϊκά και κλασικά πρότυπα. Τα δημόσια κτίρια αυτής της περιόδου παρουσιάζουν μια κλασική συμμετρική οργάνωση.
- Μαστοροχώρια Φλώρινας: Τα χωριά αυτού του οικιστικού συνόλου, δηλαδή το Φλάμπουρο, το Λέχοβο και η Δροσοπηγή, χαρακτηρίζονται για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τους. Σήμερα σώζονται αρκετά κτίσματα, τα οποία είναι φτιαγμένα από τα υλικά κάθε περιοχής, επηρεασμένα από την τεχνοτροπία, τα

αισθητικά ρεύματα και τις συνθήκες της κάθε εποχής. Αυτά είναι είτε μικτής τεχνικής, με πέτρα στη βάση και ελαφρά κατασκευή στον όροφο, είτε πλίνθινα. Σε κάποιες περιπτώσεις συναντώνται και αποκλειστικά πέτρινα οικοδομήματα.

- Οικισμοί Πρεσπών: Οι οικισμοί των Πρεσπών, δηλαδή οι Ψαράδες, ο Άγιος Γερμανός και ο Άγιος Αχίλλειος, είναι πολύ μακριά από διαδικασίες αστικοποίησης, έχουν διατηρήσει χαρακτηριστικές μορφές της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, κάποιες από τις οποίες αποτελούν τοπικές ιδιαιτερότητες. Σχεδόν σε όλους τους οικισμούς του συνόλου υπάρχουν αξιόλογα κτίσματα. Τα σπίτια είναι κτισμένα με τα προσφορότερα υλικά του τόπου, την πέτρα, το ξύλο και τη λάσπη. Η ξυλεία προέρχεται από τα γειτονικά πλούσια δάση και έχει ιδιαίτερη σημασία στην κατασκευή των σπιτιών. Ένα από τα χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικά στοιχεία που δεν απαντάται σε άλλες περιοχές είναι το χαγιατί, το οποίο βρίσκεται άλλοτε στην μακριά και άλλοτε στη στενή πλευρά του σπιτιού σε συνδυασμό με την σκάλα που είναι πάντοτε εξωτερική και βρίσκεται στο χώρο του χαγιατιού. (Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας Μελέτη Τοπίου σελ. 35, 36-39, 42-43)

4.6.2 Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

Σύμφωνα με χάρτη του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης προς την Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Φλώρινας, ως προϊστορικοί, κλασσικοί, ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί αρχαιολογικοί χώροι καταγράφονται οι εξής:

1. Προϊστορική Τούμπα Αρμενοχωρίου
2. Προϊστορικό Νεκροταφείο Αγ. Παντελεήμονος, Κοινότητα Αγ. Παντελεήμονος
3. Ρωμαϊκός οικισμός Κάτω Κλεινών
4. Ελληνιστική πόλη Φλώρινας, ο αρχαιολογικός χώρος στο λόγο του Αγ. Παντελεήμων
5. Ελληνιστική πόλη Πετρών, ο αρχαιολογικός χώρος Πετρών. Η αρχαία πόλη που βρίσκεται στη δυτική όχθη της λίμνης των Πετρών είναι η περισσότερο γνωστή και συστηματικότερα ερευνημένη αρχαιολογική θέση της ΠΕ. (Αγροτουριστικό δίκτυο Ελλάδας).
6. Αρχαία πόλη της Φλώρινας, στη βόρεια πλαγιά του ομώνυμου λόφου, που δεσπόζει πάνω από την πόλη της Φλώρινας οι αρχαιολόγοι α. Κεραμόπουλος και Γ. Μπακαλάκης ανέσκαψαν στα 1930 - 1934 τμήμα μιας αρχαίας πόλης.

7. Αρχαιολογικός χώρος Απιδεας, πολύ κοντά στο Γσοτύλι, στη θέση Μπουφάρι ή Άγιος Αθανάσιος, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος της Απιδέας.

Η ΠΕ διαθέτει πολύμορφη πολιτιστική κληρονομιά από αξιόλογα μνημεία που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή, τα οποία είναι:

- Τάφοι της πρώιμης εποχής του σιδήρου καθώς και οχυρωματικός περίβολος σε λόφο βόρεια του Αετού (μεσαιωνικών χρόνων).
- Ερείπια παραλίμιου οικισμού στις όχθες της λίμνης Χειμαδίτιδας από την εποχή του χαλκού κυρίως.
- Ερείπια οικισμού και μαρμάρινος πεσσός με βάση ιωνικού κίονα (ρωμαϊκών χρόνων) στο Λιμνοχώρι.
- Ο Ιερός ναός της Αγίας Παρασκευής
- Παλιά αρχοντικά νεοκλασικής και μακεδονικής αρχιτεκτονικής, εκατέρωθεν του ποταμού Σακουλέβα, καθώς και πολυάριθμα εργαστήρια εκεί των ντόπιων καλλιτεχνών. Η περιοχή αυτή ήταν το ιστορικό, εμπορικό και κοινωνικό κέντρο της Φλώρινας.

Επίσης, καταγράφονται τα εξής *Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά μνημεία*:

1. Βασιλική Αγ. Αχίλλειου, νησίδα Αγ. Αχίλλειου, τέλη 10^{ου} αι.
2. Άγιος Γερμανός, Κοινότητα Αγ. Γερμανού, αρχές 11^{ου} αι.
3. Δώδεκα Απόστολοι, νησίδα Αγ. Αχίλλειου, 11^{ος} αι.
4. Ασκητάριο Μεταμορφώσεως, 13^{ος} αι.
5. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Πύλης, 11^{ος} αι.
6. Ανώνυμος ναός, Βιδρονήσι, 14^{ος} αι.
7. Άγιος Δημήτριος, νησίδα Αγ. Αχίλλειου, 14^{ος} αι.
8. Τοιχογραφίες στους βράχους
 - Παναγία Βλαχερνίτισσα (1455)
 - Παναγία Ελεούσα (1373)
 - Άγιος Νικόλαος (1827)
9. Ασκητάριο Παναγίας Ελεούσας (1409)
10. Άγιος Γεώργιος, νησίδα Αγ. Αχίλλειου, τέλη 15^{ου} αι.
11. Ασκητάριο Μικρής Ανάληψης, 15^{ος} αι.
12. Υπαπαντή, Κοινότητα Λαιμού, 15^{ος} αι.

13. Παναγία Πορφυρά, νησίδα Αγ. Αχίλλειου, (1524)
 14. Άγιος Νικόλαος (Αγία Σωτήρα), Κοινότητα Πλατέως (1591)
 15. Άγιος Αθανάσιος, Κοινότητα Αγ. Γερμανού (1816)
 16. Άγιος Γεώργιος, οικισμός Αγκαθωτού, 19^{ος} αι.
 17. Αγία Παρασκευή, Κοινότητα Μικρολίμνης, μέσα 19^{ου} αι.
 18. Άγιος Αθανάσιος, Κοινότητα Καλλιθέας, 19^{ος} αι.
 19. Αγία Παρασκευή, Κοινότητα Καλλιθέας, 19^{ος} αι.
 20. Ανάληψη, Κοινότητα Καρυών, 19^{ος} αι.
 21. Κοίμηση Θεοτόκου, Κοινότητα Ψαράδων, (1893)
 22. Αγία Παρασκευή, Κοινότητα Λαιμού, 19^{ος} αι.
 23. Αγία Παρασκευή, οικισμός Πυξού, (1899)
 24. Άγιος Νικόλαος, οικισμός Μηλιώνα, (1925)
 25. Άγιος Αθανάσιος, Κοινότητα Μικρολίμνης, (1908)
- Υπόλοιπος Νομός:
26. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Τριγώνου, (1866)
 27. Άγιος Αθανάσιος, Κοινότητα Ανταρτικού, (1864)
 28. Αγία Παρασκευή, Κοινότητα Πισοδερίου, (1848)
 29. Μονή Αγίας Τριάδας, Κοινότητα Πισοδερίου, αρχές 19^{ου} αι.
 30. Γέννηση της Θεοτόκου, Κοινότητα Κάτω Κλεινών, (1838)
 31. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Ακρίτα, (1872)
 32. Άγιος Δημήτριος, Κοινότητα Παρορίου, (1837)
 33. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Κρατερού, (1843)
 34. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Βεύης, 16^{ος} αι.
 35. Μονή Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Κοινότητα Αετού, (1890)
 36. Άγιος Γεώργιος, Κοινότητα Αετού, μέσα 19^{ου} αι.
 37. Άγιος Γεώργιος, Κοινότητα Σκλήθρου, (1867)
 38. Άγιος Δημήτριος, Κοινότητα Λεχόβου (1868)
 39. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Πετρών, αρχές 17^{ου} αι.
 40. Άγιος Νικόλαος, Κοινότητα Νυμφαίου, (1867)

Έπειτα, με βάση την Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, οι χαρακτηρισμένοι ιστορικοί τόποι της περιοχής είναι οι εξής:

- 1) Το ιστορικό κέντρο της Φλώρινας
- 2) Το κτήμα της Γεωργικής Σχολής Φλώρινας και
- 3) Ο οικισμός Νυμφαίο στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας.

4.6.3 Διατηρητέα κτίρια

Στην Φλώρινα υπάρχει πληθώρα διατηρητέων κτιρίων, τα οποία της προσδίδουν την εικόνα της γραφικής πόλης, η οποία έχει καταφέρει, ως ένα σημείο, να παραμείνει αναλλοίωτη στον χρόνο. Ωστόσο, τα περισσότερα από αυτά έχουν αφεθεί έρμαιο στο πέρασμα του χρόνου, δεν συντηρούνται και έχουν αρχίσει να ρημάζουν. Ο Χάρτης Γ με την θέση όλων των διατηρητέων βρίσκεται στον φάκελο εργασίας. Παρακάτω παρατίθεται μερικά από τα πιο αξιοσημείωτα διατηρητέα με εικόνες και ΦΕΚ χαρακτηρισμού:

1. Το κτίριο της οδού Ηπείρου 5

Πίνακας 24: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Ηπείρου 5.

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-675 α/ 15.07.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	43148/3033 α/ 29.06.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της οδού Ηπείρου αρ. 5 στη Φλώρινα του Ν. Φλώρινας φερομένου ως ιδιοκτησία Αριστοτέλη Κοντίδη, Βασιλικής Δουδούμη, Ιφιγένειας Παππά και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Στην καρτέλα αναγράφεται Ηπείρου 7. Διώροφο χαρακτηριστικού Μακεδονικού ρυθμού.		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 17: Διατηρητέο κτίριο οδού Ηπείρου 5

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

2. Το κτίριο της οδού Λ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ 51

Πίνακας 25: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Λ. Ελευθερίας 51

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-1148 α/ 23.11.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	68916/5097 α/ 03.11.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της Λεωφόρου Ελευθερίας αρ. 51 στην πόλη της Φλώρινας, φερομένου ως ιδιοκτησία Μιχάλη Ασίκη και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο μακεδονίτικο, στραμμένο με εσωτερική αυλή		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 18: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 51

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

3. Το κτίριο της οδού Λ. Ελευθερίας 83

Πίνακας 26: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Λ. Ελευθερίας 83

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-1148 α/ 23.11.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	68916/5097 α/ 03.11.1987	Διώροφο νεοκλασικό κτίριο με πλούσιο διάκοσμο στην όψη. Μικρός εξώστης συμμετρικά τοποθετημένος με κάγκελο χυτοσίδηρο που στηρίζεται σε τρία μαντεμένα φουρούσια. Τα ανοίγματα του ισογείου είναι τονισμένα στα επιχρίσματα. Ακόμη υπάρχει πόρτα που έχει καταργηθεί με φινιστρίνι ναυτικής έμπνευσης. Στα παράθυρα του ορόφου υπάρχουν αετώματα κλασσικά ή ατελή τόξα αναγεννησιακής έμπνευσης, που καταλήγουν σε έλικες.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο μακεδονίτικο, στραμμένο με εσωτερική αυλή		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 19: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 83

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

4. Το κτίριο της οδού Λ. Ελευθερίας 87

Πίνακας 27: Στοιχεία διατηρητέου κτιρίου της οδού Λ. Ελευθερίας 87

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-511 α/ 19.07.1988 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	-	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της Λεωφόρου Ελευθερίας αρ. 87 (ΟΤ 159) στην Φλώρινα φερομένου ως ιδιοκτησία Θωμά Γρουίου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο κτίσμα μακεδονικού ρυθμού. Κάνει στην όψη εσοχή με εξώστη που έχει πέτρινο σφυρήλατο κάγκελο λαϊκής τεχνοτροπίας. Οι ακμές του κτίσματος τονίζονται με ξύλινους ψευδοκίονες. Στη μαρκίζα υπάρχει ξύλινη επίστεψη από κίονα σε κίονα.		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 20: Διατηρητέο κτίριο οδού Λ. Ελευθερίας 87

Πηγή:

<http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

5. Το κτίριο της οδού Μ. Αλεξάνδρου 119

Πίνακας 28: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου οδού Μ. Αλεξάνδρου 119

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-466 α/ 06.07.1988 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	22911/1911 α/ 27.04.1988	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου του Δικαστικού Μεγάρου Φλώρινας που βρίσκεται στην οδό Μ. Αλεξάνδρου 119 στην Φλώρινα και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο νεοκλασικό με εσωτερική σκάλα και αίθριο		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 21: Διατηρητέο κτίριο οδού Μ. Αλεξάνδρου 119

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

6. Το κτίριο της οδού Μ. Αλεξάνδρου 120

Πίνακας 29: Στοιχεία διατηρητέου κτιρίου της οδού Μ. Αλεξάνδρου 120

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-2 α/ 11.01.1988 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	77618/6636 α/ 17.12.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της οδού Μεγάλου Αλεξάνδρου αρ. 120 στην πόλη της Φλώρινας φερομένου ως ιδιοκτησία Αρετής Τσώτσου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Κτίριο κατοικίας πρώιμης νεοκλασικής περιόδου με πυργοειδές στηθαίο και υπέρθυρο στο άνοιγμα του εξώστη αραβικής εμπνεύσεως.		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 22: Διατηρητέο κτίριο της οδού Μ. Αλεξάνδρου 120

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

7. Το κτίριο της οδού Μερέτης 9

Πίνακας 30: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Μερέτης 9

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-847 α/ 17.09.1986 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	58360/3596 α/ 28.08.1986	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του διώροφου κτιρίου που βρίσκεται στην οδό Μερέτης αρ. 9 στην πόλη της Φλώρινας, φερομένου ως ιδιοκτησία Θωμά Γρούϊου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο νεοκλασικό, περίοπτο σε πλατεία (εντός συνόλου).		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 23: Διατηρητέο κτίριο της οδού Μερέτης 9

Πηγή:

<http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

8. Το κτίριο της οδού Παύλου Μελά 86

Πίνακας 31: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Παύλου Μελά 86

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-777 α/ 09.09.1986 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	58357/3593 α/ 28.08.1986	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται στην οδό Π. Μελά αρ. 86 στη Φλώρινα, φερομένου ως ιδιοκτησία Μελοπομένης Δράμπη, Παρασκευής Δραμπή, Φανής Φίσκα, Ηλία Άλτα, Θεόδωρος Άλτας, Αθηνάς Καλπάζογλου και Διαμαντούλας Γιαλαμά - Άλτα και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης του.
Παρατηρήσεις:		
Νεοκλασικό κτίριο ένα από τα πολύ λίγα τριώροφα που σώζονται. Γωνιακό έχει έρκερ στον δεύτερο όροφο στην όψη την πλάγια. Στηθαίο στους εξώστες με μπαλαούστρα. Ανάγλυφα επιχρίσματα που δημιουργούν ημικίονες με τελείωμα των επικράνων τους σε έντονη κορνίζα. Ο μεγάλος εξώστης που καλύπτει την γωνιακή είσοδο έχει τραπεζοειδές σχήμα (ως προς την κάτοψη).		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 24: Διατηρητέο κτίριο της οδού Παύλου Μελά 86

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

9. Το κτίριο της οδού Πλατείας Ηρώων 3

Πίνακας 32: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Πλατείας Ηρώων 3

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-631 α/ 03.07.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	40411/2733 α/ 17.06.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται στην πλατεία Ηρώων αρ. 3 στην πόλη της Φλώρινας του Ν. Φλώρινας, φερομένου ως ιδιοκτησία Ιωάννη Γαβριηλίδη, και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο νεοκλασικό κτίσμα με αλλοιωμένη την όψη του ισογείου. Ασύμμετρο ως προς την όψη με μικρό κεντρικό εξώστη. Τονισμένο με κορνίζα το ενδιάμεσο δάπεδο. Οι ακμές του ισογείου δημιουργούν ορθογώνιους ψευδοσπόνδυλους ενώ στον επάνω όροφο ψευδοκίονες με επίκρανο δωρικού ρυθμού.		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 25: Διατηρητέο κτίριο της οδού Πλατείας Ηρώων 3

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

10. Το κτίριο της οδού Πρεσπών 14

Πίνακας 33: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Πρεσπών 14

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-1147 α/ 23.11.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	63398/4800 α/ 29.10.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της οδού Πρεσπών αρ. 14 στην πόλη της Φλώρινας, φερομένου ως ιδιοκτησία Χρήστου, Γρηγορίου, Κωνσταντίνου, Φιλίππου, Νικολάου Σιάμκουρη και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Διώροφο νεοκλασικό κτίσμα, συμμετρικής όψης καλά διατηρημένο. Οι μικροί εξώστες στηρίζονται σε κιλίβαντες έντονους ενώ ο μεσαίος εξώστης σε δομίδες. Η μαρκίζα του κτίσματος προεξέχει αρκετά και είναι διακοσμημένη κατά την προέκταση των ταβανόξυλων, δημιουργώντας φατνώματα περιμετρικά. Περίφραξη με κολώνες χτιστές από ορατό τούβλο.		

Πηγή:

<http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 26: Διατηρητέο κτίριο της οδού Πρεσπών 14

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

11. Το κτίριο της οδού Σαρανταπόρου 26

Πίνακας 34: Στοιχεία Διατηρητέου κτιρίου της οδού Σαρανταπόρου 26

ΦΕΚ και φορέας	Απόφαση	Τίτλος ΦΕΚ
Δ-642 α/ 13.07.1987 Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Κήρυξη/Μεταβολή	40419/2826 α/ 22.06.1987	Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται επί της οδού Σαρανταπόρου αρ. 26 στην πόλη της Φλώρινας και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.
Παρατηρήσεις:		
Νεοκλασικό κτίριο με πλούσιο διάκοσμο επιχρισμάτων, τονισμένους ημικίονες. Εξώστη ημικυκλικής κάτοψης. Μπαλκονόπορτα και θύρωμα σε εσοχή. Ανάγλυφο διάζωμα μεταξύ των ορόφων στα επιχρίσματα.		

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

Εικόνα 27: Διατηρητέο κτίριο της οδού Σαρανταπόρου 26

Πηγή: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382>

4.7 Συμπεράσματα

Η σημερινή πόλη δεν βρισκόταν αρχικά χτισμένη στην σημερινή της τοποθεσία, αλλά με τα χρόνια παρατηρήθηκε μια χωροταξική μετατόπιση της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας των κατοίκων από την αρχική θέση, όπου υπήρχε μικρή ανάπτυξη, στη νέα σημερινή θέση, η οποία ήταν πιο πρόσφορη λόγω της ύπαρξης συγκοινωνιών και καλλιεργούμενης γης.

Σήμερα, η πόλη, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό της Σχέδιο χωρίζεται σε πέντε πολεοδομικές ενότητες. Η πόλη έχει αναπτυχθεί κατά μήκος του ποταμού Σακουλέβα. Στο κέντρο της πόλης βρίσκεται ο κεντρικός πεζόδρομος ο οποίος συγκεντρώνει πλήθος καταστημάτων αναψυχής, δηλαδή καφετέριες- αναψυκτήρια και στον ακριβώς απέναντι δρόμο βρίσκεται η Κεντρική Πλατεία της πόλης. Στην περιοχή εκατέρωθεν των δυο αυτών σημείων βρίσκεται η μητρόπολη.

Στο τμήμα άνωθεν του πεζοδρόμου και της πλατείας βρίσκονται η δημοτική αγορά και το λαογραφικό μουσείο- λέσχη πολιτισμού. Στο βόρειο τμήμα βρίσκονται η Περιφέρεια (νυν Νομαρχία), το κτίριο παλιάς οικοκυρικής σχολής, το νέο δημοτικό πάρκο της πόλης, το υπεραστικό ΚΤΕΛ, το Γενικό Νοσοκομείο και λίγο ανατολικότερα το στρατόπεδο. Στο ανατολικό της τμήμα βρίσκεται το τρίτο δημοτικό, ο σιδηροδρομικός σταθμός, το παλιό δημοτικό πάρκο με παιδική χαρά και γήπεδο ποδοσφαίρου και το αρχαιολογικό μουσείο.

Στο βόρειο τμήμα λίγο πιο έξω από την πόλη είναι χωροθετημένα οι παιδαγωγικές σχολές και το δημοτικό στάδιο Φλώρινας. Στο δυτικό της τμήμα βρίσκονται ο ναός του Αγίου Νικολάου με τα παλιά νεκροταφεία, ο ζωολογικός κήπος, τα ΤΕΙ φυτικής και ζωικής παραγωγής, το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής, καθώς και γήπεδα ποδοσφαίρου, τένις και βόλεϋ πίσω από το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής.

Με εξαίρεση το κέντρο, τις περιοχές στο δυτικό τμήμα και τις περιοχές εκατέρωθεν του ποταμού ο πολεοδομικός ιστός ακολουθεί τον ορθογωνικό κάρναβο. Ο μέσος συντελεστής δόμησης στην Γειτονιά Πλατείας Ηρώων είναι 1, στην Γειτονιά Κέντρου 1,7, στην Γειτονιά Γυμνασίου 1, στην Γειτονιά Τσιφλίκι και στην Γειτονιά Αγ. Γεωργίου 0,9. Τέλος, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Φλώρινας θεσμοθετούνται οι διάφορες χρήσεις γης.

Οι μεγαλύτερες ζώνες (εξόρυξης λιγνίτη) εντοπίζονται στο στα όριο των Π.Ε. Κοζάνης-Φλώρινας. Μια διακριτή ακόμα ζώνη εξόρυξης λιγνίτη είναι η περιοχή της Βεύης της Π.Ε. Φλώρινας. Οι βιομηχανικές και εμπορικές ζώνες εντοπίζονται κυρίως γύρω από τους ΑΗΣ της ΔΕΗ. Επίσης, εντοπίζονται δύο περιοχές γύρω από την Φλώρινα και την Καστοριά. Γενικά, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν υπάρχουν έντονες πιέσεις για δόμηση στις εκτός σχεδίου περιοχές, ούτε για κατοικία αλλά ούτε και για βιομηχανικές ή εμπορικές χρήσεις.

Όσον αφορά τις καλύψεις γης, από το σύνολο της έκτασης της ΠΕ, τα 534.500 στρέμματα είναι καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις, (27,26%), τα 700,700 στρέμματα είναι βοσκότοποι εκ των οποίων: 79,85% είναι κοινοτικοί και 20,15% είναι ιδιωτικοί. Οι εκτάσεις που καλύπτονται από ύδατα καταλαμβάνουν το 6,06% της συνολικής έκτασης του νομού, οι δασωμένες το 25,88%, οι οικισμοί το 2,08% ενώ το υπόλοιπο 1,91% καλύπτεται από άλλες.

Όσον αφορά την κατασκευαστική δραστηριότητα στην Φλώρινα, η πιο δυναμική χρονική περίοδος κατασκευής, για την ΠΕ Φλώρινας, ήταν από 1919 έως 1980. Αυτό μπορεί να αιτιολογηθεί με βάση τα μεταναστευτικά κύματα που άρχισαν να συρρέουν στην πόλη από το 1922 και έπειτα και οδήγησαν σταδιακά σε επεκτάσεις του σχεδίου της πόλης. Από το 2000 και έπειτα παρατηρείται μια μείωση.

Στις διοικητικές υποδομές, η Φλώρινα συγκεντρώνει υπηρεσίες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, επιπέδου Περιφερειακής Ενότητας και υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δικαστήρια (Πρωτοδικείο, Ειρηνοδικείο), καθώς και την έδρα της ΚΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Η πόλη διαθέτει Παιδαγωγικές σχολές Δημοτικής αγωγής και Νηπιαγωγών, το ΤΕΙ Φυτικής και Ζωικής παραγωγής και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Περιλαμβάνει, επίσης, μονάδες κοινωνικής πρόνοιας στους τομείς της προστασίας παιδιού και της αποκατάστασης ατόμων με αναπηρίες, Γενικό Νοσοκομείο Φλώρινας, ένα Γηροκομείο, περιφερειακά ιατρεία, παιδικούς σταθμούς, ΚΑΠΗ και βιβλιοθήκες, κλειστό και ανοιχτό δημοτικό γυμναστήριο λίγο πιο έξω από την πόλη, κοντά στις παιδαγωγικές σχολές και ένα κινηματογράφο.

Στην πόλη εντοπίζεται μια Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ), επιχειρήσεις ξύλου και επίπλου, επιχειρήσεις μετάλλου, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο

τροφίμων και ποτών περιλαμβανομένων και των οινοποιειών του Αμυνταίου, αλλά και των γνωστών αναψυκτικών, με φυσικό ανθρακούχο νερό, επιχειρήσεις του τομέα κατασκευών και επιχειρήσεις από τον κλάδο ύφανσης, υπόδησης και ένδυσης.

Στις πολιτιστικές υποδομές της πόλης συγκαταλέγονται διάφορα μουσεία, πολιτιστικοί σύλλογοι και καλλιτεχνικά εργαστήρια. Όσον αφορά τα μουσεία της ΠΕ και τις λαογραφικές συλλογές η Φλώρινα περιλαμβάνει το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Φλώρινας, το Δίκτυο συλλογών λαογραφίας- παράδοσης Φλώρινας, το Μουσείο αγροτικής κληρονομιάς, το Αρχαιολογικό μουσείο Φλώρινας και τον Παλιό ανεμόμυλο στον Άγιο Παντελεήμονα Αμυνταίου. Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι και τα καλλιτεχνικά εργαστήρια της πόλης είναι ο Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Φλώρινας, ο “Όμιλος Καλών Τεχνών”, η “Στέγη Φιλοτέχνων Φλώρινας” και το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών.

Μέσα από την ΠΕ διέρχεται σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού, που ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα, ο Βόρειος Άξονας – Τμήμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος της Εγνατίας Οδού και ο Άξονας κεντρικής ενδοχώρας - Τμήμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, ο οποίος αναπτύσσεται κατά μήκος του Ε65 και του οδικού άξονα Λάρισα-Κοζάνη- Φλώρινα-Νίκη. Στο πρωτεύον δίκτυο περιφερειακής σημασίας, περιλαμβάνεται η οδική σύνδεση “Φλώρινα – Κρυσταλλοπηγή – Κάθετος Άξονας Σιάτιστας”. Σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο, στα ανατολικά του νομού υπάρχει η οδική διάβαση της Κέλλης προς Θεσσαλονίκη και Κοζάνη, ενώ στα Δυτικά υπάρχει και η οδική διάβαση Βίγλας προς Πρέσπες, Γιουγκοσλαβία και Αλβανία

Όσον αφορά το Σιδηροδρομικό Δίκτυο, είναι ανεπαρκές, μη εκτεταμένο και είναι μονής κατεύθυνσης μήκους 170 χλμ. Το δίκτυο περιορίζεται στους άξονες Αμύνταιο-Φλώρινα και Αμύνταιο-Κοζάνη. Σημαντικός είναι και ο κλάδος Θεσσαλονίκη-Αμύνταιο-Φλώρινα. Τέλος, στην ΠΕ Φλώρινας δεν υπάρχει αεροδρόμιο και, έτσι, η εξυπηρέτηση των κατοίκων επιτυγχάνεται από τα αεροδρόμια Καστοριάς, Κοζάνης και Θεσσαλονίκης.

Η Φλώρινα, μαζί με το Αμύνταιο, την Κοζάνη και την Πτολεμαΐδα, αποτελούν ένα δίκτυο οικισμών (πολύπολο), το οποίο σχετίζεται άμεσα με το κλάδο της παραγωγής ενέργειας. Ως Ενεργειακό δίκτυο εθνικής σημασίας ορίζεται το δίκτυο γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας 400 KV, το οποίο αναπτύσσεται πρωτίστως στο

ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας που καταλαμβάνουν οι Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας και κατευθύνεται προς την υπόλοιπη Ελλάδα, συμβάλλοντας σημαντικά στην ενεργειακή τροφοδοσία της Χώρας.

Ωστόσο, γενικά, στον τομέα του ηλεκτρισμού παρατηρείται περιορισμένη ανάπτυξη δικτύων τηλεθέρμανσης και εγκατάστασης μονάδων Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας (ΣΗΘ), κυρίως λόγω της σχετικά μικρής ζήτησης για θερμική ενέργεια άρα και περιορισμένου επενδυτικού ενδιαφέροντος, αλλά και της έλλειψης των σχετικών υποδομών.

Το μεγαλύτερο λιγνιτικό δυναμικό της χώρας είναι συγκεντρωμένο κατά μήκος του άξονα Φλώρινα - Αμύνταιο - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη – Σέρβια και συγκεκριμένα στην περιοχή Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου είναι ένα από τα μεγαλύτερα Λιγνιτικά Κέντρα στον κόσμο. Στο Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου λειτουργούν σήμερα τέσσερα λιγνιτωρυχεία. Οι ενεργειακές μονάδες που τροφοδοτούνται με λιγνίτη από το Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας- Αμυνταίου στην ΠΕ Φλώρινας είναι ο ΑΗΣ Αμυνταίου- Φιλώτα και ο ΑΗΣ Μελίτης- Αχλάδας.

Από το 0,6% των τουριστικών καταλυμάτων της χώρας που βρίσκονται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το 23% αντιστοιχεί στην ΠΕ Φλώρινας. Στην ΠΕ λειτουργούν συνολικά 66 καταλύματα, ενώ τα καταλύματα που βρίσκονται στον Δήμο Φλώρινας εννιά.

Στην πόλη της Φλώρινας λειτουργεί χωριστικό σύστημα ακαθάρτων και όμβριων υδάτων. Τα αστικά λύματα της πόλης με τους αγωγούς ακαθάρτων μέσω κεντρικών συλλεκτηρίων αγωγών οδηγούνται στις εγκαταστάσεις του Βιολογικού καθαρισμού της πόλης. Τα όμβρια ύδατα, μέσω των αγωγών όμβριων οδηγούνται στον ποταμό Σακουλέβα.

Στην Φλώρινα εντοπίζονται οι παραδοσιακοί οικισμοί του Νυμφαίου, του Ιστορικού Κέντρου Φλώρινας, των Μαστροχωρίων Φλώρινας και οικισμοί των Πρεσπών. Επίσης, διαθέτει αξιόλογα μνημεία. Προϊστορικούς, κλασσικούς, ελληνοιστικούς και ρωμαϊκούς αρχαιολογικούς χώρους. Οι χαρακτηρισμένοι ιστορικοί τόποι της περιοχής είναι το ιστορικό κέντρο, το κτήμα της Γεωργικής Σχολής Φλώρινας, ο οικισμός Νυμφαίο. Τέλος, υπάρχει πληθώρα διατηρητέων κτιρίων.

5. ΥΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 1996

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι κυριότερες αναπλάσεις που υλοποιήθηκαν στην πόλη της Φλώρινας μετά το 1996, με χρονολογική σειρά. (χάρτης Β- στον φάκελο)

5.1 Ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996

Για την συγκεκριμένη ανάπλαση δεν ήταν δυνατόν να βρεθούν στοιχεία, καθώς δεν υπάρχουν στις αρμόδιες υπηρεσίες. Το μόνο που μπορεί να παρουσιαστεί είναι ένα σχέδιο κάτοψης, όπως αυτό αρχικά σχεδιάστηκε από τον υπεύθυνο μηχανικό κ. Αθανάσιο Σούλα. Το σχέδιο υλοποιήθηκε χωρίς την παιδική χαρά που βρίσκεται στον κάτω δεξί μπλε κύκλο και αργότερα, με την ανάπλαση του Νέου Δημοτικού πάρκου το 2012, δημιουργήθηκε μια παιδική χαρά στην πάνω αριστερό μπλε κύκλο.

Εικόνα 28: Ανάπλαση Γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996

Πηγή: Προσωπικό αρχείο κ. Αθανάσιου Σούλα

Στο κέντρο βρίσκεται ένα σιντριβάνι. Άνωθεν του σιντριβανιού υπάρχει μια καφετέρια-αναψυκτήριο. Άνωθεν του τμήματος αυτού βρίσκονται γήπεδα και κερκίδες. Στο ανατολικό τμήμα το κτίριο που διακρίνεται αποτελεί αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων.

5.2 Ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας

5.2.1 Ανάλυση κατάστασης πριν την ανάπλαση

Η κεντρική πλατεία του Δήμου Φλώρινας διασχιζόταν περίπου στο μισό της από έναν δρόμο μονής –σήμερα διπλής- κατεύθυνσης που την διασπούσε σε δυο τμήματα. Πριν την ανάπλαση, στο ένα τμήμα της πλατείας, το οποίο βρίσκεται σε συνέχεια με τον κεντρικό πεζόδρομο της πόλης, υπήρχε ένα αμφιθέατρο με περιφερειακή φύτευση με υψηλά περιμετρικά τοιχία. Στο δεύτερο τμήμα, από την απέναντι πλευρά του δρόμου, υπήρχε ένα σιντριβάνι, το οποίο ήταν τοποθετημένο σε έναν μεγάλο υπερυψωμένο χώρο αστικού πρασίνου, πλακοστρωμένου με λευκό μάρμαρο, με μέτρια στο ύψος περιμετρικά τοιχία. Ο χώρος αυτός του σιντριβανιού οδηγούσε στο λεγόμενο μνημείο ‘‘τα κανόνια’’. Δίπλα από αυτό υπήρχε ένας χώρος φύτευσης παρτεριών με καθίσματα και ψηλά περιμετρικά τοιχία. Στο δεύτερο τμήμα της πλατείας καταλήγει διαγώνια ένας δρόμος επιστρωμένος με κυβόλιθους και φωτισμένος με φωτιστικά ‘‘τύπου πεζοδρόμου’’, ο οποίος εντάχθηκε στην όλη ανάπλαση του χώρου. Η ανάπλαση έγινε το 2003.

5.2.2 Προβλήματα πριν την ανάπλαση

Τα δυο τμήματα της πλατείας λειτουργούν ανεξάρτητα μεταξύ τους και συνδέονται μόνο οπτικά σαν ένας ενιαίος ακάλυπτος χώρος της πόλης. Στο τμήμα της πλατείας που είναι στην συνέχεια του κεντρικού πεζοδρόμου της πόλης δημιουργήθηκε μια μονόπλευρη βαρύτητα στον χώρο και αυτό διότι από τη μία ο πεζόδρομος γέμιζε από τα τραπεζάκια των παράπλευρων καταστημάτων και από την άλλη το αμφιθέατρο ήταν ένας χώρος που παρέμενε άδειος, ενώ παράλληλα η περιφερειακή φύτευση δεν ήταν κατάλληλη για να δώσει χώρο για στάση και αναψυχή των κατοίκων της πόλης. Το δε μεγάλο ύψος των περιμετρικών τοιχιών των παρτεριών φύτευσης οριοθετούσε με τον χώρο πρασίνου, ωστόσο διέκοπτε την οπτική γωνία παρατήρησης του οφθαλμού. Στο δεύτερο τμήμα της πλατείας, ο χώρος του σιντριβανιού- υγρού στοιχείου και η διείσδυση του μεγάλου χώρου φύτευσης παρτεριών με τα ψηλά περιμετρικά τοιχία, διασπούσε τον χώρο, ο οποίος αποτελεί κύριο διάδρομο διέλευσης ανθρώπων και ταυτόχρονα εμπόδιζε την διέλευση και συγκέντρωση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

5.2.3 Σκοπός ανάπλασης

Σκοπός της ανάπλασης ήταν η αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων και, παράλληλα, η αναβάθμιση της υπάρχουσας οικιστικής δομής της πόλης, η δημιουργία πνεύμονα πρασίνου στο κέντρο της, η δημιουργία χώρου κατάλληλου για στάση, αναψυχή και εκδηλώσεις- συγκεντρώσεις των κατοίκων και για συνδυασμό της ψυχαγωγίας- αναψυχής με την δημιουργία <<στεκιού>> για εγκεφαλικά υπαίθρια παιχνίδια (σκάκι, ντάμα κλπ).

5.2.4 Μεθοδολογία

Η ανάπλαση έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε τα δυο τμήματα της πλατείας να εντάσσονται στον οικιστικό τους χώρο αναβαθμίζοντας τον, να καλύπτουν τις ανάγκες στάσης και αναψυχής των κατοίκων και να αποτελούν οπτική συνέχεια το ένα με το άλλο. Ειδικότερα, διατηρήθηκε η υπάρχουσα κιονοστοιχία και έγινε επέκταση αυτής, τόσο μέσα στον χώρο της πλατείας όσο και στον απέναντι χώρο, έτσι ώστε να τονίζεται η σύνδεση και η πορεία κατεύθυνσης των πεζών από τον ένα χώρο στον άλλο. Η κιονοστοιχία επιστεγάστηκε με μεταλλικό αέτωμα. Επίσης, έγινε οριοθέτηση του υπάρχοντος σήμερα πεζοδρόμου από την πλευρά του δρόμου με δημιουργία κυκλικού χώρου στάσης και πρασίνου εκατέρωθεν αυτού, έτσι ώστε, πρώτον, να απομονώνεται ο πεζόδρομος από τον κύριο οδικό άξονα της πόλης, δεύτερον να διευρυνθεί ο χώρος του ενός εκ των δυο τμημάτων της πλατείας και να δημιουργηθεί ένα δεύτερο κυκλικό άνοιγμα με καθιστικά και, τρίτον, να επιτραπεί η πρόσβαση των οχημάτων στον πεζόδρομο σε περίπτωση ανάγκης (πχ. ασθενοφόρο, πυροσβεστικό όχημα, περιπολικό, πολίτης σε κατάσταση ανάγκης).

Έπειτα, προκειμένου η πλατεία να προσελκύσει κόσμο, στο τμήμα που βρίσκεται σε άμεση επαφή με τον πεζόδρομο, δημιουργήθηκε πυρήνας πρασίνου, ο οποίος οριοθετεί τον πεζόδρομο από την μια πλευρά και στο δεύτερο τμήμα δημιουργήθηκε ενιαίος χώρος, ο οποίος εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιείται σαν πυρήνας εγκεφαλικών παιχνιδιών (επιδαπέδιο σκάκι, ντάμα), σαν ελεύθερος χώρος παιχνιδιού των μικρών κατοίκων της πόλης και σαν χώρος συγκέντρωσης του κοινού σε ειδικές περιπτώσεις (συγκεντρώσεις, κατάθεση στεφάνων, έπαρση- καταστολή σημαίας κλπ).

Όσον αφορά το αστικό πράσινο που τοποθετήθηκε, αναβαθμίζει το τμήμα της πλατείας, οριοθετεί από τους οδικούς άξονες της πόλης αλλά και από τις παρακείμενες

πολυώροφες οικοδομές και γενικότερα δίνει μια άλλη διάσταση στον υπάρχον οικιστικό σύστημα της πόλης.

Στην ανάπλαση αυτή, οι παρεμβάσεις γίνονται με μια εύληπτη από τον επισκέπτη γεωμετρικότητα μέσω της καθαρότητας των σχημάτων, των γραμμών και των διαμορφώσεων, μέσω της αναβάθμισης και επέκτασης της κιονοστοιχίας, η οποία αποτελεί συνδεδετικό κρίκο των δυο τμημάτων και μέσω της ένταξης των επί μέρους κατασκευών (καθιστικά, φωτιστικά, πέργκολες, χώροι πρασίνου) στην γεωμετρικότητα που ακολουθεί και ο υπόλοιπος χώρος.

Γενικότερα, στην οργάνωση της πλατείας ενσωματώνονται τα τραπεζάκια των μαγαζιών του κεντρικού πεζοδρόμου και η πυκνή οικιστική περιφερειακή δομή του χώρου με αυτή της ανάλαφρης- αέρινης δομής του χώρου παρέμβασης. Πιο συγκεκριμένα, η οργάνωση των δυο τμημάτων έγινε με βάση την χρηστική τους σημασία για τους κατοίκους. Βάσει αυτού, στο τμήμα που αποτελεί συνέχεια του πεζοδρόμου (μπροστά από την λέσχη αξιωματικών), τοποθετήθηκε κεντρικά ένα κυκλικό στοιχείο πρασίνου. Γύρω από αυτό δημιουργούνται ομόκεντροι κύκλοι σε διαφορετικές αποστάσεις, σύμφωνα με τους οποίους οργανώνεται ο χώρος. Στο δεύτερο τμήμα της πλατείας, όπου βρίσκονται τα <<κανόνια>>, το άγαλμα του <<παππού>> και ο ιστός της σημαίας, η οργάνωση του χώρου γίνεται περιφερειακά, όπου τοποθετούνται χώροι πρασίνου.

5.3 Ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2006

Η περιοχή του Σακουλέβα είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, καθώς δεν έχει γίνει μια συνολική ανάπλαση του, αλλά ετεροχρονισμένες αναπλάσεις για κάθε τμήμα του.

Το πρώτο τμήμα του ποταμού, στο οποίο έγινε ανάπλαση το 2006, ήταν το τμήμα από το κτίριο του Αριστοτέλη έως το Πρώτο και Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο. Είναι από τις πιο χαρακτηριστικές γειτονιές της Φλώρινας, λόγω της ύπαρξης του ποταμού Σακουλέβα, της πληθώρας των παραδοσιακών κτηρίων εκατέρωθεν της κοίτης του, του πολιτιστικού συλλόγου “ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ”, και του μητροπολιτικού ναού του Αγίου Παντελεήμονα.

5.3.1 Σκοπός ανάπλασης

Η παρέμβαση κρίθηκε αναγκαία για τους παρακάτω λόγους:

- Το άναρχο παρκάρισμα οχημάτων που παρατηρείται στην περιοχή, ειδικά στο σημείο από τον Άγιο Παντελεήμονα ως τον Αριστοτέλη, δυσχεραίνει την κυκλοφορία των οχημάτων και πολλές φορές ο δρόμος φρακάρει.
- Ανεπαρκή ή ανύπαρκτα πεζοδρόμια. Το μικρό σε πλάτος πεζοδρόμιο από την μεριά του πολεοδομικού ιστού και η ανυπαρξία πεζοδρομίου προς την μεριά του ποταμού δυσχεραίνει τη κυκλοφορία των πεζών, η δε διέλευση ατόμων με καροτσάκι μπορεί να γίνει μόνο από τον δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων με άμεσο κίνδυνο ατυχήματος.
- Ανάδειξη του ποταμού ως κέντρο έλξης τουριστών και Φλωρινιωτών μια και συγκεντρώνει πλήθος παραδοσιακών κτισμάτων, τοπίο φυσικού κάλους (λόφος Αγίου Παντελεήμονα και ποτάμι), Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Πνευματικό κέντρο του Αριστοτέλη και θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές στο προαύλιο του Ιερού ναού Αγ. Παντελεήμονος.
- αναγκαιότητα παρέμβασης στην κοίτη του ποταμού η οποία κατά τους θερινούς μήνες χορταριάζει με αποτέλεσμα την επιβάρυνση της αισθητικής του τοπίου και την δύσκολη επιβίωση των πτηνών που ζουν σε αυτό (πάπιες).
- η στέψη των πρανών στις πλευρές του ποταμού στερείται προστατευτικού κιγκλιδώματος δημιουργώντας αίσθηση ανασφάλειας για όσους κινούνται πλησίον του ποταμού ειδικά όταν έχουν μικρά παιδιά.

- Η πεζογέφυρα στο ύψος της Ν. Πύρζα είναι αισθητικά απαράδεκτη και πρέπει να επανακατασκευαστεί.

5.3.2 Πρόταση ανάπλασης

Η παρέμβαση εκτείνεται στην κοίτη του ποταμού απ τον «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ» έως τα δημοτικά σχολεία (Α' και Β' Δημοτικά) και στην νότια πλευρά όσον αφορά τις πλακοστρώσεις του δρόμου και περιλαμβάνει:

- Αποξήλωση πεζοδρομίων και ασφάλτου δια επιφανειακής εκσκαφής
- Κατασκευή υποδομής δικτύων απορροής όμβριων υδάτων
- Κατασκευή νέου κρασπέδου από λευκό μάρμαρο διατομής 20cm * 18cm
- Κατασκευή βάσεων τοποθέτησης καθιστικών, σχάρας δέντρων και μπάρας πεζοδρομίου. Τοποθέτηση σταθερών μπαρών σε τμήμα της παρέμβασης
- Διάστρωση με βάση και υπόβαση των οδών κυκλοφορίας οχημάτων και των πεζοδρομίων
- Διάστρωση οδών με κυβόλιθους 10*10*10
- Διάστρωση πεζοδρομίων με φυσικούς λίθους
- Κατασκευή μικρών φραγμάτων στην κοίτη του ποταμού για να δημιουργηθούν ταμιευτήρες νερού
- Τοποθέτηση κιγκλιδώματος στην στέψη του πρανούς
- Κατασκευή μίας πεζογέφυρας στο ύψος της οδού Ν. Πύρζα
- Αποξήλωση πεζοδρομίων και ασφάλτου δια επιφανειακής εκσκαφής
- Κατασκευή υποδομής δικτύων απορροής όμβριων υδάτων
- Κατασκευή νέου κρασπέδου από λευκό μάρμαρο διατομής 20cm * 18cm
- Κατασκευή βάσεων τοποθέτησης καθιστικών, σχάρας δέντρων και μπάρας πεζοδρομίου

Η περιοχή αναβαθμίστηκε και σταδιακά άνοιξαν καφετέριες και εστιατόρια. Η μελέτη δεν θίγει τα δεδομένα του ΓΠΣ του 1986, καθώς και τα ρυμοτομικά της περιοχής. Η πεζοδρόμηση του τμήματος δεν επηρεάζει την κυκλοφορία των υφιστάμενων αξόνων και δεν θίγει τις χρήσεις κατά μήκος του άξονα, καθώς σχεδιάστηκε σεβόμενη κατά το δυνατόν την υπάρχουσα κατάσταση (Τεχνική περιγραφή Αναμόρφωσης κυκλοφορίας Σακουλέβα).

5.4 Ανάπλαση κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς (μπουάτ) έναντι αρχαιολογικού μουσείου

5.4.1 Εισαγωγή

Η ανάπλαση της Μπουάτ (ονομασία που έχει πάρει το οικόπεδο από την ύπαρξη καφετέριας με το όνομα Μπουάτ), αφορά στην ανάπλαση του Δημοτικού πάρκου, που βρίσκεται έναντι του Αρχαιολογικού Μουσείου και πλησίον του Σιδηροδρομικού Σταθμού. Η συνολική έκταση των 8.517,11 τετραγωνικών μέτρων ανασκευάστηκε με σκοπό τη λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση του χώρου, βάσει των απαιτήσεων της πόλης και της γύρω περιοχής. Η εν λόγω πρόταση ανάπλασης συμβαδίζει με τις σύγχρονες τάσεις της αρχιτεκτονικής τοπίου και εν γένει με τις αντιλήψεις που αφορούν το δημόσιο χώρο και διέπονται από αισθητικά, κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια. Την εκπόνηση της μελέτης ανέλαβε ο Μελετητής Σοφοκλής Κωτσόπουλος, Αρχιτέκτων Μηχανικός. Η ανάπλαση έγινε το 2011.

Η περιοχή εκτέλεσης του προτεινόμενου έργου βρίσκεται στο εμπορικό κέντρο της Πόλης της Φλώρινας και αποτελείται από τις οδούς Ιωάννου Άρτη και Σιδηροδρομικού Σταθμού.

Εικόνα 29: Περιοχή ανάπλασης Μπουάτ

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Η οδός Ιωάννου Άρτη χωροθετείται στο κέντρο της πόλης της Φλώρινας, ξεκινάει από την πλατεία Μεγάλου Αλεξάνδρου (είσοδος της πόλης, γνωστή ως “κύκλος”) και τελειώνει στην παραποτάμια οδό Ελευθερίας. Η οδός Σιδηροδρομικού Σταθμού ξεκινάει από το Σιδηροδρομικό Σταθμό και τελειώνει στην Ιωάννου Άρτη, ενώ επί αυτής βρίσκεται και το Αρχαιολογικό μουσείο.

Η παρούσα έκταση αποτελεί τμήμα του αρχικού “Δημοτικού Πάρκου” της πόλης της Φλώρινας, το οποίο χαρακτηρίστηκε ως τέτοιο με το Βασιλικό Δ/γμα της 25-11-1937, έχοντας συνολική έκταση 29.353,60 τμ, η οποία κηρύχθηκε προς απαλλοτρίωση. Στη συνέχεια, με την Απόφαση Νομάρχη ΓΕ/22328/20-7-1974 (ΥΕΚ 789Β’/3-8-1974) κηρύσσεται ως αναδασωτέα το σύνολο της ανωτέρω εκτάσεως. Με νεώτερη Απόφαση Νομάρχη 4898/21-12-1994 γίνεται άρση της κήρυξης της αναδάσωσης τμήματος 2.484,52 τμ. Εν τέλει, και ενώ δεν είχε πραγματοποιηθεί το σύνολο των αρχικών προβλεπόμενων απαλλοτριώσεων, με την τελευταία Απόφαση Νομάρχη 58/31-1-1997 αίρεται μερικώς η απαλλοτρίωση και ο χαρακτηρισμός ως Δημοτικό Πάρκο για έκταση 16.652,40 τμ. Στο υπόλοιπο της εκτάσεως, περί τα 8.500 τμ παραμένει ως Δημοτικό Πάρκο, χωρίς να απαιτείται καμία απαλλοτρίωση και διατηρεί το χαρακτηρισμό ως αναδασωτέα έκταση.

5.4.2 Ανάλυση κατάστασης πριν την ανάπλαση

Κύρια δραστηριότητα αποτελούσε η παιδική χαρά, η οποία ήταν διαμορφωμένη στη νοτιοανατολική γωνία. Καλύπτοντας μία επιφάνεια 1.060 τμ και έχοντας ως δάπεδο αμμώδες χώμα και ακατάστατη φύτευση, κάλυπτε τις ανάγκες οικογενειών όχι μόνο της γύρω περιοχής αλλά ακόμα και πιο μακρινών συνοικιών. Ο εξοπλισμός της εν λόγω παιδικής χαράς κρίθηκε σχετικά επαρκής, ωστόσο ο τύπος των παιχνιδιών ήταν παλαιάς πρακτικής, ενώ η συντήρησή τους υποτυπώδης. Δίπλα από την παιδική χαρά, λειτουργούσε ένα υπαίθριο γήπεδο Basket, με ευμεγέθεις διαστάσεις, περιμετρική μεταλλική περίφραξη επαρκούς ύψους και επαρκή φωτισμό για τη νυχτερινή λειτουργία του. Όσον αφορά το δάπεδο του, όμως, οι πλάκες πεζοδρομίου κρίθηκαν ακατάλληλες.

Εντός του Πάρκου λειτουργούσε δημοτικό αναψυκτήριο, το οποίο έχριζε μερικής επισκευής. Στον δίπλα χώρο, κατά τους θερινούς μήνες τοποθετούνταν διάσπαρτα τραπεζοκαθίσματα. Κατά τα άλλα, το Πάρκο αποτελούσε χώρο πρασίνου, χωρίς όμως να ενθαρρύνει την αναψυχή εντός αυτού, με την πυκνή, ποικιλόμορφη και τυχαία

φύτευση, θύμιζε φυσικά αναπτυσσόμενο “αστικό δάσος”, αποτρέποντας μία ουσιαστικότερη λειτουργία ως δημοτικό πάρκο. Η απουσία σχεδιασμού και ουσιαστικής μέριμνας μπορούσε να γίνει αντιληπτή από τον τρόπο χρήσης του από τους περίοικους, οι οποίοι το επισκέπτονταν μόνο για την υποτυπώδη κάλυψη των οικογενειακών αναγκών που δημιουργούν τα παιδιά. Παρ’ όλα αυτά, η επισκεψιμότητά του κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, παρέμενε αρκετά υψηλή γεγονός που επιδεικνύει την έντονη ανάγκη για αυτήν την χρήση. Οι ηλικίες των χρηστών κυμαίνονταν σε ένα στενό φάσμα, κατά κύριο λόγο από 2 έως 8 ετών στην παιδική χαρά και από 8 έως 18 ετών στο γήπεδο Basket. Το αναψυκτήριο το επισκέπτονταν οι γονείς των νεαρότερων παιδιών.

5.4.3 Πρόταση Ανάπλασης

Το Πάρκο, από μία υποτυπώδη παιδική χαρά, αποκτά χαρακτήρα επισκέψιμου πάρκου περιβαλλοντικής ενημέρωσης, μέσα από ζωντανές λειτουργίες. Βασικό στοιχείο είναι οι δύο δεξαμενές νερού, οι οποίες συλλέγουν όμβρια ύδατα (κατά περίπτωση μπορεί να συμπληρώνεται το απαιτούμενο νερό από παροχές). Οι δύο δεξαμενές, πέρα της αισθητικής και μικροκλιματικής συνεισφοράς, προσφέρουν το συλλεγόμενο νερό για δύο βασικές λειτουργίες του Πάρκου. Πρώτον, για την άρδευση των αστικών καλλιεργειών που τοποθετούνται στο νοτιοδυτικό τμήμα. Πρόκειται για μία σύγχρονη πρακτική συμμετοχικής βιολογικής καλλιέργειας, που εφαρμόζεται κυρίως σε πυκνοδομημένες περιοχές κατοικίας, όπου οι κάτοικοι της γειτονιάς είναι υπεύθυνοι για την καλλιέργεια εσπεριδοειδών και λαχανικών, τα οποία στη συνέχεια οι ίδιοι καταναλώνουν. Δεύτερο, το συλλεγόμενο νερό κυκλοφορεί στο νέο δίκτυο και θέτει σε λειτουργία τους προβλεπόμενους υδάτινους πίδακες.

Δίπλα από το υπάρχον αναψυκτήριο, το οποίο επισκευάζεται, δημιουργείται παιδική χαρά με ειδικό συνθετικό δάπεδο και νέα, σύγχρονα και καταλληλότερα παιχνίδια. Προβλέπονται επίσης, σταθερές πέργκολες, που θα στεγάζουν τα απαιτούμενα τραπέζοκαθίσματα, των επιβλεπόντων γονέων.

Στη νότια πλευρά δημιουργείται μία πλατεία, καθαρά αστικού τύπου με σκληρά υλικά, στην οποία επανατοποθετείται το άγαλμα του Ν. Δογούλη και προσφέρει χώρο και θέσεις για νέους περαστικούς χρήστες. Το πάρκο διασχίζεται από μία πορεία, όπου η θεωρητική αρχή της είναι στη δυτική πλευρά, όπου προβλέπεται ένας χώρος πρώτης ενημέρωσης με την τοποθέτηση κατάλληλων καθισμάτων αλλά και τη δημιουργία ενός

κεκλιμένου υπόστεγου από φυτεμένο δώμα, το οποίο είναι η πρώτη προβολή οικολογικής τεχνικής. Στη βόρεια πλευρά, τοποθετούνται εκατέρωθεν δύο χώροι στάθμευσης, για την κάλυψη των αναγκών της περιοχής και κυρίως για τις γειτνιάζουσες δημόσιες υπηρεσίες. Η όλη επέμβαση ολοκληρώνεται με την τοποθέτηση φωτιστικών και την κατάλληλη επίστρωση των δαπέδων με τα απαιτούμενα κατά περίπτωση υλικά.

Όσον αφορά τη παιδική χαρά, η κατασκευή και η τοποθέτηση των παιχνιδιών της, εναρμονίζεται με τις διατάξεις της Υπουργικής Απόφασης (ΥΑ) 28492/18-05-2009. Συγκεκριμένα, η παιδική χαρά δε γειτνιάζει με επικίνδυνες χρήσεις ή με δρόμο ταχείας κυκλοφορίας, βρίσκεται σε απόσταση μεγαλύτερη των 300 μ. από εγκαταστάσεις ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, δεν είναι οπτικά απομονωμένη και υπάρχει άνετη και ασφαλής πρόσβαση σε αυτή. Επιπλέον περιβάλλεται από ικανή περίφραξη, ενώ στο εσωτερικό της υπάρχουν ζώνες όδευσης πλάτους τουλάχιστον 1,5 μ. Το κόστος ανά μονάδα των παιχνιδιών της παιδικής χαράς προέκυψε από εκτεταμένη έρευνα αγοράς. Τα παιχνίδια που θα τοποθετηθούν τελικώς, θα φέρουν όλες τις απαιτούμενες πιστοποιήσεις βάσει της ΥΑ 48165/17-08-2009.

5.4.4 Αρχές Σχεδιασμού

Βασικό μέλημα στη διαδικασία του σχεδιασμού ήταν η κοινωνική δομή της περιοχής αλλά και της πόλης, την οποία και ήταν αναμενόμενο να επηρεάσει ως ένα βαθμό η εν λόγω επέμβαση. Έτσι, οι σημερινοί κύριοι χρήστες του χώρου δε χάνουν το χώρο και τη θέση που κατείχαν, τόσο λειτουργικά όσο και σημειολογικά. Τα παιδιά είναι ο κύριος λειτουργός, που αποκτούν όμως, αναβαθμισμένους χώρους για τις ίδιες ασχολίες (παιδική χαρά) ή για νέες (χώρος ενημέρωσης π.χ. σχολείων). Παράλληλα, με τη δημιουργία πλατείας, ο χώρος αποκτά και νέους χρήστες, πρακτικά το σύνολο των περαστικών, οι οποίοι μέχρι πρότινος απλά τον προσπερνούσαν. Επιπλέον, με το εγχείρημα της συμμετοχικής καλλιέργειας, οι ένοικοι της περιοχής γίνονται συνυπεύθυνοι στον κοινό κήπο. Γίνεται έτσι, προσπάθεια υπενθύμισης και ενίσχυσης του όρου “γειτονιά”, ο οποίος σε αντίστοιχους κορεσμένους αστικούς ιστούς έχει χάσει την κοινωνιολογική του διάσταση.

Αντίστοιχης μείζονος σημασίας ήταν η περιβαλλοντική μέριμνα και η αναβάθμιση του χώρου σε αυτό τον τομέα. Οι χαράξεις που προέκυψαν και οι διαδρομές που δημιουργήθηκαν σεβάστηκαν απόλυτα την προϋπάρχουσα φύτευση. Συνολικά

καταγράφηκαν 109 υπάρχοντα δέντρα, από τα οποία καθαιρέθηκαν μόλις τα 7. Παράλληλα, η νέα προτεινόμενη φύτευση, στοχεύει στην ενίσχυση με 40 δέντρα, τα οποία και τοποθετήθηκαν “τυχαία” στο δυτικό τμήμα για μη χαθεί η φυσιογνωμία του τοπίου και επιτηδευμένα δυτικά όπου τονίζονται οι χαράξεις. Την σημαντικότερη, όμως, περιβαλλοντική παρέμβαση, αποτελεί η χρήση των όμβριων υδάτων για την κάλυψη των αναγκών του Πάρκου. Πρόκειται για μία τεχνική, η οποία έχει εφαρμοστεί και θεωρείται πιο οικολογική όσον αφορά τη χρήση νερού μεγάλης κλίμακας.

Στον τομέα της αισθητικής ή της στενά αρχιτεκτονικής σύνθεσης, επιχειρήθηκε η προσαρμογή των επεμβάσεων στο διαμορφωμένο οικοδομικό τετράγωνο και στον υπάρχοντα φυσικό χαρακτήρα του χώρου. Έτσι ο ευθύς πέτρινος τοίχος που διασχίζει το Πάρκο αποτελεί το αποτύπωμα του περιγράμματος του οικοπέδου, ορίζοντας τους άξονες. Αντίθετη σε αυτόν το σκληρό χειρισμό, διέρχεται η οργανική καμπύλη που διαμορφώνει τις βασικές λειτουργίες και ελίσσεται στο υπάρχον ακατάστατο τοπίο με την έντονη βλάστηση. Τα υλικά θεωρούνται συμβατά με το χώρο και οι επιστρώσεις των εκάστοτε δαπέδων διαβαθμίζονται ανάλογα με τη χρήση του χώρου (χυτό δάπεδο στο διάδρομο, μάρμαρο στην πλατεία, ειδικά δάπεδα στην παιδική χαρά και στο γήπεδο).

Ο συνδυασμός νέων και υπαρχόντων χρήσεων, καθώς και κοινών χρήσεων (παιδική χαρά, γήπεδο) και εκπαίδευσης για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, καθιστούν το Πάρκο πρότυπο χώρο για τα δεδομένα της πόλης. Ο υπερτοπικός χαρακτήρας που του προσδίδεται, συνδυάζεται άμεσα με το αρχαιολογικό μουσείο και δευτερευόντως με το Σιδηροδρομικό Σταθμό. Σε αυτή τη νέα του υπόσταση μπορεί εύκολα να ανταπεξέλθει χάρη στο μέγεθός του και στην ευρύτητα του περιβάλλοντος χώρου.

Πρωτοποριακές τεχνικές (επαναχρησιμοποίηση νερού, φυτεμένο κεκλιμένο δώμα), νέα προσέγγιση στην εκθεσιακή προβολή ως ενεργή και διαδραστική (καθώς η ενημέρωση γίνεται σε απτές, εν λειτουργία τεχνικές) και προώθηση παλαιών – εγκαταλελειμμένων αξιών (γειτονιά, φυσικά διαμορφωμένα παιχνίδια από τα παιδιά) είναι τα βασικά στοιχεία που διέπουν την παρούσα πρόταση για τη νέα μορφή του Άλσους της Φλώρινας.

5.4.5 Σκοπός ανάπλασης

Η ευρύτερη περιοχή του υπό μελέτη έργου αποτελεί το εμπορικό κέντρο του Δήμου Φλώρινας. Οι οδοί αποτελούν συνέχεια μίας εκ των κυριοτέρων εισόδων στην πόλη. Η περιοχή παρέμβασης ήδη χρησιμοποιούνταν από τους κατοίκους της περιοχής, όμως η έλλειψη υποδομών και η παλαιότητα των κατασκευών δημιουργούσαν πολλά προβλήματα. Οι διαμορφώσεις που προτάθηκαν αποτέλεσαν δείγμα περιβαλλοντικής επέμβασης αλλά και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης - συνειδητοποίησης.

Οι οδοί προς πεζοδρόμηση εμφάνιζαν κατά τμήματα αλλοίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών της διατομής τους, ανεπάρκεια υλικών καταστρώματος καθώς ουδέποτε διαμορφώθηκαν. Επίσης, η τότε φύτευση και το αδιαμόρφωτο έδαφος είχαν σαν αποτέλεσμα την δυσχέρεια διέλευσης από τους πεζούς, πρόβλημα απορροής των επιφανειακών υδάτων - δημιουργούνταν στην επιφάνειά τους ανωμαλίες (λάκκοι, αυλακώσεις) με λιμνάζοντα ύδατα – αλλά και μείωση της αισθητικής της ευρύτερης περιοχής.

Η ανάπλαση είχε ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των έργων υποδομής του Δήμου Φλώρινας, την επίλυση των προβλημάτων διέλευσης της περιοχής μελέτης, συνιστώντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, καθώς επίσης και τη γενικότερη αναβάθμιση της περιοχής και την τόνωση της τοπικής οικονομίας. Ακολουθούν κάποιες εικόνες πριν την ανάπλαση. (Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου).

Εικόνα 30: Χώροι στάθμευσης πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Εικόνα 31: Πίσω πλευρά αναψυκτηρίου πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Εικόνα 32: το γήπεδο Μπάσκετ πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Εικόνα 33: Η παιδική χαρά πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Εικόνα 34: Χώρος τραπεζοκαθισμάτων αναψυκτηρίου πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Εικόνα 35: Πρόσωση πάρκου Μπουάτ πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

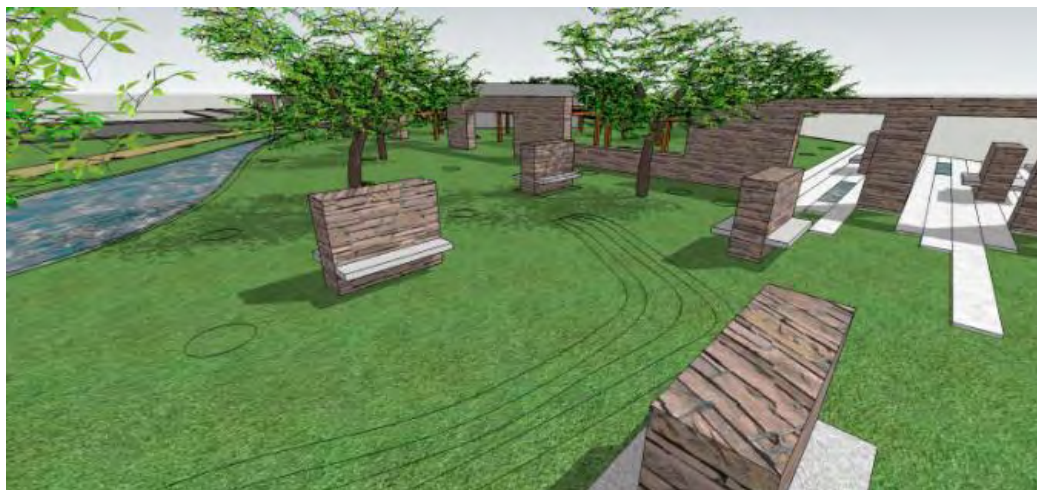
Εικόνα 36: Διαδρομές έξω από το πάρκο Μπουάτ πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

Ακολουθούν κάποιες φωτορεαλιστικές απεικονίσεις της ανάπλασης:

Εικόνα 37: Φωτορεαλιστικές απεικονίσεις ανάπλασης

Πηγή: Τεχνική περιγραφή μελέτης ανάπλασης κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς έναντι αρχαιολογικού μουσείου

5.5 Ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 2012

Οι εργασίες ανάπλασης του νέου Δημοτικού Πάρκου που έγιναν το 2012 αφορούσαν την τοποθέτηση παιδικών χαρών σε τοπικές κοινότητες του Δήμου και όχι μόνο. Πιο συγκεκριμένα, στο νέο πάρκο δημιουργήθηκε μια σύγχρονη, πιστοποιημένη παιδική χαρά ενώ παράλληλα, ο Δήμος Φλώρινας, προκειμένου να προωθηθούν οι ευεργετικές ιδιότητες της άθλησης, τοποθέτησε την Παρασκευή 1 Ιουνίου 2012, στο νέο πάρκο Φλώρινας, όργανα γυμναστικής εξωτερικού χώρου, σχεδιασμένα από ειδικούς επιστήμονες. Είναι όργανα ασφαλή, πιστοποιημένα και ανθεκτικά. Ο κάθε πολίτης μπορεί να κάνει χρήση των οργάνων αυτών χωρίς να πληρώνει κάποια συνδρομή. Το έργο είναι συνολικού προϋπολογισμού 14.944,55€ και εγγυάται μόνο θετικά αποτελέσματα για όλους τους δημότες που θα τα δοκιμάσουν.

Όσον αφορά την περιοχή που βρίσκονται οι μπασκέτες, τοποθετήθηκε ένα πλαστικοποιημένο δάπεδο και έγινε περίφραξη, ενώ στην απέναντι πλευρά από το γήπεδο μπάσκετ κατασκευάστηκε ένα μικρό γήπεδο με δύο τέρματα, με ειδικό χλοοτάπητα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως γήπεδο βόλεϊ, ενώ στο κεντρικό σημείο κατασκευάστηκε ένα skate-park.

Εικόνα 38: Παιδική χαρά Νέου Πάρκου μετά την ανάπλαση του 2012

Πηγή: ert.gr

Εικόνα 39: Όργανα γυμναστικής στο Νέο Πάρκο μετά την ανάπλαση του 2012

Πηγή: florinavoice.blogspot.gr

5.6 Ανάπλαση Λεωφόρου Μοναστηρίου

Η αρμόδια ΕΠΑΕ συνεδρίασε στις 03-10-2011 και ενέκρινε ομόφωνα την μελέτη ανάπλασης της Λεωφόρου Μοναστηρίου με την προϋπόθεση Έγκρισης της αναγκαίας τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου. Η Λεωφόρος Μοναστηρίου αποτελεί τμήμα Δευτερεύοντος Εθνικού Οδικού Δικτύου. Την 08-08-2013, ο Δήμαρχος Φλώρινας κ. Γιάννης Βοσκόπουλος και ο ανάδοχος του έργου κ. Στέργιος Πατεγάκης, εκπρόσωπος της εταιρείας «ΖΕΥΞΗ Α.Τ.Ε.» προχώρησαν στην υπογραφή της σύμβασης του έργου «Ανάπλαση της Λεωφόρου Μοναστηρίου».

Το έργο αφορά την ανάπλαση της λεωφόρου Μοναστηρίου, στη βορειανατολική είσοδο της πόλης της Φλώρινας, με σκοπό τη δημιουργία ενός φιλόξενου και οργανωμένου αστικού χώρου με διαδρομές για πεζούς και ποδηλάτες, με υπαίθριους καθιστικούς χώρους και με οριοθετημένους από το σχεδιασμό χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των πολιτών.

Στην ανατολική πλευρά της λεωφόρου διαμορφώθηκαν πεζοδρόμια επαρκούς πλάτους τόσο για την άνετη διέλευση των πεζών, όσο και για τη δημιουργία χώρων στάσης αλλά και εσοχών κατά μήκος των πεζοδρομίων για τη στάθμευση των αυτοκινήτων. Ακόμη και στα σημεία όπου υπάρχουν οι εσοχές, το πλάτος του πεζοδρομίου δεν είναι μικρότερο από τα 2,35μ., ενώ στην αρχή της λεωφόρου (νότια) φτάνει μέχρι τα 8,20μ.

Η δυτική πλευρά της λεωφόρου καθορίζεται κατά κύριο λόγο από τη δημιουργία της διαδρομής για τους ποδηλάτες, η οποία έχοντας πλάτος 2,20μ., προσφέρει άνετη διέλευση και προς τις δύο κατευθύνσεις. Ο διαχωρισμός του ποδηλατοδρόμου από τη λεωφόρο Μοναστηρίου γίνεται με κράσπεδο και με μία λωρίδα πλάτους 0,80μ.

Η κυκλοφορία των πεζών γίνεται ανάμεσα στον ποδηλατοδρόμο και τις ιδιοκτησίες κατά μήκος πεζοδιαδρομής πλάτους 1,85μ. στο μεγαλύτερο μέρος της, με κανένα σημείο της να είναι μικρότερο από 1,10μ. Η διαδρομή οδηγεί στο Πανεπιστήμιο αλλά και στο Ανοιχτό και Κλειστό Γήπεδο. (Αυτοδιοίκηση)

5.7 Ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2013

Η περιοχή μελέτης εκτείνεται στις παραποτάμιες οδούς του ποταμού Σακουλέβα από την Γέφυρα των Δικαστηρίων έως την γέφυρα του Αριστοτέλη και από την Γέφυρα του 1ου και 2ου Δημοτικού Σχολείου έως την στροφή του ποταμού στην θέση ‘Ψεταλωτήριο’, δηλαδή στις περιοχές δεξιά και αριστερά της περιοχής ανάπλασης του ποταμού το 2006. Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής βρίσκεται εντός του χαρακτηρισμένου ιστορικού τόπου της Φλώρινας, γεγονός που έκανε την παρέμβαση ιδιαίτερα σημαντική, ως προς τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και την επιλογή των υλικών. Μελετητής του έργου ήταν η Αναπτυξιακή Φλώρινας. Η ανάπλαση έγινε το 2013.

Εικόνα 40: Περιοχή ποταμού Σακουλέβα

Πηγή: Τεχνική Έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα

5.7.1 Προβλήματα πριν την ανάπλαση

Οι αδιαμόρφωτοι ελεύθεροι χώροι, η έλλειψη πρασίνου, δικτύου πεζοδιαδρομών, με ανεπαρκή, μέχρι και ανύπαρκτα στο μεγαλύτερο μέρος της πεζοδρόμια η έλλειψη αστικού εξοπλισμού και η άναρχη στάθμευση αυτοκινήτων, ήταν από τα κύρια προβλήματα που δημιουργούσαν και ενίσχυαν τον κατακερματισμό του ελεύθερου χώρου και την υποβάθμιση των οικισμών της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνα 41: Έλλειψη πεζοδρομίων στην περιοχή του ποταμού Σακουλέβα πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική Έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα

Πιο συγκεκριμένα, η παρέμβαση κρίθηκε αναγκαία από τους φορείς της πόλης για τους παρακάτω λόγους:

1. Το άναρχο παρκάρισμα οχημάτων που παρατηρούνταν στην περιοχή, δυσχέραινε την κυκλοφορία των οχημάτων και πολλές φορές ο δρόμος γινόταν απροσπέλαστος.

Εικόνα 42: Άναρχη στάθμευση στην περιοχή του ποταμού Σακουλέβα πριν την ανάπλαση

Πηγή: Τεχνική Έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα

2. Ανεπαρκή ή ανύπαρκτα πεζοδρόμια. Το μικρό σε πλάτος πεζοδρόμιο και η ανυπαρξία πεζοδρομίου προς την μεριά του ποταμού δυσχέραινε τη κυκλοφορία των πεζών, η δε διέλευση ατόμων με καροτσάκι ή Α.Μ.Ε.Α. μπορούσε να γίνει μόνο από τον δρόμο κυκλοφορίας οχημάτων με άμεσο κίνδυνο ατυχήματος.
3. Η στέψη των πρανών στις πλευρές του ποταμού (λιθόκτιστοι τοίχοι), στερούνταν προστατευτικού κιγκλιδώματος δημιουργώντας αίσθηση ανασφάλειας για όσους κινούνται πλησίον του ποταμού, ιδιαίτερα όσων συνοδεύουν ανήλικους επισκέπτες.
4. Η τσιμεντένια πεζογέφυρα στο ύψος της πλατείας σχολείων στερούνταν αισθητικής και από την μελέτη προβλεπόταν η αντικατάστασή της με μεταλλική γέφυρα.
5. Επίσης, προβλεπόταν η κατασκευή καινούριας πεζογέφυρας στην θέση πεταλωτήριου για την διευκόλυνση της διέλευσης των πεζών στην απέναντι πλευρά του ποταμού.

5.7.2 Σκοπός ανάπλασης

Η ριζική αλλαγή της κατάστασης κρίθηκε απαραίτητη, παρ' όλο το γεγονός ότι η περιοχή αποτελούσε έναν ελεύθερο χώρο οικειοποιημένο και κωδικοποιημένο, ο οποίος είχε υποστεί χρήσεις, συνήθειες και ρυθμίσεις. Η πρόταση στοχεύει στην παραγωγή ενός βελτιωμένου και λειτουργικού αστικού τοπίου που να αποτελεί αντανάκλαση της ανθρώπινης δραστηριότητας και του φυσικού τόπου, μια ενότητα χώρου με προσδιορισμένες αυτή τη φορά διαστάσεις και όρια, με διαδρομές για πεζούς, με υπαίθριους καθιστικούς χώρους και με οριοθετημένους από τον σχεδιασμό χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των πολιτών. Η χωρική επίλυση η οποία αποδόθηκε στην περιοχή διευθετεί τις ποικίλες κινήσεις, τις θεσμοθετημένες χρήσεις και τις ανάγκες της περιοχής και δίνει πίσω, στο σύνολο των πολιτών, τον κατελημμένο με τις παράνομες σταθμεύσεις δημόσιο χώρο. Αναδεικνύει επίσης την περιοχή ως κέντρο έλξης επισκεπτών μια και η εν λόγω περιοχή εξαιρετικού φυσικού κάλλους, συγκεντρώνει πλήθος χαρακτηρισμένων παραδοσιακών κτισμάτων και πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Οι βασικές κατευθύνσεις του σχεδιασμού εντοπίζονται στα εξής γενικά σημεία:

- Επανασχεδιασμός του ελεύθερου χώρου, με στόχο την αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής μελέτης,
- Δημιουργία νέων πεζοδρομίων, διαπλάτυνση των υφιστάμενων σε όλο το μήκος του έργου και ιδικά στην οδό Ιωάννου Άρτη, όπου η διαπλάτυνση έγινε επί προβόλου με σκοπό να μην αλλοιωθεί η διατομή του ποταμού.
- Πρόβλεψη χώρων στάθμευσης,
- Κατάλληλες φυτεύσεις,
- Τοποθέτηση υπαίθριου εξοπλισμού,
- Κατάλληλος φωτισμό της περιοχής,
- Επιλογή κατάλληλων υλικών που καλύπτουν τόσο τις λειτουργικές όσο και τις αυξημένες αισθητικές απαιτήσεις της περιοχής,
- Αντικατάσταση μίας πεζογέφυρας με μια νέα μεταλλική και την κατασκευή δύο νέων. (Τεχνική Έκθεση ανάπλασης τμήματος ποταμού Σακουλέβα)

Για το τμήμα του ποταμού από την πλατεία Ηρώων έως την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, έχει εγκριθεί μελέτη, η ανάπλαση της οποίας δεν έχει ξεκινήσει να υλοποιείται ως σήμερα, εν έτη 2017.

5.8 Ανάπλαση Ζωολογικού κήπου

5.8.1 Εισαγωγή και σκοπός ανάπλασης

Την Παρασκευή 17 Ιουλίου 2015 υπογράφηκε η σύμβαση «Ανάπλαση Χώρου πρώην Ζωολογικού Κήπου Φλώρινας», από τον Δήμαρχο Φλώρινας κ. Γιάννη Βοσκόπουλο και τον ανάδοχο του έργου κ. Στέφανο Πατεγάκη, στο Δημαρχείο Φλώρινας. Οι εργασίες ανάπλασης του χώρου πρώην Ζωολογικού Κήπου Φλώρινας, αποτελούν έργο, το οποίο υλοποίησε ο Δήμος Φλώρινας, στο πλαίσιο της εγκεκριμένης πράξης με τίτλο «Innovative educational programmes enhancing the environmental resources of the cross-border region Pelagonija/ Florina» (Πρωτότυπα εκπαιδευτικά προγράμματα ενίσχυσης των περιβαλλοντικών πόρων της διασυνοριακής περιοχής Πελαγονίας – Φλώρινας), με ακρωνύμιο «ZOO Innovative», στο πλαίσιο του Μέτρου 2.1 του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα – ΠΓΔΜ 2007-2013. Οι εταίροι που συμμετείχαν στο έργο ήταν από την Ελλάδα: ο Δήμος Φλώρινας και η ΑΝΦΛΩ και από τη FYROM: ο Δήμος Μοναστηρίου, η Αναπτυξιακή «ΠΕΛΑΓΟΝΙΑ» και ο Ζωολογικός Κήπος του Μοναστηρίου. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 304.482,30€.

Σκοπός του έργου ήταν ο εκσυγχρονισμός του χώρου του πρώην ζωολογικού κήπου Φλώρινας, ώστε με την επαναλειτουργία του να είναι επισκέψιμος, να γίνεται προβολή της φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και να μετατραπεί σε πάρκο φιλοξενίας οικοσυστημάτων ζώων.

5.8.2 Τεχνική περιγραφή του έργου

Οι παρεμβάσεις οι οποίες υλοποιήθηκαν είναι ενδεικτικά οι παρακάτω:

- Κατασκευή λιθόστρωτου
- Τοποθέτηση κιγκλιδωμάτων
- Κατασκευή ξύλινων περιφράξεων
- Διαμόρφωση του υπάρχοντος κτιρίου της εισόδου, για χώρο γραφείων, κυλικείου, συνεδριακό και control room
- Εκσυγχρονισμό των WC
- Κατασκευή ενός νέου μικρού κτιρίου στην είσοδο προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως χώρος φύλακα και έκδοσης εισιτηρίων
- Κατασκευή παιδικής χαράς

- Επισκευή και στην επαναλειτουργία της μίας υδατοδεξαμενής για τη φιλοξενία υδρόβιων πτηνών
- Τοποθέτηση τοίχου αναρρίχησης
- Επισκευή των υφιστάμενων κλουβιών που θα φιλοξενήσουν οικόσιτα ζώα
- Κατασκευή βοτανικού κήπου, με την παράλληλη κατασκευή καμπύλων διαδρομών για την περιήγηση των επισκεπτών
- Τοποθέτηση φωτιστικών σωμάτων

Παρακάτω παρατίθενται μια απεικόνιση της πρότασης ανάπλασης και φωτογραφίες του ζωολογικού κήπου πριν την ολοκλήρωση της ανάπλασης, κατά τη διάρκεια επιτήρησης των εργασιών από τον Δήμαρχο Φλώρινας την Τετάρτη 26 Αυγούστου 2015, όπου μαζί με τον ανάδοχο του έργου, τους επιβλέποντες και τους μελετητές συζήτησαν θέματα που αφορούσαν στις εργασίες παρέμβασης στον χώρο.

Εικόνα 43: Απεικόνιση πρότασης ανάπλασης Ζωολογικού κήπου

Πηγή: radio-lehovo.gr

Εικόνα 44: Ζωολογικός κήπος πριν την ανάπλαση του 2015

Πηγή: radio-lehovo.gr

Εικόνα 45: Ζωολογικός κήπος μετά την ανάπλαση του 2015

Πηγή: <http://vounisios.pblogs.gr>

5.9 Συμπεράσματα

Οι κυριότερες αναπλάσεις που υλοποιήθηκαν στην πόλη της Φλώρινας μετά το 1996, είναι οχτώ:

1. Η ανάπλαση του γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996, κατά την οποία δημιουργήθηκε ένα σιντριβάνι στο κέντρο. Άνωθεν του σιντριβανιού υπάρχει μια καφετέρια- αναψυκτήριο και ακόμα πιο πάνω βρίσκονται γήπεδα και κερκίδες. Στο ανατολικό τμήμα βρίσκεται μια αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων.
2. Η ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας το 2003, σκοπός της οποίας ήταν η αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων και, παράλληλα, η αναβάθμιση της υπάρχουσας οικιστικής δομής της πόλης, η δημιουργία πνεύμονα πρασίνου στο κέντρο της, η δημιουργία χώρου κατάλληλου για στάση, αναψυχή και εκδηλώσεις- συγκεντρώσεις των κατοίκων και για συνδυασμό της ψυχαγωγίας- αναψυχής με την δημιουργία. Η ανάπλαση έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε τα δυο τμήματα της πλατείας να εντάσσονται στον οικιστικό τους χώρο.
3. Η ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2006, στο τμήμα από το κτίριο του Αριστοτέλη έως το Πρώτο και Δεύτερο Δημοτικό Σχολείο, η οποία κρίθηκε αναγκαία για την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων. Η περιοχή αναβαθμίστηκε και σταδιακά άνοιξαν καφετέριες και εστιατόρια που προσελκύουν σημαντική μερίδα επισκεπτών.
4. Η ανάπλαση κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς (μπουάτ) έναντι αρχαιολογικού μουσείου το 2011, η οποία είχε ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των έργων υποδομής του Δήμου Φλώρινας, την επίλυση των προβλημάτων διέλευσης της περιοχής μελέτης, συνιστώντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, καθώς επίσης και τη γενικότερη αναβάθμιση της περιοχής και την τόνωση της τοπικής οικονομίας
5. Η ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 2012, κατά την οποία δημιουργήθηκε μια παιδική χαρά ενώ παράλληλα, τοποθετήθηκαν όργανα γυμναστικής εξωτερικού χώρου. Όσον αφορά την περιοχή που βρίσκονται οι μπασκέτες, τοποθετήθηκε ένα πλαστικοποιημένο δάπεδο και έγινε περίφραξη, ενώ στην απέναντι πλευρά από το γήπεδο μπάσκετ κατασκευάστηκε ένα μικρό γήπεδο με δύο τέρματα, με ειδικό χλοοτάπητα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως γήπεδο βόλεϊ, ενώ στο κεντρικό σημείο κατασκευάστηκε ένα skate-park.

6. Η ανάπλαση Λεωφόρου Μοναστηρίου, το 2013, στη βορειανατολική είσοδο της πόλης της Φλώρινας, με σκοπό τη δημιουργία ενός φιλόξενου και οργανωμένου αστικού χώρου με διαδρομές για πεζούς και ποδηλάτες, με υπαίθριους καθιστικούς χώρους και με οριοθετημένους από το σχεδιασμό χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των πολιτών. Η κυκλοφορία των πεζών γίνεται ανάμεσα στον ποδηλατοδρόμο και τις ιδιοκτησίες. Η διαδρομή οδηγεί στο Πανεπιστήμιο αλλά και στο Ανοιχτό και Κλειστό Γήπεδο.
7. Η ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2013, από την Γέφυρα των Δικαστηρίων έως την γέφυρα του Αριστοτέλη και από την Γέφυρα του Ιου και 2ου Δημοτικού Σχολείου έως την στροφή του ποταμού στην θέση ‘ΉΠεταλωτήριο’, δηλαδή στις περιοχές δεξιά και αριστερά της περιοχής ανάπλασης του ποταμού το 2006. Σκοπός της ανάπλασης ήταν η παραγωγή ενός βελτιωμένου και λειτουργικού αστικού τοπίου που να αποτελεί αντανάκλαση της ανθρώπινης δραστηριότητας και του φυσικού τόπου, μια ενότητα χώρου με προσδιορισμένες διαστάσεις και όρια, με διαδρομές για πεζούς, με υπαίθριους καθιστικούς χώρους και με οριοθετημένους από τον σχεδιασμό χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των πολιτών. Για το τμήμα του ποταμού από την πλατεία Ηρώων έως την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, έχει εγκριθεί μελέτη, η ανάπλαση της οποίας δεν έχει ξεκινήσει να υλοποιείται ως σήμερα, εν έτη 2017.
8. Η ανάπλαση Ζωολογικού κήπου το 2015, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του χώρου, ώστε με την επαναλειτουργία του να είναι επισκέψιμος, να γίνεται προβολή της φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και να μετατραπεί σε πάρκο φιλοξενίας οικόσιτων ζώων.

6. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΑΠΟΨΗ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ**6.1 Λοιπές διατάξεις ΓΠΣ**

Στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Φλώρινας υπ' αριθμόν 2748/252 ΦΕΚ 212 του 1987, υπάρχουν και οι παρακάτω διατάξεις οι οποίες αφορούν:

Α. Την γενική εκτίμηση:

- της χωρητικότητας των πολεοδομικών ενοτήτων για την επόμενη πενταετία
- των αναγκών σε γη (εκτάρια) για κοινωνική υποδομή επιπέδου πόλης
- των αναγκών σε γη για τις πολεοδομικές ενότητες, όπως παρακάτω:

Πίνακας 35: Κατανομή κοινωνικής υποδομής στις πολεοδομικές ενότητες του οικισμού Φλώρινας το 1987

	Σύνολο		Πολεοδομική ενότητα 1		Πολεοδομική ενότητα 2	
	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
Έδρες τοπικών επιτροπών	5	0,14	1	0,025	1	0,03
Τοπικές πλατείες	17	2,17	5	0,375	3	0,82
Τοπικά πάρκα	6	8,9	1	0,5	1	1,0
Αίθουσες γιορταστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων	6	7,83	1	0,05	1+1	0,03+0,7
Τοπικά εμπορικά κέντρα	5	4,15	1	0,125	1	3,5
Γυμνάσια- Λύκεια	6	2,342	1	0,4	1	0,12
Δημοτικά- Νηπιαγωγεία	12	2,65	2	0,6	4	0,958
Ιατρεία ή υγειονομικός σταθμός	-	-	-	-	-	-
Παιδικός – βρεφικός σταθμός	7	0,88	1	0,15	1	0,03
Τοπικά αθλητικά κέντρα	7	0,70	1	0,1	-	-
Παιδικές χαρές	15	0,495	4	0,125	3	0,16
Ενοριακοί ναοί	2	0,5	-	-	1	0,20

Και για τις υπόλοιπες Πολεοδομικές 3 ενότητες:

	Πολεοδομική ενότητα 3		Πολεοδομική ενότητα 4		Πολεοδομική ενότητα 5	
	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)	Αριθμ. Μον.	Γη (Ha)
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
Έδρες τοπικών επιτροπών	1	0,025	1	0,350	1	0,025
Τοπικές πλατείες	2	0,335	5	0,52	2	0,12
Τοπικά πάρκα	1	0,1	1+1	0,5+5,3	1	1,5
Αίθουσες γιορταστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων	1	0,025	1	0,07	1	0,025
Τοπικά εμπορικά κέντρα	1	0,125	1	0,175	1	0,05
Γυμνάσια- Λύκεια	2	0,835	1	0,717	1	0,27
Δημοτικά- Νηπιαγωγεία	2	0,4	2	0,56	2	0,13
Ιατρεία ή υγειονομικός σταθμός	-	-	-	-	-	-
Παιδικός – βρεφικός σταθμός	2	0,45	2	0,20	1	0,05
Τοπικά αθλητικά κέντρα	1	0,1	4	0,40	1	0,1
Παιδικές χαρές	2	0,125	5	0,175	2	0,21
Ενοριακοί ναοί	-	-	1	0,3	-	-

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Φλώρινας 1987.

Πίνακας 36: Χωρητικότητα πολεοδομικών ενότητων σε κατοίκους

	Πληθυσμός Πολεοδομικής ενότητας (κατ.)	Έκταση Πολεοδομικής ενότητας (Ha)	Μέσος Συντελεστής Δόμησης Πολεοδομικής ενότητας	Σταθερότυπο ωφέλιμης επιφάνειας κατοικίας (μ ² /κατ.)	Σταθερότυπος για κοινωνική και τεχνική υποδομή (μ ² /κατ.)	Πυκνότητα πολεοδομικής ενότητας (επιτρ)(κατ./Ha)	Βαθμός κορεσμού	Συνολική χωρητικότητα πολεοδομικής ενότητας (κατ.)	Απομείνασα χωρητικότητα ανά πολεοδομική ενότητα (κατ.)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
	P	ε	σ	k	u	$d=[\sigma/(k+u\sigma)]^*$ 10 ⁴	λ	$c=\varepsilon*d*\lambda$	$c'=c-p$
Πολ.εν. 1	2.100	57	1,0	50	55	95,2	0,52	2822	722
Πολ.εν.2	5.500	54,6	1,7	30	50	147	0,65	5217	-283
Πολ.εν.3	2.000	37,7	1,0	35	55	111,1	0,61	2555	555
Πολ.εν.4	2.500	87,7	0,9	50	60	86,5	0,52	3945	1.445
Πολ.εν.5	500	52,7	0,9	50	60	86,5	0,27	1230	730
Σύνολο Πολ.εν.	12.600								
Ζώνη κεντρικών λειτουργιών									
Σύνολο οικισμού	12.600	289,7	1,08	50	55	98,7	0,625	17.870	5.250

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Φλώρινας 1987.

Πίνακας 37: Ανάγκες σε γη για κοινωνική υποδομή οικισμού

	Προγραμματικό μέγεθος 1987	Σταθερότυπο γης	Σύνολο γης 1987 m ²	Αποδεκτή γη 1982 m ²	Αναγκαία νέα γη 1981-1987 m ²	Αριθμός μονάδων
	(1)	(2)	(3)=(1)*(2)	(4)	(5)=(3)-(4)	(6)
1. ΧΩΡΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ						
Επαρχιακές υπηρεσίες	53.000	0,19 m ² /κατ.	10.000	7.000	3.000	1 διοικητ.
Δικαστήριο-ειρηνοδίκηο-πλημμελειοδίκηο	15.500	0,1 m ² /κατ.	1.900	700	1.200	1
Αστυνομικό τμήμα	19.000	0,08 m ² /κατ.	1.520	-	1.520	1
Οργανισμοί κοινής ωφέλειας	19.000	0,08 m ² /κατ.	1.520	500	1.000	3
Δημόσιες τράπεζες	15.000	0,1 m ² /κατ.	1.900	2.500	-	
2. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	15.500	0,26 m ² /κατ.	4.000	500	3.500	1
3. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥ						
Κεντρική πλατεία	15.500	0,1-0,5 Ha	0,1-0,5 Ha	0,55	-	1
Πάρκο		1,5-2,5 Ha	1,5-2,5 Ha	0,7	1,3 Ha	15
Πλατείες γειτονιάς						
4. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	1(B τύπου)	0,6 Ha	0,6 Ha	0,4	0,2 Ha	1
5. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	19.000				-	1
6. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ						
Γυμνάσιο – Λύκειο	19.000/ χρήση 1900	20 m ² /μαθ.	38.000	1,05 Ha	2,9 Ha	6
Δημοτικά – νηπιαγωγεία	15.500/ 1860 χρ.	Δημοτ→ 30/chr. Νηπ→ 10.chr.	0,93+1,5 Ha	2,43 Ha	1,86 Ha	12
7. ΚΤΙΡΙΑ ΥΓΕΙΑΣ- ΠΡΟΝΟΙΑΣ						
Ιατρείο ΙΚΑ ή υγειονομικός σταθμός	19.000	0,1 m ² /κατ.	0,19 Ha	-	0,19 Ha	1
Παιδικό/ βρεφικό σταθμοί	15.500/310 χρ.	0,6 m ² /κατ.	0,93 Ha	0,15 Ha	0,78Ha	7
8. ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	19.000 (B+A τύπου)	1B→40 Ha 2A→25 Ha	6 Ha	4 Ha	0,20Ha	2
9. ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ	500	0,5 m ² /κατ.	0,95 Ha	0,34 Ha	0,6Ha	15
10. ΝΑΟΣ	15.500	1,5 m ² /κατ.	2,325 Ha	0,86		4
11. ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ	15.500	1,0 m ² /κατ.	1,55 Ha	2,3 (καταργού-νται)		1

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Φλώρινας 1987.

Πίνακας 38: Κατανομή του προϋπολογισμού στην πενταετία

ΥΠΟΔΟΜΗ	ΕΤΟΣ 1 ΓΕΙΤΟΝΙΑ	ΕΤΟΣ 2 ΓΕΙΤΟΝΙΑ	ΕΤΟΣ 3 ΓΕΙΤΟΝΙΑ	ΕΤΟΣ 4 ΓΕΙΤΟΝΙΑ	ΕΤΟΣ 5 ΓΕΙΤΟΝΙΑ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	1		5		
	2				
	3				
	4				
ΔΗΜΟΤΙΚΑ	3		5		
	4				
ΓΥΜΝΑΣΙΑ	1			5	
ΛΥΚΕΙΑ	3				
	4				
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ	1				
	3				
	4				
	5				
ΠΑΙΔΟΤΟΠΟΙ	2	4	1	5	
	3				
ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΓΩΝΙΕΣ	1	1	1	5	5
	2	2	2		
	3	3	3		
	4	4	4		
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΗΠΕΔΑ		4	1		
			3		
				5	
ΠΛΑΤΕΙΕΣ	2	3	1	5	
		4			
ΠΑΡΚΑ	2	4	1	4	
		5			
		4			
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ					
	2				
ΔΙΟΙΚΗΣΗ			3		
ΔΡΟΜΟΙ					

Πηγή: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Φλώρινας 1987.

Β. Την δημιουργία Ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων ως εξής:

- Ζώνη κανονιστικών όρων δόμησης (ΖΚΟΔ) στο σύνολο της πόλης.
- Ζώνη αγοράς συντελεστή (ΖΑΣ) σε επιλεγμένες περιοχές επέκτασης.
- Ζώνες ειδικών κινήτρων (ΖΕΚ) μέσα στο εγκεκριμένο σχέδιο, όσο και στις περιοχές επέκτασης για την ενίσχυση των τοπικών κέντρων καθώς και για την ενίσχυση λειτουργιών- εξυπηρετήσεων που δεν αναπτύσσονται από μόνες τους.
- Ζώνη ειδικής ενίσχυσης (ΖΕΕ) στις περιοχές του κέντρου της πλατείας Ηρώων και του Αγ. Γεωργίου όπου προτείνονται περιοχές για ανάπλαση και εξυγίανση.
- Ζώνη κοινωνικού συντελεστή (ΖΚΣ) στην περιοχή επέκτασης της πολεοδομικής ενότητας του Τσιφλικίου.

Γ. Την προστασία περιβάλλοντος και δημιουργία χώρων αστικού και περιαστικού πρασίνου ως εξής:

- Θεσμοθέτηση ζώνης προστασίας γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας.
- Δημιουργία δικτύου πρασίνου και χώρων αναψυχής στον πολεοδομικό ιστό και στις επεκτάσεις καθώς και μικρότερων χώρων πρασίνου στις πολεοδομικές ενότητες- γειτονιές (πλατείες, πάρκα, κοινόχρηστους χώρους πρασίνου και τις κυκλοφοριακές νησίδες).
- Περιβαλλοντική αναβάθμιση- εξυγίανση τμημάτων του παραδοσιακού ιστού.

Δ. Όσον αφορά τα δίκτυα υποδομής

α. Για το οδικό δίκτυο ορίζονται τα εξής:

- Ιεράρχηση του οδικού δικτύου σε ελεύθερες λεωφόρους και αρτηρίες συλλεκτηρίους και τοπικό οδικό δίκτυο.
- Δημιουργία περιφερειακής αρτηρίας στα βόρεια και ανατολικά του οικισμού και σύνδεση της με τη νέα εθνική οδό Χαλκηδόνας- συνόρων Νίκης.
- Κατάργηση τμήματος εθνικής οδού Φλώρινας- Νίκης.
- Οι οδοί στα όρια των πολεοδομικών ενοτήτων να αποτελούν το κύριο σύστημα συλλεκτηρίων.
- Οργάνωση συστήματος τοπικών δρόμων και πεζοδρόμων.
- Χωροθέτηση και δημιουργία σταθμού λεωφορείων- φορτηγών αυτοκινήτων στην είσοδο της πόλης.

β. Για το δίκτυο ύδρευσης ορίζονται τα εξής:

- Επέκταση και βελτίωση του υπάρχοντος δικτύου

γ. Όσον αφορά το δίκτυο αποχέτευσης όμβριων, την αντιπλημμυρική προστασία και το δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων:

- Επέκταση και βελτίωση του δικτύου όμβριων με αύξηση των διατομών των αγωγών
- Επέκταση και βελτίωση του δικτύου ακαθάρτων και καθορισμό της θέσης εγκατάστασης του σταθμού καθαρισμού των λυμάτων.

δ. Όσον αφορά το ενεργειακό και τηλεπικοινωνιακό σύστημα:

- Βελτίωση και επέκταση του υπάρχοντος δικτύου της ΔΕΗ
- Επέκταση του δικτύου του ΟΤΕ στις περιοχές επέκτασης και αύξηση των παροχών του ΟΤΕ.

Ε. Όσον αφορά την ασφάλεια και πυροπροστασία της πόλης από τις θεομηνίες, τις πυρκαγιές και τους σεισμούς:

- Αύξηση δικτύου υδροληψίας στην πόλη και στις επεκτάσεις της
- Καθορισμός των χώρων συγκέντρωσης του πληθυσμού σε όλη την έκταση της πόλης σε περίπτωση θεομηνιών
- Χάραξη και δημιουργία ζωνών πυροπροστασίας

Να σημειωθεί ότι, από όσα προέβλεπε το ΓΠΣ, υλοποιήθηκαν μόνο όσα αφορούν τη γειτονιά του Τσιφλικίου.

6.2 Υπερκείμενος σχεδιασμός

6.2.1 Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Οι κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ που αφορούν την Φλώρινα είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της ανάπτυξης δικτύων συνεργασίας μεταξύ γειτονικών αστικών κέντρων και η, μέσω αυτών, δημιουργία διπόλων ή πολυ-πόλων, όπως αυτών της Κοζάνης – Πτολεμαΐδας - Φλώρινας, της Καβάλας - Ξάνθης- Δράμας, των Τρικάλων-Καρδίτσας, της Άρτας-Πρέβεζας-Λευκάδας, του Αγρινίου-Μεσολογγίου και του Πύργου-Αμαλιάδας. (σελ. 30)
- Νέα χάραξη, ολοκλήρωση και διαρκής αναβάθμιση του οδικού άξονα ‘‘Κοζάνη – Πτολεμαΐδα – Φλώρινα – Νίκη’’ (ΠΓΔΜ - Πανευρωπαϊκός άξονας Χ). (σελ. 31)
- Διερεύνηση της σκοπιμότητας επέκτασης και αναβάθμισης των υφιστάμενων υπηρεσιών σιδηρόδρομου προαστιακού τύπου στις παρακάτω περιοχές: Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης (έως Κατερίνη - Πλαταμώνα, Βέροια - Έδεσσα - Κοζάνη – Φλώρινα, Ειδωμένη, Κιλκίς, Σέρρες) (σελ. 40)
- Ολοκλήρωση, σύμφωνα με τον υφιστάμενο σχεδιασμό, του δικτύου φυσικού αερίου (κύρια διασύνδεση με την Ιταλία και την Τουρκία με διακλαδώσεις προς ΠΓΔΜ, Αλβανία κ.ά.) και προσθήκη νέων υποδομών- κατασκευή αγωγών προς Κοζάνη – Πτολεμαΐδα – Φλώρινα (σελ. 47)
- Η διαχείριση κοινών υδατικών πόρων (λιμνών και ποταμών) (σελ. 65)
- Η προώθηση διασυνοριακών δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος
- Η ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών (σελ. 65)

6.2.2 Κατευθύνσεις Περιφερειακού ΠΧΣΑΑ Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, ο ρόλος της Φλώρινας θα πρέπει να επικεντρωθεί αφενός στην βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα με έμφαση στις εξαγωγές, αφετέρου στην ανάπτυξη των γειτονικών αγροτικών και τουριστικών περιοχών Πισοδριού-Πρεσπών-Νυμφαίου του ορεινού όγκου Βιτίσιου. Η Φλώρινα προτείνεται να αναπτυχθεί ως τουριστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, αφού διαθέτει ιδιαίτερη τοπική καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική παράδοση και να προβληθεί ως κέντρο με βάση την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα, προτείνονται η βελτίωση της υποδομής του Νοσοκομείου, η ολοκλήρωση και βελτίωση του μεταφορικού δικτύου (ολοκλήρωση Εγνατίας και κάθετων οδών, επέκταση σιδηροδρομικής γραμμής ως την

Κρυσταλλοπηγή και διασύνδεση με τον αλβανικό σιδηρόδρομο για την διασφάλιση σιδηροδρομικής πρόσβασης της Ελλάδας στις ακτές της Αδριατικής, εγκατάσταση και λειτουργία ηλεκτροκίνητου σιδηροδρόμου προαστιακού τύπου για σύνδεση Φλώρινας με Αμύνταιο, Πτολεμαΐδα, Κοζάνη) και η υλοποίηση δικτύου τηλεθέρμανσης. Τέλος, για την περιοχή των λιμνών Βεγορίτιδας-Πετρών, προτείνεται μια σειρά δράσεων, με στόχο την προστασία του υδάτινου δυναμικού και του περιβάλλοντος, τη διατήρηση του ποσοτικού υδάτινου ισοζυγίου και την ποιοτική εξυγίανση των λιμνών, με σκοπό την δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων τουρισμού και αναψυχής. Οι κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ εξειδικεύονται για το Δήμο Φλώρινας ως εξής:

Α. Ως προς την αναπτυξιακή του φυσιογνωμία, αυτή συναρτάται με την αξιοποίηση της θέσης του Δήμου στο διασυνοριακό χώρο, την ενεργειακή εξειδίκευση του ανατολικού τμήματος της Περιφέρειας σε συνέργεια με τους άλλους τρεις Δήμους του τμήματος αυτού (Δήμοι Κοζάνης, Εορδαίας, Αμυνταίου), την ενίσχυση των δυναμικών παραγωγικών κλάδων και την ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού του περιβάλλοντος με σκοπό την τουριστική του ανάπτυξη. Ειδικότερα:

- Κρίνεται απαραίτητη η δυναμική αξιοποίηση της θέσης του Δήμου και ειδικότερα της πόλης της Φλώρινας στη διασυνοριακή περιοχή για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και την προώθηση ουσιαστικής συνεργασίας με παράγοντες των όμορων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό είναι επιθυμητή η προώθηση δράσεων συνεργασίας και σχεδίων που αναδεικνύουν τη θέση της Φλώρινας σε ένα διασυνοριακό πολυκεντρικό σύστημα μικρών πόλεων, το οποίο δικτυώνεται γύρω από το τρίγωνο Κοζάνη – Κορυτσά – Μπίτολα.
- Είναι αναγκαία η αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν από τον κλάδο της ηλεκτροπαραγωγής για τη δημιουργία παράλληλων-συμπληρωματικών δραστηριοτήτων με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την τεχνογνωσία και την καινοτομία.
- Απαιτείται η προώθηση και υλοποίηση έργων, δράσεων και προγραμμάτων ενίσχυσης των λοιπών παραγωγικών κλάδων και υποστήριξης νέων οικονομικών δραστηριοτήτων που θα διευρύνουν τις ευκαιρίες απασχόλησης, λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τα χαρακτηριστικά της

περιοχής. Ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στην στήριξη και περαιτέρω ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής με έμφαση στα τοπικά προϊόντα, καθώς και στη σύνδεση της μεταποίησης με την αγροτική παραγωγή.

- Είναι αναγκαία η προώθηση δράσεων ανάδειξης και αξιοποίησης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος του Δήμου, με έμφαση στο ιστορικό κέντρο της πόλης της Φλώρινας, προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης του τουρισμού και της αναψυχής σε συνάρτηση με την τουριστική ανάπτυξη των τουριστικών πόλων της ευρύτερης περιοχής (Πρέσπες, Πισοδέρι, Νυμφαίο).

Β. Ως προς το οικιστικό δίκτυο, το ρόλο των βασικών οικιστικών κέντρων και τη σχέση πόλης-υπαίθρου:

- Είναι αναγκαία η αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της γειννίασης με τη FYROM καθώς και της υπό ολοκλήρωση μεταφορικής υποδομής του Κάθετου Άξονα Κοζάνη-Φλώρινα-Νίκη, ώστε η Φλώρινα να αναλάβει το ρόλο πύλης εισόδου στην Περιφέρεια και τη Χώρα από τη ΠΓΔΜ. Μακροπρόθεσμος στόχος αποτελεί η σιδηροδρομική σύνδεση Φλώρινα-Κρυσταλλοπηγή-Αλβανία.
- Παράλληλα, απαιτείται ενίσχυση της πόλης από την άποψη υποδομών και άλλων επεμβάσεων, ώστε να αποτελέσει διοικητικό, παραγωγικό και εμπορικό κέντρο υποστήριξης των αγροτικών και τουριστικών περιοχών της ενιαίας Αναπτυξιακής Ενότητας Δήμων Φλώρινας και Πρεσπών.
- Είναι αναγκαία η βελτίωση της δικτύωσης των μικρότερων οικισμών του Δήμου με την Φλώρινα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, διοικητικές-κοινωνικές υποδομές, επικοινωνία και γνώση.

Γ. Ως προς τις αστικές παρεμβάσεις, τις αναπτυξιακές και τις κοινωνικές υποδομές:

- Απαιτείται η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων που αφενός θα αναδεικνύουν τον αναπτυξιακό ρόλο της Φλώρινας και αφετέρου θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Ειδικότερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβολή της σχέσης της πόλης με το υδάτινο στοιχείο(Σακουλέβας ποταμός), καθώς και στη συνολική βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της πόλης μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού.
- Απαιτείται η περαιτέρω αξιοποίηση και ενίσχυση της ΒΙ.ΠΕ Φλώρινας, για την ενίσχυση της παραγωγικής βάσης της πόλης και την τόνωση επιχειρηματικών

πρωτοβουλιών και επενδύσεων. Η ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών από την πλευρά του Δήμου Φλώρινας σε συνεργασία με τους επιχειρηματικούς φορείς της περιοχής μπορεί να συμβάλλει στην αξιοποίηση αυτών των υποδομών με πρωταρχικό σκοπό την τόνωση της επιχειρηματικότητας και την αύξηση των θέσεων εργασίας.

- Στην πόλη της Φλώρινας είναι δυνατή η δημιουργία Επιχειρηματικού Πάρκου τύπου Γ του Ν.3982/2011, εφόσον αιτιολογείται η βιωσιμότητά του, με προτεραιότητα σε δραστηριότητες που ενισχύουν την ανάπτυξη τεχνογνωσίας και τοπικής εξειδίκευσης, καθώς και σε περιοχές εγκαταλελειμμένης αστικής γης ή εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων.
- Κρίνεται απαραίτητη η διασφάλιση της βέλτιστης λειτουργίας του Γενικού Νοσοκομείου Φλώρινας για την κάλυψη των αναγκών της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας ως προς την δευτεροβάθμια περίθαλψη.
- Κρίνεται χρήσιμη:
 - Η λειτουργία Κέντρου Ψυχικής Υγείας για παιδιά, εφήβους και ενήλικες καθώς και υποδομών φιλοξενίας για άτομα με ψυχικά νοσήματα στην Φλώρινα, με επίπεδο εξυπηρέτησης το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας.
 - Η εξασφάλιση βασικών υποδομών υποστήριξης ατόμων/ομάδων που πλήττονται από τη φτώχεια στην Φλώρινα, με επίπεδο εξυπηρέτησης το σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας.
 - Η εξασφάλιση μονάδας ανοιχτής φροντίδας και δημιουργικής απασχόλησης για άτομα με ειδικές ανάγκες στην Φλώρινα, με επίπεδο εξυπηρέτησης την Αναπτυξιακή Ενότητα Δήμων Φλώρινας-Πρεσπών.
- Βασική προτεραιότητα για την αναπτυξιακή φυσιογνωμία του Δήμου θεωρείται η προβολή και ανάδειξη του διαπεριφερειακής εμβέλειας Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης της πόλης της Φλώρινας.

Δ. Ως προς τα μεταφορικά δίκτυα και τις λοιπές τεχνικές υποδομές:

- Είναι αναγκαία η βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων του Δήμου, με προτεραιότητα στη σύνδεση της Φλώρινας με: α) το Χιονοδρομικό Κέντρο Πισοδερίου και τις Πρέσπες που αποτελούν βασικούς τουριστικούς πόλους της Περιφέρειας και β) τους ορεινούς οικισμούς του Δήμου με προτεραιότητα στους

αξιόλογους και πιο τουριστικούς. Στα πλαίσια αυτά κρίνεται απαραίτητη η κατασκευή της προγραμματιζόμενης σύνδεσης Φλώρινα – Πισοδέρι – Αντάρτικο – Διασταύρωση Κρυσταλλοπηγής – Χάνι Μπιρίκι (τουριστικός άξονας).

- Κρίνεται απαραίτητη η ολοκλήρωση των αναγκαίων τεχνικών υποδομών σε όλους τους οικισμούς του Δήμου. Ειδικότερα για τους μικρούς οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων απαιτείται η εκπόνηση σχεδίου εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων στα πλαίσια συνολικού περιφερειακού σχεδιασμού.
- Απαιτείται η ολοκλήρωση κατασκευής του έργου τηλεθέρμανσης στην πόλη της Φλώρινας και σε όσες Τοπικές Κοινότητες προβλέπεται, ενώ είναι επιθυμητή η διερεύνηση της επέκτασής της σε οικισμούς και παραγωγικές μονάδες όπου αυτό είναι δυνατόν.

Ε. Ως προς το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον:

- Απαιτείται η προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση της φυσικής-πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου (τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ιστορικό κέντρο Φλώρινας, τεχνητή λίμνη Παπαδιάς, αρχαιολογικός χώρος Αρμενοχωρίου κλπ.) και η διατήρηση της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων του Δήμου με την προώθηση σχετικών προγραμμάτων και την εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων προς την κατεύθυνση της έγκαιρης πρόληψης φαινομένων υποβάθμισής τους.
- Βασική και διαρκής προτεραιότητα είναι η ανάδειξη, διατήρηση και διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων του Δήμου, με τη συγκρότησή τους σε πολυθεματικά δίκτυα διαπεριφερειακού και περιφερειακού επιπέδου.
- Προτείνεται η υπαγωγή σε καθεστώς ειδικής κατά περίπτωση προστασίας των οικισμών των Μαστοροχωριών που κρίνονται αξιόλογοι και η ανάδειξη του παραδοσιακού τους χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα τοπικά τους γνωρίσματα.
- Απαιτείται η προώθηση της δημιουργίας ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με βασικούς κόμβους το ιστορικό κέντρο της Φλώρινας, την τεχνητή λίμνη Παπαδιάς και τον αρχαιολογικό χώρο του

Αρμενοχωρίου, και εν γένει η ανάδειξη και αξιοποίησή τους, καθώς και η σύνδεσή τους με αντίστοιχα δίκτυα γειτονικών Δήμων.

ΣΤ. Ως προς τον υποκείμενο σχεδιασμό:

- Απαιτείται η ολοκλήρωση του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στο σύνολο του Δήμου με προτεραιότητα σε όποιες Δημοτικές Ενότητες έχει ήδη ξεκινήσει (Δημοτική Ενότητα Μελίτης).

6.2.3 Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας 2015

Σύμφωνα με την μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας του 2015, η Φλώρινα καλείται να αξιοποιήσει το πλεονέκτημα της γειτνιάσής της με τη FYROM καθώς και την υπό ολοκλήρωση μεταφορική υποδομή (Κάθετος Άξονας Κοζάνη-Φλώρινα-Νίκη) και να αναλάβει το ρόλο πύλης εισόδου στην Περιφέρεια και τη Χώρα από τη FYROM. Επιπλέον, η Φλώρινα προτείνεται να λειτουργήσει ως κέντρο υποστήριξης των αγροτικών και τουριστικών περιοχών της ενιαίας Αναπτυξιακής Ενότητας Δήμων Φλώρινας και Πρεσπών, εξασφαλίζοντας τις απαραίτητες εξυπηρετήσεις τόσο σε επίπεδο διοικητικής και κοινωνικής υποδομής όσο και σε επίπεδο τουριστικής υποδομής. Απαιτούνται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφενός θα αναδεικνύουν τον αναπτυξιακό ρόλο της Φλώρινας και αφετέρου θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Ειδικότερη έμφαση δίνεται στην προβολή της σχέσης της πόλης με το υδάτινο στοιχείο (Σακουλέβας ποταμός). Επιπλέον, για την ανάδειξη του ρόλου της πόλης επιδιώκεται η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού. Πιο συγκεκριμένα, οι κατευθύνσεις της μελέτης είναι οι εξής:

- Ολοκλήρωση της κατασκευής και η πλήρης λειτουργία των Καθέτων οδικών Αξόνων Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή και Κοζάνη – Φλώρινα – Νίκη, οι οποίοι θα καταστήσουν τις διασυνοριακές οδικές μετακινήσεις ελκυστικότερες και θα συμβάλλουν περαιτέρω στη βελτίωση της σύνδεσης της Περιφέρειας και των αστικών της κέντρων με τον ευρύτερο χώρο της ΝΑ Ευρώπης.
- Αναβάθμισης της σιδηροδρομικής σύνδεσης της Κοζάνης και της Φλώρινας με τον κεντρικό σταθμό της Θεσσαλονίκης και του προβλεπόμενου

σιδηροδρομικού άξονα Κρυσταλλοπηγή – Φλώρινα – Θεσσαλονίκη που ανήκει στο βασικό διευρωπαϊκό σιδηροδρομικό δίκτυο της Ελλάδας. (σελ. 7)

- Διερεύνηση της σκοπιμότητας λειτουργίας της σιδηροδρομικής σύνδεσης Φλώρινα-Μοναστήρι. (σελ. 11)
- Ενίσχυση του πολυπολικού άξονα Κοζάνη-Πτολεμαΐδα-Αμύνταιο-Φλώρινα ως ενεργειακού κέντρου πολλαπλών πηγών ενέργειας της ΝΑ Ευρώπης και πόλου παροχής συναφών υπηρεσιών έρευνας και τεχνογνωσίας
- Ενίσχυση της Φλώρινας και της Καστοριάς ως “πόλεις- πύλες” εισόδου στην Περιφέρεια και τη Χώρα από την ΠΓΔΜ (Φλώρινα) και την Αλβανία (Καστοριά).
- Η Φλώρινα ορίζεται ως Πρωτεύων περιφερειακός πόλος και ανήκει στο πρώτο πολυπολικό σύμπλεγμα (σελ. 19)
- Η Φλώρινα ορίζεται ως δευτερεύον κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ορίζεται η Φλώρινα λόγω της συγκέντρωσης τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ. (σελ. 24)
- Να προστεθούν μικρότερης έντασης βιομηχανικοί πόλοι στο ανατολικό τμήμα της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας. (σελ. 47)
- Επιδίωξη ενός διεθνούς ρόλου προς Βορά, βασισμένου σε εμπορικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να δράσουν πολλαπλασιαστικά (σε μικρό βαθμό) και για τη μεταποίηση.
- Είναι επιθυμητή η συνένωση (από χωρική άποψη) προς Νότο της υφιστάμενης ζώνης μεταποίησης Φλώρινα– Μελίτη– Αμύνταιο με τον άξονα δευτερογενούς τομέα Κοζάνης– Πτολεμαΐδας, καθώς και η προέκτασή της προς τα Βόρεια (εξαγωγικός προσανατολισμός).
- Είναι αναγκαία η βελτίωση της ελκυστικότητάς της υφιστάμενης ΒΠΠΕ
- Η εξειδίκευση στην εξόρυξη άνθρακα και την ηλεκτροπαραγωγή έχει περιβαλλοντικές επιπτώσεις (κυρίως ρύπανση της ατμόσφαιρας και προσωρινή αλλοίωση της εδαφικής φυσιογνωμίας) και επομένως, υπάρχει ανάγκη εφαρμογής ειδικών μέτρων αναφορικά με την αντιρρύπανση και την προστασία της φύσης. (σελ. 48)
- Ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (σελ. 50)
- Η εγκατάσταση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης στις περιοχές Καστοριά-Φλώρινα-Πρέσπες και στην παραλίμνια

περιοχή της λίμνης Πολυφύτου, σε συμφωνία με τα ειδικά καθεστώτα προστασίας που διέπουν τις περιοχές αυτές. (σελ. 112)

- Δημιουργία ΠΟΑΠΔ (Επιχειρηματικό Πάρκο τύπου Γ του Ν. 3982/2011) στη Φλώρινα με προτεραιότητα σε δραστηριότητες που ενισχύουν την ανάπτυξη τεχνογνωσίας και τοπικής εξειδίκευσης. (σελ. 118)
- Κατάρτιση Σχεδίου Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ)

6.3 Άποψη αρμόδιων φορέων

Προκειμένου να γίνει μια σφαιρική και ολοκληρωμένη πρόταση ανάπλασης της πόλης κρίθηκε σημαντικό να ληφθεί υπόψη η άποψη διαφόρων Μηχανικών της περιοχής, ώστε να προσδιοριστεί η εικόνα που έχουν σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση, τις ελλείψεις και τα προβλήματα που παρατηρούνται στην πόλη. Για την επίτευξη αυτής της ενέργειας δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο. Η έρευνα αυτή δεν έχει ως στόχο την διεξαγωγή ποσοτών, είναι ποιοτική και όχι ποσοτική. Συνεπώς, ο αριθμός των ερωτηματολογίων που μοιράστηκαν εξαρτήθηκε από τον αριθμό των ατόμων που δέχτηκαν να συμμετάσχουν. Συνολικά συμμετείχαν 27 Μηχανικοί και τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν στην Τεχνική υπηρεσία του Δήμου, στην υπηρεσία προγραμματισμού, οργάνωσης και πληροφορικής, στην Πολεοδομία, στην Περιφέρεια (πρώην Νομαρχία), καθώς και σε διάφορα ιδιωτικά γραφεία Μηχανικών της πόλης. Δεν θεωρήθηκε αναγκαίο να σημειωθεί η ηλικία, το φύλο ή η ειδικότητα του κάθε μηχανικού, καθώς δεν αφορούν τα τελικά συμπεράσματα, αφού ο στόχος είναι να ληφθεί μια γενική εικόνα από ένα δείγμα μηχανικών για την πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας, χωρίς κατηγοριοποιήσεις σε ειδικότητες, φύλο και ηλικία. Το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε παρατίθεται στο Παράρτημα.

Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά ερωτήσεις για την υφιστάμενη κατάσταση και εικόνα της Φλώρινας με κλίμακα από το “Καθόλου” έως το “Πάρα πολύ” (και ενδιάμεσα το “Λίγο”, το “Αρκετά” και το “Πάρα πολύ”). Το δεύτερο σκέλος, αφορά τις υλοποιημένες παρεμβάσεις μετά το 1996. Στην κάθετη στήλη παρατίθενται όλες οι αναπλάσεις που έλαβαν χώρα από το 1996 και έπειτα και στην οριζόντια ορισμένα κριτήρια. Ζητήθηκε από τον κάθε μηχανικό να σημειώσει ποια κριτήρια θεωρεί ότι πληρούνται σε κάθε ανάπλαση.

Το τρίτο μέρος αφορά τον εντοπισμό των προβλημάτων και των ελλείψεων και πέρα από τις προτεινόμενες επιλογές υπήρχε και η δυνατότητα για κάθε ερωτηθέντα να

συμπληρώσει μια δίκη του απάντηση, εφόσον έκρινε ότι δεν υπήρχε στις διαθέσιμες επιλογές. Τέλος, το τέταρτο μέρος, αφορά την πρόταση που θα γίνει στην παρούσα εργασία και ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να ιεραρχήσουν έντεκα δράσεις από το 1 ως το 11, ξεκινώντας από τη πιο σημαντική και συνεχίζοντας στην πιο ασήμαντη, καθώς και να επιλέξουν ανάμεσα στο αν η Φλώρινα χρήζει μηδενικών αλλαγών, βελτίωσης τμημάτων μέσω αναπλάσεων, ολικής ανάπλασης ή μιας επιλογής της δικής τους κρίσης. Αυτό έγινε προκειμένου να υπάρχει μια κατεύθυνση προς την οποία θα πορευτεί η τελική πρόταση αστικής ανάπλασης ή αναγέννησης της πόλης της Φλώρινας. Παρακάτω καταγράφονται οι απαντήσεις που δόθηκαν.

Μέρος 1^ο: Υφιστάμενη κατάσταση και εικόνα Φλώρινας

Στην ερώτηση αν η θέση της Φλώρινας την καθιστά εύκολα προσβάσιμη σαν πόλη στους εξωτερικούς επισκέπτες τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	1	11	10	4	1

Στην ερώτηση αν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης έχουν αξιοποιηθεί- αναδειχθεί κατάλληλα, ώστε να είναι ελκυστική προς τους τουρίστες, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	3	16	6	1	1

Στην ερώτηση αν υπάρχουν προβλήματα ποιότητας ιδιωτικών κατασκευών, που υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της πόλης, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	1	2	8	10	6

Στην ερώτηση αν η κίνηση των ΑΜΕΑ, μέσα στην πόλη, επιτυγχάνεται με ευκολία, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	9	16	2	0	0

Στην ερώτηση αν τα μεταφορικά δίκτυα λειτουργούν ικανοποιητικά, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	2	10	14	1	0

Στην ερώτηση αν τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, που έκλεισαν, επηρέασαν αρνητικά την πόλη της Φλώρινας, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	0	4	5	9	9

Στην ερώτηση αν είναι εύκολη η δημιουργία (σχεδιασμός) πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	1	5	13	5	3

Στην ερώτηση αν οι δρόμοι βρίσκονται σε καλή κατάσταση, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	12	9	5	1	0

Στην ερώτηση αν οι χώροι αναψυχής βρίσκονται σε καλή κατάσταση, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	6	11	9	1	0

Στην ερώτηση αν οι δημόσιοι χώροι είναι σε καλή κατάσταση, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	2	11	13	1	0

Στην ερώτηση αν το κτιριακό απόθεμα της πόλης είναι σε καλή κατάσταση, τα άτομα απάντησαν ως εξής:

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
ΑΤΟΜΑ	3	6	17	1	0

Ως εκ τούτου, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Η θέση της Φλώρινας την καθιστά λίγο έως αρκετά προσβάσιμη σαν πόλη στους εξωτερικούς επισκέπτες.

- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης έχουν αξιοποιηθεί- αναδειχθεί ελάχιστα, ώστε να είναι ελκυστική προς τους τουρίστες.
- Υπάρχουν κατά πολύ προβλήματα ποιότητας ιδιωτικών κατασκευών, που υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της πόλης.
- Η κίνηση των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη επιτυγχάνεται ελάχιστα.
- Τα μεταφορικά δίκτυα λειτουργούν αρκετά ικανοποιητικά.
- Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, που έκλεισαν, επηρέασαν πολύ έως πάρα πολύ αρνητικά την πόλη της Φλώρινας.
- Η δημιουργία (σχεδιασμός) πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη είναι αρκετά εύκολη.
- Οι δρόμοι βρίσκονται λίγο έως καθόλου σε καλή κατάσταση.
- Οι χώροι αναψυχής βρίσκονται λίγο έως αρκετά σε καλή κατάσταση.
- Οι δημόσιοι χώροι δεν είναι σε καλή κατάσταση.
- Το κτιριακό απόθεμα της πόλης είναι σε αρκετά καλή κατάσταση.

Μέρος 2^ο: Υλοποιημένες Αναπλάσεις

Στο δεύτερο μέρος τα κριτήρια που ζητήθηκε να σημειωθούν εάν ισχύουν για την κάθε ανάπλαση είναι τα παρακάτω:

- Η ανάπλαση επιτυγχάνει τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι φιλική προς το περιβάλλον- βιώσιμη
- Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Στον παρακάτω πίνακα σημειώνεται το πλήθος των ατόμων που επέλεξαν το κάθε κριτήριο για κάθε ανάπλαση. Τα άτομα μπορούσαν να επιλέξουν παραπάνω από ένα κριτήριο ή και να μην επιλέξουν καθόλου αν θεωρούσαν ότι δεν πληρείται κανένα κριτήριο.

Κριτήρια Αναπλάσεις	Επιτυγχάνει τον στόχο της λειτουργικότητας	Καθιστά ελκυστική την περιοχή	Βελτιώνει την γενικότερη εικόνα της πόλης	Βελτιώνει το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων	Συμβάλει στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή	Συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη	Εξυπηρετεί τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής	Περιλαμβάνει έργα υπέρ των ΑΜΕΑ	Είναι φιλική προς το περιβάλλον- βιώσιμη	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου
Ανάπλαση του ποταμού Σακουλέβα το 2006	6	15	19	10	7	10	5	6	0	10	2
Ανάπλαση της κεντρικής πλατείας	8	5	10	9	7	11	5	6	3	5	4
Ανάπλαση του ποταμού Σακουλέβα το 2013	5	13	22	13	8	18	6	5	4	8	3
Ανάπλαση της περιοχής ΜΠΟΥΑΤ	8	12	15	11	8	6	5	9	2	14	11
Αναπλάσεις του νέου πάρκου	11	17	17	18	14	10	11	16	7	12	13
Ανάπλαση στην λεωφόρο Μοναστηρίου	15	13	15	21	5	1	15	2	5	5	3

Συμπεραίνεται ότι, η ανάπλαση του Σακουλέβα το 2006:

- Επιτυγχάνει ελάχιστα τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά αρκετά ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει πολύ την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει λίγο το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει ελάχιστα στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή

- Συμβάλει λίγο στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί ελάχιστα τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται ελάχιστα από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Δεν περιλαμβάνει έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι λίγο φιλική προς το περιβάλλον
- Δεν αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Η ανάπλαση της Κεντρικής Πλατείας:

- Επιτυγχάνει ελάχιστα τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά ελάχιστα ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει λίγο την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει λίγο το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει ελάχιστα στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει λίγο στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί ελάχιστα τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται ελάχιστα από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει μηδαμινά έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι ελάχιστα φιλική προς το περιβάλλον
- Αποτελείται πολύ λίγο από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Η ανάπλαση του ποταμού Σακουλέβα το 2013:

- Επιτυγχάνει ελάχιστα τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά αρκετά ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει πάρα πολύ την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει ελάχιστα το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει λίγο στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει πολύ στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί λίγο τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται λίγο από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει ελάχιστα έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι λίγο φιλική προς το περιβάλλον
- Αποτελείται ελάχιστα από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Η ανάπλαση της περιοχής ΜΠΟΥΑΤ:

- Επιτυγχάνει λίγο τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά αρκετά ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει αρκετά την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει λίγο το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει λίγο στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει ελάχιστα στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί ελάχιστα τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται λίγο από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει μηδαμινά έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι αρκετά φιλική προς το περιβάλλον
- Αποτελείται λίγο από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Οι αναπλάσεις του Νέου Πάρκου:

- Επιτυγχάνει λίγο τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά πολύ ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει πολύ την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει πολύ το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει αρκετά στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει λίγο στην οικονομική ανάπτυξη
- Εξυπηρετεί λίγο τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται αρκετά από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει ελάχιστα έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι λίγο φιλική προς το περιβάλλον
- Αποτελείται λίγο από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Η ανάπλαση της λεωφόρου Μοναστηρίου

- Επιτυγχάνει αρκετά τον στόχο της λειτουργικότητας
- Καθιστά αρκετά ελκυστική την περιοχή
- Βελτιώνει αρκετά την γενικότερη εικόνα της πόλης
- Βελτιώνει πάρα πολύ το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων
- Συμβάλει ελάχιστα στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή
- Συμβάλει μηδαμινά στην οικονομική ανάπτυξη

- Εξυπηρετεί αρκετά τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε ελάχιστα τα αναμενόμενα αποτελέσματα
- Αποτελείται μηδαμινά από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής
- Περιλαμβάνει ελάχιστα έργα υπέρ των ΑΜΕΑ
- Είναι ελάχιστα φιλική προς το περιβάλλον
- Αποτελείται μηδαμινά από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου

Μέρος 3^ο: Προβλήματα και ελλείψεις

Όσον αφορά τα προβλήματα που παρατηρούνται στην πόλη δόθηκαν οι παρακάτω επιλογές και τα άτομα απάντησαν ως φαίνεται. Να σημειωθεί ότι και για τα προβλήματα και για τις ελλείψεις μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μια επιλογές.

Προβλήματα	Άτομα
α. Μαρασμός διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων	24
β. Ακατάλληλες χρήσεις γης	7
γ. Αισθητικά υποβαθμισμένες περιοχές	17
δ. Δυσπρόσιτες, απομονωμένες περιοχές	3
ε. Άλλο	6

Συμπεραίνεται ότι, στην πόλη υπάρχει σε μεγάλο βαθμό μαρασμός διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων, καθώς και αισθητικά υποβαθμισμένες περιοχές. Οι ακατάλληλες χρήσεις και οι δυσπρόσιτες περιοχές είναι ελάχιστες.

Όσον αφορά την επιλογή “β”, στην πρόσθετη ερώτηση “Τι είδους χρήσεις γης θεωρείτε ότι είναι οι ακατάλληλες” δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

- Η Δημοτική αγορά βρίσκεται σε σημείο το οποίο είναι δύσκολα προσβάσιμο χωρίς να υπάρχουν κατάλληλοι χώροι στάθμευσης
- Τα στρατόπεδα (το ένα βρίσκεται μέσα στην πόλη και το δεύτερο στην έξοδο προς Κάτω Κλεινές)
- Η μάντρα της Περιφέρειας (πρώην Νομαρχία) στον κύκλο (είσοδο πόλης)
- Τα οικήματα των στρατιωτικών απέναντι από το στρατόπεδο

- Το τελωνείο δίπλα από τον ΟΣΕ
- Καταστήματα αναψυχής και εστίασης στο ισόγειο κατοικιών

Όσοι επέλεξαν την επιλογή “ε” και έδωσαν δική τους απάντηση, σημείωσαν τα εξής:

- Ανεπαρκή πεζοδρόμια
- Δυσκολία κίνησης των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη
- Αναρχη στάθμευση πάνω σε πεζοδρόμια
- Υποβαθμισμένοι κοινόχρηστοι χώροι
- Το Δημαρχείου είναι χωροθετημένο σε ακατάλληλη θέση με ανεπάρκεια χώρων στάθμευσης και γενικότερα σε μέγιστο βαθμό οι δημόσιες υπηρεσίες βρίσκονται σε ακατάλληλες από πλευράς προσβασιμότητας και χώρων στάθμευσης θέσεις.
- Αυθαίρετη δόμηση
- Υπερεκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων

Όσον αφορά τις ελλείψεις που παρατηρούνται στην πόλη της Φλώρινας δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

Ελλείψεις	Άτομα
α. Έλλειψη συνοχής δημόσιων χώρων	14
β. Έλλειψη δικτύου ποδηλατοδρόμου	22
γ. Έλλειψη χώρων πρασίνου	7
δ. Έλλειψη χώρων αναψυχής	15
ε. Έλλειψη τουριστικά ελκυστικών υποδομών	19
στ. Άλλο	4

Παρατηρείται ότι, υπάρχει έλλειψη ενός δικτύου ποδηλατοδρόμου, καθώς και τουριστικά ελκυστικών υποδομών. Σημαντική είναι και η έλλειψη συνοχής δημόσιων χώρων και χώρων αναψυχής, ενώ οι χώροι πρασίνου (παρόλο που είναι κάτω από το προβλεπόμενο όριο του ΓΠΣ) θεωρούνται γενικά αρκετοί.

Όσοι επέλεξαν την επιλογή “στ” και έδωσαν δική τους απάντηση, σημείωσαν τα εξής:

- ✓ Έλλειψη χώρων στάθμευσης (κάτι που τονίστηκε στα περισσότερα ερωτηματολόγια)
- ✓ Έλλειψη οργανωμένου δικτύου κυκλοφορίας πεζών

- ✓ Έλλειψη οργανωμένης αστικής συγκοινωνίας
- ✓ Έλλειψη εγκαταστάσεων για τα ΑΜΕΑ
- ✓ Δεν έχει γίνει υπογειοποίηση των καλωδίων της ΔΕΗ
- ✓ Η πόλη δεν έχει δική της ταυτότητα
- ✓ Έλλειψη αθλητικών εγκαταστάσεων

Μέρος 4^ο: Πρόταση

Στο σκέλος της πρότασης, ζητήθηκε να ιεραρχηθούν οι παρακάτω δράσεις από το 1 (πιο σημαντική) προχωρώντας στην πιο ασήμαντη που ήταν το 11. Καθώς δεν είναι δυνατό να βγει ένα σαφές πόρισμα για την κάθε δράση, αφού οι απαντήσεις διέφεραν μεταξύ τους, έγινε μια απόπειρα για εξαγωγή συμπεράσματος μέσα από την άθροιση όλων των αριθμών κάθε δράσης και της μετέπειτα ιεράρχησης τους από το πιο χαμηλό στο πιο ψηλό σύνολο δηλαδή από την πιο σημαντική ως την πιο ασήμαντη δράση κατά την άποψη των ερωτηθέντων.

Δράσεις	Σύνολο
Προώθηση του τουρισμού	157
Ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης (branding, city marketing)	128
Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών	156
Θέσπιση όρων δόμησης και μορφολογικών κανόνων κτιρίων	131
Ειδικές ζώνες ανάπλασης	154
Αναθεώρηση ΓΠΣ	126
Νέες πεζοδρομήσεις	189
Αισθητική αναβάθμιση της πόλης	120
Βελτίωση του φωτισμού των δημοσίων χώρων	200
Προώθηση συνεργασίας Δημοσίου - Ιδιωτικού τομέα για την αξιοποίηση αξιόλογων διατηρητέων κτιρίων και άλλων αξιόλογων κτισμάτων	202
Χαρακτηρισμός περισσότερων κτιρίων ως διατηρητέα τα οποία δεν έχουν ληφθεί υπόψη	213

Σύμφωνα με τη συνολική βαθμολογία, η σειρά προτεραιότητας προκύπτει ως εξής:

1. Αισθητική αναβάθμιση της πόλης
2. Αναθεώρηση ΓΠΣ
3. Ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης (branding, city marketing)
4. Θέσπιση όρων δόμησης και μορφολογικών κανόνων κτιρίων
5. Ειδικές ζώνες ανάπλασης
6. Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών
7. Προώθηση του τουρισμού
8. Νέες πεζοδρομήσεις
9. Βελτίωση του φωτισμού των δημοσίων χώρων
10. Προώθηση συνεργασίας Δημοσίου - Ιδιωτικού τομέα για την αξιοποίηση αξιόλογων διατηρητέων κτιρίων και άλλων αξιόλογων κτισμάτων
11. Χαρακτηρισμός περισσότερων κτιρίων ως διατηρητέα τα οποία δεν έχουν ληφθεί υπόψη

Στην ερώτηση “Θεωρείτε ότι η υπάρχουσα εικόνα και πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας χρήζει κάποιας αλλαγής;”, στην οποία τα άτομα έπρεπε να κυκλώσουν μόνο μια επιλογή, απάντησαν ως εξής:

	Άτομα
α. Όχι, η εικόνα και η πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας είναι ικανοποιητικές, ως έχουν.	1
β. Πρέπει να γίνει βελτίωση τμημάτων της πόλης, μέσω αναπλάσεων	20
γ. Πρέπει να γίνει ολική αναγέννηση του κέντρου και των γύρω περιοχών.	6
ε. Άλλο	0

Ως εκ τούτου προκύπτει ότι, πρέπει να γίνει βελτίωση τμημάτων της πόλης, μέσω αναπλάσεων. Να σημειωθεί ότι, ενώ έπρεπε να επιλεγεί μόνο μια απάντηση, μερικοί ερωτηθέντες συμπλήρωσαν οικειοθελώς τις εξής προτάσεις στην τελευταία επιλογή “ε. Άλλο”, παρότι είχαν ήδη επιλέξει μια άλλη απάντηση:

- ✓ Βελτίωση δρόμων, πεζοδρομίων, δημιουργία χώρων στάθμευσης
- ✓ Διατήρηση, διαφύλαξη συνόλων διατηρητέων και όχι μεμονωμένα
- ✓ Καλύτερος φωτισμός στους δημόσιους χώρους
- ✓ Δημιουργία κοινόχρηστων χώρων

6.4 Αναλύσεις SWOT

Εν συνεχεία γίνονται δύο αναλύσεις SWOT (από τα αρχικά *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*, αντίστοιχα στα ελληνικά: πλεονεκτήματα, αδυναμίες, ευκαιρίες, απειλές) που προκύπτουν από όλη την ανάλυση που έγινε στα προηγούμενα κεφάλαια, τις νομοθετικές διατάξεις που δεν έχουν εφαρμοστεί και την άποψη των αρμόδιων φορέων. Η SWOT 1 αφορά την φυσιογνωμία και ρόλο της πόλης σαν σύνολο σε σχέση με την περιβάλλουσα περιοχή ενώ η SWOT 2 αφορά την ποιότητα του περιβάλλοντος και την λειτουργικότητα του κέντρου της.

SWOT 1: Φυσιογνωμία και ρόλο της πόλης της Φλώρινας σαν σύνολο σε σχέση με την περιβάλλουσα περιοχή

Πλεονεκτήματα

- Φυσική πύλη προς την Αλβανία και κυρίως την ΠΓΔΜ (FYROM).
- Πόλος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης του τομέα.
- Η ύπαρξη σημαντικών κοιτασμάτων λιγνίτη και τα δημόσια και ιδιωτικά ορυχεία.
- Ύπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος. Η περιοχή διακρίνεται για την παρθένα φυσική ομορφιά, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού του πλούσιου υδάτινου και ορεινού όγκου (έξι λίμνες, Εθνικός Δρυμός) και την ύπαρξη σημαντικών πολιτιστικών στοιχείων (Βυζαντινά μνημεία, ιστορικό κέντρο, παραδοσιακούς οικισμούς πινακοθήκη, αξιόλογης μουσικής δραστηριότητας). Τα παραπάνω χαρακτηριστικά, τα οποία μέχρι σήμερα δεν έχουν προβληθεί ικανοποιητικά καθιστούν την Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας σημαντικό τουριστικό πόλο έλξης της Περιφέρειας.
- Η ύπαρξη χιονοδρομικού κέντρου.
- Οι ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του Αγροτουρισμού.
- Η ύπαρξη Βιομηχανικής Περιοχής στα όρια του Δήμου Φλώρινας, καθώς και μεμονωμένων υποδομών αποθήκευσης και διανομής.
- Η μακρόχρονη παρουσία τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιοχή που στηρίζουν την αναπτυξιακή προσπάθεια της περιοχής.

- Η Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας διαθέτει, λόγω του ανάγλυφου και της ύπαρξης αρκετών εκτάσεων ένα ανεπτυγμένο πρωτογενή τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στην κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι περισσότερο ανεπτυγμένη στο βορειοδυτικό τμήμα της περιοχής (Πρέσπες), με την παραγωγή της παραδοσιακής καλλιέργειας του φασολιού (ΠΟΠ). Στην υπόλοιπη περιοχή υπάρχουν καλλιέργειες αμπελιών, σιτηρών, πιπεριάς, πατάτας, καλαμποκιού και ζωοτροφών. Το υφιστάμενο δυναμικό και οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη της Βιολογικής Κτηνοτροφίας και Γεωργίας.

Αδυναμίες

- Επιβαρυνόμενο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στον άξονα Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Αμυνταίου – Φλώρινας.
- Υψηλός βαθμός εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από τις δραστηριότητες της Δ.Ε.Η. και από τον κλάδο της γούνας, σε βάρος άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Χαμηλή επιχειρηματική κουλτούρα, εξαιτίας της ανταγωνιστικής προσφοράς απασχόλησης εκ μέρους της ΔΕΗ.
- Πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού στην ΠΕ Φλώρινας.
- Περιορισμένη χωρική κλίμακα ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ευκαιρίες

- Βελτίωση της προσβασιμότητας της με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και των Καθέτων Αξόνων
- Ενίσχυση της γνώσης και ανάπτυξη τεχνογνωσίας στα ζητήματα παραγωγής και διαχείρισης ενέργειας.
- Δυνατότητες επανάχρησης εγκαταστάσεων της ΔΕΗ που τίθενται σε αργία, με ένταξη αυτών στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.
- Ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων με τις Βαλκανικές Χώρες και διείδυση στη Βαλκανική αγορά.
- Ενίσχυση της θέσης της περιοχής αναφοράς ως χώρου παροχής υπηρεσιών, ανάπτυξης εμπορίου, δημιουργίας γνώσης (διαφοροποίηση, νέες τεχνολογίες, καινοτομίες)

- Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (παραγωγή και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, αξιοποίηση φυσικών πόρων και του πολιτισμού, ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού).

Απειλές

- Μειωμένη ελκυστικότητα για τους επισκέπτες, λόγω της γεωγραφικής θέσης που την καθιστά δυσπρόσιτη και την απομονώνει.
- Εγκατάλειψη διατηρητέων κτιρίων και κίνδυνος αλλοίωσης της ιδιαίτερης εικόνας της γραφικής πόλης.
- Η συνέχιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής και η πιθανή καθυστέρηση συμμόρφωσης με τις ευρωπαϊκές και εθνικές δεσμεύσεις αναφορικά με τον περιορισμό των ρύπων του διοξειδίου του άνθρακα.
- Η μονοδιάστατη απασχόληση στην ενέργεια και στη γούνα, εγκυμονεί κινδύνους σε περιόδους ύφεσης των παραπάνω τομέων. («Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2012-2016»).
- Η ενδεχόμενη περαιτέρω μεταφορά Πανεπιστημιακών τμημάτων (μέχρι στιγμής έχει μεταφερθεί το Διαβαλκανικό μετά την εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά) και του στρατού θα οδηγήσει σε υποβάθμιση και μαρασμό της περιοχής.
- Το ενδεχόμενο κλείσιμο του Νοσοκομείου, το οποίο φημολογείται εδώ και αρκετό καιρό λόγω έλλειψης προσωπικού και πόρων, θα αποτελέσει μεγάλη απώλεια για τους κατοίκους της ΠΕ Φλώρινας.

SWOT 2: Ποιότητα του περιβάλλοντος και την λειτουργικότητα του κέντρου της πόλης της Φλώρινας

Πλεονεκτήματα

- Τα μεταφορικά δίκτυα λειτουργούν αρκετά ικανοποιητικά.
- Το κτιριακό απόθεμα της πόλης είναι σε αρκετά καλή κατάσταση.
- Δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός ακατάλληλων χρήσεων και δυσπρόσιτων περιοχών.
- Ιδιαίτερος χαρακτήρας πόλης.

Αδυναμίες

- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης δεν έχουν αξιοποιηθεί- αναδειχθεί κατάλληλα, ώστε να είναι ελκυστική προς τους τουρίστες.
- Υπάρχουν κατά πολύ προβλήματα ποιότητας ιδιωτικών κατασκευών, που υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της πόλης.
- Η κίνηση των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη επιτυγχάνεται ελάχιστα.
- Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, που έκλεισαν, επηρέασαν πολύ αρνητικά την πόλη της Φλώρινας
- Οι δρόμοι και οι χώροι αναψυχής δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση.
- Στην πόλη υπάρχει σε μεγάλο βαθμό μαρασμός διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων, καθώς και αισθητικά υποβαθμισμένες περιοχές.
- Δυσκολία κίνησης των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη.
- Άναρχη στάθμευση πάνω σε πεζοδρόμια.
- Έλλειψη ενός δικτύου ποδηλατοδρόμου.
- Έλλειψη τουριστικά ελκυστικών υποδομών.
- Έλλειψη συνοχής δημόσιων χώρων και χώρων αναψυχής.

Ευκαιρίες

- Οι κοντινές αποστάσεις μέσα στο κέντρο εξαλείφουν χρονικούς και χωρικούς περιορισμούς
- Το μεγαλύτερο μέρος των διατηρητέων είναι συγκεντρωμένο στο ιστορικό κέντρο και συνεπώς εύκολα προσβάσιμο και επισκέψιμο
- Η δημιουργία (σχεδιασμός) πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη είναι αρκετά εύκολη
- Καθώς η πόλη είναι αραιοδομημένη υπάρχει σχετική ευκολία δημιουργίας σύγχρονων και αναβαθμισμένων περιοχών κατοικίας και βελτίωση των υπαρχόντων
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης την καθιστούν γραφική και τουριστικά ελκυστική

Απειλές: Πλήρης εγκατάλειψη των διατηρητέων και άλλων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πόλης.

6.5 Συμπεράσματα

Στο ΓΠΣ Φλώρινας, πέρα από τους όρους δόμησης και τις χρήσεις γης ορίζονται διατάξεις οι οποίες αφορούν την γενική εκτίμηση της χωρητικότητας των πολεοδομικών ενοτήτων για την επόμενη πενταετία, των αναγκών σε γη (εκτάρια) για κοινωνική υποδομή επιπέδου πόλης και των αναγκών σε γη για τις πολεοδομικές ενότητες. Την δημιουργία Ζωνών οικονομικών και θεσμικών κινήτρων, την προστασία περιβάλλοντος και δημιουργία χώρων αστικού και περιαστικού πρασίνου, τα δίκτυα υποδομής και την ασφάλεια και πυροπροστασία της πόλης από τις θεομηνίες, τις πυρκαγιές και τους σεισμούς

Στον υπερκείμενο σχεδιασμό, οι κατευθύνσεις του ΓΠΧΣΑΑ που αφορούν την Φλώρινα έχουν να κάνουν με την ανάπτυξης δικτύων συνεργασίας μεταξύ γειτονικών αστικών κέντρων, τη νέα χάραξη, ολοκλήρωση και διαρκής αναβάθμιση του οδικού άξονα “Κοζάνη – Πτολεμαΐδα – Φλώρινα – Νίκη”, την επέκταση και αναβάθμισης των υφιστάμενων υπηρεσιών σιδηρόδρομου προαστιακού τύπου, την δημιουργία υποδομών δικτύου φυσικού αερίου, την διαχείριση κοινών υδατικών πόρων, την προώθηση διασυνοριακών δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη επιχειρηματικών συνεργασιών

Σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας, ο ρόλος της Φλώρινας θα πρέπει να επικεντρωθεί αφενός στην βιομηχανική και εμπορική δραστηριότητα με έμφαση στις εξαγωγές, αφετέρου στην ανάπτυξη των γειτονικών αγροτικών και τουριστικών περιοχών Πισοδερίου-Πρεσπών-Νυμφαίου του ορεινού όγκου Βιτσίου. Η Φλώρινα προτείνεται να αναπτυχθεί ως τουριστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, αφού διαθέτει ιδιαίτερη τοπική καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική παράδοση και να προβληθεί ως κέντρο με βάση την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ακόμα, προτείνονται η βελτίωση της υποδομής του Νοσοκομείου, η ολοκλήρωση και βελτίωση του μεταφορικού δικτύου (ολοκλήρωση Εγνατίας και κάθετων οδών, επέκταση σιδηροδρομικής γραμμής ως την Κρυσταλλοπηγή και διασύνδεση με τον αλβανικό σιδηρόδρομο για την διασφάλιση σιδηροδρομικής πρόσβασης της Ελλάδας στις ακτές της Αδριατικής, εγκατάσταση και λειτουργία ηλεκτροκίνητου σιδηροδρόμου προαστιακού τύπου για σύνδεση Φλώρινας με Αμύνταιο, Πτολεμαΐδα, Κοζάνη) και η υλοποίηση δικτύου τηλεθέρμανσης.

Σύμφωνα με την μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας του 2015, η Φλώρινα καλείται να αξιοποιήσει το πλεονέκτημα της γειτνίασής της με τη FYROM καθώς και την υπό ολοκλήρωση μεταφορική υποδομή (Κάθετος Άξονας Κοζάνη-Φλώρινα-Νίκη) και να αναλάβει το ρόλο πύλης εισόδου στην Περιφέρεια και τη Χώρα από τη FYROM. Επιπλέον, η Φλώρινα προτείνεται να λειτουργήσει ως κέντρο υποστήριξης των αγροτικών και τουριστικών περιοχών της ενιαίας Αναπτυξιακής Ενότητας Δήμων Φλώρινας και Πρεσπών, εξασφαλίζοντας τις απαραίτητες εξυπηρετήσεις τόσο σε επίπεδο διοικητικής και κοινωνικής υποδομής όσο και σε επίπεδο τουριστικής υποδομής.

Απαιτούνται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφενός θα αναδεικνύουν τον αναπτυξιακό ρόλο της Φλώρινας και αφετέρου θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Ειδικότερη έμφαση δίνεται στην προβολή της σχέσης της πόλης με το υδάτινο στοιχείο (Σακουλέβας ποταμός). Επιπλέον, για την ανάδειξη του ρόλου της πόλης επιδιώκεται η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού.

Όσον, αφορά την έρευνα συμμετείχαν 27 Μηχανικοί μέσα από απαντήσεις σε ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στην Τεχνική υπηρεσία του Δήμου, στην υπηρεσία προγραμματισμού, οργάνωσης και πληροφορικής, στην Πολεοδομία, στην Περιφέρεια (πρώην Νομαρχία), καθώς και σε διάφορα ιδιωτικά γραφεία Μηχανικών της πόλης.

Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο μέρος αφορά ερωτήσεις για την υφιστάμενη κατάσταση και εικόνα της Φλώρινας Το δεύτερο σκέλος, αφορά τις υλοποιημένες παρεμβάσεις μετά το 1996. Το τρίτο μέρος αφορά τον εντοπισμό των προβλημάτων και των ελλείψεων. Τέλος, το τέταρτο μέρος, αφορά την πρόταση που θα γίνει στην παρούσα εργασία Αυτό έγινε προκειμένου να υπάρχει μια κατεύθυνση προς την οποία θα πορευτεί η τελική πρόταση αστικής ανάπλασης ή αναγέννησης της πόλης της Φλώρινας. Τα συμπεράσματα που βγήκαν από το ερωτηματολόγιο είναι τα εξής:

- Η θέση της Φλώρινας την καθιστά λίγο έως αρκετά προσβάσιμη σαν πόλη στους εξωτερικούς επισκέπτες.
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης έχουν αξιοποιηθεί- αναδειχθεί ελάχιστα, ώστε να είναι ελκυστική προς τους τουρίστες.

- Υπάρχουν κατά πολύ προβλήματα ποιότητας ιδιωτικών κατασκευών, που υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της πόλης.
- Η κίνηση των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη επιτυγχάνεται ελάχιστα.
- Τα μεταφορικά δίκτυα λειτουργούν αρκετά ικανοποιητικά.
- Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, που έκλεισαν, επηρέασαν πολύ έως πάρα πολύ αρνητικά την πόλη της Φλώρινας.
- Η δημιουργία (σχεδιασμός) πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη είναι αρκετά εύκολη.
- Οι δρόμοι βρίσκονται λίγο έως καθόλου σε καλή κατάσταση.
- Οι χώροι αναψυχής βρίσκονται λίγο έως αρκετά σε καλή κατάσταση.
- Οι δημόσιοι χώροι δεν είναι σε καλή κατάσταση.
- Το κτιριακό απόθεμα της πόλης είναι σε αρκετά καλή κατάσταση.

Όσον αφορά τις αναπλάσεις:

- Συμπεραίνεται ότι, η ανάπλαση του ποταμού Σακουλέβα το 2006 όπως και αυτή του 2013 και της περιοχής της ΜΠΟΥΑΤ, καθιστούν αρκετά ελκυστική την περιοχή, ωστόσο σε γενικές γραμμές δεν είναι ικανοποιητικές.
- Η ανάπλαση της Κεντρικής Πλατείας δεν είναι ικανοποιητική.
- Οι αναπλάσεις του Νέου Πάρκου είναι μέτρια έως αρκετά ικανοποιητικές
- Η ανάπλαση της λεωφόρου Μοναστηρίου είναι πολύ ικανοποιητική

Συμπεραίνονται, επίσης, τα εξής:

- Στην πόλη υπάρχει σε μεγάλο βαθμό μαρasmus διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων, καθώς και αισθητικά δυσπρόσιτες περιοχές.
- Οι ακατάλληλες χρήσεις και οι δυσπρόσιτες περιοχές είναι ελάχιστες.
- Δυσκολία κίνησης των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη
- Άναρχη στάθμευση πάνω σε πεζοδρόμια
- Υποβαθμισμένοι κοινόχρηστοι χώροι
- Έλλειψη ενός δικτύου ποδηλατοδρόμου, καθώς και
- Έλλειψη τουριστικά ελκυστικών υποδομών
- Έλλειψη συνοχής δημόσιων χώρων και χώρων αναψυχής, ενώ
- Οι χώροι πρασίνου (παρόλο που είναι κάτω από το προβλεπόμενο όριο του ΓΠΣ) θεωρούνται γενικά αρκετοί.

Σύμφωνα με τη συνολική βαθμολογία, η σειρά προτεραιότητας των δράσεων αναδεικνύει στις τρεις κυριότερες δράσεις την αισθητική αναβάθμιση της πόλης, την αναθεώρηση του ΓΠΣ και την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης, ενώ τελευταία δράση είναι ο χαρακτηρισμός περισσότερων κτιρίων ως διατηρητέα τα οποία δεν έχουν ληφθεί υπόψη. Τέλος, προκύπτει ότι, πρέπει να γίνει βελτίωση τμημάτων της πόλης, μέσω αναπλάσεων.

Όσον αφορά τις αναλύσεις SWOT προκύπτει ότι η φυσιογνωμία και ο ρόλος της πόλης της Φλώρινας σαν σύνολο σε σχέση με την περιβάλλουσα περιοχή έχει τα εξής πλεονεκτήματα κοιτασμάτων λιγνίτη, τουριστικούς πόρους, ανθρωπογενείς και φυσικούς, ΒΠΠΕ, ανεπτυγμένη γεωργία και τμήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα μειονεκτήματα της είναι η γήρανση του πληθυσμού, το επιβαρυνόμενο περιβάλλον και η εξάρτηση από την λειτουργία της ΔΕΗ, και η έλλειψη επιχειρηματικών κινήσεων. Ως ευκαιρίες παρουσιάζονται η βελτίωση της σχέσης με τις γειτονικές χώρες, η βελτίωση των οδικών αξόνων και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, ενώ ως απειλές η απομόνωση λόγω γεωγραφικής θέσης, η μελλοντική μεταφορά επιπέδων Πανεπιστημιακών τμημάτων, η εγκατάλειψη των διατηρητέων, η περιβαλλοντική υποβάθμιση καθώς και το κλείσιμο του Γενικού Νοσοκομείου.

Όσον αφορά την ποιότητα του περιβάλλοντος και την λειτουργικότητα του κέντρου της πόλης της Φλώρινας τα πλεονεκτήματα έχουν να κάνουν με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πόλης, την καλή λειτουργία των μεταφορικών δικτύων και την καλή κατάσταση των κτιρίων σε συνδυασμό με την σχετική έλλειψη ακατάλληλων χρήσεων και δυσπρόσιτων περιοχών. Οι αδυναμίες έχουν να κάνουν με την κακή κατάσταση ορισμένων ιδιωτικών κατασκευών, των δρόμων και των χώρων αναψυχής, την έλλειψη έργων υπέρ των ΑΜΕΑ, την έλλειψη ανάδειξης του ιδιαίτερου χαρακτήρα της πόλης, την άναρχη στάθμευση και την έλλειψη οργανωμένου δικτύου πεζοδρομίων-ποδηλατοδρόμων και συνοχής δημόσιων χώρων.

Ευκαιρίες αποτελούν οι κοντινές αποστάσεις μέσα στο κέντρο, το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των διατηρητέων είναι συγκεντρωμένο στο ιστορικό κέντρο και συνεπώς εύκολα προσβάσιμο και επισκέψιμο, η ευκολία δημιουργίας πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη και η προσέλκυση τουριστών λόγω της ιδιαίτερης εικόνας της πόλης. Τέλος, απειλή αποτελεί η πλήρης εγκατάλειψη των διατηρητέων και άλλων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πόλης.

7. ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι στόχοι της προτεινόμενης αστικής ανάπλασης, οι άξονες δράσεων, οι αρμόδιοι φορείς και η προτεινόμενη αστική ανάπλαση με σχέδιο που δημιουργήθηκε στο σχεδιαστικό πρόγραμμα Autocad 2014.

7.1 Στόχοι ανάπλασης

Κεντρικός στόχος της ολοκληρωμένης παρέμβασης αστικής ανάπλασης, είναι η ανασυγκρότηση και αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των αστικών περιοχών με εντοπισμένα προβλήματα και ελλείψεις και εξειδικεύεται στους εξής ειδικούς στόχους που αφορούν τη :

- Βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση στην προστασία και βελτίωση του αστικού χώρου σε όλες τις συνιστώσες του :
 - ❖ Στο φυσικό περιβάλλον: αντιμετώπιση ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, επιφανειακής υδάτων, ηχορύπανσης), διαχείριση υδάτων, ανάπτυξη αστικού πρασίνου,
 - ❖ Στο δομημένο περιβάλλον: παρέμβαση στα μορφολογικά χαρακτηριστικά του αστικού χώρου, διευθετήσεις του δημόσιου χώρου, οδικό δίκτυο, διαχείριση κτιριακού αποθέματος
 - ❖ Στις αστικές λειτουργίες: ανελαστικές αστικές υποδομές (ύδρευσης, διαχείρισης αποβλήτων), μεταφορές, κυκλοφορία πεζών και οχημάτων
- Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής, με έμφαση στην ολοκληρωμένη προσέγγιση προβλημάτων που επηρεάζουν την τοπική κοινωνία.
- Εξάλειψη του μεγαλύτερου δυνατού μέρους των προβλημάτων, των αδυναμιών και των ελλείψεων που εντοπίστηκαν παραπάνω, καθώς και την προστασία, διατήρηση και προβολή όλων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πόλης της Φλώρινας. Πιο συγκεκριμένα και με βάση την έρευνα που έγινε στους ερωτηθέντες, παρουσιάζονται οι εξής επιμέρους στόχοι:
 - ❖ Ανάδειξη του αναπτυξιακού ρόλου της πόλης και την διασφάλιση της απαιτούμενης ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και την παραμονή τους στην περιοχή

- ❖ Ανάδειξη του υδάτινου στοιχείου και ειδικότερα του ποταμού Σακουλέβα, που διέρχεται μέσα από την πόλη
- ❖ Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, της εικόνας της και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της
- ❖ Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων
- ❖ Δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής
- ❖ Επίτευξη αβίαστης κίνησης των ΑΜΕΑ μέσα στην πόλη, δημιουργία έργων υπέρ των ΑΜΕΑ
- ❖ Βελτίωση του υπάρχοντος οδικού δικτύου, των πεζοδρόμων
- ❖ Βελτίωση των χώρων αναψυχής και των δημόσιων χώρων και δημιουργία νέων καθώς και δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου
- ❖ Επίτευξη συνοχής δημόσιων χώρων
- ❖ Επίτευξη λειτουργικότητας
- ❖ Ενίσχυση της κοινωνικής ανάπτυξης και συνοχής
- ❖ Ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης
- ❖ Αξιοποίηση διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων, καθώς επίσης και διατήρηση, διαφύλαξη του συνόλου των διατηρητέων
- ❖ Αισθητική αναβάθμιση περιοχής
- ❖ Καμία δυσπρόσιτη ή απομονωμένη περιοχή
- ❖ Ενίσχυση της ταυτότητας της πόλης μέσω ανάδειξης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της
- ❖ Ενιαία μορφοποίηση χαρακτηριστικών πόλης (πχ ίδια παγκάκια, λάμπες, κάδοι απορριμμάτων σε όλη την πόλη)
- ❖ Δημιουργία χώρων στάθμευσης (και ειδικά στη Δημοτική αγορά και στο Δημαρχείο, όπως τονίστηκε από τους ερωτηθέντες των ερωτηματολογίων)
- ❖ Καλύτερος φωτισμός στους δημόσιους χώρους
- ❖ Αναθεώρηση του ΓΠΣ.

Επίσης, από αυτά που προέβλεπε το ΓΠΣ του 1986, υπάρχει ακόμα ανάγκη για την υλοποίηση των εξής:

- Δημιουργία δικτύου πρασίνου και χώρων αναψυχής στον πολεοδομικό ιστό και στις επεκτάσεις καθώς και μικρότερων χώρων πρασίνου στις πολεοδομικές ενότητες- γειτονιές (πλατείες, πάρκα, κοινόχρηστους χώρους πρασίνου και τις κυκλοφοριακές νησίδες).
- Περιβαλλοντική αναβάθμιση- εξυγίανση τμημάτων του παραδοσιακού ιστού.
- Ιεράρχηση του οδικού δικτύου σε ελεύθερες λεωφόρους και αρτηρίες συλλεκτηρίους και τοπικό οδικό δίκτυο.
- Οι οδοί στα όρια των πολεοδομικών ενοτήτων να αποτελούν το κύριο σύστημα συλλεκτηρίων.
- Οργάνωση συστήματος τοπικών δρόμων και πεζοδρόμων.
- Χωροθέτηση και δημιουργία σταθμού λεωφορείων- φορτηγών αυτοκινήτων στην είσοδο της πόλης.
- Επέκταση και βελτίωση του υπάρχοντος δικτύου ύδρευσης
- Επέκταση και βελτίωση του δικτύου όμβριων με αύξηση των διατομών των αγωγών
- Επέκταση και βελτίωση του δικτύου ακαθάρτων και καθορισμό της θέσης εγκατάστασης του σταθμού καθαρισμού των λυμάτων.
- Βελτίωση και επέκταση του υπάρχοντος δικτύου της ΔΕΗ
- Επέκταση του δικτύου του ΟΤΕ στις περιοχές επέκτασης και αύξηση των παροχών του ΟΤΕ. Αύξηση δικτύου υδροληψίας στην πόλη και στις επεκτάσεις της
- Καθορισμός των χώρων συγκέντρωσης του πληθυσμού σε όλη την έκταση της πόλης σε περίπτωση θεομηνιών
- Χάραξη και δημιουργία ζωνών πυροπροστασίας

7.2 Άξονες Δράσεων

Στον κάτωθι πίνακα παρουσιάζονται οι Άξονες Δράσεων για την υλοποίηση των στόχων της Ολοκληρωμένης παρέμβασης Ανάπλασης μαζί με τα επιμέρους μέτρα:

Πίνακας 39: Άξονες Δράσεων Ολοκληρωμένης Παρέμβασης Αστικής Ανάπλασης

A/A	Άξονες Δράσεων
1. Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής	
1.1	Αναπλάσεις στον αστικό χώρο, για την απόδοση ολοκληρωμένων δημόσιων χώρων κοινωνικών λειτουργιών και αναψυχής και πιο συγκεκριμένα:
1.1.1	Διαμόρφωση κοινοχρήστων χώρων περιοχής ποταμού Σακουλέβα από την πλατεία Ηρώων έως την γέφυρα της Γεωργικής Σχολής.
1.1.2	Ανάπλαση τμήματος ποταμού Σακουλέβα από την Γέφυρα των Δικαστηρίων έως τον Άγιο Νικόλαο ως προς την πλακόστρωση των παραποτάμιων οδών
1.1.3	Κατασκευή κρηπιδότοιχων, έργων υποδομής και διαμόρφωσης τελικής στάθμης των παραποτάμιων οδών του ποταμού Σακουλέβα από την πλατεία Ηρώων έως την γέφυρα της Γεωργικής Σχολής
1.2	Ενεργειακές Αναβαθμίσεις & Δράσεις Εξοικονόμησης Ενέργειας Κτιριακών Υποδομών.
1.3	Ενεργειακοί Φωτισμοί: Ποταμού Σακουλέβα - Κεντρικών οδών περιοχής παρέμβασης
1.4	Στέγαστρα & σκιάδια ειδικού τύπου κεντρικής πλατείας & κοινόχρηστων χώρων περιοχής παρέμβασης
1.5	Βελτίωση των υποδομών του αστικού χώρου που συμβάλουν στην ασφάλεια και προάγουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων
1.6	Δημιουργία, βελτίωση και εξοπλισμός χώρων πρασίνου, πλατειών
1.7	Κατασκευή δημόσιων χώρων στάθμευσης, διαμόρφωση των κρασπέδων για την αποτροπή της παράνομης στάθμευσης οχημάτων
1.8	Προμήθεια και εγκατάσταση αστικού εξοπλισμού, για την βελτίωση των λειτουργιών των κοινόχρηστων δημόσιων χώρων

1.9	Ανέγερση-ανακαίνιση κτιρίων για εγκατάσταση διοικητικών και οικονομικών δραστηριοτήτων (ενδεχόμενη μεταφορά Δημαρχείου, η τοποθεσία του οποίου, όπως τονίστηκε από τους ερωτηθέντες μηχανικούς, δεν είναι η κατάλληλη)
1.10	Εξυγίανση εκτάσεων που έχουν υποστεί ρύπανση (σκουπίδια κλπ)
1.11	Βελτίωση, επέκταση και κατασκευή νέων, δικτύων διαχείρισης αποβλήτων, απορριμμάτων και δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης
1.12	Ανάπτυξη ενεργειακών συστημάτων με την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ορθολογική ενεργειακή διαχείριση (π.χ. συστήματα τηλεθέρμανσης, φωτοβολταϊκών τόξων, βιοκλιματικών συστημάτων)
1.13	Δημιουργία υποδομών που αυξάνουν τις δυνατότητες αξιοποίησης συγκριτικών φυσικών πλεονεκτημάτων των περιοχών για την οικονομική τους ανάπτυξη, ιδιαίτερα μέσα από την ήπια διαχείριση και αξιοποίηση φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων που διαπερνούν τον αστικό χώρο (π.χ. ποταμού) στην λογική της ήπιας και οικολογικής οικονομικής ανάπτυξης
2. Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία και Πολιτισμός	
2.1	Βελτίωση & Διαμόρφωση υποδομών εγκαταστάσεων προνοιακού χαρακτήρα
2.2	Δράσεις εξειδικευμένης κατάρτισης απασχολούμενων – επαγγελματιών
2.3	Ψηφιακές Δράσεις & Δημιουργία e-Πύλης Πολιτισμού Φλώρινας
2.4	Διαμόρφωση χώρου ως σημείο ενημέρωσης δημοτών – επισκεπτών & ως σημείο εκθεσιακής προβολής (τοπικών προϊόντων, εικαστικών έργων Πανεπιστημίου κλπ) (Όροφος κτιρίου ΚΑΠΗ)
2.5	Ενισχύσεις Δράσεων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) περιοχής

2.6	Βελτίωση εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης: κατασκευή προσθηκών των σχολικών κτιρίων στις μονάδες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προμήθεια εξοπλισμού, βελτίωση συμπλήρωση των υφιστάμενων υποδομών ή/και δημιουργία νέων υποδομών προσπέλασης, για την κάλυψη των αναγκών πρόσβασης ατόμων με κινητικές δυσκολίες
2.7	Βελτίωση εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για άτομα με ειδικές ανάγκες και ικανότητες
2.8	Βελτίωση εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για άτομα με ειδικές ανάγκες και ικανότητες
2.9	Βελτίωση-επέκταση κτιριακών και άλλων υποδομών των ΑΕΙ και ΤΕΙ
2.10	Επέκταση του συστήματος βιβλιοθηκών και ανάπτυξη εργαστηρίων πληροφορικής, τεχνολογίας και φυσικών επιστημών
2.11	Ανάδειξη κτιρίων & χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος με έμφαση στα 3 Μεταβυζαντινά Μνημεία: Κουλές, Λουτρό, Μιναρές, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και τους Χώρους ΦΣΦ Αριστοτέλη, για την ανάδειξη αρχαιολογικής-ιστορικής διαδρομής εντός του αστικού ιστού με στόχο την ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας και την δημιουργία δευτερογενών ωφελειών στην απασχόληση, σε τοπική κλίμακα
2.13	Συντήρηση και βελτίωση των μουσειακών χώρων
2.14	Ανάπτυξη σύγχρονων εργαλείων για υποστήριξη, προβολή και ανάδειξη πολιτιστικών πόρων
2.15	Αισθητική αποκατάσταση – συντήρηση όψεων κτιρίων περιοχής παρέμβασης και ιδιαίτερα αρχιτεκτονική ανάδειξη διατηρητέων δημόσιων κτηρίων

2.16	Κατασκευή, επισκευή και εξοπλισμός κτιριακής υποδομής Παιδικών Σταθμών, Βρεφονηπιακών Σταθμών, Σταθμών Ολοκληρωμένης φροντίδας, Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (Κ.ΑΠ), Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (Κ.ΑΠ ΜΕΑ), Μονάδες “Βοήθεια στο σπίτι”, Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, Ιατροκοινωνικών Κέντρων
3. Υποδομές Μεταφοράς	
3.1	Ενίσχυση των δικτύων δημόσιας μεταφοράς και των συγκοινωνιών
3.2	Έργα διασύνδεσης των συστημάτων μεταφοράς με το Περιφερειακό ή Εθνικό μεταφορικό δίκτυο
3.3	Προμήθεια και εγκατάσταση για λειτουργία λογισμικού και εξοπλισμού για την παροχή υπηρεσιών τηλεματικής με την εισαγωγή συστημάτων για την μεταφορά δεδομένων του μεταφορικού δικτύου
3.4	Προμήθεια “καθαρών” οχημάτων δημόσιων μεταφορών αντιρρυπαντικής τεχνολογίας
3.5	Ανάπτυξη συστημάτων μεταφορών “εκτάκτων καταστάσεων, για την αντιμετώπιση των επειγόντων αναγκών μετακίνησης σε περιόδους θεομηνιών, σεισμών, πλημμύρων
3.6	Κατασκευή, ανακατασκευή οδών, πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων
4. Τεχνολογική Ανάπτυξη	
4.1	Ανάπτυξη εγκατάσταση τεχνολογιών και συστημάτων για την “Κοινωνία της Πληροφορίας”
4.2	Προμήθεια, παραγωγή νέων τεχνολογικών και καινοτομικών προϊόντων και εργαλείων για την υποστήριξη έργων και ενεργειών των τομέων Αστικής ανάπλασης, Μεταφορών, Περιβάλλοντος, Επιχειρηματικής ανάπτυξης, Εκπαίδευσης, Πολιτισμού
4.3	Βελτίωση διοικητικών υπηρεσιών, νέες δομές διαχείρισης της πληροφορίας, τεχνολογική αναδιοργάνωση-εκσυγχρονισμός διοικητικών υπηρεσιών

4.4	Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός δομών υποστήριξης των Επιχειρήσεων
4.5	Παραγωγή και εγκατάσταση συστημάτων τηλεργασίας, δικτύου Internet, υποστήριξη για την διάδοση της χρήσης των νέων τεχνολογιών, εκπαίδευση, πληροφόρηση, επικοινωνία

Πηγή: Επιχειρησιακό σχέδιο βιώσιμης αστικής ανάπτυξης Φλώρινας, Αναπτυξιακή Νομού Ημαθίας, ίδια επεξεργασία

7.3 Αρμόδιοι Φορείς

Παρακάτω παρουσιάζονται οι αρμόδιοι φορείς για την υλοποίηση των δράσεων:

- Δημόσιες Υπηρεσίες και ΝΠΔΔ, για πράξεις των τομέων Αστικής Ανάπτυξης, Υποδομών Μεταφορών, Περιβάλλοντος, Υγείας και Πρόνοιας, Πολιτισμού και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
- Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού και τα ΝΠΔΔ που προβλέπονται από τον Δημοτικό και Νομαρχιακό Κώδικα, για όλες τις παραπάνω πράξεις καθώς και για πράξεις του τομέα Εκπαίδευσης
- Οργανισμοί εποπτευόμενοι από το Ελληνικό Δημόσιο, για πράξεις των τομέων Αστικής Ανάπτυξης, Επιχειρηματικής Ανάπτυξης, Υποδομών Μεταφορών, Περιβάλλοντος, Υγείας και Πρόνοιας, Πολιτισμού και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
- Προνοιακοί Οργανισμοί εποπτευόμενοι από το Ελληνικό Δημόσιο, για πράξεις του τομέα Υποδομών Υγείας και Πρόνοιας
- Οργανώσεις Εργοδοτών και Εργαζομένων, για πράξεις των τομέων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.
- Σύλλογοι και Σωματεία, για πράξεις των τομέων Επιχειρηματικής Ανάπτυξης, Υποδομών Υγείας, Πρόνοιας και Πολιτισμού
- Αστικές μη Κερδοσκοπικές Εταιρίες τοπικής βάσης, για πράξεις των τομέων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, Υποδομών Υγείας, Πρόνοιας, Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για πράξεις των τομέων Τεχνολογικής Ανάπτυξης, Υποδομών Υγείας, Πρόνοιας, και Περιβάλλοντος
- Ο Ο.Α.Ε.Δ. (για το μέτρο 2.2)
- Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
- Δημοτικές Επιχειρήσεις

7.4 Προτεινόμενη ανάπλαση αστικού ιστού Φλώρινας

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται ο χάρτης Δ(βρίσκεται στον φάκελο εργασίας), ο οποίος απεικονίζει την προτεινόμενη ανάπλαση της πόλης. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, δηλαδή τις ελλείψεις και τα προβλήματα που εντοπίστηκαν από την ανάλυση και τους αρμόδιους φορείς της πόλης, όπως επίσης και τους στόχους και τους άξονες δράσης, που τέθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, στο σχέδιο του χάρτη Δ έγινε μια πρόταση δημιουργίας περισσότερων χώρων πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός συνεχόμενου δικτύου πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης, όπου αυτό ήταν δυνατόν, καθώς και η μεταφορά του στρατοπέδου από το κέντρο της πόλης, για τη δημιουργία ενός πάρκου με κοινόχρηστους χώρους, χώρους πρασίνου, υδάτινο στοιχείο και διαδρομές για περίπατο για τους πεζούς, καθώς και για τους ποδηλάτες της πόλης.

Το σχέδιο ανάπλασης δημιουργήθηκε με το πρόγραμμα Autocad 2014,έχοντας ως σημείο αναφοράς το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης, που ψηφιοποιήθηκε, με ίδια επεξεργασία, μέσα από εικόνες του Googlemaps. Ο σχεδιασμός των διαδρομών έγινε με σεβασμό της υπάρχουσας ρυμοτομίας, των κτιρίων και των οδικών αξόνων. Πιο συγκεκριμένα, η πεζοδρόμηση έγινε όπου κρίθηκε ότι είναι αναγκαίο και ότι δεν θα προκαλέσει προβλήματα στην κυκλοφορία των οχημάτων, ενώ στην δημιουργία νέων οικοδομικών τετραγώνων στις αχανείς, αδιαμόρφωτες εκτάσεις, που εντοπίζονται κυρίως στα δυο άκρα της πόλης το βορειοανατολικό και το δυτικό, κύριο κριτήριο ήταν η συνέχιση των υπάρχοντων διαδρομών των οδικών αξόνων και η δημιουργία λειτουργικών πεζοδρομημένων γειτονιών που θα διαθέτουν όσο είναι δυνατόν δικούς τους κοινόχρηστους χώρους, καθώς και χώρους πρασίνου και στάθμευσης.

Επιπροσθέτως, έγινε διάνοιξη δρόμου προς τον σιδηροδρομικό σταθμό από το ποτάμι, ώστε να υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση σε αυτόν, καθώς η υπάρχουσα κατάσταση τον καθιστά αποκομμένο από την πλευρά του ποταμού. Η διαδρομή από την πίσω πλευρά της περιοχής του Αγίου Νικολάου αναδείχθηκε και βελτιώθηκε από την πλατεία Ηρώων ως τον Άγιο Νικόλαο, καθώς είναι ιδιαίτερα αξιόλογη και προσφέρεται για περιπάτους. Να αναφερθεί ότι μια από τις βασικές συνιστώσες δημιουργίας του δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων από το ένα άκρο της πόλης στο άλλο, πέρα από την διευκόλυνση των κατοίκων και την σύνδεση των δυο άκρων της πόλης, είναι και η πιο εύκολη μετάβαση των φοιτητών από τις σχολές τους και την φοιτητική εστία (που

βρίσκεται έναν δρόμο πάνω από τα ΤΕΙ Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής) στο κέντρο και αντίστροφα.

Έπειτα, προτείνεται, η φύτευση δέντρων και θάμνων ίδιου τύπου κατά μήκους των πεζοδρομήσεων, για την αισθητική αναβάθμιση των διαδρομών και τη δημιουργία μιας ομοιόμορφης εικόνας της πόλης στον επισκέπτη, μαζί με την ταυτόχρονη τοποθέτηση ίδιου τύπου κάδων απορριμμάτων και παγκακιών. Τέλος, πολύ σημαντική είναι η βελτίωση του φωτισμού των περιοχών της πόλης, με την τοποθέτηση λαμπτήρων ίδιου τύπου σε όλους τους δρόμους που θα ανάβουν από νωρίς το απόγευμα, ώστε καμία περιοχή να μην είναι σκοτεινή και απρόσιτη.

Ως τεχνική λεπτομέρεια να αναφερθεί ότι με κόκκινο συμβολίστηκαν οι οικοδομικές γραμμές των οικοδομικών τετραγώνων και με πράσινο οι ρυμοτομικές γραμμές, όπως είθισται να συμβολίζονται σε όλα τα σχέδια. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι η ρυμοτομική γραμμή ξεχωρίζει το οικοδομικό τετράγωνο από τον κοινόχρηστο χώρο, ενώ η οικοδομική γραμμή ορίζει τον οικοδομήσιμο χώρο. Λόγω έλλειψης στοιχείων στις αρμόδιες υπηρεσίες, η εγκυρότητα τους δεν ήταν δυνατόν να ελεγχθεί στο εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο και, έτσι οι γραμμές αυτές δημιουργήθηκαν αυθαίρετα με την αποδοχή ενός υποθετικού σεναρίου ότι δεν ταυτίζονται μεταξύ τους σε κανένα οικοδομικό τετράγωνο.

7.5 Συμπεράσματα

Κεντρικός στόχος της ολοκληρωμένης παρέμβασης αστικής ανάπλασης, είναι η ανασυγκρότηση και αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των αστικών περιοχών με εντοπισμένα προβλήματα και ελλείψεις. Εξειδικεύεται σε ειδικούς στόχους που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση στην προστασία και βελτίωση του αστικού χώρου, την ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής, με έμφαση στην ολοκληρωμένη προσέγγιση προβλημάτων που επηρεάζουν την τοπική κοινωνία και την εξάλειψη του μεγαλύτερου δυνατού μέρους των προβλημάτων, των αδυναμιών και των ελλείψεων που εντοπίστηκαν στο σύνολο της εργασίας, καθώς και τη προστασία, διατήρηση και προβολή όλων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πόλης της Φλώρινας.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος, τέθηκαν 4 άξονες δράσεων, με τα επιμέρους μέτρα τους, οι οποίοι είναι: 1) το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής, 2) η κοινωνική πολιτική, η παιδεία και ο πολιτισμός, 3) οι υποδομές μεταφοράς και 4) η τεχνολογική ανάπτυξη. Επίσης, προτάθηκαν οι φορείς που θεωρούνται αρμόδιοι για την υλοποίηση των δράσεων.

Στο κομμάτι του σχεδίου της πρότασης ανάπλασης έγινε μια προσπάθεια δημιουργίας περισσότερων χώρων πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός συνεχόμενου δικτύου πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης. Ο σχεδιασμός των διαδρομών έγινε με σεβασμό της υπάρχουσας ρυμοτομίας, των κτιρίων και των οδικών αξόνων. Η πεζοδρόμηση έγινε όπου κρίθηκε ότι είναι αναγκαίο και ότι δεν θα προκαλέσει προβλήματα στην κυκλοφορία των οχημάτων, ενώ στην δημιουργία νέων οικοδομικών τετραγώνων, κύριο κριτήριο ήταν η συνέχιση των υπάρχοντων διαδρομών των οδικών αξόνων και η δημιουργία λειτουργικών πεζοδρομημένων γειτονιών που θα διαθέτουν όσο είναι δυνατόν δικούς τους κοινόχρηστους χώρους, καθώς και χώρους πρασίνου και στάθμευσης.

Μέρος της πρότασης αποτέλεσε και η φύτευση δέντρων και θάμνων ίδιου τύπου κατά μήκος των πεζοδρομήσεων, για την αισθητική αναβάθμιση των διαδρομών και τη δημιουργία μιας ομοιόμορφης εικόνας της πόλης στον επισκέπτη, μαζί με την ταυτόχρονη τοποθέτηση ίδιου τύπου κάδων απορριμμάτων και παγκακιών, αλλά και τη βελτίωση του φωτισμού όλων των περιοχών της πόλης.

8. ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΠΕ Φλώρινας βρίσκεται στην βορειοδυτική άκρη της Ελλάδας και ανήκει στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ. Αποτελείται από τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη. Ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας είναι ο τρίτος μικρότερος στη χώρα ΚΑΙ αποτελεί την πιο αραιοκατοικημένη Περιφέρεια της Ελλάδας. Η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας παράγει το 2,3% του εθνικού ΑΕΠ και η οικονομία της, που αντιμετωπίζει αδυναμίες, στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα.

Διαμέσου της διέρχεται σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού. Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Δυτικής Μακεδονίας είναι ανεπαρκές. Η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται από τα αεροδρόμια της Καστοριάς και Κοζάνης (κρατικός αερολιμένας ΦΙΛΙΠΠΟΣ). Στην περιφέρεια δεν υπάρχει Περιφερειακό Νοσοκομείο. Διαθέτει Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό ίδρυμα. Οι μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται είναι αυτές του ορεινού τουρισμού αναψυχής, του οικολογικού τουρισμού και του χειμερινού τουρισμού στα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής. Οι λίμνες των Πρεσπών και της Καστοριάς, αποτελούν αναδύομενες περιοχές οικολογικού, εναλλακτικού και πολιτιστικού τουρισμού.

Η ΠΕ Φλώρινας, με έδρα της την Φλώρινα, λειτουργεί ως διοικητικό κέντρο και κέντρο υπηρεσιών και εμπορίου. Ο αναπτυξιακός της ρόλος συνδέεται στενά με την ηλεκτροπαραγωγή και την εξόρυξη. Στην περιοχή εντοπίζονται Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), καθώς και τμήματα που εμπίπτουν σε ρυθμίσεις προστασίας, όπως η Natura 2000. Σημαντικά είναι τα αποθέματα λιγνίτη, μεταλλευτικών, βιομηχανικών και λατομικών ορυκτών, καθώς και το δασικό απόθεμα. Στην ΠΕ Φλώρινας, υπάρχουν περιοχές, οι οποίες προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις, όπως είναι η Μικρή Λίμνη Πρέσπα που κατατάσσεται στους Υγρότοποι διεθνούς σημασίας (Συνθήκη Ramsar). Ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών και πιο συγκεκριμένα το δάσος Κέδρων ανήκει στα βιογενετικά αποθέματα του πλανήτη. Τέλος, να σημειωθεί ότι στην περιοχή δεν εντοπίζονται Προστατευτικά Δάση, Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία και Περιοχές Οικοανάπτυξης.

Η ΠΕ Φλώρινας είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό ΠΕ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και αποτελεί τη δεύτερη πιο αραιοκατοικημένη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Σήμερα ο πληθυσμός έχει μειωθεί στους 51.414 κατοίκους. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΕ Φλώρινας είναι χαμηλό και την κατατάσσει στην 27η θέση σε επίπεδο χώρας. Σε επίπεδο περιφέρειας, η ΠΕ Φλώρινα παρουσιάζει την πιο ισορροπημένη εικόνα στην Δυτική Μακεδονία. Η ΠΕ της Φλώρινας είναι σήμερα κέντρο προσέλευσης χειμερινού τουρισμού. Στην ΠΕ Φλώρινας αναπτύσσονται και άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός. Τέλος, στην περιοχή εντοπίζονται αξιόλογα Μνημεία, αλλά και διάφορα ιδιαίτερα έθιμα και πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως οι Φωτιές και τα Πρέσπεια.

Η πόλη έχει αναπτυχθεί κατά μήκους του ποταμού Σακουλέβα. Με εξαίρεση το κέντρο, τις περιοχές στο δυτικό τμήμα και τις περιοχές εκατέρωθεν του ποταμού ο πολεοδομικός ιστός ακολουθεί τον ορθογωνικό κάναβο.

Όσον αφορά την κατασκευαστική δραστηριότητα στην Φλώρινα, η πιο δυναμική χρονική περίοδος κατασκευής, για την ΠΕ Φλώρινας, ήταν από 1919 έως 1980. Από το 2000 και έπειτα παρατηρείται μια μείωση.

Στις διοικητικές υποδομές, η Φλώρινα συγκεντρώνει υπηρεσίες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, επιπέδου Περιφερειακής Ενότητας και υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δικαστήρια (Πρωτοδικείο, Ειρηνοδικείο), καθώς και την έδρα της ΚΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Η πόλη διαθέτει Παιδαγωγικές σχολές Δημοτικής αγωγής και Νηπιαγωγών, το ΤΕΙ Φυτικής και Ζωικής παραγωγής και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Περιλαμβάνει, επίσης, μονάδες κοινωνικής πρόνοιας στους τομείς της προστασίας παιδιού και της αποκατάστασης ατόμων με αναπηρίες, Γενικό Νοσοκομείο Φλώρινας, ένα Γηροκομείο, περιφερειακά ιατρεία, παιδικούς σταθμούς, ΚΑΠΗ και βιβλιοθήκες, κλειστό και ανοιχτό δημοτικό γυμναστήριο λίγο πιο έξω από την πόλη, κοντά στις παιδαγωγικές σχολές και ένα κινηματογράφο. Στις πολιτιστικές υποδομές της πόλης συγκαταλέγονται διάφορα μουσεία, πολιτιστικοί σύλλογοι και καλλιτεχνικά εργαστήρια. Στην Φλώρινα εντοπίζονται παραδοσιακοί οικισμοί, αξιόλογα μνημεία, προϊστορικοί, κλασσικοί, ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί αρχαιολογικοί χώροι, χαρακτηρισμένοι ιστορικοί τόποι και πληθώρα διατηρητέων κτιρίων.

Στην πόλη εντοπίζεται μια Βιομηχανική Περιοχή (ΒΙΠΕ), επιχειρήσεις ξύλου και επίπλου, επιχειρήσεις μετάλλου, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο τροφίμων και ποτών περιλαμβανομένων και των οινοποιείων του Αμυνταίου, αλλά και των γνωστών αναψυκτικών, με φυσικό ανθρακούχο νερό, επιχειρήσεις του τομέα κατασκευών και επιχειρήσεις από τον κλάδο ύφανσης, υπόδησης και ένδυσης.

Μέσα από την ΠΕ διέρχεται σημαντικό τμήμα της Εγνατίας Οδού, που ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα. Όσον αφορά το Σιδηροδρομικό Δίκτυο, είναι ανεπαρκές και περιορίζεται στους άξονες Αμύνταιο-Φλώρινα και Αμύνταιο-Κοζάνη. Σημαντικός είναι και ο κλάδος Θεσσαλονίκη-Αμύνταιο-Φλώρινα. Τέλος, στην ΠΕ Φλώρινας δεν υπάρχει αεροδρόμιο και, έτσι, η εξυπηρέτηση των κατοίκων επιτυγχάνεται από τα αεροδρόμια Καστοριάς, Κοζάνης και Θεσσαλονίκης.

Η Φλώρινα, μαζί με το Αμύνταιο, την Κοζάνη και την Πτολεμαΐδα, αποτελούν ένα δίκτυο οικισμών (πολύπολο), το οποίο σχετίζεται άμεσα με το κλάδο της παραγωγής ενέργειας. Οι ενεργειακές μονάδες που τροφοδοτούνται με λιγνίτη από το Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας- Αμυνταίου στην ΠΕ Φλώρινας είναι ο ΑΗΣ Αμυνταίου- Φιλώτα και ο ΑΗΣ Μελίτης- Αχλάδας.

Από το 0,6% των τουριστικών καταλυμάτων της χώρας που βρίσκονται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας το 23% αντιστοιχεί στην ΠΕ Φλώρινας. Στην ΠΕ λειτουργούν συνολικά 66 καταλύματα, ενώ τα καταλύματα που βρίσκονται στον Δήμο Φλώρινας εννιά.

Στην πόλη της Φλώρινας λειτουργεί χωριστικό σύστημα ακαθάρτων και όμβριων υδάτων. Τα αστικά λύματα της πόλης με τους αγωγούς ακαθάρτων μέσω κεντρικών συλλεκτηρίων αγωγών οδηγούνται στις εγκαταστάσεις του Βιολογικού καθαρισμού της πόλης. Τα όμβρια ύδατα, μέσω των αγωγών όμβριων οδηγούνται στον ποταμό Σακουλέβα.

Οι κυριότερες αναπλάσεις που υλοποιήθηκαν στην πόλη της Φλώρινας μετά το 1996, είναι οχτώ:

1. Η ανάπλαση του γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 1996.
2. Η ανάπλαση Κεντρικής Πλατείας το 2003.
3. Η ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2006.

4. Η ανάπλαση κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς (μπουάτ) έναντι αρχαιολογικού μουσείου το 2011
5. Η ανάπλαση γηπέδου επί της οδού Μακεδονομάχων το 2012.
6. Η ανάπλαση Λεωφόρου Μοναστηρίου το 2013.
7. Η ανάπλαση τμήματος του ποταμού Σακουλέβα το 2013.
8. Η ανάπλαση Ζωολογικού κήπου το 2015.

Από όσα ορίζει το ΓΠΣ της Φλώρινας του 86 υλοποιήθηκαν μόνο οι ρυθμίσεις που αφορούσαν την γειτονιά του Τσιφλικίου, ενώ παράλληλα ορίζονται και διατάξεις του υπερκείμενου σχεδιασμού, δηλαδή του ΓΠΧΣΑΑ, του ΠΠΧΣΑΑ και της μελέτης Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας του 2015 που αφορούν την Φλώρινα και δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμα.

Απαιτούνται ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που αφενός θα αναδεικνύουν τον αναπτυξιακό ρόλο της Φλώρινας και αφετέρου θα διασφαλίζουν την απαιτούμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων και την παραμονή τους στην περιοχή. Επιπλέον, για την ανάδειξη του ρόλου της πόλης επιδιώκεται η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της εικόνας της μέσω δράσεων ολοκληρωμένου αστικού σχεδιασμού.

Όσον, αφορά την έρευνα συμμετείχαν 27 Μηχανικοί μέσα από απαντήσεις σε ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στην Τεχνική υπηρεσία του Δήμου, στην υπηρεσία προγραμματισμού, οργάνωσης και πληροφορικής, στην Πολεοδομία, στην Περιφέρεια (πρώην Νομαρχία), καθώς και σε διάφορα ιδιωτικά γραφεία Μηχανικών της πόλης. Τα συμπεράσματα που βγήκαν από το ερωτηματολόγιο είναι ότι γενικά η πόλη αντιμετωπίζει αρκετές βασικές ελλείψεις και προβλήματα και ότι οι αναπλάσεις δεν είναι αξιόλογες και δεν έχουν προσφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στην πόλη.

Κεντρικός στόχος της ολοκληρωμένης παρέμβασης αστικής ανάπλασης, είναι η ανασυγκρότηση και αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των αστικών περιοχών με εντοπισμένα προβλήματα και ελλείψεις και εξειδικεύεται σε ειδικούς στόχους. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι, τέθηκαν 4 άξονες δράσεων, με τα επιμέρους μέτρα τους, οι οποίοι είναι: 1) το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής, 2) η κοινωνική πολιτική, η παιδεία και ο πολιτισμός, 3) οι υποδομές μεταφοράς και 4) η τεχνολογική ανάπτυξη. Επίσης, προτάθηκαν οι φορείς που θεωρούνται αρμόδιοι για την υλοποίηση των δράσεων.

Στο κομμάτι του σχεδίου της πρότασης ανάπλασης έγινε μια προσπάθεια δημιουργίας περισσότερων χώρων πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός συνεχόμενου δικτύου πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης. Ο σχεδιασμός των διαδρομών έγινε με σεβασμό της υπάρχουσας ρυμοτομίας, των κτιρίων και των οδικών αξόνων. Η πεζοδρόμηση έγινε όπου κρίθηκε ότι είναι αναγκαίο και ότι δεν θα προκαλέσει προβλήματα στην κυκλοφορία των οχημάτων, ενώ στην δημιουργία νέων οικοδομικών τετραγώνων, κύριο κριτήριο ήταν η συνέχιση των υπάρχοντων διαδρομών των οδικών αξόνων και η δημιουργία λειτουργικών πεζοδρομημένων γειτονιών που θα διαθέτουν όσο είναι δυνατόν δικούς τους κοινόχρηστους χώρους, καθώς και χώρους πρασίνου και στάθμευσης.

Παράρτημα

Κεφάλαιο 3.4.3 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένες εικόνες Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους της ΠΕ Φλώρινας:

Εικόνα 46: Βίγλα Πισοδερίου (χιονοδρομικό κέντρο)

Πηγή: <http://www.snow-forecast.com/resorts/Vigla/photos/2166>

Εικόνα 47: Λέχοβο Φλώρινας

Πηγή: www.worldtravelserver.com

Εικόνα 48: Βαρικό Φλώρινας

Πηγή: <https://lehovitis.wordpress.com>

Εικόνα 49: Λίμνη Ζάζαρη Φλώρινας

Πηγή: thetravelbook.gr

Εικόνα 50: Λίμνη Χειμαδίτιδα Φλώρινας

Πηγή: www.panoramio.com

Εικόνα 51: Πρέσπες Φλώρινας

Πηγή: echo.nextnet.gr

Εικόνα 52: Λίμνη Πετρών

Πηγή: thetravelbook.gr

Εικόνα 53: Το Χωριό Νυμφαίο

Πηγή: <http://www.kathimerini.gr>

Στις επόμενες σελίδες παρατίθεται το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα στο κεφάλαιο 6.3. :

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος διπλωματικής εργασίας με θέμα ‘‘Ανάπλαση και Αναγέννηση της πόλης της Φλώρινας’’ και έχει σκοπό την διεξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν την υφιστάμενη πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας.

1. Υφιστάμενη κατάσταση και εικόνα Φλώρινας. Σημειώστε με X τι από τα παρακάτω ισχύει, κατά την άποψη σας:

	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΛΙΓΟ	ΑΡΚΕΤΑ	ΠΟΛΥ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
Η θέση της Φλώρινας την καθιστά εύκολα προσβάσιμη σαν πόλη στους εξωτερικούς επισκέπτες.					
Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης έχουν αξιοποιηθεί- αναδειχθεί κατάλληλα, ώστε να είναι ελκυστική προς τους τουρίστες.					
Υπάρχουν προβλήματα ποιότητας ιδιωτικών κατασκευών, που υποβαθμίζουν την αισθητική αξία της πόλης.					
Η κίνηση των ΑΜΕΑ, μέσα στην πόλη, επιτυγχάνεται με ευκολία.					
Τα μεταφορικά δίκτυα λειτουργούν ικανοποιητικά.					
Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, που έκλεισαν, επηρέασαν αρνητικά την πόλη της Φλώρινας.					
Είναι εύκολη η δημιουργία (σχεδιασμός) πολιτιστικών διαδρομών μέσα στην πόλη.					
Οι δρόμοι βρίσκονται σε καλή κατάσταση.					
Οι χώροι αναψυχής βρίσκονται σε καλή κατάσταση.					
Οι δημόσιοι χώροι είναι σε καλή κατάσταση.					
Το κτιριακό απόθεμα της πόλης είναι σε καλή κατάσταση.					

2. Υλοποιημένες Αναπλάσεις

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι αναπλάσεις που έχουν υλοποιηθεί από το 1996 ως και σήμερα, ενώ κατακόρυφα παρουσιάζονται ορισμένα κριτήρια. Σημειώστε με X, ποια από τα παρακάτω κριτήρια ισχύουν, για κάθε ανάπλαση, κατά την άποψη σας:

Κριτήρια Αναπλάσεις	Επιτυγχάνει τον στόχο της λειτουργικότητας	Καθιστά ελκυστική την περιοχή	Βελτιώνει την γενικότερη εικόνα της πόλης	Βελτιώνει το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων	Συμβάλει στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή	Συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη	Εξυπηρετεί τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής	Περιλαμβάνει έργα υπέρ των ΑΜΕΑ	Είναι φιλική προς το περιβάλλον- βιώσιμη	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου
Ανάπλαση του ποταμού Σακουλέβα το 2006 (από το κτίριο Αριστοτέλης μέχρι το 1-2 ^ο δημοτικό)											
Ανάπλαση της κεντρικής πλατείας											
Ανάπλαση Σακουλέβα το 2013 (από το Πλατεία Ηρώων ως κτίριο Αριστοτέλη και από Δημοτικά ως γέφυρα Αγ. Γεωργίου)											

(Συνέχεια με τις υπόλοιπες αναπλάσεις:)

	Επιτυγχάνει τον στόχο της λειτουργικότητας	Καθιστά ελκυστική την περιοχή	Βελτιώνει την γενικότερη εικόνα της πόλης	Βελτιώνει το επίπεδο ποιότητας ζωής των κατοίκων	Συμβάλλει στην κοινωνική ανάπτυξη και συνοχή	Συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη	Εξυπηρετεί τον αρχικό σκοπό της- απέδωσε τα αναμενόμενα αποτελέσματα	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους αναψυχής	Περιλαμβάνει έργα υπέρ των ΑΜΕΑ	Είναι φιλική προς το περιβάλλον- βιώσιμη	Αποτελείται από επαρκείς για την πόλη και τους κατοίκους χώρους πρασίνου
Ανάπλαση της περιοχής ΜΠΟΥΑΤ (παιδική χαρά έναντι αρχαιολογικού μουσείου)											
Ανάπλαση του νέου πάρκου (γήπεδο επί οδού Μακεδονομάχων)											
Ανάπλαση για τη δημιουργία ποδηλατοδρόμου στην λεωφόρο Μοναστηρίου (ο δρόμος προς το κλειστό γήπεδο)											

3. Προβλήματα και ελλείψεις.

◆ Ποια από τα παρακάτω προβλήματα παρατηρούνται στην πόλη της Φλώρινας (κυκλώστε ένα ή περισσότερα):

α. Μαρασμός διατηρητέων κτιρίων, μνημείων και άλλων αξιόλογων στοιχείων της πόλης.

β. Ακατάλληλες χρήσεις γης.

Τι είδους χρήσεις γης θεωρείτε ότι είναι οι ακατάλληλες:

γ. Αισθητικά υποβαθμισμένες περιοχές.

δ. Δυσπρόσιτες, απομονωμένες περιοχές.

ε. Άλλο: _____

◆ Ποιες από τις παρακάτω ελλείψεις παρατηρούνται στην πόλη της Φλώρινας (κυκλώστε ένα ή περισσότερα):

α. Έλλειψη συνοχής δημόσιων χώρων.

β. Έλλειψη δικτύου ποδηλατοδρόμου.

γ. Έλλειψη χώρων πρασίνου.

δ. Έλλειψη χώρων αναψυχής.

ε. Έλλειψη τουριστικά ελκυστικών υποδομών.

στ. Άλλο: _____

4. Πρόταση

- ♦ Ιεραρχήστε με σειρά προτεραιότητας από το 1 ως το 11, τις παρακάτω δράσεις, ξεκινώντας από την πιο σημαντική, κατά την άποψη σας και συνεχίζοντας ως την πιο ασήμαντη:

Προώθηση του τουρισμού	
Ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης (branding, citymarketing)	
Δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών	
Θέσπιση όρων δόμησης και μορφολογικών κανόνων κτιρίων	
Ειδικές ζώνες ανάπλασης	
Αναθεώρηση ΓΠΣ	
Νέες πεζοδρομήσεις	
Αισθητική αναβάθμιση της πόλης	
Βελτίωση του φωτισμού των δημοσίων χώρων	
Προώθηση συνεργασίας Δημοσίου - Ιδιωτικού τομέα για την αξιοποίηση αξιόλογων διατηρητέων κτιρίων και άλλων αξιόλογων κτισμάτων	
Χαρακτηρισμός περισσότερων κτιρίων ως διατηρητέα τα οποία δεν έχουν ληφθεί υπόψη	

- ♦ Θεωρείτε ότι η υπάρχουσα εικόνα και πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας χρήζει κάποιας αλλαγής; (κυκλώστε μία επιλογή)
 - Όχι, η εικόνα και η πολεοδομική κατάσταση της Φλώρινας είναι ικανοποιητικές, ως έχουν.
 - Πρέπει να γίνει βελτίωση τμημάτων της πόλης, μέσω αναπλάσεων.
 - Πρέπει να γίνει ολική αναγέννηση του κέντρου και των γύρω περιοχών.
 - Άλλο: _____

Πηγές τεκμηρίωσης

Βιβλιογραφία

- Αραβαντινός, Ι.Α. (2007) *Πολεοδομικός σχεδιασμός: Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*. Αθήνα: Εκδόσεις Συμμετρία
- Γοσποδίνη Α. (1988), Σημειώσεις μαθήματος: *Ιστορία Πόλης και Πολεοδομίας*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η., (2006), *Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική
- Ε. Ανδρικοπούλου, Α. Γιαννάκου, Γ. Καυκάλας, Μ. Πιτσιάβα-Λατινοπούλου, (2007), *Πόλη και Πολεοδομικές Πρακτικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, σελ.: 28-46
- Τσαπάνου-Κωτσοπούλου Ευθ. (2002), *Η πορεία του ρυμοτομικού σχεδίου πόλης Φλώρινας*, Φλώρινα: Τυπογραφείο Χρήστου Παπακοσμά

Θεσμικά κείμενα

- ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αμυνταίου 2015-2019’’, Πρώτο μέρος, στρατηγικός σχεδιασμός, (2015)
- ‘‘Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2015-2019’’, Μέρος Α στρατηγικός σχεδιασμός, (2015)
- ‘‘Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας’’, Φάση Β Στάδιο Β1, (2015)
- Ν. 3937/11 (ΦΕΚ/Α 60/31.03.2011) ‘‘Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις’’
- Ν. 2748/252 (ΦΕΚ 212, (1987)), *Γενικό Πολεοδομικό σχέδιο Δήμου Φλώρινας (Νομός Φλώρινας)*

Ν. 3852/2010 (Φ.Ε.Κ. Α 87/7-6-2010), ‘‘Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης’’

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, (2014) *Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2012-2016 (ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας)*

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ΒCS Σύμβουλοι Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, (2017), *Σχέδιο Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη

Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής αλλαγής, (2015), *Μελέτη Αξιολόγησης, Αναθεώρησης & Εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας, Φάση Β στάδιο Β1 Εισηγητική Έκθεση- Σχέδιο Υ.Α*

ΦΕΚ 128 Α/ 3.07.08, *Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και αειφόρου Ανάπτυξης*

ΦΕΚ 1472/ 9.10.2002, *Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας*

Ανέκδοτες μελέτες

Αναπτυξιακή Φλώρινας (ΑΝΦΛΩ), (2013), *Τεχνική έκθεση και μελέτη έργου: ‘‘Ανάπλαση τμήματος ποταμού Σακουλέβα, Δήμος Φλώρινας’’*, Φλώρινα

Δήμος Φλώρινας, (2002), *Ανάπλαση-Διαμόρφωση Κεντρικής Πλατείας- τεχνική περιγραφή*, Φλώρινα

Δήμος Φλώρινας, *Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης – Φλώρινα: Βιώσιμη Πόλη, (άξονες δράσης) (είναι στην τελική φάση για υποβολή και έγκριση(2007))*

Κωτσόπουλος, (2001), *Ανάπλαση κτιρίων, χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς (μπουάτ) έναντι αρχαιολογικού μουσείου*, Φλώρινα

Σούλας Αθανάσιος, (2006), *Τεχνική περιγραφή Αναμόρφωσης κυκλοφορίας Σακουλέβα, Τεχνική περιγραφή ανάπλαση και εξυγίανση κοίτης και πρανών Σακουλέβα*, Φλώρινα

Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, *χάρτης Φλώρινας*, (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας)

Διαδικτυακές πηγές

Αναζήτηση Δεδομένων- Geodata [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: Geodata.gov.gr >, [Πρόσβαση 5 Ιανουρίου 2017]

Αυτοδιοίκηση, (2013) *Φλώρινα: Υπεγράφη η σύμβαση για την ανάπλαση της Μοναστηρίου* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.aftodioikisi.gr/ota/dimoi/lorina-ipegrafi-i-simvasi-gia-tin-anaplasi-tis-monastiriou/>>, [Πρόσβαση 24 Μαρτίου 2017]

A. Αναστασιάδης, Π. Ασήμος, Π. Σταθακόπουλος, (2012) *Οι αστικές αναπλάσεις ως εργαλείο ανάπτυξης στα πλαίσια της έννοιας της συμπαγούς πόλης*. [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL:http://www.citybranding.gr/2012/12/blog-post_10.html> [Πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2017]

Αναπτυξιακή Νομού Ημαθίας, (), *Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Αστικών Αναπλάσεων*, [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.anhma.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%AC-%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CE%BB%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82>> [Πρόσβαση 18 Ιουνίου 2017]

Αγροτουριστικό Δίκτυο Ελλάδας [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.agro-tour.net/web/guest/art_culture/~/topicarts/view/50104/209/272?_topicarts_redirect=%2Fweb%2Fguest%2Fart_culture%2F~%2Ftopic%2F209%2F272 [Πρόσβαση 6 Μαΐου 2017]

Γυμνάσιο Αμμοχωρίου ΓΡΑΣΕΠ, (2002) *Πόλη της Φλώρινας: δίκτυο ύδρευσης και αποχέτευσης* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμα στα: <URL: http://gym-ammoch.flo.sch.gr/grasep/as/profil_apoxetefsi.htm και http://gym-ammoch.flo.sch.gr/grasep/as/profil_ydrefsi.htm [Πρόσβαση 6 Μαΐου 2017]

- Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <https://www.dei.gr/el/oruxeia/ptolemaida-amuntaio> [Πρόσβαση 6 Μαΐου 2017]
- Ε. Βλάχβη, (2013), *Αστική αναγέννηση και η εφαρμογή της στην Ελληνική αστική πραγματικότητα*. [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.citybranding.gr/2013/02/blog-post.html>> [Πρόσβαση 18 Ιανουαρίου 2017]
- Ελληνικό κέντρο βιοτόπων υγροτόπων (2010), *Προστατευόμενες Περιοχές* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.ekby.gr/ekby/el/PP_main_el.html> [Πρόσβαση 25 Μαρτίου 2017]
- Ευφραιμίδου Χρυσούλα, (2013), Πτυχιακή εργασία με θέμα ‘‘Τουριστική ανάπτυξη Φλώρινας, παρελθόν, παρόν και μέλλον’’ [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: http://195.251.240.254:8080/bitstream/handle/10184/5908/Efracimidou_Xrysoula.pdf?sequence=6 [Πρόσβαση 13 Απριλίου 2017]
- Εταιρεία Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας, Πληροφορίες Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.visitwestmacedonia.gr/el/plirofories-pe-florina> [Πρόσβαση 10 Απριλίου 2017]
- Ελληνική Στατιστική υπηρεσία ΕΛΣΤΑΤ, *Απογραφή κτιρίων 2011* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.statistics.gr/census-buildings-2011> [Πρόσβαση 6 Μαΐου 2017]
- Ειδική υπηρεσία διαχείρισης επιχειρησιακού προγράμματος περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, (2017), *Σχέδιο ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας- Προσχέδιο Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://pepdym.gr/upload/tourismos/2.pdf> [Πρόσβαση 4 Μαΐου 2017]
- Εφημερίδα: ‘Φωνή της Φλωρίνης’ (2012), *Όργανα γυμναστικής εξωτερικού χώρου στο νέο πάρκο Φλώρινας* [Διαδίκτυο (online)] (Διαθέσιμο στο: <URL: http://florinavoice.blogspot.gr/2012/06/blog-post_6187.html#.WNUrJiCLRdj>, [Πρόσβαση 24 Μαρτίου 2017]

- EPT, (2013) *Ανάπλαση νέου πάρκου Φλώρινας* [Διαδίκτυο (online)] (Διαθέσιμο στο: <URL:<http://20130611.ert.gr/eidiseis/topika-nea/lorina/story/80436/lorina-anaplasti-neou-parkou-paidikes-xares-se-t-k#.WNUoHSCLRdh>>, [Πρόσβαση 24 Μαρτίου 2017]
- Ιακωβάκης, Β., Κυριάκης Ν., (2005), *Εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων Φλώρινας: αποτελέσματα των τριών πρώτων ετών λειτουργίας*, Εργαστήριο κατασκευής συσκευών διεργασιών, ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: http://library.tee.gr/digital/m2045/m2045_iakovakis.pdf>, [Πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2017]
- Κέντρο Περιβάλλοντος Ν.Α Κοζάνης, *Διερεύνηση δυνατοτήτων δημιουργίας κατασκήνωσης στην περιοχή των Πρεσπών* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.kepekozani.gr/program/nest/meleti.pdf> [Πρόσβαση 13 Απριλίου 2017]
- Οικονόμου Δ. (2004), *Αστική Αναγέννηση και Πολεοδομικές Αναπλάσεις*, [Διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://library.tee.gr/digital/techr/2004/techr_2004_3_oikonomou.pdf> [Πρόσβαση 18 Ιανουαρίου]
- Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδος, (2009), *Η κατασκευαστική και οικοδομική δραστηριότητα ως συνιστώσες της οικονομικής ανάπτυξης και οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε αυτές* [Διαδίκτυο (online)]. Διαθέσιμο στο: <URL: http://www.oke.gr/opinion/op_225.pdf> [Πρόσβαση 10 Ιουνίου]
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.gtp.gr/default.asp> [Πρόσβαση 13 Απριλίου 2017]
- Ράδιο Λέχοβο, (2015) *Ξεκίνησαν οι εργασίες ανάπλασης του χώρου πρώην Ζωολογικού Κήπου Φλώρινας* [Διαδίκτυο (online)] (Διαθέσιμο στο: <URL:<http://radio-lehovo.gr/xekinisan-i-ergasies-anaplastis-tou-chorou-proin-zoologikou-kipou-florinas-vinteo/>>, [Πρόσβαση 24 Μαρτίου 2017]
- Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (2012), *Δομή και Λειτουργία Αυτοδιοίκησης της Τοπικής και Περιφερειακής Δημοκρατίας* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.ypes.gr/el/Ministry/>

Actions/DiethEuroThemOTA/DomLeitAutodTopPerifDhmocr/> [Πρόσβαση 25 Ιανουαρίου 2017]

ΥΠΕΚΑ, *Προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα*, [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=433> [Πρόσβαση 25 Μαρτίου 2017]

Υπουργείο Περιβάλλοντος και ενέργειας, (2009) *Παραδοσιακά κτίρια και σύνολα*, [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://www.ypeka.gr/?tabid=382> [Πρόσβαση 13 Μαΐου 2017]

ΦΙΛΟΤΗΣ, *Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <http://filotis.itia.ntua.gr/> [Πρόσβαση 25 Μαρτίου 2017]

Ξενόγλωσσες πηγές

Mumford L (1984), *The city in history*, Αγγλία: Mariner Books

Saul McLeod, (2016) *Maslow's Hierarchy of Needs* [Διαδίκτυο (online)] Διαθέσιμο στο: <URL: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html> [Πρόσβαση 25 Μαΐου 2017]

Trakolis, Platis, Meliadis, (2000), *Biodiversity and Conservation Actions on Mount Voras, Greece*, Νέα Υόρκη: Springer-Verlag